
3 1761 05088790 0

Edward [illegible]

VETT OCH OVETT

HUMORESKER

SKIZZER OCH BERÄTTELSER

AF

SIGURD

ANDRA TUSENDET

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANNS FÖRLAG.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1887.

INNEHÅLL

I. Humoresker.

II. Skizzer och berättelser.

Bekymren på samhällets höjder.

(En bit ur mitt själslif.)

När jag nu kommer med en ny bok igen, har jag begripligtvis inga vidare snobbiga fakta och data om mig sjelf att bjuda på, eftersom intet vigtigt händt mig sedan jag i fjor publicerade min sjelfbiografi i »*Ljud och Oljud*».

Se'n dess har jag dock sjelf mest hört »oljud», alldenstund mina barns antal under året fördubblats, så att nu ska' inte »svenska folket» gå och vara ledset och hänga läpp och tro, att här någonsin ska' bli svår tid på andliga clowner i det här konungariket.

Men det är så modernt nu för tiden, och så vackert och rörande tillika, att vi författare, huru små och okända vi än må vara, uti vår diktning blotta något af vårt »själslif», våra »inre strider», våra hjertans qval och ve, att jag för egen del visst inte heller vill undandraga mig att för herrskapet afslöja, huru det stod till i »mitt väsendes innersta vara» under några af de mest brydsamma timmarne i mitt lif.

O, I sjufaldt dåraktige, ringe medborgare, som gån och afundens dem, hvilka, stående på samhällets höjder, hedrats med förtroenden, som innebära både magt och ansvar!

Äfven jag har varit sådan, äfven jag har haft min tid, då jag önskat vara en omodern kung eller en modern kokett, bara för att få säga »nej» åt mitt trogna folk; då jag åtrått en civilministerspost för att kunna moja mig i känslan af min egen oduglighet; då jag velat vara sockenskomakare för att en hel månad före midsommardagen frossa af yppiga köksors och sylfidiska kammarsnärtors brinnande böner om skyndsam halfsulning före dansen kring majstången.

Men sedan jag erfarit hela tyngden af magtens tryckande ansvar, har jag kommit på andra tankar, och jag må så godt tala om hela historien.

Det är temligen klart att en person i min ställning, den der så tidt och jemt gör sig påmind hos allmänheten, icke sjelf blir bortglömd vid de tillfällen då vigtigare kommunala förtroendeposter besättas. Också har jag tvänne gånger varit ifrågasatt att justera kyrkostämmoprotokoll på 25 rader hvardera, och det glunkas i staden om att mitt namn skulle förekommit på en kasserad röstsedel, då det var fråga om att välja kompromissarier för bedömande af den skada en spanmålssäck lidit genom råttors tillskyndelse.

I min enfald trodde jag att detta var allt, och hade totalt förgätit, att jag äfven är den sjunde af de tolf ordningsmännen vid Wexiö brandkårs rifnings- och bergningsafdelning. (Hvitt standar.)

Men midsommarafton 1884 kl. 1,15 e. m. kommer en Mercurii tempeltjenare bland mina bekanta upp på byrån, och jag reder mig just till att helsa honom med ett vänskapligt handslag, då karlen utbrister:

»Ingen opassande förtrolighet; jag är här å embetets vägnar.»

Och nu fick jag veta, att brandkårens rifnings- och bergningsafdelnings förste chef var bortrest, andre chefen också bortrest, mina ärade förmän: förste, andre, tredje, fjerde, femte och sjette ordningsmännen likaledes bortresta,

och så vardt jag sjelf, ännu icke fyratio år gammal, högste befälhafvare och chef för Wexiö brandkårs rifnings- och bergningsafdelning.

Jag hade en gång en numera afliden tant, som alltid sade, att det aldrig i lifvet skulle blifva något ordentligt af mig. Tänk om gumman såge mig nu!

Min kår består af de fem återstående ordningsmännen (alla bortresta), standarföraren (tjenstledig), förste adjutanten (permitterad), andre adjutanten (f. n. i militär tjenstgöring), 30 tjenstskyldige borgare (utpromenerade till den naturskönt belägna brunns- och badorten Evedal), 2 d:o d:o (sängliggande sjuka), ungdomen vid Wexiö folkskollärareseminarium (firar för ögonblicket mellantermin) samt lärjungarna i Wexiö h. allm. läroverks trenne högsta afdelningar (åtnjuta för tillfället ferier).

Jag står sålunda som kung Oscar efter »kompromissen» utan parti. Tänk om det ligger någon sanning i Ibsens påstående, att »den starkaste är den, som står mest ensam», tänk hvad jag då måtte vara stark!

Nyckeln till vestra spruthuset, der rifnings- och bergningsafdelningen har sina brandsegel, räddningsnät och öfriga reqvisita, ligger bredvid mig på bordet och Wexiös öde i mina händer, jag blir rörd och tårarna stiga mig i ögonen. Betänken mitt herrskap: jag är ännu icke fyratio år gammal!

Ligg lugn och trygg, du lilla kära, älskade stad! Förr skall Unaman Sigfridson förbannande höja sitt afskurna hufvud ur hospitalssjöns böljor än jag skall svika min pligt!

Slumren ljuft och sött, om I också bon i tredje våningen, I Sigfridsstadens väna qvinnor. Jag svär att vid behof rifv . . . jag menar rädda er!

Låtom oss se hvad instruktionen säger: »Först och främst skola i våda varande menniskor bringas utom fara».

Nåväl, det brinner i ett hus och jag får veta, att en underskön flicka ligger derinne, försänkt i oskuldens

sömn med en roman af Zola på sängtäcket. Nu har jag att ettdera rifva huset utan att skrämma eller väcka fröken, eller också att berga fröken utan att rifva huset.

Beslutar jag mig för det senare (jag är chef och gör huru jag vill, kom i håg det!), så lägger jag räddningsnätet under den skönas fönster samt går sedan upp i det brinnande huset, viker behändigt undan för fallande bjelkar och knackar varligt på hennes kammardörr. Vill hon då inte genast vakna, så hviskar jag, att hon är bjuden på officersbal till Kronobergshed. Sofver hon ännu, så höjer jag rösten och berättar, att Mahdien af Egypten stulit turnyren på hennes helgdagsklädning för att begagna till ett tält åt 75 man. Vill hon ändå inte vakna, förtäljer jag, att hennes bästa väninna köpt en ny, utomordentligt söt sommarhatt. Svarar hon då inte: »Det skulle just passa det spöket», så är hon *död*. Men är hon *inte* död och jag ändtligen fått henne vaken, talar jag lugnt och sansadt om huru det är fatt, anmodar henne göra toilette samt ber henne inte välja för länge bland sina klädningar. (Jag håller före att ljus, storrutig promenadkjol, mörkblå strumpor, små pariserskor, mörkblå vårkappa med sammetsbesättning, capotthatt och långa gants de Suède inte skulle passa illa vid ett dylikt tillfälle.)

Är jag nu förut bekant med flickan, går allt som en dans; men är jag inte det, så gå vi, efter några hastiga ursäkter från hennes sida för det hon inte hunnit låta städa rummet innan hon släppte in mig, fram till fönstret, så att någon å gatan varande, äldre, gemensam qvinlig bekant får presentera oss för hvarandra. Derefter fattar jag henne varligt i mina armar, öppnar fönstret och låter henne försigtigt falla samt skyndar mig ned för trapporna, så att jag hinner spänna uträddningsnätet medan hon ännu är i luften. (Egentligen skulle några af mitt manskap i förväg rangera nätet, men som jag intet manskap har, får jag göra det sjelf.)

Medan jag hvilar mig, rifver jag sedan ner ett och annat qvarter eller räddar lösbo för ett par hundratusen kronor.

Så långt är allt godt och väl, och det är icke dessa utsigter, som gjort mig bekymrad och kommit mig att klaga öfver min ställnings ansvar.

Men hvem vet om saken gestaltar sig så enkelt; den kan äfven ställa sig så, att mitt samvete kommer i en gräslig strid med mina känslor.

Låtom oss tänka oss, att hela denna familj, som just nu går förbi fönstret här, håller på att blifva innebränd. Den består af herre och fru med fem barn, af hvilka den äldsta dottern nogsamt liknar det qvinliga ideal, jag här ofvan sökt teckna.

Hvem skulle jag rädda?

Pappan är embetsman, så att hans bortgång skulle skänka bröd åt många stackars lönlösa, extra ordinära byråkratfrön, desslikes så högt lifförsäkrad, att familjen är tryggad mot nöd vid hans eventuela bortgång. Jag tror vi låta honom brinna! Det blir ändå något nytt för gubbstackar'n, som varit totalt kallsinnig i många herrans år.

De små plantorna håller jag heller inte mycket på; de äro skäligen odygdiga och hade en hop c i sina betyg vid terminens slut.

Men mamman och dottern, hvem af dem skulle jag väl rädda om det gälde? Modrens lif är tydligen af större vigt för familjen, och dottern kunde vår herre kanske rent af behöfva, ifall englasymfonien deruppe lider tillfällig brist på sopraner.

Det är således min förbaskade, oomkullrunkeligt ovedersägliga pligt att hyfva ut gumman först . . .

Men mitt arma hjerta gör uppror mot pligtens röst; det ömmar för Wexiö musiksällskap och unnar ej englasymfonien hvarken dess sopraner eller altar.

O öde, hvarföre stälde du mig på detta grymma prof, hvarföre gaf du mig denna stora magt och pålade

mig detta gräsliga ansvar vid ännu ej upphunnen 40 års ålder!

Då pligt och känsla ej längre följa samma banor, då finnes för en hederlig man endast en utväg: sjelfmordets... vare sig genom strykninlösning eller svafvelsyrelösning.

Men tänk om här inte alls blir någon eldsvåda så länge mitt chefskap räcker!

Ja, det vore, förstås, också en lösning. En lösning à la Ibsen!

Analys af den s. k. "fosterlandskärleken".

Näst en gammal utsjungen tenor, hvilken skall tvingas med vid alla möjliga och omöjliga tillfällen, skall sjunga vid jernvägsstationen för hans majestät konungen, på kyrkogården för mer och mindre saligen aflidna stadsfullmägtige och i gränderna för sina vänners fästmörs väninnor, näst ett sådant samhällslifvets socialt-musikaliska *commune malum* fins det intet i himmel och på jord, som slites så hänsynslöst, tages fram så i tid och otid, blötes och stötes så i oändlighet som det arma »Fosterlandet».

Om Fosterlandets anatomiska förhållanden vet man endast föga. När en stor man eller, hvilket är detsamma, en man, som skattat för mer än 10,000 kronors årlig inkomst, lemnar detta jordiska, heter det dock i liktalet, att, när han föddes »slog Fosterlandets hjerta af glädje», hvaraf man kan sluta, att spädare björkqvistar måtte vara Fosterlandets pulsar, ty dessa äro vanligen de jordiska

föremål, hvilka tidigast känna sig lifligt berörda med anledning af en ung verldsmedborgares uppträdande.

Men så heter det också, att »när han dog, grät Fosterlandet», hvaraf synes framgå, att besagde Fosterlands ögon måtte bestå af slipade glaskaraffiner med *bonum vinum* inuti, ty de gråta vanligen mest och ymnigast vid slika tillfällen.

Fast Fosterlandet nu för tiden lefver en smula vildt vid jubelfester, större fältmanövrer i Skåne och mindre bokkonfiskeringar i Stockholm, måtte det likväl i sin ungdom ha fört ett ordentligt och kroppsstärkande lif, enär det in i sena ålderdomen, ja, när det enligt pessimisternas åsigt står rent af vid grafvens brädd, kan anses besitta så pass vigör och mjukhet i benen, att en så praktisk karl som Esaias Tegnér på fullt allvar kunde uppmana det att »böja knä» vid Karl XII:s grift.

Dock böra vi ihågkomma, att det endast var till Svealand, som skalden stälde denna uppmaning. Göter och Norrländingar ha alltid varit ett styfvare slägte, hvilket synes både på grefve Arvid Posse och landshöfding Curry Treffenberg.

Hvar Fosterlandet är beläget blir en annan och kinkigare fråga. Preciosa (eller kanske det var Nelly Hall eller något annat berest fruntimmer) säger någonstädes: »Fosterlandet är der, hvarest man befinner sig bäst», och det vill jag också tro, ty jag mår alltid bäst i sängen.

Men de gamle romarne hade en annan uppfattning af saken och dekreterade: »*Ubi bene ibi patria*», hvilket litet fritt, men derför ingalunda sjelfsvåldigt öfversatt betyder: »Der benen helst ligga, der är fäderneslandet»; men det kan jag väl aldrig tro, ty mina ben ligga helst öfver soffgafveln på ett schweizeri, och der kan jag väl inte vara född? Det vore i sanning mer än anstötligt, det vore slarfvigt.

Hvad Fosterlandets själsrigtning beträffar, så är det

ett sorgligt faktum, hvilket jag inte ens vill försöka bjuda till att dölja, att det har den mest olyckliga, från äldre tider nedärfda böjelse för — sjelfmord. För att nu bara nämna ett exempel bland många, så intygar Jakob Ekelund, hvilken var skoladjunkt i Klara före dyrtidstilläggets och »latinherraväldets» upptäckt och således en sansad man, oberörd af vällefnad och dagens lidelser, att Fosterlandet 1809, då numera högstsalige Gustaf IV Adolf regerade värre, »sjelft höll på att gå sin undergång till mötes».

Två år senare eller 1811 hade Fosterlandet lyckligtvis lugnat sig så pass mycket, att det aldrig kunde komma i fråga att det funderade på att i sin helhet gå och göra af med sig, men samma år fick likvisst Tegnér svenska akademiens stora pris för det han under diktandet af skaldestycket »Svea» lyckats ertappa några enstaka klippor, som gått och hängt sig. Det heter dock:

"Utöfver forsens svall förvägna klippan hänger",

hvaraf man kan sluta, att det blott var de mindre välartade och slarfvigaste klipporna, som gjorde sig skyldiga till slikt öfverdåd, hvaremot de öfriga med Lambertuccio i »Boccaccio» klokt nog resonnerade:

"Som Gud vill,
Jag står still."

Bland Fosterlandets öfriga mer och mindre lyckade sjelfmordsförsök ha framhållits af C. F. Ridderstad föreningen med Norge 1814 och af Arvid Posse representationsförändringen 1865.

Rätta uppfattningen af Fosterlandets betydelse tolkar Franzén, då han sjunger:

"Fädernesland, du är ej blott ett hem,
Likt svalans bo och likt Jerusalem,

Då dit från landsflykt kom den frälste fången;
Du är ett *tempel,* vid hvars dörr jag står
Och ser så långt mitt häpna öga når
Af stora minnen full den djupa gången."

Älsklige, blide Franzén! Stode du nu och gluttade i den der tempeldörren, så blefve du Jörgeniserad baklänges ut, ty nu läses »Giftas» från predikstolen och »det unga Sveriges» muntra gossar ha dräglat ner sina mammors haklappar med en ny religion, der hädelsen är en gudstjenst och spottet ett sakrament.

Hvad den så mycket omtalade »kärleken till Fosterlandet» beträffar, så är den en underlig företeelse, icke minst hos våra kungar. Karl IX älskade Fosterlandet så högt, att han inte kunde lida att se dess söner gå och göra några dumheter, hvarföre han till förekommande deraf kapade nackarna af en hel del. Sammalunda med Karl XII, hvilken dock var så blötsint, att han inte nändes sjelf direkt aflifva blomman af landets ungdom utan hade Czar Peter att sköta skarprättarvärfvet.

Karl XII älskade föröfrigt Fosterlandet så varmt, att han under många år inte kunde betrakta det utan på afstånd, bara för rörelse, och måste till stor del förderfva det före återseendet, för att inte hans lidelsefulla hängifvenhet skulle bli honom alldeles öfvermägtig. Dock var det först stryken i Bender, som så lifvade hans passion för gamla Svea, att han red genom Europa på 14 dar bara för att komma dit.

Några konungar, hvilka i likhet med Erik XIV och Fredrik I inte synnerligen omhuldat sjelfva Fosterlandet eller dess söner, ha åtminstone hållit innerligt af dess döttrar.

Fosterlandskärleken är för öfrigt en känsla, som kan till den grad löpa bort med äfven okrönta personligheter, att en hofrättspresident, grosshandlare eller fabrikör stundom icke tvekar att utgjuta... blod? nej usch då! ...

sex buteljer af sin bästa champagne till en skål för besagda fosterland.

Rådjursstek, sköldpaddsoppa och ostron äro äfvenledes yttre medel, hvilka vid festliga tillfällen visat sig besitta en otrolig förmåga att »lifva våra känslor för det land, som sett oss födas».

Fosterlandet har mången gång hotats med att bli totalt sönderslitet, dels i yttre krig, dels i inre stridigheter, dels i osammanhängande, ologiska tal inom våra studentkårer.

Hos sångartister brukar kärleken till »det dyra, aldrig glömda land, i hvars fridfulla dalar deras sälla barndomsdagar gladt förflöto», infinna sig med ovanlig häftighet, då struparna bli uppslitna och utländingarna inte vilja höra dem längre.

I våra yngre år, då sinnet är mera öppet och emottagligt för yttre intryck, älska vi mest de delar af Fosterlandet, som prydas af körsbärsträd, krusbärsbuskar och bra metställen samt äro belägna på ett passande afstånd från alla offentliga och enskilda läroanstalter.

Svenska akademien har nu länge hvarje år i April månad förgäfves utsträckt sina händer med en guldpeng om 500 kronors valör inuti till ett ohörsamt folk, som absolut inte vill qväda öfver »något fosterländskt ämne».

Det är inte brist på god vilja, för all del tro inte det, men nutidens genier äro upptagna på annat håll. En del ha brådt med att klacklappa våra stöflar, andra med att reformera stat och samhälle och andra med att nedspotta vår Herre och professorerna i Upsala.

Dock säges det verkligen, att »en ung, högst lofvande förmåga» under en längre tid arbetat på en dikt om Fosterlandet i 12 delar, men att offentliggörandet stött på tekniska svårigheter, dem inte ens den argaste pessimist kunnat ana.

Först »den unge, lofvande» begynte skrifva, råkade

stilen bli lite torr, så att brandkommissionen såg sig föranlåten höja assuransen på huset, som han skref i.

Följande året bragte han arbetet så långt som till sättning, men sättaren gäspade munnen ur led, så att den stackars karlen hädanefter aldrig får i sig annat än mjölgröt och tullfrågan, som blifvit så rysligt »omtuggad» förut.

Om någon tid var likvisst hjeltedikten färdig, men korrekturläsaren tog den för en parodi och dog af skratt redan på första arket.

Sex nervstarkare karlar anskaffades och de undsluppo med galopperande lungsot, som de ådrogo sig i sorgen öfver den svenska diktningens förfall.

Nu trodde man alla faror vara öfver, men bokbindaren var nog oförsigtig att under häftningen kasta en blick på det mest spännande stället, somnade, trillade af stolen och slog ihjel sig från fordringsegare, hustru, svärmor och 16 oförsörjda barn.

Efter dessa erfarenheter och sedan man funnit att kloroformering vid operationer medför hufvudvärk efteråt, lär det nu vara frågan om att anställa »den unge, lofvande» såsom operationskåsör å Serafimerlasarettet.

Kirurgerna få då naturligtvis ha bomull i öronen.

Min politiska trosbekännelse.

Herrskapet må tro, att jag har allt haft lite svårt vid att hålla inne med min »politiska trosbekännelse» i dessa tider, då lotten så ofta får afgöra riksdagsmannavalen och herr Tufve Tufvesson i Luhr slank in i andra huset på *en enda* röst, den han säges ha fått af en »kitslig granne».

Men hvarenda gång äregirighetens demon farit in i mitt stackars hjerta och hviskat: »Sigurd lille, vänd ut och in på din politiska öfvertygelse och låt småländingarna höra hvad du är för en satans karl», så har jag svarat: »Vik hädan satan och fresta mej inte! Hvi skulle jag så mycket ondt göra och förstöra utsigterna för Abraham Rundbäck, som är en styf och erfaren karl och tillhör samma parti som jag sjelf!»

Jag vill derföre lemna de små käre småländska städerna åt Guds försyn och fader Abrahams förmynderskap, men i fall något af de till hösten sammanträdande landstingen skulle råka i förlägenhet till följe brist på skånska excellenser och uppsvenske gästgifvare att sitta i första kammaren, så är det min pligt att säga: »Här står jag; gören med mig som I viljen!»

Men för min egen skull och för fosterlandets skull och för den offentliga kandidaturens skull och för mina ännu ofödda barnbarns skull, på det ingen må kunna komma till dem och säga: »Eder farfader var en politisk äfventyrare och nihilist», så finner jag det alldeles nödvändigt att aflägga min politiska trosbekännelse-

I *försvarsfrågan* är min ärliga öfvertygelse, att vi böra hafva ett starkt försvar, icke allenast mot yttre fiender såsom skräddares, skomakares, källarmästares och hyresvärdars oförsynta prejerier, utan jemväl för den inre ordningens upprätthållande mot svärmödrar, guvernanter, barnpigor, knähundar och qvinliga slägtingar, som komma på tillfälliga besök.

Mest afseende bör fästas vid landtförsvaret, emedan qvinnorna ändå alltid skola blifva oss öfverlägsna i det våta elementet.

I *rösträttsfrågan* är jag af den mening, att den fader, som är rik nog att bjuda sina vänner på splendida middagar och supéer, icke skäligen kan förvägras att låta sina omusikaliska döttrar pina dem med ett begränsadt antal

soli, duetter, qvartetter och körer, men endast i afseende å bränvinsbasar bör graderad skala ifrågakomma, och i alla händelser motsätter jag mig rösträttens utsträckning äfven till pigorna.

I *grundskattefrågan* svärmar jag för »aflösning» af byxorna och en enkel rottings placerande på afvigsidan af alla dem, som beskatta en ärlig, lättrogen nästa med »grundande» af mindre solida aktiebolagsföretag.

I *tullfrågan* är mitt ideal: fri införsel af toddar och måttligt skydd emot de halfslitna stöfvelsulor, som å småländska restauranter gå under namn, heder och värdighet af »engelsk biff».

På *kommunallagstiftningens* område skulle jag helst se att champagne och cirkusfröknar finge betraktas såsom »commune bonum».

I *bankfrågan* ställer jag mig på en medlande ståndpunkt. »Riksbank» må utdelas åt furstar, kungliga teaterdirektörer och ministrar, som bära sig illa åt, »privatbank» åt dem, som i det enskilda lifvet beljuga, förråda och illa berykta oss, kurtisera våra fästmör eller vägra att skrifva på våra vexlar.

I *religionsväg* yrkar jag den vidsträcktaste frihet åt alla. Sjelf tillhör jag Björkegrenskulten, nemligen den, som kultiveras af kungliga dramatiskans habituéer, inte den, som i min spädaste ålder af nitiske uppfostrare bedrefs bakom min rygg.

Men jag kräfver tolerans äfven åt dem som tillbedja lilla Grabows minne eller Anna Lisa Hvasser-Engelbreckt, ty jag har sjelf vacklat i min tro och t. o. m., liksom alla vilda nationer, haft min period, då jag dyrkade beläten.

Det var när långa Bendroth var i Wexiö.

Somliga tycka mera om en mun, som bjuder på koraller än koraler. För sådant må de varnas och rättas, men ingalunda halshuggas eller brännas.

Åt *modernäringen* tror jag ingen kan egna för mycken omsorg, då det är fråga om ens egna barns moder.

I *läroverksfrågan* menar jag, att om man afskaffade all eftermiddagsläsning och sökte reducera förmiddagsläsningen till ett lika antal timmar, skulle en sådan reform lyckas vinna många sympatier bland »det unga Sverige».

Qvinnofrågan håller jag för att vara den vigtigaste af alla, men också rysligt svår att lösa, då den alltid sönderfaller i en mängd småfrågor, såsom: »Dansar han?» »Hur mycket har han om året?» »Tror du han nyttjar peruk?» o. s. v.

Handtverk, såsom plankstrykning, borstbinderi och skrifvande af tendentiösa valartiklar i tullfrågan, böra på allt sätt uppmuntras.

Tryckfriheten bör utvidgas, så att man icke behöfver söka mammornas rygg, då man vill trycka döttrarnes händer.

Och nu veta landstingsmännen ungefär hvar de ha mig. Jag ställer mig till deras oinskränkta förfogande.

Den fåkunniga hopen kallar sådant »löjlig egenkärlek», jag kallar det »ädel sjelfkänsla» och motser med lugn hvad som komma skall; blir jag inte vald, blir det värst för det arma fosterlandet.

* * *

En 'hygglig karl''.

Nu för tiden lefver man lyckligare, sofver lugnare och dör nöjdare, om man i rättan tid beslutar sig för att i stället för en »stor man» blifva en s. k. »hygglig karl».

Jag förmodar, att herrskapet hvar för sig har måttet och modellen till en »hygglig karl» i sitt eget inre medvetande? Tillåt mig eljest presentera.

En hygglig karl har begränsade tankevyer, som merändels hänga ned öfver virabordet, och obegränsade manchetter, som merändels hänga ned öfver fingerspetsarna.

En hygglig karl kan sakna mod i bröstet, men hans bonjour måste alltid hafva senaste modet i snitten.

En hygglig karl sjunger antingen förste tenor eller andre tenor eller basbaryton eller enkel bas, eller också är han för tillfället »indisponerad», hvilken indisposition i vidrigaste fall må räcka 20 à 30 år, men »utan röst» får en hygglig karl inte vara.

En hygglig karl inlöser vanligen sina vexlar och nekar aldrig att skrifva på sina vänners, men i senare fallet går han stundom i förväg till bankkontoret och ber direktören för Guds skull inte diskontera.

I att vända notblad utan att göra dem illa besitter han ett erkändt mästerskap.

Hans sätt att dansa polka och hans snille i att uppfinna nya kottiljongsturer äro öfver mitt beröm.

Beträffande spirituel konversation, så är han i stånd att deri göra värdefulla inlägg genom sin häpnadsväckande talang att utfinna 20,000 nya variationer på det oändliga themat »jaså».

Mot damer är han alltid förbindlig och ofta öm; det sednare dock endast efter tagen kännedom om fyrktalslängden i det samhälle, der pappa är mantalsskrifven.

Ödet kan neka en hygglig karl att vara vacker, men så länge skräddare, handskbutiker, kosmetik och hårfrisörer existera, kan det aldrig hindra honom att vara »distinguerad».

En hygglig karl kan bedraga slägt och vänner på allt hvad de ega, men han honorerar alltid sina spelskulder och qvinliga liaisoner dagen före katastrofen.

Han tror aldrig på Gud, stundom på fan, ofta på qvinnan och alltid på modejournalen.

I monarkier är han rojalist, i republiker svärmar han för friheten, men i fråga om baletten håller han strängt på »formerna».

Illusion och verklighet.

I allmänhet kan väl ingenting värre krossa en illusion än dess — förverkligande. När motsvarar väl verkligheten den fantasibild vi skapat, och hvem har icke, då ödets gudinna i ett anfall af godt lynne plötsligen stält honom vid sina önskningars närmaste mål, tänkt vid sig sjelf: »Åh tusan, var det inte roligare än så!»

Man är fyra år, man går i blus och erhåller slutligen den jacka, hvarefter man längtat med all den passion, hvaraf man är mägtig vid denna märkliga period af sitt lif. Men så får man inte väta ner sig, inte klifva så ogeneradt på planket, inte tumla om så muntert i sandhögen ute på gården som förut, ty den nya, fina jackan kunde taga skada, och så kommer snart den dag, då man med innerlig saknad erinrar sig den gamla blusperioden.

Man är 17 år, man blir förälskad i granngårdens guvernant eller i vidrigaste fall i sin egen mammas husmamsell, men knappast har hon, doftande af alizarinbläck eller prima surmjölksost fallit i våra armar, innan vi otacksamt börja fantisera om prestgårdsmamseller och kringresande landsortsaktriser.

Man är 45 år och man längtar efter ett pastorat, en kompanichefsindelning eller en rådmanssyssla, men när man får den, häpnar man litet smått vid den hemska

upptäckten att större delen af lönen går åt att ränta de gamla akademiskulderna, och man börjar umgås med de vildaste önskningar om att en gång i lifvet kunna äta sig mätt, utan att i sitt inre känna det såsom ett svek mot kreditorerna.

Man är 50 år, har tittat sig vindögd på jemnåriga, dekorerade vänner och begråter sitt eget tomma frackuppslag, der en stor fläck af »Cederlunds bästa» intager den kungliga nådens plats. Och så får man en liten kär vase eller svärdstrissa eller, när vår och landets herre rigtigt skall slå på stort, en allra som sötaste nordstjerna, och då står den gamle gossen der precis i samma predikament som då han fick sin första jacka för 46 år sedan: en »riddare» får icke allt för mycket väta ner sig med drufvans safter, inte mera klifva på de radikala frasernas staket och inte tumla om i folkopinionens rinnande sandhögar. Han får inte ens umgås med de missnöjde och olycklige i landet, ty deras bittra tårar kunde så lätt sätta rostfläckar på det granna vedermälet.

Man blir 60 år och gör konkurs för att i fred och ro få njuta af pensionen, men då komma gikten, ålderdomskrämporna och bekymret för barnen, som finna det så olycksaligt proppfullt före sig på alla möjliga »aktade banor», äro för dumma att bryta sig fram genom egen kraft och för högfärdiga att bli skomakare och »skurhjelpen».

Och när man ser tillbaka på ett sådant lif och har den ringaste gnista af sympati för sitt eget jag, så kan man inte underlåta att dra en liten suck och pusta fram ett hjertligt och uppriktigt: »Fy tusan!»

Det finnes ett undantag, bara ett, men ett lysande sådant, och det är den dagen då ynglingen blir student. Då är allt lust och gamman. Den lekamliga tandvexlingen har lyckligen försiggått och den andliga ännu icke börjat. I olympiskt lugn ligger man och suger dogmer-

nas modersmjölk mellan själens trubbiga mjölktänder. Man äter på sitt modersmål och pappa betalar skräddaren. Man har bref på att man sjelf är *mogen*, men anar ännu inte huru mycket i denna verld som är *ruttet.* Rottingen och lexläsningen ligga så långt bakom, embetsexamen och brödbekymren i de flesta fall så långt framföre i ett obestämdt fjerran. Mannens vaknande kraft parar sig för ett ögonblick med barnets vikande glädje; kanske råkas de *aldrig* mera. Man somnar med handen på den hvita mössan och vaknar med hufvudvärk af gymnasistflammornas lyckönskningsbuketter. Har man slägtingar på landet, så helsar man på dem, och finnes på 2 mils omkrets ett feminint väsen mellan 16 och 29, hvilket aldrig så litet egnar sig för en platonisk tillbedjan, så vänder man åter med gröna fläckar på knäna.

Herrliga tid! Du är dock ett minne af en sällhet, som *verkligen funnits till*, och i så fall fördelaktigt skiljer sig från den stora sjöormen, likheten inför lagen och Bonggrens skaldebegåfning.

Men inte skall Bonggren vara ledsen för det; de flesta stora skalder ha ju råkat i olycka; Stagnelius suckade sig till döds, Lidner söp ihjel sig, Tegnér blef galen och Johan Peter Wallin blef prisbelönt af svenska akademien.

Lycka, storhet, salighet och fem mantal skatte frälse.

Min vän!

Lef så i denna verlden, att en gång, när podagern tar knäck på dig och du nödgas ställa din bägare till

torkning, du i landets pressorgan får ett kors inom svart ram och följande eftermäle:

»Vi hafva i dag den smärtsamma pligten, att under dödens mörka symbol härofvan rista ett namn kärt för oss alla, ett namn som skolat på ryktets vingar genomflyga verlden, derest icke han, som bar det, varit en af dessa ädla, blyga själar, som aldrig framhäfva sig sjelfve, och om hvilka det heter, att de »fridsamme skola besitta jorden», hvilket den älskade bortgångne också delvis gjorde, enär han af vördade föräldrar redan i unga år fick ärfva fem hela mantal skatte frälse.

Hans korta studiebana utmärkte sig för stor grundlighet. Också räknade han flere sjöofficerare i sin familj. Efter det han tillbringat tvenne år i hvardera af skolans trenne första klasser, funno hulda föräldrar och insigtsfulla lärare, att ynglingens blida själ lika litet skulle tillåtit honom att deltaga i slagtandet på en valplats som i grymma kirurgiska operationer å ett lasarett. Icke skulle han heller varit i stånd att vid domarebordet blicka in i en förlorande parts tårfylda öga, lika litet som hans barnafromma själ var egnad att förbråkas mellan skiljaktiga filosofiska system, eller såsom själasörjare nalkas ett plågoläger, der benrangelsmannen spelar om lif och död med medikamentsflaskor till tärningar. Diplomatens slingrande bana egnade sig icke för hans ärliga sinne, och näringslifvet hade ingenting lockande för en person, som der hemma hade allt hvad han behöfde.

Derför valde han landtbrukarens lugna, lyckliga lif. I denna egenskap var han en omtänksam husbonde, och godsets läkare har intygat, att på trettio år ingen torpare der varit besvärad af magkatarr till följd af för hög diet. Ej heller tillät han, att någon arrendators själ genom hopandet af lekamliga egodelar vändes bort ifrån det enda nödvändiga, och när godsets unga flickor drogo ut i verlden att såsom tjenstpigor förvärfva sitt bröd, var

deras dygd alltid omsorgsfullt pröfvad af de förhoppningsfulla söner, hvilka nu stå försänkta i sorg kring den hädangångne ädlingens bår.

En altarduk, skänkt till församlingens kyrka, skall för kommande slägten bära vittne om hans djupa religiositet, och fem percheronshingstar samt 11,000 fot täckdiken (med tegelrör) betyga hans lefvande intresse för vår modernäring.

Dagens små strider brydde honom föga, och såsom ett bevis på hans älskvärda likgiltighet för politiska ting och deraf alstrade sväfvande geografiska begrepp kan anföras, att han en gång då han stod i begrepp att anträda en jernvägsfärd mellan Hamburg och Karlsbad, lofvade en bekant att i genomresan köpa en ponny i Skottland.

I inrikespolitiken gjorde han endast en gång ett kraftigt inlägg. Det var då han ville hjelpa en af sina fattigaste backstugusittare medels att genomdrifva hans val till ledamot af riksdagens andra kammare med ty åtföljande honorar. Tyvärr strandade denna menniskovänliga plan på grundlagens småfnaskiga valbarhetsföreskrifter.

Ehuru först och främst en den praktiska nyttans man, klappade likväl hans hjerta alltid varmt för konsten och konstnärerna på ett sätt, som stundom tog sig uttryck i handling. Så gaf han t. ex en gång i yngre dagar supé för fyra landsortsaktriser, och när han var död, fann man två lotter till nordiska muséets lotteri i hans spegellåda, hvarjemte vi från trovärdig källa försport, att han en gång, då sockenmålaren rödfärgat hans ladugård, afrundade räkningen med hela 42 öre.

För skaldekonsten hade han ett öppet sinne, och en informator, som på hans femtionde födelsedag skrifvit versar till hans ära, fick derför löfte att i närmaste landthandel uttaga 4 alnar mollskinn till ett par helgdagsbyxor å den saligen hädansofnes räkning.

Sedan Zelia Trebelli vid en konsert i närmaste stad fått låna hans ekipage emellan hotellet och teatern, ansågs han jemväl för en af ortens finaste musikkännare.

Så mycken duglighet, hjertats adel och estetisk bildning hade likväl genom någon af dessa oförklarliga ödets nycker, hvilka herr Hedlund hade att tacka för sina militäriska tryckfrihetsåtal, och herr Strindberg för sin befordran till krokodil, blifvit af Hans Majestät konungen opåaktade, ända tills för tvenne år sedan en af arffurstarne vid en fältmanöver tappade en kråsnål, som upphittades och återlemnades af vår ädle vän.

Då kom vasaorden.

Och nu är det slut! Då kammarjungfrun i fredags afton skulle bringa honom nattmössan och dagens nummer af »Väktaren», fann hon att dödsbudet träffat honom midt i en fågelpastej, den han endast hunnit till hälften förtära.

Men huru många af oss dödlige blir det väl förunnadt att *helt* fullborda vår lifsgerning!

Frid öfver hans stoft och stoft öfver hans minne!»

Hvarför kunna vi icke lefva så der, hvarföre skola vi bråka och illfänas här i verlden? För min del känner jag mig frestad att både lefva och dö som denne man; jag tycker mig känna på mig att jag har alla förutsättningarna derför.

Det fattas bara en.

En ren obetydlighet.

»Fem mantal skatte frälse».

Höjden af menskligt elände.

Häromdagen träffade jag på en ung man, som sa' att han en gång varit en fin, vacker karl med goda kunskaper och ett vinnande sätt, samt att han — om man undantager ärligt, hederligt arbete — försökt *allt* för att hålla sig uppe i verlden, men misslyckats, och nu bad mig om 25 öre till en buss tobak och en stor sup.

Jag tyckte det var sorgligt, att humbugen skulle ha en så låg kurs i Nordenskölds och L. O. Smiths fädernesland, och beslöt att utfråga honom, huruvida han verkligen användt *alla* de i vårt älskade Sverige brukliga sätten att klifva till matskåpet på andras axlar.

»Ni säger att ni en gång var 'en fin, vacker karl med ett vinnande sätt'; då skulle ni passat på och försökt gifta er till någon större samling af de i landet brukliga myntsorter.»

»Jag *gjorde* väl så; jag låg i Marstrand och badade och lefde nyktert tills jag blef som ett gelé i kroppen, och läste högt för mammorna och talade lågt för flickorna och dansade och gaf bort buketter . . .»

»Nåå . . .»

»Jo, sedan de här fördömda qvintimren Edgren och Agrell började moralisera på teatrar och i julböcker om äktenskapet, har det blifvit en trosartikel, att alla karlar skola gifta sig och alla fruntimmer låta bli.»

»Hur skall det gå till?»

»Rör mej inte.»

»Har ni aldrig försökt med att bli »andligt sinnad»?

»Jo, Gud bevars. Jag reste till Mösseberg ett år, då min vän badkamrern skref, att tillförseln af läsare var god och »unga allvarligt sinnade män» stodo 25 proc. öfver pari. Jag lade mig framstupa i en promenad med

blå glasögon på näsan och en stor postilla med messingsknäppen midt framför mig. 'Kommer inte nu ett Guds barn och grosshandlarenka från Göteborg med en giftasvuxen dotter och trillar omkull på mig, då fins här ingen rättvisa i verlden', mente jag.»

»Nå, ni fick ingenting?»

»Jo, magkatarr och ett nyp i benet af en hundracka från Falköping.»

»Ni borde gjort någon 'uppfinning'; det är modernt nu för tiden.»

»Usch hvad jag det gjorde. Jag tog ut 5 års patent på en sjelfuppehållare för byxor i våtväder. Här ser ni ritningen; mekaniken är lika enkel som sinnrik: små messingsringar utefter hela yttersömmen, en tråd fästad vid nedre kanten af byxen och dragen genom ringarna samt i öfre ändan försedd med en blykula, som vid torrväder får ligga gömd i byxfickan, men så fort det börjar regna hänges utanpå och genom sin tyngd lyfter byxorna.»

»Ja, men den der uppfinningen tycker jag borde haft framtid för sig.»

»Jo fan ock. Ullströmmarne i Norrköping märkte att ett par byxor på det viset räckte dubbelt så länge, så att de inte skulle fått nog afsättning på sina varor, och så började de skrika ut mig som en »fiende till det svenska arbetet», och en brukspatron, som skrifvit på vexlar åt mig, hotade att göra mig olycklig, om jag inte ville skänka bort patentet till kejsar Napoleon. Honom kunde det hvarken skada eller gagna, ty honom hade Eugenie de Montijo längese'n tagit byxorna af.»

»Skulle inte en egendomsagentur passat er?»

»Jo för all del, det kan jag säga, att egendomsagentur det var det enda som gick någorlunda; men jag fick lof att sluta dermed, ty mitt nervsystem och min något svaga kroppskonstitution uthärdade inte det varma sätt, hvarpå både köpare och säljare någon tid efter affärens

afslutande vanligen ville i enrum hembära mig sin tacksamhet.»

»Guttaperkastämpelsagentur är också en fin förrättning. Har ni försökt på den?»

»Jo jo men, men sedan Fröbergska sällskapet började resa i landsorten, ville inga unga män längre ha guttaperkastämplar, bara porträtt af Gerda Grönberg såsom berlocker vid urkedjan.»

»Jag antar, att ni äfven försökt er med att gifva kyrkokonserter?»

»Ja visst, och det skulle nog gått någorlunda, om jag bara varit så totalt i saknad af röst som de unge män, hvilka vanligen resa omkring på det geschäftet; men olyckligtvis har jag af naturen fått en liten obetydlig andre tenor. Den väckte landtklockarnes afundsjuka, och kyrkodörrarne stängdes för mig genom deras kabaler.»

»Då borde ni tagit itu med att hålla 'populära föreläsningar', det är också modernt, och de kunna göras mycket vackra, om man bara har nog godt minne att slå i sig en hop af hvad andra skrifvit.»

»Jag höll *tre* i Kråkvinkel. Den första var 'En jemförelse emellan Gustaf II Adolf och Petrus Waldenström', den andra var ett 'Försök till utredning af potatissjukans inflytande på 1830-talets religiösa rörelser i Westbo', och de gingo mycket bra, men så gaf hin onde mig in, att jag skulle efterapa Hjalmar Strömer, och så läste jag en dag öfver 'Några månader i ett landtligt hem på planeten Mars'. Det gick bra så länge jag bara berättade, att de hade en fri statsförfattning och solkokt äppelpuré der, men när jag började tala om att der vissa tider är så varmt, att de unga damerna fram på förmiddagarna nödgas kasta af sig det ena plagget efter det andra på ryggen af dresserade svanar, som bums flyga åstad dermed till tvättinrättningen, då svimmade två äldre fröknar, som sydde hattar, borgmästarinnan började ropa på skan-

dal och luktvatten, och stadens tidning skref två hela spalter om »den ohöljda naturalismens vederstygglighet».

»Har ni aldrig funderat på att slå er på »tankeläsning?»

»Jo i Brackköping; men källarmästarn, som jag ville hyra lokal af, var också en smula tankeläsare, tittade skarpt på mig och sa': 'Ni ämnar inte betala salen', och så var det slut på den kommersen.»

»Naturligtvis har ni försökt att spela på lotteri?»

»Ja, jag hade allvarligt tänkt på saken, men kunde omöjligen komma öfverens med den satans kollektören. Han hade skickat mig en synnerligen lofvande prospekt till nästa dragning, 'i hvilken högsta vinsten var en million mark och alla de öfriga lotterna skulle utkomma med vinst, minst dubbelt så stor som insatsen.' Som min kassa var lite klen för tillfället, bad jag honom skicka mig ett par hundra lotter på kredit samt sedan göra sig betalt af de på dem utfallande vinstmedlen, men det förklarade han vara 'alldeles stridande mot hans affärsprinciper,' och så blef det ingenting af med det heller.»

»Har ni aldrig satt in någon giftermålsannons?»

»Usch jo, hvad jag det har. Dagen efter sedan delegarne i min konkursmassa på afslutningssammanträdet tillskjutit 10 kr. pr 1,000 kronors fordringsbelopp för att betäcka konkurskostnaderna, satte jag in i »Nyheterna»:

"En karl med rangerade affärer,

bildning och fromt sinnelag söker en maka, flicka eller enka, från 15 till 75 års ålder. På skönhet och rikedom fästes intet afseende, men på det hustrun i hemmet må intaga den sjelfständiga ställning, som blifvit vår tids lösen, vore det önskligt att hon kunde fullständigt sörja för familjens underhåll. — Svar med fotografi i förseglad biljett, märkt »Rangerad karl», torde inlemnas å denna tidnings annonsexpedition.»

»Jag hyrde då, utan egarens vetskap, verandan till en förut obebodd villabyggnad i utkanten af Snålköping.

Jag fick 267 svar på min annons och 238 porträtt af till mogen ålder komna köksor, kokerskor, lumpbodsbiträden, fiskblöterskor och andra aktade qvinnor, samtliga tillhörande den »närande» samhällsklassen. För att kunna träffa mitt val fästade jag alla konterfejen bredvid hvarandra på väggen till verandan, men så kom der en poliskonstapel och frågade om jag hade 10 kr. till böter, för det jag affischerade menageriföreställning, utan att först ha gjort anmälan till magistraten. Jag sade, att det som hängde på väggen inte var några vilda djur, utan milda, kärlekstrånande qvinnor, men han ville inte tro mig, och så kom jag in på tre dygns vatten och bröd, enär jag inte hade vexladt så att jag kunde betala böterna.»

»Var konstapeln galen?»

»Nej, men på det fulaste kortet af alla hade en svärmisk tegelhandtlangerska skrifvit: 'Till min lilla gris', och jag är rädd att han fattade det såsom en personlig förolämpning.»

»På detta stadium af förnedring har en karl inte mycket att välja på: har ni aldrig försökt er som skald eller författare?»

»Åhjo, men så länge dagrationerna på fattighusen och cellfängelserna hållas vid hvad de nu äro, skall jag uppriktigt säga er, att ingen klok menniska väljer den banan i Sverige.»

»Om ni kunde rädda någon bättre dams knähund ur lifsfara?»

»Käre herre, sedan damerna fingo federationen, Karlsborg och kapten Björlin, bry de sig inte om knärackorna längre.»

»Och ni är inte bekant med någon af småhertigarnas ammor?»

»Ack nej, tyvärr!»

»Hurudant vore det om ni firade ert jubileum som

trashank och inbjöde alla, som ifra för våra fosterländska minnen, att subskribera 50 öre hvar?»

»Karl XIII och domedagsprofeten Berggren måste jubilera förut; sedan blir det de andras tur.»

»Hvad säger ni, om ni skulle uppträda såsom »son af den svenska naturalismen?»

»Men hela verlden vet ju, att den svenska naturalismen inte är *manbar*.»

»Har ni aldrig tänkt på att sjelf förkorta ert lif?»

»Jag dränkte mig en gång, men olyckligtvis strax nedanför ett utvärdshus, och krogen har alltid haft en så stor dragningskraft på min kropp, att jag flöt upp igen. Sedan tog jag fluggift, men det var förfalskadt. Så ville jag låta spela ihjel mig af Wagnermusik, men somnade. Så försökte jag läsa mig till döds på friherre Klinckowströms riksdagsanföranden, men fattades af medlidande med mig sjelf och upphörde.»

»Arme, olycklige man, jag vill göra allt för er. Vår tid är filantropiens guldålder, och ett brodershjerta väger icke offren för sin nödstälde like. Se här 25 öre, men kom aldrig mer igen, ty jag tål inte vid att bli så grufligt uppskakad.

I underbarnens och gummornas land.

Sverige är »underbarnens» och de dramatiska och musikaliska gummornas land.

Europas konstnärer resa omkring här vid tiden för tandvexlingen i stället för att gå i småbarnsskolan.

Då kan ett litet tyskt, franskt eller polskt (ja, t. o. m. danskt) snobbfrö i sammetsblus och nedviken skjort-

krage stå och spela falskt på en gammal klädståndsfiol, under det den öfverfylda salongen jublar. Och kritiken jublar med i stället för att säga: »Snyt dig min lille vän, och gå hem till din mamma och bed henne att hon ser efter dig, så att du inte får springa ut så här och ställa till folksamling och oreda.»

Sedan få vi inte se dem på en femtio eller sextio år. Antingen försvinna de helt och hållet från konstens horisont, bli skomakare, portvaktare eller dö af lungsot i barndomen precis som ett svenskt härordningsförslag, eller också förnimma vi då och då deras namn på långt afstånd, alldeles som det dofva bullret af en sparlakanslexa från öfre våningen.

Men vid den tid då hela Europa har vändt dem ryggen, då de egentligen bara borde smeka sin mops, läsa Guds ord och tänka på sin hädanfärd, då få gummorna brådt att resa till det naiva landet deruppe i norden, som med förtjusning frossar på söderns unga vin och åldriga qvinnor; då få Wernamoborna beundra sopraner, som höra till Neapolitanskornas mormödrars skönaste ungdomsminnen, då få borgmästaren i Skeninge och rådmännen i Grenna hänryckas af divor, som Napoleon den förstes marskalker räknat bland sina bästa inclinationer.

Med det praktiska sinne, som utmärker nutidens impressarier, skulle det knappast förvåna mig, om de förde både svepning och likkistor med sig för att ta hem gummorna i, om de händelsevis skulle slockna af ålderdomssvaghet midt i en käck, ungdomlig barcarole.

Inga dopattester, intet hån, ingen sansad kritik, intet tullskydd! En och annan mera vaken agent för Fylgia vägrar att försäkra orkestermedlemmarna med hänsyn till den fara de löpa att bli ihjelslagna af från rampen nedramlande löständer, det är alltsammans.

Ur *en* synpunkt kan detta undseende ha sitt berättigande. Vi läsa nemligen om de gamla egyptier, att

de förehöllo sig sjelfva lifvets korthet och förgängelsens visshet genom dödens emblemer i gillessalen.

Nåväl: dessa polska underbarn, dessa italienska divor från århundradets morgonväkt, dessa spruckna tyska tenorer, de äro väl då att anse som dödskallarna på det konstnärliga gästabudsbordet i norden.

Skola återigen *vi* skicka ut något till främmande land, då duger det inte med mindre än våra unga raska prinsar, åtföljda af våra vackraste sjö- och gardesofficerare.

Jeremias Knubbs lefnadssaga.

När Jeremias Knubb föddes hit till denna ofullständigt täckdikade planet, var han intetsägande i synen som ett ostämpladt fyraöresfrimärke.

Han I sett något sådant anlete? Obelisken på slottsbacken har annars ett.

Men omdömesförmåga röjde pilten genast, ty när han första gången fick se verlden, så *grät* han öfver henne, och det är just precis hvad hvarje hederlig karl med sansad uppfattning bör göra ännu i denna dag som i dag är.

Och Jeremias hade ändå bara sett ett rödt bomullstäcke, en nattlampa och ett stycke af ammans armbåge. Tänk då vi, som ha sett coloradoskalbaggen, turnyrerna och riksdagsmannakanditater, som tredskas vid betalningen af sina lagliga utskylder!

Men när den lille Jeremias gråtit sig otörstig, så log han, och likvisst hade han då bara sett en enda qvinnobarm. Tänk då vi, som ha skådat tusen!

Och när han låg vått, ömsade hans mamma om på honom och gaf honom torra kläder, alldeles som Sveriges

riksdag, som kostar på Karlsborg den ena millionen efter den andra, när landet suckar efter ett dugligt sjöförsvar.

Och när han blef tio år, kunde han redan skilja på höger och venster, och det ska' vi hoppas att liberala valmansföreningen i Stockholm också kan, när den blir så pass gammal.

I skolan hade han goda betyg utom en gång, då han fick *c* i historia, för det han påstod, att det var Jöns Rundbäck, som vann slaget vid Marathon.

Och likvisst hade han på sätt och vis inte så orätt, ty hade inte grekerne der varit besjälade af Jöns Rundbäcks oförskräckta ande samt en liten klockarkärlek till sitt fosterland, så hade de ovilkorligen fått smörj.

Nu deremot glädja de ännu efter årtusenden svenska skolpojkars oförderfvade sinnen och blefvo lagerkrönta såsom hjeltar medan de lefde, d. v. s. de, som inte dogo vid sjelfva tillfället, men dessa lågo och flöto på vattnet i den skönaste slagordning, och alla, som i lifstiden tänkt sig att bli riksdagsmän, krigs- och civilministrar, hade qvitterade kommunaldebetsedlar i byxfickorna och en liberal, frihandelsvänlig vallista i näfven.

När Jeremias var 16 år, skref han öfver det lättaste och begripligaste ämne, som ecklesiastikdepartementet det året utskickat att probera mogenheten hos dem som nyss lemnat barnkammaren, nemligen: »Hvad inflytande kan man anse att väderleken hade på Carl X Gustaf under hans senaste regeringsår.»

Jeremias hade goda insigter i naturvetenskap och lyckades på 16 sidor bevisa, att som paraplyer och Kleins regnkappor äro en senare uppfinning, är det ganska sannolikt, att hans saligen aflidna majestät, derest han befann sig utomhus i regnväder, blef en smula våt, men att stark kyla deremot troligen hade en uppiggande inverkan på herrans smorda, enär han då kunde traska öfver isen och slå ihjel de stackars danskarne. För dessa

historiskt-psykologiskt-meteorologiska funderingar fick lille Jeremias *laudatur*.

Med en stark kropp, som i ungdomen blifvit skonad för alla olyckshändelser såsom messling, kärlek, skarlakansfeber, surkål och lutfisk, orkade Jeremias buga längre och djupare för de vid akademien vistande kungliga prinsarne än någon annan och kom derföre i stor gunst hos de förnäme, en gunst, som befästades genom hans träffande och af en slående sanning präglade yttranden om politiska män och situationer. Kamraterna till höger och venster förplumpade sig och gjorde sig alldeles omöjliga genom förflugna uttalanden, men Jeremias han lade alltid pekfingret på näsan och sade »jaså», och som detta var en moderat åsigt, en sansad, ofarlig åsigt och hvad mera är *flertalets* åsigt, vardt Jeremias i hast en populär man.

På Gud tviflade han aldrig oftare än när reken uteblefvo, eller skräddaren fuskade bort en ny kostym. Som vår Herre för öfrigt är beqväm att vädja till, när man behöfver mynt af knarriga, giktbrutna onklar, eller när små cigarr- och teaterfröknar inte vilja tro att man älskar dem, kunde Jeremias aldrig besluta sig för att alldeles bryta med honom.

Hvad djefvulen beträffar, så är han ju, som hvar man vet, en angenäm sällskapsman, presenterad i de fleste bättre salonger, och inom sin branche en talang af första ordningen, hvarför man gör klokast i att från början erkänna honom såsom en vänskapligt sinnad magt.

Men när det gälde att taga filosofie kandidaten, då litade Jeremias hvarken på himlens eller underjordens magter, utan bara på sig sjelf allena, såsom det egnar och anstår en bra karl. Han köpte alla böcker, som vederbörande professorer utgifvit under 35 års tid, skref sitt namn i dem, band dem i guldsnitt, bar dem midtför författarens näsor, qvarglömde dem i deras trädgårdssoffor samt bedyrade för en hvar af dem (professorerna, inte

trädgårdssofforna), att alla de öfriga lofvat släppa honom igenom och att han derhemma hade en gammal mamma, som inte tålde vid några oangenäma sinnesrörelser.

Värst var det med professorn i estetik, ty denne hade ett samvete, ja, mitt herskap, ett samvete som räckte från junior till senior, från Fjerdingen till Svartbäcken, från Phidias till professor Molin. Men när Jeremias en half termin hemburit sin hyllning åt hans yngsta dotter, kunde han såsom fader och konstkännare inte vägra honom *admittitur*.

Och så begaf det sig en dag, att kungen och drottningen och hertiginnan af Patraski, som var på besök, och professor Prataskräpo från grannlandet och arffurstar och börsfurstar och godsfurstar skulle gå och se på en konstutställning, som var inrättad vägg i vägg med en finare herskapskrog. Och unga män gingo och sågo på nakna qvintimmer i olja och nakna gubbar i marmor och hundvalpar i brons, och vid somt sa' de »charmant!» och vid somt sa' de »sudderi!» och vid somt sa' de »inte illa», men Jeremias han bara lade hufvudet på sned, blundade med venstra ögat, ryckte på axlarna och sa' »hm, hm!»

Dagen efter satt han som ledamot i den nämnd, hvilken skall afgöra hvad som är skönt eller fult här i verlden. Hans sakkännedom hade öfverraskat alla.

När han kom på en konsert, darrade alla exekutörerna från hufvud till fot, som om de skulle spelat Nigarepolskan på handklavér, stående på hufvudet på ett sockertoppssnöre spändt öfver Trollhättan.

Tänk om de vetat, att han inte för sitt lif kunnat skilja en fransäs från en mazurka! Tänk!

När hertigen af Enbuskaland skulle fira det 25-åriga minnet af sitt hundstalls uppförande, hade Jeremias skrifvit en festprolog på 111 versar, hvilken lemnades in till Svenska akademien, som sa' att den gerna skulle göra hvad den kunde i prisbelöningsväg, om bara Jeremias ville

ta' sig ledigt ett frukostbete och *numrera* versarna, så att de kunde kännas åtskils, ty de voro bra lika hvarandra, och när Jeremias det gjort hade, gaf hertigen af Enbuskeland ut ett påbud, att eho som vid poemets uppläsande på högtidsdagen tänkte på, mumlade om eller på annat sätt bland sin omgifning återväckte minnet af ett annat vackert poem: »Jag fattige Lappman», han skulle läggas till sängs och hans hufvud baddas med akademiska festprologer och dubbelrenadt borsyreextrakt, allt intill dess han fick den rätta estetiska, allena Literisgörande trona.

På högtidsdagen, då poemet upplästes, iakttogo bulldoggar, knärackor och stöfvare det städade uppförande stundens vigt kräfde, men fågelhundarna gjorde ett ursinnigt ståndskall. Förste höfvidmannen för hundstallet, tillspord om anledningen, gaf det utlåtande, att djuren i den frackklädde, deklamerande lille rare Jeremias antagligen trodde sig se en i en björk spelande orre, hvarföre det vore bäst att dra en eldskärm framför honom. Så skedde och kreaturens suckan stillades.

Höljd af ära, började Jeremias nu tycka det vara allt för galet, att han bara var filosofie kandidat samt funderade allvarligt på att ge ut en afhandling för doktorsgraden, men då blef det stor oro i landet, ty det förspordes, att Jeremias till denna afhandling hopat ett sådant väldigt material, att utarbetandet skulle medtaga allt alizarin-, skrif- och kopiebläck, som fanns i hela Sverige; handel och rörelse skulle i brist på korrespondens afstanna, älskande, boende i olika städer, skulle förtvifla och postverket få göra cession. I bekymrets stund är svensken van att se upp till sin konung. Så äfven nu, och kungen gjorde Jeremias till hedersdoktor *utan* afhandling och disputation, och det gjorde ingenting, ty man hade förut gjort en hedersdoktor här i landet, för det han hade de hvassaste skogsyxorna och den bästa champagnen i riket i

förening med en okuflig lust att kasta ut sitt mynt i Ishafvet, på det hederliga, renliga svenska matroser skulle bli nedloppade af Eskimåer, Lappar, Tschutscher och slika personer utan bildning och kommunalskatter.

För vältalighet blef Jeremias snart så känd, att intet bättre fruntimmer tordes ta mindre än fem näsdukar med sig, när han skulle hålla föredrag om någon antiqvitet, som blifvit uppgräfd i Sunnerbo eller Herculanum eller Pompeji.

Men en gång gick det besatt. Vaktmästaren i antiqvitetshuset hade förvexlat ett fynd, som var kommet från Svartsjölandet, med ett som var kommet från Herculanum. En brun, ihålig, oformlig massa låg bredvid katedern, och lille Jeremias Knubb stod klädd i doktorsfrack och Literis och Enbuskalands förtjenstorden och skildrade, hurusom »detta ärade petrificat en gång var en ung, älsklig husfru i Herculanum, strålande af skönhet och sprittande af lefnadslust, alldeles som en af de älskvärda åhörarinnorna» (stark fläktning med solfjädrarna) »då jordbäfningen och askregnet kom och på några minuter krossade patricierns hem och honom sjelf och för alltid släckte elden i de sköna ögon, som förtröstansfullt, stolt och tjusande blickat en verld emot från detta numera formlösa kadaver.» (Starka snyftningar). »Den ställning, i hvilken liket med en nyckelknippa i handen anträffats, tycktes angifva att matronan just var på väg från *Stickadorium* (den kammare der familjens strumpor tillverkades) till *Fårlåragömmolum* (visthuset) då döden träffade henne.» (Herrarne se på sina ur och tänka på hvad en aftonvardsrisp skulle smaka skönt.) »Sörjom hennes öde, men beundrom vetenskapen, som . . .»

Stort buller vid dörren och en liten landtman inträder:

»Men hva fan ä dä här för spektakel, att di djäkla fornfuskarna ha stulit bort min hackho, som stod vid lagårdsväggen! Jag har slagtat gris och har ingenting te' hacka fläskmaten på. — Men . . . si der står hon ju . . .!»

Och vid den simple dannemannens sida vandrade patricierns »en gång af lefnadslust sprittande maka» ut ur salen.

Första dagen derefter mådde Jeremias illa, den andra fick han nordstjernan att trösta sig med, den tredje packade han upp den rätta låren och läste ånyo »om den en gång af lefnadslust sprittande husfrun till patriciern i Herculanum.»

Må ingen göra sig besvär att i statskalendern eller Bernhard Meijers literaturlexikon söka originalet till denna lilla teckning. *Ingen* har stått modell; jag har blott velat sammanföra några spridda drag af den humbug, som *ännu* någon tid har kurs i vårt fosterland, erinra om ett par af de sätt, som *ännu* duga försöka att komma fram med i konungariket Sverige.

Huru länge?

Ingen vet det, men man börjar ana att de gamla, dammiga flaskorna längta mycket efter det nya vinet.

Ärelystnadens rike.

Ärelystnaden är en farlig sak; den är oförnöjd som en tvättmadam, omättlig som en lönlös extra ordinarie, den växer som tänderna på en gammal häst och smyger sig fram som förtalet vid ett prestval.

Är det icke redan mycket nog att vara landstingsman? En sådan får välja ledamöter i första kammaren och um-

gängesbröder i andra, han får vara med om två officiela middagar på året och han har lika stor lön som en egyptisk landshöfding — nu sedan faraonernas land gjort statsbankrutt.

Restauranternas smörgåsbord darra, när han äter sexa, och skogens räfvar bäfva, när han diskuterar rofdjurspremierna.

Och den som får nordstjernan, han reser med den till en passande lägerplats och umgås med »krissmilitären» tills han får medaljen för tapperhet i tält.

Och den som inte är nöjd härmed, han reser ut till de i »englaläran» nogsamt förfarne Lundatheologerna och gör upp Serafims och Cherubims slägtregister och belönas med Serafimerorden.

Ty se den äregirigheten ger ingen rast eller ro; den slukar allt som den kommer öfver, och när intet mera finnes att få, äter den sig sjelf som Vegafonden och de gamla hundarna.

Hvar fins Vegafonden? Den skulle ju vara till att befordra framtida forskningsresor af samma vigt och betydenhet som Nordenskiölds färd; men jag känner en skomakarepojk, som letat efter en byxknapp, och en teaterdirektör, som sökt efter en andretenor, utan att få något anslag från Vegafonden.

Skulle fonden bara vara en dekoration för tillfredsställandet af vår nationella äregirighet?

Eller skulle den bara användas såsom premier för upptäckandet af alldeles okända saker, såsom det moraliska draget i en roman af Zola, eller nyttan och välsignelsen af en tidningsredaktörs riksdagsmannaverksamhet?

Det är besynnerligt med äregirighetens rike, att dess gränser äro så tänjbara.

Det gränsar i norr till nordpolen, i söder till sydpolen, i öster till hjeltelif och i vester till martyrdöd.

Den största *floden* är *Prataskräpo*, hvilken genom-

skär hela landet och i sin forsande ström begrafvit tusentals menniskor.

Bland *berg* märkes *Humbug*, som ligger 2,000,000 fot öfver verkligheten och från hvilket man har den herrligaste och mest vidsträckta utsigt öfver Dummer-Jönsarnas vidsträckta besittningar. På detta berg ha Barnum, prins Napoleon, tapetseraren Johanson m. fl. uppfört vackra villor i sagostil, men ännu finnes mycket oupptaget land.

Landets *hufvudnäring* är djurafvel, förnämligast ankor, påfoglar, dagsländor och spyflugor. Bland boskap märkes äfven »det fattiga, förtryckta folket», som alltid varit en god mjölkko för invånarne å berget Humbug, helst utfodringen under årtionden nästan uteslutande bestått af en mycket billig klöfversort, som kallas fraser och ymnigt växer vid kanten af alla moraliska dypölar.

Lifiig *handel* till varierande priser bedrifves med mannatro, qvinnoheder, medborgardygd och öfvertygelser m. fl. äldre naturprodukter, hvilka i dessa manufakturverkens tider lätt löpa fara att bli förlegade.

Klimatet är mildt och behagligt för dem, som lyckats bli bofasta på berget Humbug, men de, som ännu kräla på dess nedre afsatser, besväras icke sällan af kyliga opinionsvindar.

Klädedrägten är alltid anständig. Den är vanligen förfärdigad af någon sorts artificiel redlighet som uppränning med partifärgadt nit för folkets bästa såsom inslag, och kapporna äro merendels skurna så, att de med fördel kunna vändas efter vinden och bäras på båda axlarna.

Af *skön konst* är färdigheten att moraliter stå på näsan för en slant högst i anseende. — Af *vetenskaper* kommer kännedomen om berget Humbugs topografiska och geografiska förhållanden till största praktiska användning.

Folkmängden är omöjlig att få reda på, enär ständiga inflyttningar ega rum, men aldrig någon utflyttning förr än med döden.

Religionen är muhamedansk så till vida att en och samme person kan förmälas med flere sins emellan stridiga öfvertygelser.

Bland *handtverkerier* är byggandet af luftslott mest uppdrifvet, men många hugga också i sten rätt dugtigt.

Språket är vackert och välljudande, men har ännu icke vunnit nödig stadga, t. ex:

Det som kallas »kanaljeri», när man misslyckas, heter »driftig företagsamhet» när det lyckas.

Att taga en kappe potatis på en åker kallas »stjäla», att taga 100,000 kronor ur några aktiebolagsmäns fickor kallas »affär».

En villfarelse kallas »lögn», när den är färsk, men »hjertats heliga barnatro», när den blir gammal.

Vissa felsteg kallas »laster», när de begås af qvinnor, men »älskvärda svagheter» då de begås af män.

Statsförfattningen är despotiskt-monarkisk, och regenterna hafva sedan äldsta tider tagits ur *Opinionernas* urgamla ätt. Deras regeringstider hafva varit mycket olika; några hafva knappast blifvit dagsgamla, andra hafva hållit i sig ett par tusen år.

Hans majestät Opinion den förste hade en mycket enkel regeringsform om bara en enda paragraf, hvilken lydde så, att »den som har de starkaste näfvarna har alltid rätt». Sedan hafva många tusen olika regeringsformer aflöst hvarandra, men det är i alla fall märkligt huru föga den nuvarande konungen Opinion den trettisextusendesjettes mening afviker från den frejdade stamfaderns. »Den som har de längsta fingrarne och den halaste tungan, han har alltid rätt», så lyder grundlagsbudet nu för tiden i äregirighetens stora, fantastiska rike.

Ärade läsare! köp dig ett par skinnbyxor, på det du, utan men för toiletten, må kunna dag och natt ligga på knä för din skapare och bedja honom slippa komma dit!

⁂

"Det snöar."

Det snöar!

Utaf allt, som himmelen gjort och gör alltsedan den i sina boningar upptog högstsalig Hans Majestät Fredrik den förste, tycker jag ingenting är så underbart, som då den låter dessa små hvita, lätta, skälfvande flingor, tusental efter tusental, million efter million, söka täcka en förtrampad, smutsig och snuskig jord.

Jag tycker det är med snön och jorden alldeles som med de goda ingifvelserna ofvanefter och det sönderslitna, ondskefulla och orena menniskohjertat här nere. Det första hvarfvet af de små ljusa budbärarna från en bättre verld, det smältes bort i lidelserna, det drunknar i dålig operettmusik, det täckes af kortlappar och upplöses i Cederlunds punsch. Den andra flocken förintas af de der sju dödssynderna i kroppsstorlek, om hvilka vi läste i små snälla böcker, då vi sjelfve voro små snälla barn, och den tredje flocken upplöses ej sällan i tårar öfver att vi äro sådana erbarmliga stackare.

Här är hela historien slut för de flesta bland oss, men det händer för en och annan, att ännu flera flockar falla så täta och mägtiga, att de till sist breda det bländande hvita brudtäcket öfver själen, så att ingen kan se de djupa hjulspåren, som passionerna ristat derunder, om täcket är rigtigt sådant det skall vara, med sanning till uppränning och godhet till inslag.

Dessa äro mensklighetens söndagsbarn och blefvo förr i verlden brända såsom Huss eller stenade såsom Stephanus; nu för tiden rycker man bara på axlarna åt dem och kallar dem »svärmare».

Då snön en vacker vinternatt, medan hela menskligheten hvilar, lägrat sig tätt och mjukt öfver berg och

sjö, skog och slätt, erinrar den, tyckes det mig, vid följande dagens soluppgång om ett oskuldsfullt barnahjerta, ännu obesudladt af lifvets äflan och strid. Men tunga steg rubba snart den jemna, hvita spegeln, orent stoft skämmer den bländande färgen, fabrikens och lokomotivets skorstenar kasta med skadeglädje sot och rök öfver drifvorna, och den herrliga duken, som nyss gnistrade af perlor och diamanter, är vorden såsom ett orent kläde.

Det är lifvet och dess mångahanda bekymmer, som besudlar och befläckar *allt* med sin heta, flämtande andedrägt.

Det snöar ute på kyrkogården, och menniskornas lätta, oroliga sinnen draga vanligen glömskans dok öfver de käre, vi bäddat dernere, lika fort som vinterns bårkläde breder sig öfver förgätna grafvar, men tyst och säkert rör sig lifvet i kullen, och då vårsol lyfter den frusna ridån för de stumma statisternas trånga loger, tala några gröna strån om trägna generalrepetitioner till det skådespel vi nämna uppståndelsen.

Hvad som händer på ett år.

Det kan hända så ofantligt mycket på ett år!

På ett år kan ett menniskohjerta krossas och tydliga spår efter knäna äfven vid det aktsammaste begagnande sättas på ett par rigtigt goda korderojsbyxor.

På ett år skall amerikansk rosenpotatis omsättas en gång, rädisor tre gånger och en vexel i riksbanken fyra.

På ett år bortskickas en grosshandlaredotter till Frankrike för att glömma sin pappas yngste kontorist, men har han blonda polisonger, steglitsor i sitt kammarfönster och kan spela falskt på en ostämd fiol i qväli-

skymningen, så är det säkrast att låta henne dröja halftannat och ge karlen en anständig lön så att han börjar lägga på hullet, bli opoetisk och ofarlig.

På ett år tilldrogo sig trenne svenska käringar en mindre vanlig uppmärksamhet. De voro barnmorskorna Åberg och Angelin samt utgifvaren af »Folkets bok».

På ett år fick vår generalstab, som aldrig praktiskt för den fåkunniga hopen visat hvad den duger till, alldeles klart för sig att vårt gamla indelningsverk, som vi hafva att tacka för att vi få äta vår julgröt utan knutpiska på ryggen, är alldeles odugligt.

På ett år kan en »tanig» och otreflig pensionsflicka, som vi önska dit pepparn växer, förvandlas till en tjusande ungmö, för hvilken vi med glädje offra våra flanelltröjor, våra skinnvästar, våra fogelhundar och våra idéer om ungkarlslifvets förträfflighet.

På ett år föddes och dogo en tvåhöfdad kalf i Skåne och tidningen »Kuriren» i Upsala.

På ett år kom herr Strindberg Sveriges folk att glömma, hurusom det en gång höll på att anse honom som en prydnad för sin diktkonst.

På ett år skaffar sig en kökspiga i en garnisonsstad bättre reda på »våra värfvades» fysiska och moraliska egenskaper än alla ledamöterna i 1883 års försvarsutskott hade tillsammans.

På ett år stiger skräddarräkningen för en ungkarl i en småländsk småstad till 3 à 400 kr., men skaffar han sig en liten snäll hustru, som köper hem lite tråd och knappar sjelf och förstår att hålla honom hemma, så att han inte knäpper sönder knapphålen på sin ytterrock, och sticker en liten dyna mellan bonjouren och soffkanten, när han skall kasta sig baklänges och svära på stadsfullmägtige, lyshållningen, platstidningarna och hundskatten, så blir det hälften billigare.

På ett år som är skottår få flickorna fria sjelfve.

På ett år kan en *liten* gosse lägga sig till helskägg, om han skaffar sig en flaska skägglökssaft, och en *stor* gosse vänjas af med att tala ur skägget, om man skaffar honom en brokig bandstump i knapphålet.

På ett år kan en person intjena 3 à 4,000 kronor genom att såsom kypare bära kring »fyllnadsmedel» åt en lidande mensklighet och snylta efter drickspengar på ett storstadsschweizeri, 600 kr. genom att såsom skollärare uppfostra det unga slägtet, och 300 kr. genom att såsom pastorsadjunkt sörja för sina medmenniskors själar.

»Graderad skala», ser ni, mitt herrskap!

På ett år har landtmannen *en* gröda, för hvilken han ständigt får mindre betaldt, och *tre* debetsedlar (till stat, kyrka och kommun) som oupphörligt växa.

På ett år kan en tenor »utbilda» sig till andrabas, om han dricker flitigt af den konjak, som serveras å våra schweizerier, en ungmö få hektik och hjertförlamning, om hon flitigt snörar sig med de inrättningar, som för ändamålet tillhandahållas i våra galanteributiker, och en bagare spara samman till ett mikroskop, om han minskar på »påbrödet».

På ett år kan sorgens och pröfningens frostnatt så förhärjande draga fram öfver hjertats rosengård, att missmodets nässlor och hatets tistlar inkräkta platsen för de »rosor och violer». Vårt skönaste hopp kan krossas som ett bräckligt glas, våra bästa känslor förrådas, det käraste vi ega bäddas i mull. Ett sådant lifvets missväxtår, då de ideella tegar, vi besått på en förhoppning, stå nakna och vår ande när sig med nödbröd, inträffar väl förr eller senare för oss alla, ty illusion och verklighet stå härnere ej till hvarandra i förhållandet af mor och dotter; nej de te sig ofta så olika, att det skall vilja en sangviniker till för att ens skönja det de äro »slägt till slägten».

Men ack hvad glädjens sol också kan leka »tittut» bakom molnen många gånger under 365 dagar! Äfven dess mera sparsamt fallande strålar äro nog för att lysa

upp en stig, som nyss förut var höljd i mörker, och se vi de strålarna icke blott i det goda och glada, som händer oss *sjelfve*, utan ock i det sannas, godas och skönas egna segrar, i det oskuldsfulla barnaögats glans såväl som i framgången af de idéer vi förfäkta — bli ock *våra* personer alldeles förbisedda i triumftåget — då har ingen menniska ännu varit så olycklig, att icke ett solhvarf kunnat byta sorgen i jublande fröjd, då sträcker sig äfven vid kanten af de tyngsta och dystraste moln »löftets» skimrande båge som ett insegel på att *allt* hvad du skattar högt och kärt skall dock aldrig fördränkas i tårar, då skönjes öfver sjelfve liemannens knotiga skuldra en vinge, som höjer sig, och en engel, som, visande på *andra* stranden af tidens vredgadt brusande flod, hoppfullt hviskar:

Godt nytt år! Godt nytt år!

Diverse hushållsrön.

Optimisterna påstå alltid, att »det finnes ej något ondt, som inte har något godt med sig». Må så vara, men jag tar mig friheten fråga: Fins här å andra sidan verkligen något godt, som inte har något ondt med sig?

Lucretias dygd var obestridligen något godt, men hade hon varit mindre dygdig, så hade våra skolgossar haft 25 rader mindre att plugga i sig under en ålder då det unga sinnet är mera böjdt för odygd än dygd.

Neros raska beslutsamhet och hurtiga sinne voro också i och för sig goda egenskaper, men den rigtning, de stundom togo, skulle gjort honom totalt omöjlig som brandchef eller föreståndare för en vårdanstalt för vanvårdade små barn.

En ung och ljuf maka är väl obestridligen lifvets

högsta goda, men den åtföljande svärmodern en af dess hårdaste pröfningar.

Qvinnans likställighet med mannen är väl också något synnerligen godt och önskvärdt, men har den icke haft den följden, att medan qvinnan hjelper oss att styra land och rike, tränga förvetna medlemmar af *vårt* otäcka slägte in i köket och lära damerna baka pudding, som doktor Hagdahl, eller i barnkammaren för att lära dem linda ungarna, som skolföreståndaren Rodhe.

Häromdagen såg jag i en tidning, att det var en herre, som t. o. m. påstod, att det af damerna vanligen använda sättet att — koka upp vatten var alldeles oduglig, hvarför han anvisade en splitter ny method, och när jag tänkte på Tammelins visor och Hagbergs postilla, så kunde jag då, förstås, inte neka till den solklara sanningen, att vi män kommit ett godt stycke längre i vattenfabrikationen än menniskoslägtets bättre hälft.

Denna tanke hade för mig något obeskrifligt uppiggande, min äregirighet vaknade, och jag beslöt att en gång längre fram i tiden ge ut ett litet häfte »Husliga rön». Roar det er att kasta en blick på några småbitar af manuskriptet, så se här:

Blåstrumpa med genombrutna kilar.

Man tager 40 kilogram halfgammal guvernant, ett halft dussin krossade illusioner och 3 eller 4 förrådda känslor, kardar det väl tillsammans och spinner deraf en lång tråd i victoriablått. Derefter slår man först upp kragen på 4 stickor med 20 maskor å hvarje (ty blå strumpor passa bäst till smala ben). Sedan har man bara att för hvarje 2 räta maskor taga en vrångmaska med öfverslag, hvarjemte den vackraste randning åstadkommes med 2 trådar Victor Hugo, 3 trådar fru Agrell, halftannat lod Runeberg och en ända af Amanda Kerfstedt. Blåstrumporna bli varma och bra, om också ej alltid så behagliga för ögat; det värsta är att man aldrig kan »stoppa»

dem, ty många rusa på in i sena ålderdomen såsom t. ex. fru Carlén.

Inlagda snobbfrön med snits.

Man tager 50 kilogram hektisk skolpojke, tillsatt med en stor, nedviken skjortkrage och 24 skedblad Cornelius Nepos, en hel sats Odhner, något Euclides och öfriga kryddor efter behag. Smeten gräddas i svag ugn i Upsala, Lund eller å Karlberg samt serveras med kalfgelée och konjakssås till hofrätt i Stockholm, Jönköping eller Kristianstad, till blodkorf å Ladugårdsgärde o. s. v.

Oäkta snobbfrön finnas också, endast tillsatta med pomada, bajozkenötz, luktvatten och multiplikationstabellen; andra kokade i »dimmen» och förvälda med odium theologicum, men alla dessa äro gröfre i smaken och duga endast till hembakade anrättningar.

Kompromisspudding med inlagd komité.

Man tager 999 olika meningar, 300 kilogram öfverstlöjtnant, 620 kilogram brukspatron och 2,000 kilogram bonde, och vispar med gamle Ehrenheim och sockrar med Louis de Geer. När dessa tankegryn blifvit lindrigt förvälda i besparingsspis af allra minsta möjliga dimensioner, serveras de i första kammaren, som blinkar och runkar på hufvena, i andra kammaren, som erfar lätta qväljningar, och å folkmöten, som säga 'fy tusan', hvarefter det blir den mest kolossala pannkaka af alltsammans.

Realistiskt snille med lager.

Man tager 80 kilogram benig student, som är för lat att sjelf 'taga' något inför fakulteten, låter honom svälta ett par terminer och bli lagsökt af sin husvärd samt bringar honom derefter i hastig beröring med någon företagsam förläggare. Hjernan skakas väl och kådan aftorkas försigtigt med en torr kökshandduk. Derefter veta de aktade signaturerna *K. R.* (skrifver Stockholmsbref till 47 landtsortstidningar) och *—h—* (skrifver Stockholmsbref

till 45 landsortstidningar) samt hr Georg Nordensvan (skrifver literaturbref), att tid efter annan rapportera:

»Nu kokar vattnet.»

»Nu blötas grynen.»

»Nu iröres mjölet.»

»Nu håller skallen på att spricka på den stackarn bara af för mycket snille.»

»Han har badat och ätit några sparris samt känner sig en smula bättre.»

»Nu är det kokt.»*)

Och Gud skall veta att »kokt» är det oftast: en kammarpiga har blifvit förförd af en medicofilare och gråter stopvis, för det medicofilaren vill ha in barnet på barnhuset; en ladugårdstös i en bondgård får inte gifta sig med sonen i huset och sätter sig i desperation ned att vårda sin gamla sjuka mor i stället; en statkarl har förkylt sig, och författaren, som då är en liten parfvel, skickas af sin mamma till honom med soppa; sådana äro våra nya verklighetsdiktares motiv. Publiken undrar hvad det der är för smörja, och böckerna utgå i små upplagor, som röna klen afgång, men A säger om herr B., att han är en »dugtig» pojk och herr C. säger om herr D., att han inte är alldeles så dum som man kan tycka, och Carl Larsson ritar af dem allihop i »Svea», och herrar A. B., C. och D. darra vid tanken på att någon af himmelens serafer skall bryta vingen af sig och bli otjenstbar, eller någon af cheruberna blåsa sig till sprickor i kinderna, så att vår herre måste kalla till sig herr E. för att fylla vakansen.

Och så innan karlen vet ordet af, serveras han på divanbordet som »ett realistiskt snille med lager».

*) I öfversättning: »Inom ett par dagar väntas i bokhandeln ett intressant arbete af den unge lofvande författaren X. Det är — vi behöfva väl knappast säga det — en verklighetsdikt full af sanning och lif, men ock af verop och dystra frågetecken.»

Ringkaka med brinnande hjertan.

Ett stycke filosofie kandidat placeras å öfre våningens veranda, tre fot från en ljusblå klädning med sammetsbesättning utanpå och husets 18-åriga dotter inuti. Markisen är till hälften nedfäld, mamma rensar ärter i hvardagsrummet och pappa skrifver sitt namn på fyrkantiga, aflånga papper med serienummer och vattentryck.

Skulle kandidatstycket ändå inte vilja komma i kokning, så eldas på med en liten suck ur den ljusblå klädningens öfverlif.

Lite solnedgång och några reflektioner öfver Alexander Kielland eller Smålands museum iröres försigtigt.

Hundar, kalkoner och pigor, som smälla i dörrarna och »fråga efter frun», hållas omsorgsfullt på afstånd.

Elden hålles jemn från blåa ögon, och när »han» kokat upp så pass att han börjar puttra om olyckan att stå ensam i lifvet, påspädes anrättningen med ett par stora klara droppar, som söka sig väg från »hennes» ögon hvar sin sida om näsroten.

(Här kan jag inte underlåta att med kraft och allvar framhålla hängslenas stora företräde framför sväItremmen, ty just i detta kritiska ögonblick af öfversvallande känslostämning har det händt att den sednare remnat midt itu och lemnat sin egare såsom ett värnlöst offer för den pinsammaste förlägenhet.)

För att inte det nu skall koka öfver och hela kalaset förspillas, måste locket läggas på i form af en nervös arm öfver den ljusblå klädningens midtelparti.

Nu börja en del fräsande, smällande, sugande och pustande ljud att i blixtsnabb följd aflösa hvarandra så häftigt, att rättaren på gården kommer springande med andan i halsen och frågar om bina svärmat eller bålgetingarna hålla på att sticka ihjel patronen.

Och då kan mamma komma med eftermiddagskaffet och konjaken och pappa med välsignelsen och hemgiften

när som helst. Anrättningen aflyftes och serveras så varm som möjligt enligt följande matsedel:

Amandus Pettersson
Rosamunda Fikonqvist.

* * *

När man är riksdagsmanskandidat.

Af allt det hemska, som finnes på vår jord, är väl knappast någonting så kusligt som att vara riksdagsmannakandidat.

Går han rätt på stöflarna, så är han en snobb, i hvars yttre ingen kan upptäcka ett spår af ärligt, sträfsamt arbete.

Har han snedgångna klackar, betecknar sådant en vankelmodig, ostadig karakter.

Klär han sig i utländska tyger, så är han ingen vän af det redbara, hederliga, bastanta, älskade svenska arbetet.

Sliter han Norrköpingskläden, kan han misstänkas för att vara anstucken af protektionism.

Går han i vadmal, är han en oestetisk bracka, som inte är kompetent att diskutera de kungliga teatrarnes blifvande öde.

Har han *många* barn, så är det tydligt, att hans hjerta är med så starka band fastvuxet vid det trängre samfundet, familjen, att han icke med tillbörligt intresse, varm hängifvenhet och önskvärd kraft kan egna sig åt det större samhället, staten.

Har han *inga* barn, så blir han med eller mot sin vilja en förstockad egoist, som blott tänker på sitt eget personliga välbefinnande och är alldeles oberörd af denna kommunala, kosmopolitiska menniskokärlek, som alstras

ensamt vid åsynen af diflaskor, blöjor, skolböcker samt upp- och nedvända smörgåsar i förmakssoffan.

Har han *ett eller två* barn, är han Wicksellare. Fy tusan för en tocken!

Har han två ögon, är han en allt för alldaglig figur; är han enögd, visar sådant ett löjligt snobberi att vilja härma Gambetta; är han blind, så kan han råka sticka såsskeden i deserten när han blir inviterad till hofvet.

Är han ung, så saknar han naturligtvis omdöme och erfarenhet. Är han gammal, så är han förstelnad i konservatism, podager, statskyrklighet och andra svåra synder och laster. Är han i medelåldern, så vore det synd att beröfva kommunen hans dugande och i dess värf väl förfarna kraft, då statens intressen deremot lika väl kunna bevakas af många andra.

Är han ful, kan man vara viss om att en vidrig själ bor i den fula kroppen. Är han vacker, kommer han att förstöra statens välfärd på teateranslag, bara för att stå väl hos de söta figurantskorna.

Tycker han om biffstek, så har han också alla ett köttätande djurs vilda, krigiska instinkter, vill ha sina döttrar gifta med gardesofficerare och beviljar stora anslag till härväsendet.

Är han vegeterian, så dör han af förstoppning redan vid Klinkowströms sedvanliga *gräs*liga tal vid remissdebatten.

Är han embetsman, saknar han sjelfständighet: är han icke embetsman, saknar han insigter.

Är han »förtroendeembetsman», får han icke stöta sig med konungen, som kan afskeda honom. Är han innehafvare af ett af dessa lägre statsembeten, hvilka *icke* grundas på andras förtroende, utan bara på hans egen förmåga att svälta, så får han icke stöta sig med kammarkamraterna, hvilka kunna svälta ihjel honom.

Tar han ett glas punsch, så är han en rummelkult; skrifver han in sig i goodtemplarorden, så är han en fantast.

Är han fet, så är han en goddagspilt, som bara tänker på att göda sin egen kropp. Är han mager, så har han antingen magsyra, hvilken alstrar ett argt och för en folkrepresentant olämpligt lynne, eller ondt samvete, något som man nog kan få *vid* riksdagen utan att behöfva föra med sig dit.

Vore allt hvad jag nu uppräknat tusendedelen af alla de anmärkningar, som kunna göras mot en riksdagsmannakandidat, så kunde han ändå vara glad, men det är det inte.

Och allt detta för lumpna tolfhundra kronor om året, afund och trakasserier, offentlig nedskällning hvart tredje år samt en half spalt i ortens tidning, när det behagar vår herre att indraga den stackars riksdagsmannens mandat och i stället ge honom en elektorsplats bland englarnas härskaror der uppe, der allt split och kif har en ände, der J. A. Sjö skall sjunga lofsånger, omgifven af idel prester och privatbankskamrerare, Jonas i Gullaboås dricka brorskål med hela generalstaben, Arnoldson och Norén äta riksrätt på samma tallrik och Rundbäckarne fläkta stoftet från sina stora, hvita vingar med nytryckta exemplar af Dagens Nyheters landsortsupplaga!

Ty likasom ingen är sämre än när han skall gifta sig eller aspirerar att bli riksdagsman, så är heller ingen bättre än när han är död.

Ty hvad vi sjelfve aldrig mägtade åstadkomma med alla våra goda gerningar och all vår blygsamma sjelfberömmelse, det göra likklädningsmadamerna bara med lite krusflor och några droppar karbolvatten.

Ty då komma våra argaste fiender i svart frack, hvit halsduk och handskar, som inte fås billigare än 1.67, vända ut och in på ögonen, nypa i våra kalla fingrar och grymta: »Gamle, hederlige gosse!»

Och våra svärmödrar, som alltid gjort lifvet surt för oss, de komma med stora isterhakor, som falla ut öfver

höghalsade sidensargeklädningar, mumsa på begrafningskonfekt, gråta i näsdukar med vackra spetsar och sucka: »Herre Gud, att han skulle gå bort, innan han hann höja sin lifförsäkring!»

Och våra små hustrur, de komma med stenkolsgarnityr och hvita förkläden och se rigtigt bra ut i sin smärta och falla på knä vid kistan och snyfta: »Förlåt, förlåt!» och hviska: »Nu vet jag åtminstone hvar jag har honom om qvällarna.»

Och presten, han går i proprieborgen för att vi ha det bra på det nya stället.

Och vår skräddare gråter, antingen vi betalt honom eller inte: om han fått liqvid, derför att han inte skall bli i tillfälle att lura oss mera, om vi glömt att göra upp, derför att han försummat lagsöka i tid.

Och schweizerifröknarna gråta derföre att vi aldrig beställa några toddar mer, och goodtemplarne derför att de förlorat ett varnande exempel.

Och prestafverna sörja derför att det är långt till kyrkogården och de ha sina bästa blankläderspjexor på sig.

Och våra supbröder sucka: »Hade vännen Pettersson lefvat, så hade vi åtminstone sluppit det der usla rehnska begrafningsvinet, ty man må säga om honom hvad man vill, så var det dock en man, som förstod sig på varor, det är säkert det.»

Men efter jordfästningen stå alla försänkta i tyst bön, hvar och en på sitt sätt: Bror Jönsson står och beundrar sin hattstämpel, bror Andersson undrar om vi tagit arsenik för att undslippa brödbekymren, bror Pettersson undrar om han inte kan få vår plats som direktör i hemmet för vanvårdade barn, bror Lundström undrar hvem han nu skall få att skrifva på sina vexlar i vårt ställe, och vår lilla kära, rara gumma, hon undrar så hon kan förderfva sig, under ymniga tårar, om hon skall söka vår efterträdare vid Ronneby eller Mösseberg.

Rosalinda Peterzohns piano.

Skall jag tala om hvad Rosalinda Peterzohn uträttade med sitt piano på fyra veckors tid?

Eländet började innan pianot ännu var kommet i huset, ty pengarna, hvarmed det betaltes, skulle egentligen användts till en Ramlösasejour åt Rosalindas syster, hvilken då kunde fått sig en possessionat, vice häradshöfding eller grosshandlare, men nu måste nöja sig med en garfvare på nästa gata.

Morgonen efter den vackra sommarnatt, under hvilken Rosalinda i 11 timmar profspelat sitt instrument, plockade man upp fyra lass småsten, sjuttiofem promenadkäppar, tvåhundra vedträn, sexton tombuteljer och två paraplyer på gården till hennes pappas hus. De förbigående hade kastat in allt det der i afsigt att åtskilja de kattor, som de trodde slogos innanför planket, när Rosalinda öfvade sig.

Efter tvenne dagar flyttade hennes gamle farfar, som bodde i familjen, till en hyrd lägenhet vägg i vägg med en kopparslagareverkstad för att få lite ro.

I början på andra veckan sprängde polisen upp porten kl. 11 på qvällen och frågade hvem det var som man höll på att mörda, och två dagar sednare fördes kammarpigan till en vårdanstalt för sinnessjuka.

I början på tredje veckan gick pedalen sönder, så att instrumentet stod tyst i två dagar, under hvilka familjen i våningen inunder gaf 50 kr. till missionen bland Zulukaffrerna såsom »minne af några oförgätligt lyckliga stunder». — Den som lagade instrumentet, så att Rosalinda åter började kunna öfva sig, måste deremot inom kort utvandra till Amerika, ty Rosalindas grannar hade rakt inga sympatier för hans person.

Men fjerde veckan var den händelserikaste. På söndagen skickade Rosalindas fästman hem förlofningsringen. På måndagen fick hennes mamma stelkramp och hennes lille bror fallandesjukan. På tisdagen föll gipstaket ner i salongen, der instrumentet stod. På onsdags aftonen kom borgmästaren och frågade Rosalinda, om hon ville åtaga sig att vid eldsvådor ge brandsignal nere i diskanten, så att han finge sälja de gamla kanonerna och trummorna på poliskontoret. Torsdagsmorgonen hade icke väl grytt, innan fru Peterzohns knähund visade betänkliga spår af rabies, och kl. 1 fredags middag föll den stora glasljuskronan i golfvet, men allra värst blef det på lördagen, ty då rasade kakelugnen, så att sedan fick Rosalinda sitta och spela i pelskofta med en liten spritlåga att värma fingrarne vid.

Sanningen till pris måste jag dock medgifva, att Rosalindas öfningar äfven hade sina fördelar. Alla råttor och kakerlackor lemnade huset, spindelväfvarne föllo från taket nere i källaren, och en gammal räfjägare grät af glädje hvar gång han hörde hennes löpningar och sa': »Just så gnissla de bestarna när man tager dem ur saxen.»

Karl XII.

(Historisk-eqvilibristisk-erotisk föreläsning.)

Ännu firar man Karl XII:s dödsdag på åtskilliga ställen i vårt land.

Det har blifvit ifrågastäldt, huruvida man hellre bör fira en afliden menniskas födelsedag eller dess dödsdag. För min del anser jag detta böra alldeles bero på hvilkendera dagen, som kan anses lyckligast för fosterland

och mensklighet. Om det nu t. ex. vore fråga om att fira professor Wy-Bromander ett par sekler efter det han gått till en, som man kan ha anledning hoppas, bättre verld, så borde, enligt mitt förmenande, skämttidningarna fira hans födelsedag, ty för dem har han varit till mycken välsignelse, men källarmästarne hans dödsdag, ty han var en förfärlig buse för smörgåsbord.

Sammalunda med Karl XII. Strumpväfvare och skomakare böra fira hans födelsedag, ty för dem var han en huld och god konung genom att ständigt vara på rörlig fot och skaffa dem god förtjenst; likaså korpar och skalder, ty de förra lefde på hans krigare och de senare på honom sjelf. För alla andra svenskar tror jag det vore mest skäl att fira dödsdagen, hvilket också är allmänt vedertagen sed.

Vid tolf års ålder sköt kung Karl, enligt professor Odhner, sin första björn, men det tycker jag inte är något vidare att tala om, när jag sjelf nedlade min första björn redan vid elfva års ålder; min pappa skickade mig nemligen då att betala en skräddareräkning.

Senare tog Karl björnar på 'gafflar', hvilket är ett sätt, som ännu duger att försöka om man träffar dem vid frukostdags. Odhner påstår att det var 'trägafflar', men nu har konstfärdigheten gått framåt så pass, att man ibland tar dem bara med en s. k. 'pinne', hvilken dock icke stötes direkt i bringan på björnen, utan kastas in i något bankkontor med beskedlig direktion.

Karl XII kunde, enligt samma högt aktade källa, 'ej förmås att göra något som han ansåg orätt'; skada blott att han tyckes ha varit född med den öfvertygelsen, att allt hvad han ville var rätt och att det var allra rättast att ideligen slå ihjel folk.

Med senator Borg i Helsingborg hade Karl XII inte den ringaste likhet, ty Karl var fullkomligt mägtig franska språket, men talade det inte, under det senator

Borg alldeles icke är mägtig svenska språket, men talar det ändå.

Karl afgaf aldrig någon konungaförsäkran till sitt folk. I det fallet liknade han inte Lars Ohlsson I Smith, som aldrig gör annat.

Men Karl XII skulle inte alltid ha det så 'på gaffeln' som vid björnjagterna å Kungsör. Tre konungar sutto honom emot. Dock, huru mången redlig viraspelare har icke varit i samma fördömelse!

När Karl XII skulle landstiga på Seland, hade di nöten rott honom till ett ställe, som var så låggrundt, att båtarna skrapade emot. Men det var kung, som inte var ledsen å sej. »Hit med två flaskor Neckens skosmörja!» sa' han till sin lifmedikus, och när så denne massagerat stöfvelskaften på majestätet en stund, steg Karl i land och sa' om kulorna, som hveno om öronen: »Detta skall hädanefter blifva min musik!»

(När skolpojkarna i Wexiö fingo höra Cirkus Leonard-Houckes orkester, sa' de ackurat detsamma.)

Äfven de största konungar hafva någon gång gjort sig skyldiga till små försummelser. Så glömde äfven Karl XII emellanåt att se på jernvägsstationernas väderlekstelegram, hvarföre han också stälde till slaget vid Narva midt på en förfärlig ovädersdag, men det gjorde ingenting, ty han klådde ryssarna likaväl värre än 'der blaue Wolf' klådde byggmästaren från Upsala på fem korts kille.

I agronomiskt hänseende har denna seger under väldig snöyra sitt stora intresse, då den tydligen visar, att lagrar äro något helt annat än vanlig bondklöfver och kunna bergas äfven under nederbörd, hvarpå jag endast i förbigående skulle fästat landtbruksakademiens uppmärksamhet, så framt jag icke varit alldeles öfvertygad om att samtliga svenska akademier och lärda samfund längesedan upphört med att skörda några lagrar.

Kung Karl, hvilken under 1700-talets första år hade

ett mycket vinnande sätt att umgås med Czar Peter, lyckades genom sina personliga företräden vid Narva fängsla en sådan mängd folk, att han måste släppa af de allra flesta och blott behålla officerarna.

Miss Allen på Houckes manège lär under sina utomordentliga produktioner rätt fram och baklänges råkat i samma förlägenhet, som Karl XII.

Månne hon äfven skall välja samma sätt att reda sig ur bryderiet?

När czar Peter fått hvad han behöfde, tog kung Karl extratåg med två lokomotiv och for till Polen för att smörja upp dess konung, August den starke, hvilken var så pass, att då han red genom stadsporten i Warschau, nappade han tag i en jernring, som var fäst i panelet, och lyftade sig sålunda ur sadeln.

Men när kung Karl fick se det der, så tyckte han det var synd att kusinen skulle ta i så ovåligt, och sa': »Vänta lite du, så ska' *jag* hjelpa dig ur sadeln, ska' du få se!»

Och det gjorde han som en karl förstås.

Men när kung August förlorat sin ställning, så fann han det rysligt tråkigt, ty man kom inte på att sätta honom hvarken i kammarkollegium eller på någon skånsk herregård eller på landshöfdingestolen i Vesterås, och då sa' han till en väninna, han hade, som hette Aurora Königsmark: »Du, som ser bra ut och brukar kunna 'ta folk', som man säger, res till min kusin kung Karl och bed honom vackert att jag får börja regera lite igen; och så kan du sjelf bli qvar hos honom med samma och tina opp snömajestätet en smula.»

Nå, hvad skulle hon göra, stackars flicka? Hon hade läst professor Rydins statsrätt och visste, att en undersåte i allt bör lyda sin laglige kung, och så reste hon.

När nu Karl XII fick se henne, så gjorde han visst inte, som vi lärde oss i skolan, vände henne ryg-

gen och gick sitt håll med lugna pulsar och kallt hjerta, utan när hon stod framför honom, 'högbarmad, smärt, gullhårig' i sin vårliga fägring med ros på kind och underbara blickar ur djupa, trofasta ögon, så vände han sig till fältmarskalken och sa':

»Hör du, Rehnsköld du, det var fan hvad den här lilla fröken ä' lik Rose Houcke på Leonards cirkus.»

Men det fanns, Gudnås, opposition på den tiden också; fältmarskalken, som var häst- och fruntimmerskarl, bara bockade sig och sa':

»Jag ber om förlåtelse, ers majestät, en så'n flicka till som Rose Houcke fins inte.»

»Nåja, det kan du väl också ha rätt i», sa' kungen, »men hon är inte oäfven denna heller. Hör nu, kan lilla fröken rida bra?»

Hvad skulle hon säja, stackars Aurora? Kunde hon veta kungens tankar i qvinnofrågan? Hon tänkte dock, att han såsom landsman till doktor Wirsén inte tyckte om för mycket emanciperade damer, hvarföre hon rodnade, slog ned ögonen och sa':

»Nej, inte mer än ett ballejon i Trosa, ers majestät.»

»Det var dumt det, för då är det bäst vi inte går och fäster oss vid hvarandra, ty när turkarna bli stygga vid mej och jag skall rida från Timurtasz till Stralsund på 14 dar, så kan du inte följa med.»

Men fröken Königsmark, hon gaf inte tappt så lätt heller; hon var ju stadd på en diplomatisk beskickning, och diplomaterna ha ju i alla tider vetat att ligga åt och framställa medlingsförslag.

»Kunde vi inte ta en hyrkusk?» föreslog hon.

»Hvad tänker ni på, min söta? Det törs jag rakt inte för Geijer och Fryxell; det skulle alldeles förstöra min historia.»

Detta jemte dåtidens brist på militärbaler och fashionabla badorter var enda och egentliga skälet, hvarföre

det aldrig blef parti af emellan Karl XII och Aurora Königsmark.

Deraf framgår också, att hade besagda Aurora varit konstberiderska, så hade di bums kommit ihop; en ung, frisk konungaätt med nedärfda cirkustraditioner skulle kommit att styra Sveriges rike, och vi hade kanske vid det här laget regerats af en rigtig clown med stora, fasliga ord och åthäfvor, men i själ och hjerta, när det blifvit frågan om allvar, den beskedligaste stackare i verlden.

Jo, det hade just varit snyggt både för oss och norrmännen!

Vid Pultava tog Karl XII:s mycket omtalade goda hjerta ut sin rätt, ty der klådde han inte ryssarna på långt när så mycket som de verkligen förtjenat.

Här hemma hade emellertid smäländingarna och danskarna kommit i ett satans gräl, men hvarken Ekelund eller Odhner kan rigtigt säga *hvarom*. Det var väl då som nu om oxprisen och 'den elakartade lungsjukan', kan jag tro.

Det var sannt, det hade jag så när glömt: när kung Karl reste från Pultava, hade han så rysligt brådtom att han alldeles glömde ta sin armé med sig. Han tänkte då på huru sannt och träffande skalden säger:

»Ej fältherrn vinner slaget ensam,
De djupa leder vinna det åt honom»,

och så beslöt han sig för att dra sig ifrån affärerna på en tid och som andra gentila stockholmare lägga sig på sommarnöje, och som han läst i Söndagsnisse, att Frans Hodell haft mycket trefligt i Turkiet, hyrde han der i stället för vid Lidingöbro, der di fördömda ånghvisslorna göra en så rysligt nervös.

'Karl XII var i mångt och mycket aldrig annat än ett stort barn', påstår en djupsinnig tänkare. Men nu ha hundturkarne ju i alla tider haft ord om sig att idka

barnhandel, och professor Odhner påstår också att turkarna ville lemna kung Karl i ryssarnes våld, samt att det var upptäckten af denna nesliga plan, som vållade kalabaliken i Bender, hvilken riktat krigshistorien med det taktiska rönet, att om man med 50 man vill slåss inomhus med 10,000, bör man bedja fienden vänta medan man drar af sig ryttarstöflarna och tar på sig pjexor i stället, ty man kan så lätt trassla in sporrarna i golfmattan och trilla omkull, och det var just detta, som enligt historiens vittnesbörd kom Karl XII att förlora slaget i Bender. Annars tror man säkert att han skulle stått sig.

Jag har alltid undrat, huru det egentligen hängde ihop med turkarnes förräderi att vilja utlemna kung Karl till czar Peter eftersom de ju aldrig gjorde det, när de fått honom i sitt våld, men professor Odhner har sagt det och då är det väl så.

På äldre dagar och sedan han väl hemkommit från Turkiet, gjorde kung Karl ackurat som doktorerna Lindström och Spilhammar samt löjtnant C. F. Ridderstad: han förklarade Norge krig.

Sedan slog han sig på hushållning och gjorde sina pengar hemma för besparings skull. Han var konung, och derför kallades det bara att tillverka 'mynttecken'. Om en undersåte gör sådant, heter det med ett annat namn: 'förfalskning'.

När hjeltekonungen ändtligen var död, skulle man väl trott att hans lidanden voro slutade. Men Cederströms bekanta tafla visar, att hans bussar inte ens hade vett att hölja öfver ansigtet på liket, då de buro det öfver norska fjellen i den rysliga kylan.

Till deras ursäkt kan dock möjligen anföras, att påpasslige norske geschäftsmän (förmodligen stamfäder till grosshandlar Astrup) distraherade dem genom att stå vid vägen och utbjuda tjädrar till salu.

⁂

Pigan.

(Betraktad ur naturhistorisk, zoologisk, pedagogisk, social och ekonomisk synpunkt.)

En stor författare — jag tror min sann rätt det var Tegnér — har funnit behöfligt erinra, att »pigor äro folk också».

Tackar så mycket, men för min del var upplysningen obehöflig, ty jag har sannerligen aldrig misstänkt dem för att vara några englar.

Pigan omtalas inte i någon af de zoologiska läroböcker och naturalhistorier, jag har lyckats få fatt i, hvaraf jag tar mig friheten sluta, att pigan, sådan hon nu går och står, icke är en natur- utan en konstprodukt, en olycklig följd af menniskoslägtets öfverförfining och degeneration, och skulle jag vetenskapligt definiera pigans väsen, så skulle jag vara mest böjd för att säga, det »pigan är ett stycke flottigt bomullstyg med ett qvinnoliknande animaliskt frö till underklasshustru inuti, alstradt af fruarnas tilltagande oförmåga att passa upp sig sjelfva».

Pigan är — derest hon icke retas genom instängning om nätterna eller inskränkt disposition af skafferinyckeln — from och god till sin natur och älskar sin nästa som sig sjelf, derest nästan är iklädd något af våra värfvade regementens uniformer eller har lärt något snyggt och lönande manligt handtverk.

Jag har förgäfves genomforskat de flesta historiska och kulturhistoriska arkiv för att leta rätt på hvad ondt glas och porslin en gång i tiden gjort pigornas varmblodiga slägte, efter som en ryslig blodshämnd existerar mellan pigor och porslin, en blodshämnd, hvars vildhet icke kan jemföras med något annat än den vendetta, som rasar emellan pigor och *glas*.

I denna blodshämd har dock pigan ett afgjordt öfvertag, ty hon kan på ett par månader massakrera en hel bordservis och fyra ljuskronor, under det hon sjelf undslipper med ett par obetydliga rispor.

Till pigans berömmelse vill jag dock nämna, det hon ingalunda för verlden eller sin fru yfves och skryter med dessa lättvunna segrar på värnlösa sherryglas och beskedliga såskoppar. Tvärtom, när frun med tydliga uttryck af förundran utbrister: »Har du nu slagit sönder denna terrinnen också, Christine!» så skall man aldrig se Christine högmodas öfver sin bragd, utan med äkta qvinlig blygsamhet ställer hon sin egen förtjenst alldeles i skuggan samt söker göra troligt, att den stackars terrinen begått sjelfmord genom att kasta sig ned från någon hylla.

För min del har jag dock aldrig hört omtalas mer än en soppskål, som visat sig i stånd till öfverlagdt utöfvande af sjelfmordets gräsliga last, och det var en soppskål i Upsala på ett utspisningsställe för studenter. Den skålen hoppade i golfvet och dog af äckel och grämelse öfver att nödgas gapa om värdinnans usla buljong.

Näst samvetet på en gammal pantlånare vet jag ingenting så elastiskt som en pigfot, ty om en liten och klen piga tjenar hos en stor och grof slagtarfru, eller en pigkoloss på elfva lispund tjenar hos en premierdansös, det gör alldeles det samma: matmoderns skodon passa pigäschen i alla fall, och hon sliter ogeneradt upp dem.

Ack, om vi hade Sveriges andre kammare, Norges storting och Danmarks folketing fulla af pigor! Då kunde konservatismen jubla och vännerna af det bestående draga ned nattmössan öfver båda öronen och ta sig en liten afsnarkare, ty hvarje rättskaffens piga är också en 'vän af det bestående', hon vördar flottfläckar och vill inte kränka damkornen i deras besittningsrätt af stolar och bord, hon hedrar liken af döda flugor genom att låta dem förblifva i ostörd besittning af visitkortskorgen,

och vill du säkert bevara ett vigtigt papper, så skrynkla ihop det och kasta det midt på golfvet: pigans damborste skall respektera det, var viss derom.

Pigans betydelse i kulturhistoriskt hänseende anser jag mig knappast behöfva påpeka. Hvar skulle det tjugonde århundradets Strindberg få reda på huru det nittonde århundradets svenska folk lefde och hade det, huru dags det steg upp om morgnarna, hvad det åt till söndagsmiddagarna, hur ofta det sköljde sig i munnen och lät tvätta sina skjortor, om inte pigorna talte om det för grannfruarna?

Mellan barn och pigor råder i bättre hus en starkt beväpnad neutralitet, hvilken icke behöfver några i egentlig mening verldsomstörtande anledningar för att öfvergå till öppen strid, hvarvid 'mamma' skall vara skiljedomare. Men mamma har litet svårt dervid, ty hon hyser för de stridande parterna samma känslor, som vi alla borde hysa för den käre Guden: hon *älskar* barnen och *fruktar* pigorna.

Innan stadsbarnen bli så stora, att de med egna ord tydligen kunna ge sin lilla vilja tillkänna, ha de alltid en högst besynnerlig smak vid valet af lekplatser, då de få gå ut med sin barnpiga. De bry sig inte ett dugg om vackra parker och blomsterfylda trädgårdar, men närheten af våra värfvade regementens kaserner, bakväggarna af husarstallar och kolbodar vid större mekaniska verkstäder äro dem kära. Och den stackars barnjungfrun, *hon* måste naturligtvis följa med dit ungarna vilja, oaktadt hennes blyga, jungfruliga sinne måste i hög grad uppröras öfver att nödgas samtala med hästgardister och kanske t. o. m. bli nupen i kinderna af sotiga verkstadsarbetare.

Något som är rigtigt rörande, är likväl att dessa råa, blodtörstiga krigare och för sitt tarfliga bröd hårdt kämpande verkstadsarbetare icke sällan få en så varm och innerlig tillgifvenhet för de små rosenkindade, oskyldiga väsen — som så mycket älska deras stallväggar och

kolboxar — att de försaka ro och hvila för att gå hem till de små barnen der de bo och efterhöra deras helsotillstånd. Och hvad som är ännu vackrare: de gå inte och pråla med sin barnkärlek på ljusa dagen och låta småttingarnas föräldrar se det, nej, de smyga tyst i nattens stilla timma och fråga jungfrurna hur det står till, och äro rigtigt ängsliga för att bli upptäckta af pappa och mamma.

Äfven vårdarinnorna ha godt af detta bildande umgänge, ty när det upphör, äro de vanligen inte jungfrur längre, utan 'mamseller', som ha kontrabok med herr poliskomissarien och få gå och promenera med gentilare herrar under den svalaste och behagligaste tiden på dygnet.

Andra menniskor, som falla, bli arm- och benbrutna, men när pigor falla, bli de 'mamseller'. När andra menniskor falla, få de sår och blånader, men när pigor falla, få de hatt och parasoll.

Hvad pigornas 'bildning' angår, så är deremot i kroppsligt hänseende föga att anmärka, ty de ha ännu icke mera allmänt börjat att förderfva sig med snörlif, och som de gerna tillbringa sin tid sittande (helst i knäet på en söndagsklädd gesäll), så ha de gemenligen en naturlig 'turnyr', som vida öfvergår modistens konst.

Själsodlingen kunde kanske hos en och annan vara bättre, dock hoppas och tror jag, att den tid icke skall vara långt aflägsen, då hvarje bättre köksa skall ha sitt eget pianino och sin lilla bokhylla med Strindberg i guldsnitt, Zola i marokin och ynglingen Levertin (naturen likmätigt) i kalfskinn.

Pigans högre ursprung skönjes lätteligen om man jemför det sätt, hvarpå hon och hennes artistiska könssyskon te sig för menskligheten: stora sångerskor *uppkomma*, verldsberömda tragedienner *framkomma*, men de snälla pigorna, de bara *nedkomma*.

Sådan pigan nu står och går, är hon odisputabelt

en välsignelse för mensklighetem, men vore hon en komet eller en fixstjerna, så skulle hon lika ofelbart vara en förbannelse åtminstone för astronomerna, ty hennes »gång och lysande» under tjenståret skulle sannerligen icke kunna beskrifvas på *en* sida i almanackan.

Det har blifvit sagdt, att skeppets väg i hafvet, ormens på hälleberget och en ung mans väg till ena pigo, skulle vara liksom lite svåra att kartlägga.

Jag frågar bara: är pigans väg till hökerihandlaren lättare att förstå? Jag tror mig kunna säga nej, ty om besagde merkantile potentat bor två hus längre ned på samma gata, och pigan der skall hemta ett lod kryddpeppar, dröjer vanligen hennes återkomst så länge, att man kan frestas tro, att hennes samvetsgrannhet förledt henne att i sjelfva Cayenne efterhöra partipriset.

I afseende på manliga kusiner och annan bra slägt är pigan vanligen lika vällottad som Danmarks konung, men då denne alltmera börjar befrynda sig med »afsatta» dynastier, vill pigan helst ha att skaffa med ännu tjenstgörande husarer. I öfrigt har hennes regemente och hushållning ännu en likhet med monarkens i vårt södra grannland: beggedera leda lätt till ekonomiska bryderier och »provisoriska finanslagar» för de stackare, som skola släppa till pungen.

⁂

Qvinnans kulturhistoriska och sociala betydelse.

Qvinnan har nu en gång för alla en sådan underbar förmåga att finna sig tillrätta uti allting. — Och att styra allting till rätta.

Alla verldens stålpennor skulle bli förslitna, innan man hunne i korthet beskrifva allt hvad godt hon gjort menskligheten, och om Atlantiska oceanen vore ett pappersark, skulle hennes dygder inte få rum der påtryckta med petitstil.

Med de tårar hon hvarje dag aftorkar, skulle man kunna drifva vattenhjulet vid en stocksåg, med dem hon framlockar, skulle man kunna släcka Vesuvius och ändå ha ett par spannar öfver till Etna.

Med alla qvinnohjertans värme koncentrerad, skulle man kunna gjuta kanoner till hela kinesiska armén, med den renhet som bor uti qvinnosjälar, skulle man kunna filtrera vattnet i en 17 mil lång sjö.

Med de suckar, qvinnorna låta undslippa sig öfver stygga män, skulle man kunna lyfta Åreskutan, med de ögonkast, hvarmed de draga ynglingar till sig, skulle man draga en täckvagn uppför Mont Blanc eller friherre Klinckowström in i frihandlarlägret.

Med de byxor, hvilka sommartiden nedfläckas på knäna för deras skull, skulle man kunna sätta upp ett lumpmagasin, med de liktornar man springer sig till för deras skull, borde man kunna plåga ihjel satan och hela hans hofstat.

Hvem var den förste kirurgen? Qvinnan, ty hon spatserade sjelf ut ur mannens refben. (Troligen på den sidan han hade plånboken, ty dit längtar hon alltid åter.)

Hvem var den förste hökaren? Qvinnan, ty hon omsatte äpplen i Paradis.

Hvem var den förste filologen? Qvinnan, ty hon talade obehindradt ormaspråk.

Sannolikt var hon den förste skräddaren också, ty Adam blef nog så förskrämd af remissdebatten med vår herre, att han inte kunde ta' ett styng på fikonlöfskjolarna.

Och ännu i denna dag, som i dag är, är hon verldens yppersta kirurg, ty ingen annan kan amputera bort

ett hjerta utan att döda patienten. Hon är den ypperste hökaren, ty ingen kan såsom hon ge »betaldt för gammal ost». Hon är den ypperste filologen, ithy att hon är mästare i många språk: ett när hon vill ha en ny sidenklädning, ett när gubben kommer hem lite sent på qvällqvisten, ett när hon reducerar sina väninnors förtjenster o. s. v.

Desslikes är hon ock ännu verldens ypperste skräddare, ty ingen skär till i växten såsom hon, när hon får det för sig.

Öfver det *positiva* goda, qvinnan gjort mannen, hafva filosofer skrifvit, skalder sjungit, löjtnanter svurit, extra kammarskrifvare suckat och vice häradshöfdingar gråtit. Jag vill derför bara hålla mig till den *negativa* sidan af saken.

En min vän, som under en längre tid varit inackorderad hos en fru Svensson, hvilken »höll mat för ungkarlar», greps af ärelystnadens demon och reste ut till Algeriet för att slåss med kabylerna. Första dagen fick han tre goda bösskulor i magen, och doktorn sa', att hade inte karlen förut öfvät sig med fru Svenssons ärter, så hade han dött.

Många stora män ha af familjeförhållanden drifvits till ökade ansträngningar för mensklighetens bästa. Det första tröskverket uppfans af en man, hvilken ville ha något som slamrade värre än hans gumma, den första rakknifven af en måg, som önskade något skarpare än sin svärmor. Vår herre sjelf uppfann döfheten af medlidande med en äkta man, och Columbus upptäckte Amerika för att få billigare råmaterial till vinterkappor åt sin hushållerska.

Tvätterskor, städerskor och äldre hushållerskor göra genom sina personliga egenskaper afskedet från detta lifvet mindre svårt för mången verldsligt sinnad man.

De flesta af Europas hufvudstäder skulle i närvarande stund legat i aska, om icke eldsvådan alltid i tid upp-

täckts af någon som legat vaken och grublat på hvarifrån han skulle taga pengar till en badresa åt hustru och döttrar.

Den som under någon längre tid uthärdat de vänliga blickarna af en 35-årig guvernant, dör inte af solsting, ifall han skulle få det infallet att utvandra till de varma länderna, och — den som en gång hört Teresina Tua, trillar inte på näsan af förvåning, då han får höra englahymner ofvan skyn.

Jag blir aldrig mera rasande än när någon dum glop af mitt eget slägte kommer och vill klandra qvinnan, hennes lugg och hennes turnyr. Båda hafva sin uppgift och sitt berättigande: turnyrens fulhet skall draga blicken från den obehagliga luggen, och luggen skall dölja rodnaden öfver den fula turnyren.

En blick i visitkortskorgen.

»Gamla minnen» äro inte alltid roliga, men oftast intressanta, af det enkla skäl, att hade de inte erbjudit något af intresse, så hade vi glömt alltihop.

Gamla minnen kunna dels vara *ensamt* tillfinnandes i *själen*, såsom t. ex. erinringar om för tiotal af år sedan erhållna skolstutar, kyssar, smörbakelser eller nedskällningar vid gifte, riksdagsmanna- och stadfullmägtigval; dels *både* i *själen* och *byrålådan* såsom byxknappar, vasatrissor, skräddareräkningar och halfdruckna medikamentsflaskor.

Och så tar man i en vemodig stund — när håret börjar glesna, eller förmännen i tjensten inte vilja dö, eller man börjar erfara samvetsqval öfver sina ungdomssynder, eller magen börjar strejka för de vanliga rationerna — fram sina gamla minnen, låter dem passera revy ett efter

annat, smeker dem sakta och mumlar: »Herre Gud, den der hängslan sträcktes af, när jag som nyblifven gymnasist föll på knä för prostens Gustafva i gurksängen.» »Hå hå, ja ja, den här vasatrissan fick jag för det di små arfprinsarna en gång åto upp alla mina kalkoner under en resa.» »Den hvita västen, som står här på skräddareräkningen, har lilla Augusta Pettersson spillt rödvin på» o. s. v.

Men vill man rigtigt frossa på gamla minnen, då tar man fram en kortlek eller en visitkortskorg. Bomans gossar och flickor ha alla påfallande tycke af några bland våra bekanta. Ruter knekt med sina tunna käftar ser ut som en gammal revisor, som granskat fattigvårdsräkenskaper i all sin tid. Cæsar liknar en nyutnämnd kronofogde, som vill taga sin värdighet i akt. Pallas förefaller mörk i hågen, som om hon komme direkt från ett bönemöte, och Judith, som om hon aldrig drucke annat än cikoriakaffe. Allt typer ur det dagliga lifvet. Men visitkortskorgen är styfvare. Vid hvartenda kort anknyter sig någon liten historia. Jag har några framför mig just nu.

Se här namnet på en glad själ, som hade tur med sig hela lifvet igenom, en sådan blixtrande tur, att man sällan sett på maken. Hans svärmor förkylde sig på hans bröllopsdag och dog inom en vecka. Två af hans förmän fingo hjertlidande före pensionsåldern och befordrades till en bättre verld. Eldsvåda hemsökte hans skräddare, som inte ens kunde rädda sin utborgningsbok. Hans vänner voro alltid hemma, när han kom och bad om accept, och värdshusflickorna plockade alla honkräftorna på hans tallrik. Blott en gång såg det ut som om Fortuna velat vända honom ryggen. Han hade genom omständigheternas magt blifvit tvungen att bjuda upp en puckelryggig vestmanländska till lancierqvadrille. Men hans blida norna vakade äfven då öfver hans öde: han fick blodslag och dog med ett förbindligt: »Tillgif mankemanget!» på läpparne, just som musiken spelade upp introduktionen.

Eljest hade han flera gånger förut blifvit underbart räddad ur ögonskenliga lifsfaror. Så hade han t. ex. en gång af oförstånd skickat efter en kanna småländsk gästgifvaretoddykonjak, men försynen var honom nådig, så att budet trillade omkull på vägen och slog sönder flaskorna.

Ett nytt kort med ett annat namn! Den karlen var deremot förföljd af olyckor hela lifvet igenom. Som jägare hade han ett sådant namn om sig, att hans skogvaktare nekades lifförsäkring i alla respektabla bolag, både svenska och amerikanska. Som hyresgäst hade han i 7 år bott med en esskornettist under och pianolärarinna öfver sig. Som ryttare var han samvetsgrann, ty när han efter en half timmes ridt steg af hästen, fanns det inte ett hår på djurets kropp, som han inte hade setat på. Hans vänner plägade alltid skämta med honom öfver hans små missöden, men när han slutligen äfven blef prisbelönt af svenska akademien, tyckte de dock, att det gick för långt och började ömka honom.

Nytt kort! Detta är namnet på en tankefrihetens heros, en mästare i den glänsande ordafogningens konst. Han har föreläst öfverallt i Sverige; öfver moderna lifsåskådningar, öfver Rousseaus hvardagsstöflar, öfver Ludvig XIV:s nattrock och öfver Voltaire, och fem minuter efter det auditoriet med en bedöfvande bifallsstorm helsat hans hänförande skildring af den store franske tänkarens lifsgerning, samt tjusadt lyssnat till hans framställning af huru smått det, hvarom vanligen vår äflan gäller, är mot de stora idéernas framförande till klarhet och seger, fem minuter derefter grälade han med hörsalens vaktmästare om en femtiöring, och, vare det sagdt till hans berömmelse, den dialektiska skärpan öfvergaf honom icke heller då.

Nytt kort! Ett, som manar fram minnet af ett par djupa, blåa flickögon, några blonda, lekande lockar, några herrliga vårlöften åt svensk konst, några vinkar om en

lysande bana från triumf till triumf. Kyrkogården har famnat allt. Frid!

Ännu ett i högen. Det kom i fjor och bär namnet på en ung, djerf ande, som, icke nöjd med de forskningens banor, hvilka löpa utefter jordens gamla slitna rund, grubblade på nya vägar deruppe i den ljusa rymden, bryggor liknande Salamis och Zulamiths, slagna från stjerna till stjerna, jakobsstegar, på hvilka allt, hvad på de skilda syskonkloten i universum finnes af det sköna, sanna och goda skulle förmedlas och blifva *allas* egendom.

Alla minnas vi honom, då han, ung och varm, stod på estraden och talde sina granna sagor och gissningar, åt hvilka vetenskapsmännen ex professo ryckte på axlarna, minnas huru han framkastade vinkar om sannolikheten af att några bland våra fränder på grannplaneterna stode så långt framom oss i vetande och humanitet som vi framför Attilas vilda horder. »Kanske skulle, om deras store andars ljus finge lysa äfven för oss, den dag snart randas, då fattigdom och nöd vore dystra sägner blott från redan svunnen tid, då ett dödsskjutet villebråds sista suck ej mera ljöde som en förebråelse mot en annan skapad varelse, som tagit dess lif för att underhålla sitt eget.»

Svärmare, darwinist, »fritänkare», ovetenskaplig astronom och till på köpet lutande åt vegetarianismen, är det klart att Hjalmar Strömer icke kunnat undgå skarpa hugg från många sidor, och han har nog förtjenat dem i mångt och mycket.

Nu hade han gett ut två böcker, och det var med dem det der kortet följde. Det ena häftet bar namnet »Framtidsvinkar. En serie förpostfäktningar mot djefvulen, verlden och vårt eget kött», sammandrag af i Stockholm hållna föreläsningar, arga angrepp på religionen i allmänhet och »dogmtro» i synnerhet. Det andra häftet var en »Trosbekännelse» i samma anda.

Det måtte icke vara lätt att gå genom lifvet, än värre att gå mot döden med en sådan der lifsåskådning.

I helsningen på bokens titelblad står, att dess författare »håller på att ätas upp af lungsotsbakterier»; i boken, att »om hela verlden ock nötte ut sina knän på bönpallen, skulle dermed ej ens ett enda lif kunna räddas eller en enda sjukdom botas».

Och der bakom slutet? Hvad der?

Nytt kort!

Profryttarnes kejsare.

De flesta profryttare äro förträffliga och snabba i samtal, oöfverträffliga och sublima i entréer och sortier.

Jag känner en, som alltid går tillväga på följande sätt, sedan han med sirliga, dansande steg nalkats handelspatronens pulpet och i förbindlig ton helsat.

»God morgon! Står till? Synnerligen angenämt att i dag få bjuda herr grosshandlaren någonting alldeles extra. Finfin diagonal, nie qvart, superior quality, två kronor pr fot, fraktfritt in costy.»

»Tackar! Mitt klädeslager är väl försedt, och jag har just nu mycket brådtom med några bref, som skola af med tåget.»

»Ursäkta herr grosshandlare, men med *den* kopieringsmaskinen, som jag ser der vid pulpeten, är det i sanning inte underligt, om korrespondensen i en så betydande affär som herr grosshandlarens blir både besvärlig och brådskande. Tung, svårskött, suddiga och otydliga aftryck! Tillåt mig erbjuda alldeles utmärkta kopieringsmaskiner, prima vara, elegant snitt, prydligt tryck, alltsammans för en ren bagatell.»

— Kopieringspressen är bra. Ursäkta, men jag har verkligen inte ti . . . .

— Bara ett par ord. När jag gick genom butiken, stod herr grosshandlarens biträde och mätte upp gardiner. Sådana gardiner äro, tillåt mig säga det, egnade att rent af förstöra en fin affär. Levy & Sons gamla förlegade varor, blåaktig färg, grof väf, fula mönster! Tillåt mig notera bara 7,000 fot af *våra* gardiner à 37 öre. Sådana gardiner har ni aldrig sett, herr grosshandlare!

— Gå för fan i våld!

— . . . Naturligtvis skall det också vara möbeltyg i samma stil. Får jag lof erbjuda ylledamast, flera sorter? Ytterst nobla mönster och alldeles äkta, verkligen alldeles äkta får . . . .

— Gå, unge man, innan här händer någon olycka!

— »Olycka», ja, det var just det jag skulle säga, att med de der lamporna, som nu finnas derute i lagret, är det underligt, att herr grosshandlaren inte satt eld på hela staden för längese'n. Ojemna vekhylsor, slappa skrufvar! Faller inte veken af sig sjelf ner i oljehuset, när hon brinner som bäst? Jaså, inte det! Tillåt mig i alla fall att erbjuda er af våra allra nyaste med marmorfot och dubbelbrännare, 3,50 kr. pr stycke. Röfvarpris, herr grosshandlare, rigtigt röfvarpris . . . . Tillåt . . .

(Vid detta stadium brukar patronen vanligen resa sig upp och se ut som om han hade glömt något i kakelugnsvrån. Profryttaren blir mera reserverad):

— Kanske jag stör? Å, jag ber tusen gånger. Skall genast afdunsta. Kan jag få lof att be om lite eld till min cigarr! Tackar! De här cigarretuierna har vårt hus af en lycklig tillfällighet kommit öfver för fjerndelen af värdet. Mjuka, smidiga, eleganta, famosa . . . får jag notera ett litet parti på 160 eller 200?

(I nästa ögonblick har den unge mannen med en hastighet, som utesluter hvarje möjlighet att räkna trapp-

stegen, hamnat på husets nedra botten, kraftigt underhjelpt af patronens senfulla armar. Om två sekunder är han uppe igen):

— Mattorna dernere i vestibulen äro miserabla, herr grosshandlare, ytterst miserabla. Hvilket mönster! Gult och mörkgrönt om hvartannat. Ä' dä komplementarfärger det? Min mångåriga bekantskap med herr grosshandlaren gör det till en pligt för mig att erbjuda af vårt nya brysselfabrikat, veritabla, outslitliga, angenäma för ögat, verkligen à la mode Bruxelles. Ska vi anteckna 4,000 fot eller kanske bara tre? Befall blott herr grosshandlare! Å jag ber .... jag be..e..er..

(Ny dans nedför trappan, men nu mera lokaliserad behöfver den unge mannen denna gången inte mera än 1 1/2 sekund för att komma upp igen):

— Herr grosshandlare! Den intima beröring af herr grosshandlarens händer, hvarmed herr grosshandlaren nyss hedrade mig, förvissade mig om hvad jag redan förut misstänkt, att ni begagnar Ohlson & Comp:s gemena tvål. Gör inte det, om ni inte vill se två idoga händer, som på ett så hedrande sätt arbeta för familjens och samhällets väl, försatta i overksamhet genom en plågsam hudsjukdom! — Jag känner Ohlsons tvål, jag. Om ni inte frågar efter er sjelf, så kan aldrig en så samvetsgrann man som ni vilja sälja deraf åt eder stora, ständigt växande kundkrets. — Ingen menniska med hjertat på rätta stället för Ohlson & Comp:s tvål i lager. — Jag har Barnängens parfymer och tvålar i kommission ... alldeles vid sidan af min andra verksamhet ... min egen lilla affär, förstår ni .... Prima varor ... stor rabatt .. herr grosshandlaren skrattar ... ja, det är också för mig mycket roligt att ha att göra med jovialiskt och resonabelt folk ..... ska' vi anteckna 600 dussin af olika sorter? Jaså, »inte på långt när så mycket» ... nå så taga vi bara 595 dussin då .. de ligga så i paketerna, att detta

blir lagom .... och så såpa, Barnängens såpa, verldsberömd och prisbelönt på utställningarna i Paris, London, Moskwa, Stockholm, Köpenhamn, Madrid och Melbourne .... Er fru blef alldeles förtjust i den sista gång ..... Apropos hur mår fru Petersson? Ståtlig qvinna ... famos ... distinguerad ... med denna prägel af älskvärdhet, som ostörd familjelycka skänker .... Ska vi notera 16 centner såpa af Barnängens bästa? ... Vore bara er fröken dotter här, så skulle hon också kunna säga er, hvad Barnängens parfymer gå för .... Ska det inte vara några af våra mekaniska tvättställ? ... Jaså inte .. Om jag bara vågade återkomma till diagonalen, kopiepressarne, gardinerna och cigarretuien? Herr grosshandlaren är väl så god äter en liten hvardagsmiddag med mig på hotellet? ..... Å jag ber, jag ber! *Äran* är på min sida .... allting går så lätt, när man har verseradt, älskvärdt och tillmötesgående folk att göra med .... Hjertligt välkommen klockan tre ... jag tar min lilla orderbok med mig ... Ödmjuka tjenare .... tjenare ... tjenare!

En tidningsmans fördelar och utsigter.

Ingen har det så lugnt och bra ställdt för framtiden som en tidningsman.

Det *kan* visserligen undantagsvis hända, att han genom slarf och oförstånd försummar att spara ihop en million, men någonstädes i sin skrifbordslåda, på sin hustrus skafferihyllor eller bland sina barns leksaker har han alltid värdepapper, som, hvilken minut han ville använda dem, utan prut skulle förskaffa honom, den föraktade sanningens ringe, demokratiska målsman, lefvebröd för all hans tid å något af statens fastaste slott med uniformerad betjening

och af K. M:t sjelf aflönade kammarherrar, som komma in och se efter att hängmattan är ordentligt hoprullad kl. 7 om morgnarna.

Det behöfver just inte stå så förskräckligt mycket på hvart och ett af de der papperen; det är nu hvarken fråga om stenografiskt återgifvande af Frithiofs saga på ett brefkort eller Salomos höga visa på ett majskorn, der kan helt enkelt stå så här:

»Hos redaktionen af »Röda skenet» anhålles vänligen om plats för nedanstående i dess ärade tidning:

Frågas hvarföre vederbörande kronobetjening icke ännu föranstaltat om medicolegal besigtning å den döda kroppen af Lars Perssons i Qvickholmen förliden måndag hastigt aflidna hustru? Med det sorgliga förhållande, som en längre tid rådde mellan makarna och i betraktande af den synbara glädje Lars Persson visat öfver dödsfallet, *kan* knappast något tvifvel mera råda om dödsorsaken. Vi anse det vara den frisinnade pressens skyldighet att taga reda på sådant. Få män opåtaldt mörda sina hustrur, hustrur sina män, barn och föräldrar hvarandra, då står det illa till med lag och rätt i landet.

Vän af rättvisa.»

På ett sådant papper borde tidningsutgifvaren kunna lefva bekymmerfritt i tre eller fyra år, i fall han läte det inflyta i sin tidning och man finge ihop en tryckfrihetsjury, som icke vore allt för njugg om kronans kaka.

Att redaktionen aldrig i sitt lif hört talas om Lars i Qvickholmen och att den ärade insändaren icke ens aktat nödigt styrka sina uppgifter med sitt namn, betyder ingenting. Der *står* ju tydligt, att han är en »Vän af rättvisa», och då är det naturligtvis sannt hvad han säger.

Sådana der bref får hvarje tidningsman en hel mängd hvarje vecka. Än är det en »Älskare af rätt och sanning», som vill ha in i bladet, att kronofogden i hans distrikt är en tjuf, än är det »En sann kristen», som önskar få offentliggjordt, att presten i hans församling är en rackare, än vill »Opartisk» ha sagdt, att landtmätaren,

som gjort laga skifte i hans by, tagit mutor för att dela jorden origtigt.

Och *så* stor är sanningens enkla magt i och för sig sjelf, att de ärade insändarne aldrig ge en skymt af skäl och bevis, aldrig uppge sina namn, aldrig sätta i fråga tidningsmannens beredvillighet att för de der anonyme lapparnas skull för ett par år gå in i ett litet vackert, hvitmenadt rum med några skålpund jern för fönstret, så att man inte skall trilla ut och slå ihjel sig om man går i sömnen.

Men tidningsmännen äro ett lättsinnigt, oberäkneligt slägte, som aldrig vill göra besparingar på husrum, föda och kläder, och så knassla de sig fram sjelfve så godt de kunna och kasta vanligen »Vän af rättvisa», »Älskare af rätt och sanning», »Opartisk» och »En sann kristen» huller om buller i papperskorgen, medan mången tom hängmatta å rikets cellfängelser skälfver af längtan efter deras nedbläckade kroppar och mången beskedlig fångpredikant slickar sig om munnen vid tanken på att få rentvätta sådana svarta själar.

En gång roade det mig att gömma i hög allt hvad »Vän af rättvisa», »Älskare af rätt och sanning», »Opartisk» och »En sann kristen» skrefvo till oss under en månads tid, och med tillhjelp af Strafflag och Tryckfrihetsförordning samt addition i sorter räknade jag ut, att införandet af detsamma skulle besparat ansvarige utgifvaren alla utgifter till hyresvärd, skräddare, slagtare, bagare och hökare under en tid af *etthundradenittiotvå år*, *sju månader och femton dagar*.

Och så tänker man ändå på pensionskassor för publicister!

Vill en tidningsman begå sjelfmord, så behöfver han inte som vanliga stackars menniskor gå och minska sina små oskyldige, värnlöse barns blifvande arf genom kostnader för revolvrar, grimskaft och blåsyra; han bara sätter

sig på sin stol och skrifver: »Kråkvinkels sångförening borde med hänsyn till gällande stadganden mot djurplågeri icke tillåtas hafva sina öfningar vägg i vägg med fabrikör Peterssons hönshus.»

Det har ännu aldrig funnits en dödare man än hvad redaktören då är inom tolf timmar.

Blir en tidningsman bröstsjuk af det myckna lutandet öfver skrifbordet samt ordinerad att för sin helsa resa ner till de »varma länderna», så har ingen så många välönskningar med på färden som han, ty misskända aktörer, underskattade insändare af vårpoesi, och stadsfullmägtige, som inte fått sina hackiga anföranden tillräckligt uppsnyggade i referaten, ha länge bedt honom draga till det varmaste land af alla.

Och som tidningsmannen vanligtvis har ett förstockadt samvete, som icke alls röres af allt det onda han ställer till, så njuter han äfven i öfrigt en särdeles behaglig tillvaro, ehuru han inför vår Herre och sina medmenniskor har ett skuldregister, som endast kan jemföras med en pianospelande dams, hvilken försynen begåfvat med fingrar och ihärdighet, men förvägrat öron och förnuft.

Qvinnan i dess fullkomlighet.

Naturligtvis finnes det bland hela menskligheten ett mycket stort antal aktningsvärda individer. Jag tror, att man bland karlarna kan anslå dem till en à två och bland fruntimren till sju eller åtta procent af hela antalet, men med dem, hvilka af allmänna meningen betecknas såsom »fullkomliga, ofelbara och aktningsvärda fruntimmer», är det ändå en helt annan sak.

Ett sådant rifver icke ens som litet barn sönder sina klädningar på trädgårdsstaketen.

När hon som sextonårig ungmö får höra något tvetydigt, fult eller orätt, bli hennes ögon så stora och fulla med tårar, att alla husets kanariefoglar lägga sig i dem, troende att de äro små téfat med vatten, utsatta för deras räkning.

Blir en dylik qvinna gift, så dör mannen vanligen inom de fem första åren. Bekantskapen med en sådan engel på jorden väcker ovilkorligen hans längtan till himmelen, der han kan få se flera på en gång.

Barnen ryckas bort vid 15, 20 eller 25 års ålder, allt efter som deras förstånd vaknar, så att de sörja sig till lungsot öfver hopplösheten af att försöka likna en sådan mamma.

Besöker det »aktningsvärda fruntimret» sina vänner på landet, skola dessa med förvåning dagen efter finna sina dufkycklingar anilinfärgade. De ha rodnat öfver hela kroppen, när de jemfört sin egen oskuld med den aktningsvärda qvinnans-själs renhet.

Hennes nedlåtande leende öfver andra menniskors ofullkomlighet hör till de syror, som starkast sammandraga animala kroppar. När hon ser på en så der, känner man sig alldeles som om man skulle vilja krypa baklänges ut genom nyckelhålet, ja, man ertappar sig sjelf med en syndig afundsjuka mot flugorna, som ha rättighet att sätta sig i taket och bakom dörrarna.

Hade den fullkomliga och af allmänna folkmedvetandet såsom »synnerligen aktningsvärd» stämplade qvinnan varit i vår stammoder Evas, jag vill icke säga kläder, men belägenhet, så hade hon hvarken låtit äpplet sitta qvar, ej heller ställt till syndafall och sådan ledsamhet, utan hon hade tagit fram Hagdahls kokbok och gjort äppelvin af allihop frukten, enär det ju endast var »ätandet» förbudet gälde.

Är det aktningsvärda fruntimret religiöst, så är det också särdeles väl och modernt klädt; icke för tillfredsställandet af egen fåfänga, åh Gud bevars, nej, men på det icke Herrans ära må lida men af att hans barn går i sommarhatt från förra säsongen.

Det utmärkta, fullkomliga och särdeles aktningsvärda fruntimret är icke alltid roligt. När hon har talat i ett rum en stund, falla myggen i dödsdvala, klockorna stanna för den tunga luftens skull och Palander, Nordenskiöld och Napoleon den förste, som stå i lera på kakelugnskransen, se ut som om de hölle på att gäspa käkarna ur led.

Det aktningsvärda fruntimret vet icke allenast allt dåligt, som man gjort, gör och kommer att göra, utan äfven alla nedrigheter och uselheter, som man tänkt sig till och inte hunnit med, glömt bort eller inte vågat sätta i verket.

Välgörenhet öfvar hon med passion, och skulle äfven den kjol, hon skänker till skydd mot vinterkylan, vara väl tunn, så betyder det ingenting, ty hon låter alltid gåfvan följas af en förödmjukelse af tillräckligt värmande natur.

När hon dör, så dör hon med det ena ögat rigtadt mot himmelen, för att se efter att hon får en plats, hvilken någorlunda motsvarar hennes förtjenster, och det andra vändt mot chiffonieren, för att se efter att inte pigan stjäl hennes och Kungens af Danmark bröstkarameller.

Något om vårpoeter och vårpoesi.

Våren är en herrlig årstid för alla andra, men för poeter, förste-tenorer och skämtare är den en sämre period. Den minsta lilla lärka stämmer menniskornas sinnen bli-

dare, högre och missionshusmessigare än sjelfve Wirsén, talltrasten stukar Labatt, och för min del får jag säga, att sådana grin som en skata då gör, kan jag visst inte göra. N. b. om *våren*. Om hösten deremot, vid slagttiden, när oxarna böla i moll, korna blicka vemodigt och hackhoarna sättas ut på gårdarna, då får skatans sång något egoistiskt, rått, roflystet, hardt nära menniskoartadt i sig, men om våren då är hon bra, då älskar hon, då bygger hon bo, då svärmar hon som en nyutnämnd klockare med 600 kr. om året och utsigt till 100 kronors påöke, när de första lungsotstecknen visa sig.

Men våra poeter, förste-tenorer och skämtare, de känna naturkrafternas öfverlägsenhet om våren, och derföre upphöra de stora poeterna då att qväda, förste-tenorerna bli indisponerade tills ändtligen sommarferierna komma, och vi skämtare, ja, vi måste visserligen fortsätta att skämta, men vi göra det så machiavellistiskt obegripligt, att allmänheten inte rigtigt vet om den skall skratta eller gråta.

Sjelfva det unga diktande Sverige tar sig en liten löfsprickningssemester. När tidningsmännen komma till de snälla, unga menskorna och spörja: »Ha herrarna någon mera goja på lager, så kunde det passa att ta in nu, när riksdagen är slut, folk reser åt landet och ingen menniska läser bladen?», så sträcka småherrarna på sig och säga: »Nej, min bäste redaktör, vi uthärda inte konkurrensen. Vi äro gröna, men det unga björklöfvet är ännu grönare. Vi äro spänstiga, men de späda björkqvistarna äro ännu spänstigare vid denna tid, det minnas vi sedan de dagar, då vi ännu icke voro filosofer nog till att smärtfritt sätta oss öfver hvad som skedde bakom vår rygg.»

Det finnes blott ett enda slag af estetici, som inte vårluften biter på, som hvarken trast eller lärka kan bringa till tystnad, och det är de s. k. »vårpoeterna», som i

slutet af April, hela Maj och början af Juni nödvändigt vilja se sina känslor trycksvärtade i ortens tidning.

Det är med vårpoeten som med terminsuparen och den periodiskt vansinnige. Han kan vara lugn och sansad i långa tider, då ingen märker något ovanligt på honom, han kan vara gymnasist eller seminarieelev, underlöjtnant eller folkskollärarinna, komministersenka eller lokomotivputsare, och under 46 af årets 52 veckor sköta ett af dessa magtpåliggande embeten alldeles oklanderligt.

Men så har han (om det *är* en »han») gått ut åt landet en vacker majmorgon för att plocka hvitsippor och träffa ladugårdspigorna, när de släppa vall. Eller har hon (om det *är* en »hon») gått till sömmerskan med sitt klädningslif. Och så ha de råkat att få höra göken, och så har fan farit i kroppen på dem.

Den som tror, att det hjelper att säga åt dem, att det inte *var* göken, utan en musikaliskt anlagd, hvisslande skomakarepojk, som på detta numera icke ovanliga sätt försökte ta ut »Boccaccio», han *känner* inte vårpoeterna.

När de sedan komma hem, skola de ha ett rum för sig sjelfva, om familjen är aldrig så trångbodd, och om pappa då vill ha en sida kollationerad i hufvudboken, så kan han ju försöka, men jag tror han lika väl kunde vända sig till solvisaren ute på gården, och om mamma vill ha skorporna påpassade af sin lilla flicka, så kan hon Gudbevars också försöka, men jag tror det vore mera praktiskt att söka få in dem i något bra brandstodsbolag.

Det värsta med vårpoeterna är inte, att de under födslovåndorna snäsa sina föräldrar, lugga småsyskonen och sätta stora bläckfläckar på alla borddukar. Nej, det värsta är att de alldeles förstöra vår Herres renommé såsom dekorationsmålare. De skylla honom för att ha satt en hel del omöjliga färger på skyar, moln och bärbuskar, ja, de påstå, att han låter sjöarna »brinna i guld-

glans» när »solen sig dalar i vester» eller som det också kallas vid qvällsmatsdags.

Äfven i fråga om de »ljud, som förnimmas i urskogens djup», ha vårpoeterna så märkvärdiga saker att berätta, att om det läte tänka sig, att sådana ljud verkligen hördes en dag, så skulle skaparen ovilkorligen med synbar ovilja ta den här lilla himlakroppen, som vi bo på, mellan tummen och pekfingret, lyfta den till sitt öra och mumla: »Jag menar hela mekanismen ä' rasande.»

I detta sätt att skildra naturen och tingen sakna dock vårpoeterna inte sina stora och lysande förebilder äfven bland sjelfva akademisterna. Så berättar t. ex. Esaias Tegnér, att Frithiof Thorstensson (han, vikingen ni vet, som helsade på sin flicka nattetid i sjelfva kyrkan och sen försökte ljuga i henne, att det var en eldsvåda när solen gick upp) att Frithiof, säger jag, hade ett häst-kreatur »med ben som hinden, med hals som svanen».

Jag frågade en gång hästhandlare Amilon i Malmö hvad han tänkte om ett sådant kreatur, som det den store skalden här beskrifvit. Och Amilon sa', att han inte för hela sitt lif ville säga något ondt om en gammal Lundabo, men att för *sin* del trodde han, att den glade bispen nog förstod sig bättre på vin och fruntimmer än på hästar, ty ett sådant djur som det han här skildrat, skulle svårligen dugt till annat än att lossa af pistoler på cirkus, enär den hindaktigt krokiga ställningen på benen ovilkorligen tydde på en förskräckligt svag bakdel, och den svanaktigt krokiga halsen skulle låtit munbettet hvila mot oxeltänderna i stället för mot lanerna, hvilket kunde haft till följd att hästen, som deraf blifvit oerhördt hårdhållen, durkat med Frithiof, kastat af honom och brutit nacken af honom, hvarföre det förvånade herr Amilon, att Frithiof, hvilken, oafsedt sina något sväfvande begrepp om eganderätten, skildras såsom en fin karl, kunde vilja rida ett sådant ök.

För min egen del tycker jag han borde låtit bli det, bara af hänsyn till biskop Tegnér, ty om han brutit nacken af sig på en sådan krake, då hade en så stilig skald som Tegnér inte sedan honnettement kunnat skrifva hans saga.

Det heter om qvinnan, att »när hon hafver födt sitt barn hafver hon glädje», och det *kan* hon också ha, ty då har hon gjort *sitt*, och se'n blir det den stackars pappans sak att skaffa amma och informator och pengar till universitetsresan och rekommendationer till posten, tullverket eller något annat rangregemente.

Men när vårpoeten har födt *sitt* barn, så har han (hon) visst inte någon glädje, ty sedan återstår det största bekymret, nemligen att skaffa in det i tidningen.

Är han nog naiv att skicka in det pr posto, så kan han vara lugn, ty *så* djupt har professor Retzius, oaktadt tacksamhetsadresser och allt, aldrig trängt in i den histologiska vetenskapen, som den lilla dikten då tränger ned i redaktionens papperskorg.

Men en del vårpoeter göra personliga besök å byrån.

Ska vi tala om ett så'nt besök?

Det knackar.

På knackningens blygsamhet hör man genast, att det är en hjelpbehöfvande själ, och inte någon misskänd aktör, som vill göra analys på konstanmälarens inelfvor.

— Stig in!

Vårpoeten kommer in. Det är en *poetisssa.* Den lilla, mumielikt hoptorkade figuren och det svarta ansigtet ge anledning till det förlåtliga misstaget, att damen tillhör »egendomsfolket», och jourhafvande redaktören skall just till med att förbanna sina föräldrar, som inte låtit honom lära hebreiska, ty det kan inte falla honom in, att detta lilla petrifikat kommit till verlden under tiden *efter* Kristi födelse. Men han blir lugn, då fruntimret på vacker småländska anmärker:

»Hvilken herrlig vårdag! Det är som om naturen firade bröllop med sin skapare vid glittrande böljeslag under lindarnas lummiga kronor.»

»Det var tusan, är vattenståndet *så* högt i frökens trakt. Kanske en liten öfversvämningsnotis?»

»O, ni skämtar, ni är förtärlig med eder materialism, och detta midt under denna sköna tid, då allt är egnadt att väcka det poetiska elementet till lif i hela naturen. Läs dessa få rader, min herre, och om ni så vill, stå de till tjenst för eder tidning utan annat arvode än att ni behagade sända några få af mina vänner . . . jag tror bestämdt jag har dem här på en lista . . . de äro visst 147 . . . hvar sitt exemplar af tidningen med poemet uti i korsband.»

»Ack min fröken, dylika små täcka, älskligt ljufva bitar passa väl ändå bäst för kal . . .»

» . . . endrarna, ja visst, så sa' också den andre redaktören, som jag först bjöd manuskriptet åt, men ser ni, jag vill inte afundsjukt gömma undan poesiens skatter för den stora hopen, det fattiga folket, som inte har råd att köpa kalendrar, men läser tidningar. Var god och läs!»

»Må ske då:

»O sköna tid, o ljufva vår,
Välkommen i min famn,
Med gräs och blommor i ditt hår
Och glädje utan namn . . .»

Men, bästa fröken, vill man så der tänka sig våren personifierad, så skulle väl gräset och blommorna *vara* sjelfva håret och inte bara några små prydnader i detsamma?»

»Naturens hår ä' träden och buskarna; det har Atterbom sagt på ett . . . ett . . . visst ställe. Läs vidare!»

— »O ljufva tid, du är mig kär
Som vårsols milda sken

För frusen teg, som skördar bär
Allt vid dess åsyn re'n ...»

»Men, min beskedliga fröken, så angenämt det än kunde vara för idkarne af vår betryckta modernäring att få flera sädesgrödor på året, hvilket väl blefve fallet om tegarna skulle bära skördar vid första åsynen af solen, så fruktar jag likvisst, att professorerna Arrhenius ...»

»O hvad ni är odräglig!»

»... och Hjalmar Nathorst ...»

»Ni saknar hvarje poetisk lyftning!»

»... och landbruksakademien skulle komma att inlägga den bestämdaste protest mot en sådan förvridning af naturförhållandena.»

»Den versen är den vackraste i hela poemet, men jag kan ändra den. Läs vidare!»

— »Så bygg uti mitt sorgsna sinn'
Af ljus och hopp en flod.
O låt i själen växa in
Ett berg af lefnadsmod ...»

»Denna vers synes mig vara mera ädelt, varmt och dristigt tänkt än lyckligt affattad i afseende på uttrycken, ty som ni kanske vet *byggas* inte floder; kanaler *gräfvas* visserligen, och om *dem* skulle möjligen ett dylikt uttryck kunna fällas, men mellan hus och floder finnas vissa bestämda åtskillnader, ser ni, och ...»

»Usch, hvad ni ä' för en barbar!»

»Dessutom ha bergen i vår tid upphört att växa, i fall de ens någonsin gjort det. Det förefaller mig derföre som om det vore lämpligare, i fall ni ville vara god och låta 'ljuset' och 'hoppet' 'växa in i själen' och 'lefnadsmodets berg' stå qvar i sinnet som det står, för i tryck vet jag inte precis om det tar sig bra ut ...»

»Mjuka tjenarinna, ber så mycket om ursäkt, finner att jag vändt mig till orätt person. — O dessa realister! Adjö!»

»Adjö!»

* *
*

Några råd och anvisningar för vistelse i det gröna.

(Stämningsbild från Juli månad.)

Nu är det vackert ute om dagarna, vackrare om qvällarna och nätterna troligen allra vackrast.

Det sista vet jag inte, ty jag går aldrig ut åt landet om nätterna, för jag är rädd för våta fötter, arga drängar, illa uppfostrade hundar och tjurar, som blifvit väckta ur sin morgonblund.

Men om dagarna kan man njuta ofantligt i det gröna, om man skickar sig efter vissa lefnadsregler, ty i vår öfverciviliserade tid får man ingenstädes vara rigtigt 'naturlig' utom när man sofver, badar eller skrifver osedliga böcker på herr Albert Bonniers förlag.

Hvad nu först och främst *sällskapet* vid en utfärd i det gröna beträffar, så äro rökta skinkor, yngre guvernanter, medvurst, flickor, som konfirmerades förra året, marsalabuteljer, lomhörda, sömnaktiga eller eljest beskedliga tanter, Karlshamnspunsch och en liten konjaksplunta vida att föredraga framför ettermyror, läsareprester, poeter och mammor med kroniska maglidanden.

Finnes i huset någon informator eller son, som icke tagit studentexamen, så är det väl; hvarom icke, kan man ändå slippa ifrån att bära matsäckskorgarna, om man håller sig undan då affärden skall företagas och sedan larfvar efter så småningom.

Är man taxerad till 3,000 kronors årsinkomst och har kommit ut på tre man hand med en omtänksam mamma och hennes lindrigt bedagade, d. v. s. mera i renaissancen än gothiken gående dotter, så bör man slå sig ner på någon mager, ljungbevuxen backe och inte

vid kanten af någon klöfveråker, ty efter 20 minuter (sällan drar det 25) erfar gumman behof att gå afsides och taga sig en blundare, och då ligger man i alla fall snart på sina syndiga knän i trakten af frökens klädningsgarneringar och tigger och ber, att modehandlerskorna skola få sätta ens namn på hennes räkningar eller, som det förr i verlden hette, att hon skall 'blifva ens hustru'.

Och hvad ha då hvarken familjen eller samhället eller staten för godt af att man legat och trillat sig i saftig klöfver och skämt ut sina byxor, så att man inte ens kan låta sy om dem till sin äldste pojk, sådana pretentioner som pojkarna ha nu för tiden.

Alltså: lyd mitt råd, unge man, och håll dig till ljungbackarna, så framt inte i familjen finnes någon gammal stor ullschal, som du och flickan kunna få låna.

Men om det nu inte skulle finnas några ljungbackar på egendomen?

Ja, har gubben svärfar verkligen skött sig så pass, att han inte längre har någon enda ljungbacke qvar åtminstone på en *småländsk* egendom, då bör du få en bra hemgift, som kan hålla dig skadeslös. Offra då i Guds namn byxorna, och trösta dig med tanken på grefve Fredrik Bonde, som vågade sitt femmillionersfideikomiss, och Shakespeares Romeo, som vågade sitt lif, för den han älskade.

»Om man inte kan *låta bli* att säga något om kärlek till fröken?»

Jo bevars, hvad man det kan. Jag har sextusen 'bröder' och tjugufemtusen andra herrbekanta och bland dem lär verkligen finnas *två*, som medan modren snarkade, flickan suckade, solen sken och lärkorna sjöngo, förhärdade sina hjertan och talte om mossodlingar och klippstensformationer, men i begge fallen fick flickan den rysligaste hufvudvärk, mamma blef rädd för regn och ville

gå hem, och den unge mannen blef aldrig mera bjuden der i familjen.

Derföre, unge man, om du i denna ljufliga årstid blir inbjuden att följa med mor och dotter och ett qvarter hallonsaft och sex tvåstyfverskorpor ut i det gröna, så säg antingen farväl åt din ädla frihet eller föregif, att din pappas mosters qvinliga kusin aflidit i smittkoppor och insatt sin knähund till universalarfvinge samt dig till testamentsexekutor, så att du hals öfver hufvud måste resa till en annan provins.

Umgänget i det gröna är *fritt,* men får inte urarta till *sjelfsvåld.* Att taga af sig rocken efter middagen, kan *möjligen* gå an, om man har den oskattbara lyckan att befinna sig i en ren skjorta och en liten förtrolig krets af mycket nära bekanta; men uppknäppande af västen eller stöflarnas omotiverade afkastande skall dock alltid anses såsom 'en fräckhet utan like', om du är yrkesman, 'beklaglig vårdslöshet', om du är vice häradshöfding, 'mycket slarfvigt' om du är underlöjtnant vid infanteriet, och 'en tillfällig tankspriddhet' om du är baron och förste-tenor.

Att fara omkring med gaffeln i alla assietterna och dessemellan sticka honom i munnen samt sedan låta honom ligga på ett fat, så att andra riskera att i misshugg använda honom odiskad, är vid måltider i fria luften så väl som inomhus ett säkert bevis på tölpaktighet och mycket oangenämt för alla medätare, ja äfven farligt, ty de se ju, att karlen är ett svin, och som undersökning af lefvande fläsk på vetenskapens närvarande ståndpunkt blott är ett önskningmål, kunna de ju aldrig veta om han inte har trikiner.

Visserligen kan häremot invändas, att förlofvade af en viss bildningsgrad kalla hvarandra 'min lille gris' och äta ändå med förtjusning på samma tallrik; men älskande ha just aldrig utmärkt sig för någon synnerlig tankereda eller logisk skärpa.

Det är en pligt, att om man serverar ett glas öl — vore det ock åt ens värste fiende, ens rike, barnlöse onkel eller ens närmaste förman, som hindrar avancementet — hälla den första sqvätten med alla de lifsfarliga glasskärfvorna och korkbitarna uti sitt eget glas. — Man kan visserligen också slå ut den i gräset eller på ryggen af en torndyfvel, men detta skulle i småborgerliga kretsar anses såsom snobberi och misshushållning med gudsgåfvorna.

Att lägga fiskben och ostronskal på grannarnas tallrikar anses såsom *frieri*, i fall det gäller en ung flicka, och såsom *oförskämdhet* i fråga om hvarje annan person.

Om man äter ur matsäcken, liggande i gräset och stödd mot venstra armbågen, akte man sig noga att inte västen skrider upp för mycket, så framt man inte har en fast och innerlig öfvertygelse om den absoluta fläckfriheten hos sitt flanellslifstycke.

Har man deremot gjort sig det ofantliga besväret att bära ut bord och stolar på gräsvallen, så erbjuder sig ett ypperligt tillfälle, att gentemot de unga flickorna i sällskapet försöka sig i den numera gammalmodiga, inomhus alldeles bortlagda, men af våra förfäder med mycken fördel använda 'fotkurtisen', hvilken ännu i dag kan medföra både nytta och nöje, förutsatt att man är ren och fin om pjexorna och inte begår några misstag på person, ty så mycket denna blyga form af tillbedjan kan slå an på en ung tärna, så skattas den likväl föga af gamla hofrättsråd med podager eller pensionerade förste-majorer med stora kylknölar.

Mindre farligt, men i alla fall rätt förargligt, är det att råka få fatt i bordsfoten att sitta och klämma på, ty då måste fotkurtisen af lätt insedda skäl bli lika resultatlös som en nordpolsexpedition eller en riksdagsmotion om borttagande af den kommunala röstorätten.

I alla händelser bör man inte trampa midtöfver tårna såsom våra farföräldrar gjorde, ty der ha nästan alla nu-

tidens unga flickor stora, stora liktornar, och den moderna kärleken är Gudnås inte af den öfversinnliga natur, att den med jemnmod trotsar någon större fysisk smärta. Nej, vid trakten af vristen, strax nedom der rosetten fästes å balskon, *der* är platsen att våga en öm tryckning, en nervös stöt eller en halft förlägen, halft humoristisk kittling, allt efter omständigheter och sinnesbeskaffenhet.

Efter måltiden och några glas godt vin bemägtigas de flickor, som vår Herre begåfvat med någorlunda hyggliga extremiteter, af en okuflig längtan efter hängmattorna. Vid de något tafatta försöken att hjelpa dit dem, har jag med förvåning sett eljest mycket försigtiga herrar otroligt ifriga att 'hålla vad'. Hålla mycket 'högt' till och med.

Äldre herrar bli vid denna tid liksom litet morska och kavata, men som ingen vill gräla med dem, gå de omkring och slå med ett argt uttryck i ansigtet af alla blomkronorna å tjärblomstren med sin paraplydobbsko. Träffa de då på ett getingbo, så bli de genast beskedliga.

Vid resor till landtställen inne i skogsbygden, der inspektorer och bruksbokhållare sköta seglen under båtfärder å insjöarna, gör en ordentlig karl först sitt testamente, går till skrift, betalar krögaren, försonar sig med sin svärmor och höjer sin lifförsäkring.

»Mannens mod är qvinnan kärt», och på utflygter i det gröna får han mångfaldiga tillfällen att lägga det i dagen.

Han kan i regnväder låna henne sitt paraply och sjelf bli genomvåt och få bröstkatarr.

Han kan rifva sönder sina rockskört på gärdesgårdarna, då han klifver efter Linnéa Borealis åt henne.

Han kan öfverfalla och dräpa de beskedligaste snokar i verlden under föregifvande att de äro giftiga huggormar.

Men vid möte med folkilskna tjurar bör han fly så fort hans ben bära honom, ty han skall alltid vid sin återkomst efter tio minuter finna, antingen att tjuren var

en gammal, fredlig torparko, eller ock att någon barbent, trasig bondpojk redan räddat hans dam. Då fattar han hennes händer, tittar henne rakt in i ögonen och säger med af rörelse skälfvande stämma:

»O, min fröken, huru gerna skulle jag icke velat lägga det odjuret krossadt vid edra fötter, men — jag tillhör djurskyddsföreningen, och principerna ser ni, *principerna*, de äro dock alltid det främsta för hvarje verklig man. — Jag var dock betänkt på er räddning; jag flög just nu hem efter er söndagsturnyr att ta den besten uti.»

»Hvad det är skönt ändå
Uti naturens sköte!»

Hvarför gifta män lefva längre än ogifta.

Statistiken visar, att gifta män lefva längre än ogifta. — Jag skall söka visa er hvarför.

En gång såg jag två män — en stor och stark, en liten och svag — fattas af en hvirfvelvind eller sådan der 'cyklon' di kallar 'et för.

Den store, starke, han slogs till marken och rycktes upp igen fyratiosju gånger, hans egna stöfvelklackar dunkade honom i skallen, hans portnyckel slog ett stort hål i magen på honom, hans cigarrmunstycke bröts itu, hans binocler gingo ur bågarna, hans stöflar spräcktes i tårna, tjugosju refben bräcktes, hans ögon vändes ut och in, och hans byxor gingo sönder på ett ställe som jag icke vill nämna, bara af hänsyn till mina okonfirmerade läsarinnor.

Nå, den lille, klene stackaren då? — Jo, han kröp ner och lade sig på magen när cyklonen kom, tog fast

tag med högra handen i en enbuske, tog fram en tobaksbuss med den venstra, drog ned mössan öfver öronen och började sakta hvissla:

»Kom flicka lilla, valsa med mej!»

När så cyklonen hade gått sin väg, klef jag fram i skogen, som skyddat mig, lyfte på hatten och sa':

»Hur står det till med herrarna?»

Då började den store, starke med otrolig brådska reqvirera dit så många afgrundsandar, att om hin håle verkligen ansåg honom för solid, så att han brydde sig om att effektuera hans order, så lär hans varma excellens ännu i dag ha full sysselsättning bara med att mobilisera så många.

Men den lille, klene stackaren, han såg helt lugn och belåten ut och sa':

»Tackar som frågar, rätt bra efter omständigheterna.»

Och så ruskade han sig för att få veta om ryggen var afslagen, men inte så mycket som en knapp i kalsongerna hade lossnat en gång.

Jag bara gapade af förvåning.

Då småskrattade den lilla satans karlen och sa':

»Ja, ser ni, min kamrat han är ungkarl och inte van vid sånt här, men jag har varit gift i fem år och sju och en half månad, och om qvällarna, när jag kommer hem, har min hustru alltid något att anmärka, och hvarenda gång när jag då öppnar sängkammardörren brusar det ut alldeles som här nyss, så jag är *van* vid det, ser herrn, så mig gjorde det ingenting.»

En annan gång var jag uppe i riksdagen när baron Klinckowström talade. Några af kammarens ledamöter, som inte hade slät gullring å venstra handen, sågo ut som om de hade varit sjösjuka, vredo och jemrade sig, men de öfriga sutto stilla med ett belåtet leende på läpparna

och bara gäspade emellanåt, som om de hade ämnat med munnen taga mått till en char à banc för tolf personer.

Och när den ädle friherren efter två timmars jemmer öfver finansministerns och frihandlarnas nedrigheter hade slutat, så skickade de herrarna, som inte hade släta gullringar på venstra handen, efter cremor tartari och recinolja, men de, som hade släta gullringar på fingret näst lillfingret å venstra handen, de bara ruskade på sig, som en vattenfågel när man spottar på honom, och en af dem sa':

»Hade det varit min Lovisa, som varit så ledsen, så hade hon hållit på ännu en halftimme.»

Ett jordras begrof härom året sju män, alla med ett precis lika, tre fot tjockt lager af grus och småsten. När man gräft rätt på dem, voro fyra qväfda och sönderkrossade och tre vid lif.

Dessa tre voro familjefäder och vana vid att under utfärder i det gröna bära fem sommarkappor, fyra vegasjalar, matsäck åt sju personer, en diflaska, fyra arbetsväskor, ett halft dussin ölbuteljer och ett fem månaders dibarn hvardera.

När man skaffat undan det tre fot tjocka gruslagret, utbrast en af de gifta herrarna:

»Kära, söta Jenny, jag rår verkligen inte för 'et». — och när man så frågade honom hvad han menade, berättade han, att han under sitt medvetslösa tillstånd tyckt sig vara på lustvandring i det gröna med sin älskade familj, men funnit tyngden på sina armar långt ringare än vanligt, hvarför han med fasa trodde sig ha tappat svägerskornas regnkappor och just var i färd med att härför utbedja sig sin makas tillgift.

En orsak hvarför äkta män lefva längre än oäkta, är att häftigare själsrörelser, hvilka tära på lifstråden, såsom vrede, förskräckelse och afsky för norrmännen, mindre besvära dem än andra. För öfverraskning och förvåning äro de nästan alldeles oemottagliga.

Två ungkarlar och en gift man stodo en gång i fjor och betraktade elefanten i Stockholms Tivoli. Ungkarlarne menade, att de aldrig sett något större vidunder och frågade den gifte mannen om *han* hade det. Melankoliskt leende svarade han genast:

»Ja, hushållsräkningen derhemma.»

Vore jag riksdagsman, skulle jag verka för ytterligare höjande af de äkta männens medellifslängd genom att aldrig belasta någon af dem med det genom festmiddagar och sårad rättrådighet högst lifstärande statsrevisorsuppdraget.

En man med familj blir nemligen aldrig en samvetsgrann statsrevisor, ty den som fått vänja sig vid en barnpigas gränslösa slarf, öfverser lätt med en landshöfdings.

»En rättfärdig mans bön förmår mycket der hon allvarlig är.» Hvarföre då icke också en qvinnas? Ja, hvem vet huru mycket af sin längre lifstid den äkta mannen har att tacka sin ömma, kära svärmoders trogna förböner för.

Att länge lefva på jorden är lofvadt dem som hedra fader och moder. Under föräldrabegreppet inneslutas äfven, enligt gubben Svebelius, svärföräldrar och husbönder. Häraf följer, att den gifta mannen, som alltid har två föräldrar och en husbonde *mer* än den ogifte, blir i tillfälle att på ett mycket intensivare sätt efterlefva herrans fjerde bud och bli långlifvad, hvarför han egentligen skulle ha rabatt på sina premier i lifförsäkringsbolagen, Fylgia och alla enkepensionskassor.

En annan orsak hvarför den äkta mannen blir äldre än den oäkta, är hans naturliga och redan af de gamle patriarker betonade önskan att »se sina efterkommande i tredje och fjerde led».

(Sedan menskligheten började äta uppblåst kalfkött och läsa Strindberg, kan den dock knappast hoppas få se mer än sina barnbarn.)

Denna åtrå att skåda nya generationer af sina efter-

kommande är som sagdt helt naturlig och alldeles af samma art som den glada känsla, hvarmed en författare motser nya upplagor af sin bok.

Af den första upplagan, *barnen*, hoppas vi så mycket. Sönerna skola medels sorgfällig uppfostran utgifvas i snygga stilar, döttrarna genom »goda partier» bindas i guldsnitt. Men äfven de bästa stilar lida af en viss »kast»-anda, som hindrar deras framgång i verlden, och månget äktenskapligt guldsnitt nötes af missräkningens tårar på prydlig permebok, om guldet finnes *endast* utanpå.

Och så komma verlden och menskorna och läsa korrektur på våra älsklingar och hitta så många, många tryckfel, som föräldrakärleken aldrig sett, ja, vilja helt enkelt såsom löjligt och öfverflödigt korrigera bort hvad vi ansett för det bästa af innehållet, såsom: varma hjertan, fast tillit och djerft hopp.

Arma barn! Stackars första upplaga! Snart ha lifvets pröfningar vikit »hundöron» på hvarje blad, dess sorger satt fläckar på hvarje sida.

Och så kommer andra upplagan, *barnbarnen*. De skola bli bättre, lyckligare och felfriare. Farfar och morfar stråla vid anblicken af den »nya, genomsedda editionen», farmor och mormor »häfta» de små exemplaren i glädjetårar och »binda» dem i böner, samt unnas vanligen att få gå undan, innan de med skalden finna, att »ny vignett och ny musikbilaga» icke kunnat hindra »samma tryckfel» att återkomma.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Och så lefva gifta män längre än ogifta slutligen, derför att äktenskapet är ett helsosamt stånd och liksom doktor Dulcamara har 'medel mot allting'.

Köttqvarnar, grytlock och porslin, hållna i jemn och oafbruten rörelse, äro förträffliga mot spleen, sömnsjuka och sjelfbelåtenhet.

Vid tillgång på besökande tanter kan man spara utgifterna för massage och elektricitet mot sin reumatism.

Den i enklare svenska familjer serverande qvinliga tjensteandens tänder ha ofta den artigheten att ha gulsjukan och hennes naglar svartsjukan i herrskapets ställe.

Den gifta mannen kan slå två flugor i en smäll och vaka för tandvärk och barnskrik på en och samma gång, då ungkarlen deremot nödgas vaka *ensamt* för tandvärk, hvilket måste anses såsom ett beklagligt slöseri med både tid och arbetskraft.

Och så finnes det äfven äktenskap, som äro bra mot förkylning. — Jag menar nu inte *sådan* förkylning, som kommer af snö och nordanvind, utan den, som så hemskt griper om vårt hjertas rötter, när det gått oss emot ute i verlden, och missmod och tvifvel och harm och sorg fylla vårt sinne.

Då skall det vara utmärkt bra, att vid behof intaga några milda ord från små blyga, skälfvande läppar, samt att såsom utvärtes medel morgon, middag och qväll använda ett par runda, varma armar på den styfve nacke, som annars har en smula svårt vid att böja sig för nödvändigheterna i lifvet.

* *
*

Stora ord.

Här har allt skränats bra mycket i Sverige nu på en tid, en trettio år eller så. Ja, här har allt skränats förr också, fast ekot af det larmet har lagt sig nu.

Först skulle vi till med att bli det *nyktraste* folk i Europa, och Wieselgren predikade, och hemmansegare och backstugusittare och filosofie magistrar och all annan

andlig allmoge med eller utan öppen väst och universitetsbildning skref in sig i de absoluta nykterhetsförbunden.

Men inom femton år söp svenska nationen nästan lika bra som förut. Några påstå, att vi söpo *värre,* men det är inte sant, ty att vi fingo se flera fyllbultar, berodde på att vi reste lite mera än förut till följe af de lättade kommunikationerna, så att vi fingo se icke allenast våra grannar och slägtingar, utan äfven vildt främmande folk genom flaskans botten gå in i alla djurkretsens tecken, utom vattumannens förstås, och det tyckte vi var alldeles förskräckligt och blefvo rädda, att fosterlandet sjelft för den myckna spritens skull skulle gå in i kräftans stjernbild.

Och de mindre lärde och ofilosofiske söpo för att det smakade godt och värmde kroppen och dref undan brödbekymren för en timme eller två. Och de mera lärde och filosofiske, de söpo också för att det smakade godt, men det passade sig inte att säga, för det påminte för mycket om naturtillståndet, utan så sköto de »måttligheten» framför sig. Allting skulle vara »måttligt»: nykterhet, sparsamhet, konjaksglas, gudsfruktan, snapsar och — nationalvälmåga, och så kom en högt ansedd läkare och konjaksapostel på dårhuset, för att dess patienter också skulle hållas vid en måttlig siffra.

Och under allt detta talades stora ord om, att nu hade då gumman Svea ändtligen brutit dryckenskapens förnedrande slafboja och skulle traska i bara chemisen direkt in i det förlofvade landet, der mjölk och honung flöto kring benen så man kunde rent bli förvånad.

Och så kommo goodtemplarne och talte om, att mjölken och honungen voro bara tiodubbelrenadt och milstolparne på nykterhetsvägen bara ångbränneriskorstenar, nej, det ville många tusen granna bandstumpar till, för att »hala oss upp utur dyn».

Godtemplarne ha heller inte sparat på stora ord,

men de ha också uträttat något, och vi svenskar äro inte bortskämda med »praktiska resultat»; kunde man derföre bara för hvarje tiotal kaffefester, hvarje hundratal timmar mer eller mindre osammanhängande föredrag af dem, hos hvilka andens och strupens nykterhet icke lyckats hålla jemna steg, räkna en eller två *verkligt* räddade medmenniskor, som icke mera återfölle i lasten, så vore det stort.

Goodtemplarismens värsta fara är också just de stora orden, som ibland låta förmoda, att den vackra idéns bärare redan tro sig vara i besittning af både magten, riket och härligheten.

Så skulle vi bli det *tappraste* folk i Europa, och August Blanche och andra lika praktiska karlar predikade, och alla, som tyckte om ett stort, godt glas punsch, stälde sig i rad vid långa bord med stora bålar och svuro och förbannade sig på att det der med yrkessoldater var den dummaste inrättning på Guds gröna jord, och att de för sin del voro beredda att sjelfva gå man ur huse och låta skjuta ihjel sig för hus och hem och hustru och barn och den lutherska läran och Gud och kung och länsman och all annan öfverhet.

Så stora ord, som då talades, ha vi aldrig hört hvarken förr eller senare, och hade vår Herre verkligen varit så obeskedlig och tagit storpratarna på orden och afkräft dem så många hundra kannor blod, som de då erbjödo sig att offra, då är jag rädd hela nationen fått bleksot. Men det stannade gudskelof vid lite näsblod, som de tjockaste patrioterna fingo, då de skulle klämma in sig i skarpskytteuniformen om söndagsmorgnarna.

Det var skada, att den vackra idén skulle gå bort i så unga år! Den dog ej under kanonernas dån och klingornas brak, den spetsades ej af ryska bajonetter, den qväfdes ej i farans stund, den stryptes ej af dödsfruktan, nej, den drunknade i punsch och stora ord och

klämdes till döds mellan mjuka fjäderbolstrar, i hvilka de tappre skarpskyttarne hellre qvarlågo, än de stego upp och gingo ut för att göra »skyldra gevär» på kyrkvallen en half eller hel timme före högmessans början.

Vi se således, att den stora saken icke, såsom somliga vilja påstå, sjelfdog af bristande patriotism, utan afled, emedan fosterlandskärleken allt för hårdt koncentrerat sig på den del af fäderneslandet, som kallas för sängen.

Men än i denna dag finnes icke en enda svensk man, icke ens i andra kammaren, som icke förklarar sig vilja lägga lif och blod på fosterlandets altare, nej, gudbevars, det är bara när det blir fråga om att lägga dit exercisdagsverken och femtioöringar, som man börjar betänksamt krafsa sig bakom öronen, och lefde vi ännu på den tid, då Simson tuktade landets fiender genom att tutta på räfvar och skicka in i filistéernas sädesåkrar, så skulle det der krafsandet inte vara något dumt sätt för rikets försvar, ty nog ha många af våra riksdagsmän en räf bakom örat.

Se'n skulle vi, gudbevars, bli det *friaste* folk i Europa, alla stånd, äfven *för*stånd, skulle upphöra och alla gamla privilegier slopas, men ännu stå många hundratusenden bakom, som med bästa vilja i verlden inte kunnat varsna något af den beprisade friheten, och som äro nog ogudaktiga att tycka, att det är alldeles detsamma, om de styras af *en* kung, fyra riksstånd, eller 130 majoritetsfarbröder; men alltid och allestädes talas ännu stora, stora ord om vår frihet, som vi inte vuxit in uti, och vår sjelfständighet, som vi hålla på att växa ifrån.

På det yttersta i dessa dagar har det åter talats stora ord om det fina i att låta ett litet morskt s. k. broderlands riksdagsmajoritet styra gamla Sverige, och ändtligen tyckes det, som om vi skulle funnit ett fält för våra nationella talanger; kunna vi inte bli hvarken den nyktraste, tappraste eller friaste nation i Europa, nå så låtom oss åtminstone bli den — *beskedligaste!*

* *
*

Huru det går till att författa.

Den som inte försökt att »författa», den *vet* inte, huru förbaskadt svårt det är.

Men lyckan är dock, att i våra dagar finnas icke många, som inte försökt det någon gång åtminstone.

Den första, som jag såg författa, var en ladugårdspiga. Hon hade den fördelen att inte genom någon öfverflödig bildning sättas i valet och qvalet mellan olika »skolor», uttryckssätt, realism och idealism. Också lågo tankarna mycket redigare och klarare inom henne än de göra inom mången nutida skaldeyngling, och hon visste så väl, hvad hon ville säga sin hjertans kär, så att om jag lika väl visste, hvart det här resonnemanget skall bära hän, skulle jag vara mycket glad.

Men det var *tekniska* svårigheter hon drogs med, ty hon var inte van vid den sortens arbete. När hon skulle draga ned strecken på ett *p*, så drog hon till, som hon brukade dra i kojufret när hon mjölkade, så att *p*'et blef lika stort och långt som det p Nya Dagligt Allehanda vill sätta emellan herr Themptander och kungens rådsbord. Och när hon skulle rita ett *a*, så svängde hon till, som hon brukade svänga till med räfsan, så att a'et blef lika stort som det ah!, Abraham Rundbäck utstötte vid riksdagsupplösningen.

Och svetten rann ur hufvudet på den stackars tösen och droppade ned på papperet som ett mildt sommarregn, och ångan steg upp ur ryggen på lifstycket som ur en illa bergad hövålm, och barmen häfde sig så att den ena ståltrådshäktan efter den andra slog emot kökstaket, och när hon hade kommit så långt som till: »Dinn ävitt elskadde ven Stina Larsdotter», så såg hon ut, som om hon på en och samma dag hade haft koleran, hus-

förhör, rödsot, lördagsskurning och blifvit instrumentförlöst med tre par trillingar.

Den andre, som jag såg författa, var herr Pettersson, men att han författade just *då*, det visste jag inte förr än efteråt.

Herr Pettersson hade middagsbjudning, och då brukade han alltid vara sjelfva glädjen och fryntligheten, men det var han inte den gången, ehuru Gud skall veta, att han försökte. Men han var lite tankspridd. Han bad hofrättsrådet Balkenskrifver »köra ut hundrackan ur nedra förstugan» och kramade händerna på vaktmästaren och kallade honom »min käre, ärade vän». Rätt som det var, försvann han, och sedan träffade jag honom i tamburen, der han gick och trampade fruarnas kappor på garneringarna och mumlade: »... kära tilldragelsen ...... glädjen att ... glädjande för oss ... första gången ... rörda känslor ...» o. s. v.

»Hvad nu, Pett'son, mår du inte bra?» sa jag.

»Jo, jo, bäste bror», sa' han och sköt mig baklänges ut, »men jag letar efter fru Örtenqvists vegasjal, för hon fryser.»

Fryser! och vi voro i Juli månad och hade + 27 ° Celsius i skuggan. Jag beklagade vännen Örtenqvist, som hade en sådan kallsinnig maka.

Fem minuter efteråt stod jag och gjorde mig intressant för värdinnan, då hon med ens bleknade och hviskande ropade*): »Herre Gud, Pettersson, ä' du från vettet!»

Då hade Pettersson stoppat sin frackficka full med den mindre delen af en skäligen smutsig kökshandduk, medan den ojemnförligt större delen af besagde husgeråd hängde kring hans ben och dinglade. Den stackarn hade varit ute i serveringsrummet, torkat af sin drypande panna

*) Att "ropa" någonting "hviskande" synes innebära en orimlighet; det är heller inte alla som kunna det, det är fruarnas specialitet, när de uti sällskap bli rasande på sina män.

och råkat stoppa handduken i st. f. näsduken i fickan. Fru Pettersson var nära att falla i gråt, och det ryckte i hennes näsvingar alldeles som det brukade rycka i alla Kråkvinkelsfruarnas näsvingar när pastor Blomstersnack i högmessan riste på hufvudet och talade om de yttersta tingen och om huru välklädda englaelever skulle ha brådt med att bringa hugsvalelse i gyllene ämbaren åt hvarje anständig Kråkvinkelsbo, som låg på sin sotsäng med qvitto på sina förfallna kyrkostämmomedel.

— Pettersson, du får lof dricka vid soppan med några af de förnämsta gästerna! hviskade fru P. och såg på sin äkta hälft med en sådan der vänlig blick, som federationsdamerna begagna mot gardeslöjtnanter och äldre prostituerade.

— Genast, min älskling, svarade Pettersson och gick under många bugningar fram mot — sin sons informator samt frågade, om han »kunde få den utsökta äran att klinga med honom».

Redan började jag inom mig sjelf att till först utkommande tidning konceptera:

Ödets tunga hand har på ett upprörande sätt med ett sällspordt tungt slag drabbat en här boende älskvärd familj, i det den älskade, högt aktade och af alla värderade familjefadern träffats af plötsligt vansinne, just då han i kretsen af . . .

Då . . . just då föll en knifsudd mot ett champagneglas med detta olycksbådande ljud, hvilket manar menniskans själ att resignera från allt hvad sundt förnuft heter och villigt öppna sig för alla de plattheter, som kunna pressas ihop inom ramen af skåltal. Herr Pettersson framträdde och började:

»Mina herr . . hm! . . . mina *damer* och herrar! Den kära tilldragelsen att vi nu för första gången hafva den kära tilldragelsen att för första gången . . . hm! den glädjande åsynen, ville jag säga, att för första gången få se assessor Bråkenstake» o. s. v.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

En tår föll på min kind, en suck från mitt bröst och en sten från mitt hjerta: en ädel man, den jag betraktat såsom förlorad för familjen och samhället, var inte vansinnig alls, *han hade bara gått och författat sitt skåltal!*

Sedan var bror Pettersson sig sjelf hela middagen, snäste vaktmästaren, kröp och krumbugtade för sina förnäma gäster, knuffade undan informatorn från konjaken vid kaffet, slog salt på damastduken, så fort någon spilde en rödvinsdroppe, och slokade undergifvet med öronen hvar gång frun tittade på honom.

Efter den dagen har jag sett många författa i sitt anletes svett, men sällan två, som burit sig lika åt.

När småstadsskräddare skola författa räkning till en bättre kund, sätta de först ut *summan*, som de för tillfället behöfva, och jemka sedan på de olika posterna tills det stämmer.

När fruntimmersmodister författa, får kunden vanligen skäl att med Calchas i »sköna Helena» utropa: »För mycket blommor!» (På sommarhattarna, förstås.)

För murare äro *närvaro* å arbetsplatsen och *arbete* liktydiga begrepp.

Mången anser, att salig fosforisterna hade den obändigaste fantasin af alla författare, men det är inte sannt, ty det ha skomakarna. Visst skref Atterbom om »Lycksalighetens ö», som han aldrig hade sett, men en skomakare, han skrifver om halfsulningar, »tåstötningar» och klacklappningar, som aldrig varit ens påtänkta.

»Onkel Adam», Claës Lundin, »kapten Gulliver», »Lea» och några andra den förträffliga och okonstlade prosans söndagsbarn »författa» förmodligen aldrig i detta ords vanliga mening, endast fotografera själens och ögats vexlande bilder.

Farbror »Göran» i Göteborgsposten och Marcellus i Dagligt Allehanda skrifva bäst när de äro rigtigt arga, och farbror Hedlund i Handelstidningen när han är inner-

ligt bedröfvad, Karl Warburg är oberoende af tillfälliga stämningar, och Herslow i Sydsvenska Dagbladet blir piggast när han tycker sig som längst borta från finansministersportföljen, hvaremot skalden A. U. Bååth skrifver bättre nu för tiden *efter* en *god* frukost än han gjorde förr i verlden *före* en *dålig*.

Huru mycket stora eller mycket klena skalder, såsom Snoilsky, Wennerberg, Rydberg, Chronvall och Isidor Kjellberg arbeta, vet jag inte rigtigt, men förmodligen arbeta de förstnämnde på fastande mage, efter deras hjertan få plats att slå sådana väldiga slag, och de senare vid matbordet, eftersom de andligen närsynta alltid tycka om att ha sitt »mål» in på ögonen.

Några författare tänka så trögt, att man aldrig kan läsa dem i tredje klassen på jernväg, af fruktan att, då man somnar, slå ihjel sig mot de omadrasserade sofforna; andra hafva en sådan tankens flygt och upprulla så lockande bilder för vår inre syn, att de aldrig våga arbeta för öppet fönster af räddhåga att sväfva bort i rymden. Till det förra slaget höra statistiska centralbyrån och vegetarianen Åkerberg, till det sednare hörde Kajsa Warg, och räknas ännu kapten Björlin i generalstaben.

Några författare hafva ett så ohejdeligt begär att prata skräp, att det storligen förundrar mig, det ingen inrättning till vanvårdade barns uppfostran ännu utfäst pris för en andlig bromsinrättning till dessa herrars tjenst.

Af den ullen äro de flesta icke här uppräknade författare, men i synnerhet Herman Bang och Sigurd.

* * *

Tröstens ord till svaga själar.

Man bör aldrig förtvifla!

Allting i verlden skall förgås, stadshusen och bondkrogarna skola en gång ligga i grus och deras konjak varda utsupen och himlens stjernor skola strejka, men *ett* vet jag som aldrig förgås, och det är liktornar på insidan af lilltån.

Alla dö, dina fränder dö, dina vagnshästar, dina tanter och dina inteckningar dö, men *ett* vet jag som aldrig dör, och det är vägglöss i gamla träsoffor.

Allting förvandlas, flickor bli käringar, frihandlare bli protektionister, rabulister bli konservative, och sjelfve Jörgen kan möjligen någon gång få en flygtig anstrykning af dumhet, så qvick han än är, men *ett* vet jag som aldrig förvandlas, och det är gödkalfvarna på ett småstadstorg, de förblifva i evighet nykterdansare.

Allt nötes, trottoirer, lustspelsidéer och läpparne hos älskande, men *ett* vet jag som aldrig förnötes, och det är tungbandet hos en kaffesyster.

Allt detta är visserligen saker som Tegnér glömt i sitt poem »Det eviga», men när glömma inte poeterna det vigtigaste, det mest välsignelserika!

Men huru kunna liktornar, vägglöss, nykterdansare och kaffesystrar bli till välsignelse?

Ack, på tusen olika sätt, men jag skall bara tala om ett och annat, som jag sjelf hört och sett och upplefvat.

Min vän Jeremias Peterzohn och jag gingo en dag på gatan, då jag kom att stöta min liktorn på insidan af lilltån, och måste stanna några sekunder af smärtan. Men Jeremias rusade framåt, fick i nästa gathörn se en flickslinka, blef kär, blef presenterad, blef gift och ställd under toffeln. Som Jeremias och jag ha ungefär samma smak, men jag är mycket vackrare och har en liten pryd-

lig tenorröst, är det sannolikt, att det blifvit *jag* som kommit att fastna för tösen, *om* inte min liktorn varit.

En annan gång låg jag på en gästgifvaregård och sof och hade alldeles glömt, att samma dag förföll en skuld jag hade till en modern Shylock. Men försynen hade placerat några vägglöss i sängen, de började arbeta, och från deras blodsugande fördes mina tankar osökt på min Shylock; jag for upp ur sängen, rusade till en min fordringsegares kollega och lånade till skuldbeloppet samt 10 kronor derutöfver. Dessa tio kronor lemnade jag till kyrkoherden i församlingen, der jag blifvit biten, och bad honom upprätta en försörjninganstalt för sjuka och ålderstigna vägglöss.

Och det lofvade han med tvenne vilkor i statskyrkligt intresse: det ena, att inga af asylens vägglöss finge blifva goodtemplare, och det andra, att de aldrig finge krypa in emellan bladen i någon bok, som lektor Waldenström skrifvit.

Åter tredje resona satt jag i stort sällskap och åt gödkalfstek af den i Wexiö brukliga sorten, och värdinnan frågade mig hvad jag tyckte om den gödkalfsteken.

»Jo, tack, sa' jag, här har jag just fått ett stycke, som är litet mörare än de andre . . .»

»Herre Jesses, dä ä' ju lille Johans guttaperkabälte, som barnflickan tappat i grytan», skrek frun öfverljudt, stämningen var störd och vi stego snart upp från bordet.

15 minuter derefter slog åskan ned i matsalen och splittrade matbordet i mer än tusen bitar, så att jag kan inte likna det vid något annat än k. m:ts arméorganisationsförslag, när de komma tillbaka från andra kammaren.

Hade det nu verkligen varit en *göd*kalf till middag, hade vi säkerligen ännu en fjerdedels timma uppehållit oss vid bordet, och då hade vi nu samt och synnerligen varit dödare än grannlagenheten i en sydsvensk småstad på något öfver 5,000 invånare.

Återstår slutligen kaffesystern; jag medger, att hennes tunga är svår, men om det kan anses vara en fördel att vara långt bättre än sitt rykte, så hafva vi derför att nästan uteslutande tacka kaffesystern.

Ja, man bör aldrig förtvifla!

Lyckan är obeständig, vänner dö och rika slägtingar dö inte, det är ondt om brödbitarne, ära och rykte förblekna, krediten i bankerna tar slut, och äfven de nyaste guttaperkagaloscher få en gång hål vid klackarna, men *en* vän ha vi dock, som aldrig sviker oss, aldrig glömmer bort oss, lifligt intresserar sig för hvarje förändring i vår ställning och städse »öfverskattar våra förtjenster».

Denne vän är bevillningsberedningen.

Många af våra vänner äro stora egoister. De bry sig endast om och tala bara om sig sjelfve, de höra knappast på när vi orda om det som *oss* angår, och om vi falla ifrån, ge de tusan våra hustrur och barn.

Men hvarje menniska har dock några vänner, som endast intressera sig för honom och hans bästa. Dessa vänner följa med oro hudfärgen i ditt ansigte, slagen af din puls och ditt hjerta, de svärma för ditt helsotillstånd och vilja veta vid hvad ålder din mormor dog. De spörja om du har men af mag-, njur- eller ryggmärgslidande, af sten, blåskatarrh eller njurstenskolik och de fråga med innerligt deltagande hvad din täcka, älskade hustru och dina söta, intagande små barn skola lefva af, om det behagar vår Herre att ta dig till sig.

Dessa ädla, sjelfuppoffrande varelser äro lifförsäkringsagenter.

Om du blir fattig, nödstäld och missaktad af din forna umgängeskrets, om man aldrig frågar efter dig och knappast helsar på dig på gatan, var likväl vid godt mod, ty jag vet *en*, som troget skall uppvakta dig i svart högtidsdrägt och midt i din nedslagenhet söka bringa lite »luft i luckan».

Denne man är sotaren.

Om du är utan plats och bröd, om du går från dörr till dörr och förgäfves söker anställning, om du tror dig öfvergifven af både Gud och menniskor, så förtvifla ändock icke. Ty vet, det finnes ädla menniskor, hvilka gjort till sin uteslutande lifsuppgift att hjelpa just sådana som du. Du ber om torftigt bröd, och de bjuda dig de läckraste bord, dignande under rätternas mångfald. Du ber om 800 kronors lön pr år, och de vilja gifva dig lika stor ränta pr dag, du suckar efter en enslig, torftig kammare, och de bjuda dig palatser.

Ja, sådana äro — lotterikollektörerna.

Om din kredit är förstörd, om ingen längre vill låna dig en krona eller trassera en vexel af dig på 75 öre pr 15 dagar, om du pantsatt din mammas vigselring och din hustrus nattlinnen, så var bara lugn, ty det finnes dock några, som ännu anse dig för välbergad och förmögen.

Nemligen de filantropiska fruar, som gå omkring med tiggarlistor för välgörande ändamål.

O broder, hvars byxor skräddaren gjort för små, var tröst och vid godt mod, han skall förvisso ej ge dig anledning till samma klagan öfver räkningen!

O du dåre, som klagar öfver att din hustru är »kall» emot dig! Säg henne blott, att hon måste indraga julkalaset och bära den gamla vinterkappan ännu ett år, så skall hon blifva dig varm nog!

Du filosof, som förgäfves famlar efter ett konkret begrepp om det eviga, bed, att du får läsa igenom handlingarna i 1883 års försvarsutskott!

Du husfader, som jemrar dig öfver handtverkarenas i stadenom liknöjdhet och icke vet, huru du skall få din stöfvel bött eller dina västrefvor igensömmade! Gack ut vid midnattstid i din jungfrukammare och slut dörren till, och du skall finna handtverksmän flere än dig göres behof!

Och om du oaktadt ett fast och troget tillämpande

af alla dessa tröstegrunder dock icke känner dig tillfreds, din matlust är ringa och din nattsömn orolig, om ängsliga tankar qvälja dig vid frukosten, och samvetet qvider vid toddydags; om en röst i ditt inre säger dig, att du dock icke uppfyllt *alla* dina pligter som man och medborgare, om din bättre genius med tårfylda ögon qväder om någon sorglig glömska af själens och hjertats kraf, om maka, barn och svägerskor och din hustrus väninnor i tredje och fjerde led stå redo att omfamna dig hvar gång du upplåter dörren till ditt hus, om du betalt kommunal- och kyrkoskatt, i ordentlig tid gått till skrift och tecknat dig för 2 kronor på listan för åstadkommande af snygga näsdukar åt de små nattvardsbarnen i zululandet, men *likväl* märker att något fattas dig, gå då in i din kammare, slå upp din kassabok, samla dina tankar och tänk efter, om du inte till äfventyrs glömt att prenumerera på Smålandsposten för det innevarande qvartalet!

* * *

Armida före och efter herr Petterssons visit.

(Ögonblicksfotografi.)

I förrgår eftermiddag precis från klockan 6,25½ till klockan 11 såg jag en liten dufva sitta orörlig på fönsterbrädet till ett vackert hus i Wexiö, just vid *det* fönster, innanför hvilket en ung flicka med oskuld och välputsade naglar satt och skref. Promenerande herrar svängde med käpparna, kakkäringar grälade, kuskar smälde med piskorna, men den lilla dufvan satt qvar och tittade oafvändt på sin ljufva syster i rummet, »stora syster» med oskuld och välputsade naglar, tittade på henne länge sedan både sol och rullgardin gått ner.

Då gick jag fram och bjöd dufvan sitta på min hand, och smekte henne och bad henne berätta mig, hvilka

blyga, ljufva tankar, den unga flickan ur djupet af sin rena själ låtit smyga sig ned på papperet, hvilka himmelska känslor, hon låtit andas ut i små sirliga bokstäfver, hvilka paradisiska aningar, som kunde genombäfva en adertonårig ungmös hjerta?

Och dufvan — snacksam som qvinnor det pläga — uppläte sin näbb och läste upp allt hvad ungmön med den rena, skära själen hade skrifvit:

»Käraste min egen Jenny!

Kan du förlåta mig, som inte skrifvit till dig på så länge? Försök det, ty jag kan ej bära ditt missnöje, jag är äfven derförutan den olyckligaste menniska på jorden.

Tro nu inte, att det är några kärleksgriller! Till dylika dumheter är jag allt för förståndig, och skulle något sådant påkomma, så vet du väl, att din lilla Armida har medel nog att lägga hvarje man dit der han *bör* ligga; med knäna på mammas förmaksmatta och näsan bland vecken på framvåden af min nya gulbruna, som jag fick i våras.

Nej, min olycka är att ingen menniska här förstår att uppfatta min tankegång eller kan vara mig till något sällskap. De moderna idéerna hafva fasligt svårt för att slå rot i Wexiö, konservatismens och Pettersönernas grufliga Wexiö, och häromdagen, då jag, med tanken fästad på den kära Anne Charlotte Edgrens älskliga diktning, frågade mamma hvad hon tyckte vara det bästa af allt, svarade hon: »hönssoppa med frikadeller».

Den natten sof jag inte mycket, och morgonen derpå kunde den som sett min bädd inte trott annat än att min hufvudkudde legat i Niagara i två månader.

Stackars min mamma, hon är alldeles otillgänglig för de moderna idéerna! hon sliter och släpar i hushållet och vill inte begripa, att pappa i och med giftermålet sköflat hennes lif och gjort henne till slafvinna. Häromm-

dagen hade jag smugit »Räddad» på hennes sybord och trodde, att hon oförvarandes skulle komma att titta i den och lära sig förstå, att Gud inte skapat qvinnan till att sy slätsöm och stoppa strumporna åt tyranner.

På qvällen kom hon in till mig, der jag satt i salongen och spelade »Mustachettis sista galenskap». (Hade jag inte pianot att fly till, vore det snart förbi med mig.) Ögonen blixtrade, händerna skälfde nervöst, hela hennes lilla gestalt bar prägeln af energi; en känsla af vansinnig glädje genombäfvade min själ, hon har läst »Räddad», tänkte jag och föll i hennes armar.

»Mamma, du är ledsen», hviskade jag ömt och tryckte henne till mitt hjerta.

»Ja, kära barn, det är jag verkligen.»

»Lifvet är allt bra tungt och dystert för oss, stackars qvinnor, är det inte?»

»Jo, det är det visst, isynnerhet med en sådan slyna till piga, som vi ha; kan du tänka dig, nu är n:o 9 af dina bästa nattlinnen spårlöst borta . . .»

Hon är min moder, det är sannt, och en öm och god moder, men den qvällen tror jag, Gud förlåte mig, att jag hatade henne. Att hela hennes lif förspilts med hvad som förr i verlden kallades »en husmors pligter», deröfver sörjer hon inte, men öfver ett förloradt nattlinne . . . .

Gamla faster Margin går så långt, att hon t. o. m. vill hafva *min* nacke under samma ok, vill hafva *mig* att taga i tu med dessa förnedrande bestyr, hvilka alltid varit min fasa. Häromdagen sa' hon:

»Armida, din mor och jag ha så brådtom, att vi inte veta oss någon lefvande råd; kunde du inte hjelpa oss lite med att skära sillsalladen?»

Då sjöd och brusade det inom mig, jag reste mig, stark i medvetandet att bakom mig ha hela vårt förorättade, förtrampade kön och svarade:

»Jag är en lydig dotter och vet gudskelof min pligt.

Jag skall låta bli att rösta till riksdagsman, eftersom den af tyranniska, sjelfviska män hopgjorda lagen förbjuder det. Jag skall bära kjol hela mitt lif, derföre att en löjlig sed förmenar oss qvinnor de beqvämare byxorna.

Ja, jag skall t. o. m. låta tvinga mig till giftermål med någon vacker, ödmjuk man af utmärkt förtjenst, med ansedd ställning och 10,000 kronors inkomst pr år, men om man pressade mig med tortyr, skulle jag ändock icke komma min hand vid sillsaladen.»

Min pappa är, som du vet, en sådan der behaglig verlds- och hvardagsmenniska, som alla tycka om och som vet att dölja despotismen under en hal yta. Häromdagen förödmjukade jag mig genom att till honom framställa en bön. Jag tog min förnämaste min på mig, rynkade ögonbrynen och sa':

»Fader, jag vill begära något af dig!»

»Gerna, min lilla pulla», svarade det odjuret.

»Jag besvär dig fader, förnedra mig inte genom några af de smeknamn, som höfvas husdjuren, men inte en friboren, sjelfständigt tänkande qvinna!»

»Seså, min unge, hvad är det der nu för griller igen! Vill du ha en ny klädning?»

»Nej, fader, sådant plägar jag ej spörja dig om, dem går jag helt enkelt och beställer.»

»Ja, det var sannt; vill du ha egen ridhäst, min älskling?»

»Att för sitt nöjes skull flänga omkring på ryggen af ett oskyldigt djur, är en förströelse värdig tanklösa män, som lefva för att äta och roa sig, jag är qvinna och vill bedja dig om något annat.»

»I Guds namn, du är väl aldrig kär i någon af mina kontorister?»

»Jag beklagar dem, de stackars förtryckte, som alltid måste duka under i den ojemna striden mellan kapi-

tal och arbete, men att älska en man, skulle vara att förnedra sig sjelf.»

»Men hvad vill du då, mitt kära barn?»

»Jag vill, att du köper en ny, rymligare vagn, lägger om trappuppgången och gör deuxbattangerna större, ty i morgon skaffar jag mig krino . . .»

O nu ringer det i tamburen, farväl min vän, mera i afton . . .

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jenny, min älskling, hvarför är du inte här, så att jag får krama ihjäl dig i min ursinniga fröjd! *Han älskar mig,* han har talat vid pappa, han har friat, och till våren skola vi gifta oss.

Hvem är »han», frågar du.

Jo, han är agent, heter Pettersson och har hopp om att med god tur förtjena 2,000 kronor pr år. Jag har aldrig nämnt om honom för dig, men inte ens för sin bästa vän rabblar man väl om alla sina hemligheter heller.

2,000 kronor är inte mycket, men jag får naturligtvis bli en liten förståndig husmor, som sköter om allting sjelf och ser efter att ingenting förfares. Måtte han bara rigtigt säkert ha 2,000, men i värsta fall får det väl gå på 1,500, om jag tar ett par inackorderingar. Den som bara visste hvad »agent» är för något! Han sa' till pappa, att han »gör i maskiner och oljor». Nog såge jag hellre, att han »gjorde i» siden och plymer, men det kan nu inte hjelpas.

Piano få vi inte råd att ha, och dessutom kan Pettersson inte fördra' musik; sjelf har jag, som du vet, just aldrig varit vidare förtjust i det evinnerliga klinkandet.

I nästa månad skall jag resa till hans mor. Då skall jag taga noga reda på min älskade Petterssons vanor och tycken, derefter gå i trägen skola hos mamma,

och så, när vi bli gifta, hvarenda dag öfverraska honom med hans favoriträtter.

Undrar om agenter ha mycket att göra eller om de kunna passa på mattimmarna?

Han är rigtigt qvick må du tro, kallar mig »sin lilla hönskyckling», och på qvällen när pappa fått fram toddarna, gick han åt »blåstrumpor» och »moderna verldsförbättrare» så det stod härliga till, och min käre gamle beskedlige, konservative pappa skrattade så tårarna kommo honom i ögonen.

Vet du, jag var också rigtigt stolt öfver mamma: en sådan »hvardagssupé» som hon dukade upp, har jag aldrig sett maken till, och min älskling åt som om han inte sett mat på 14 dar.

Jag tror visst, att agenter föra ett mycket rörligt lif, som ger både helsa och matlust, och min Pettersson, som har ett så kändt och aktadt namn, är allt en af de allra mest upptagne.

Tycker du inte »Pettersson» låter rigtigt vackert. *Jag* tycker det är något så bekant, fosterländskt och trofast i det namnet.

Skrif snart till din öfverlyckliga

Armida.»

* * *

Något om titlar.

Vi svenskar äro en titelsjuk nation, som inte kan kalla en länsman för länsman utan »Hofrättskommissarie» eller »Befallningsman», inte en hård pannkaka för »kalfdans» utan »karamellpudding».

På landet kallas en studerande herrskapspojk »herre», när han ensam kan dra på sig stöflarna, »Magister», när han avencerat till gymnasist och informator, »Pastor», hvil-

ket betyder herde, alias kyrkoherde, när han blifvit komminister, och »Prost» när han blifvit kyrkoherde.

Af den äldre allmogen kallas han t. o. m. »*vördig* prosten», om han också haft stiftets uslaste sacellani så länge, att han icke mäter mer än trettiotvå tum öfver magen, i stället för femtiosex, som är det vanliga och ordentliga för prostar och kronofogdar med god aptit och icke alltför lättsöfda samveten.

En ytterligare rangförhöjning för Herrans tjenare är titeln af »kunglig hofpredikant». Den utdelas såsom belöning för innehafvande af vackra hästar, väl lagda täckdiken, snygga poem på kungliga födelse- och namnsdagar, hyggliga döttrar, akademibekantskap med prinsar och — någon sällsynt gång — för andlig vältalighet.

I Karl XV:s tid gick det bäst »till vagns». En gång då hans majestät residerade på Bäckaskog, fick han på vägen emellan Kristianstad och Åhus se ett utmärkt stilfullt ekipage, *så* stilfullt, att högstdensamme stannade och sporde hvem det tillhörde.

»Kyrkoherde A—n», blef svaret.

»Kyrkoherde! fy tusan! Den som har så fina hästar, måste bli minst hofpredikant.»

Och dervid blef det.

»Stamfadern», hvilken var en stolt och sträng, men vid förekommande behof och då det icke kostade honom något, äfven ganska nådig herre, togs bäst till fots eller på knä. Den kyrkoherde med kungsgård inom pastoratet, hvilken vid den höge sockenherrns åsyn skalf som ett asplöf och fick tårarna i ögonen, behöfde gemenligen inte vänta länge på sin sidenkappa.

På senare tiden har man likvisst utfunderat, att endast *tjenstgörande* hofpredikanter ega rätt till sidenkappan; det var ett hårdt slag för många, men en tröst är ändå, att äfven ett plagg af paramatta kan med lika fördel »bäras på båda axlarna».

Sedan statskyrkan började lida af separatister, atheister, rationalister och andra åkommor, utnämnas theologie *doktorer* ymnigare än förr.

Dessa doktorer göra en officiel diagnos på tidsandan vid hvarje prestmöte. Denna diagnos utfaller alltid lika och lyder på: »Otro».

Men rättvisa måste skipas på alla områden och derföre har äfven Petter Waldenström samtidigt fått rangförhöjning och utnämnts till Antikrist i survivance med tur och befordringsrätt till platsen såsom »sjuhöfdadt vilddjur».

Inom armén blir hvarje äldre löjtnant, som tar afsked ur krigstjensten utan att ha burit sig allt för illa åt, vid afskedets meddelande utnämnd till kapten. Derför är det dock ingalunda säkert, att han efter hand blir civilminister och landshöfding. Vederbörande böra dock inte klandras för denna ovisshet, ty de göra hvad de kunna, men saken stöter tyvärr på vissa tekniska svårigheter, eftersom vi hafva tusentals löjtnanter i riket, men gudnås bara *en* civilministerstaburett och tjugufyra landshöfdingestolar.

Jag vet en person, hvilken *tog* afsked ur aktiv tjenst såsom löjtnant, *fick* det såsom kapten, *befordrades* till major i armén och på äldre dagar tillades öfverstes *namn, heder och värdighet.*

Det må nu vara med »namnet» och »värdigheten», men jag för min del finner det lite ledsamt, att han också tilldelades öfverstes »heder», ty jag kan icke qväfva en medlidandets känsla för den *andre* stackars öfversten, som fick släppa till hedern och således bli ärelös för den upphöjde majorens skull.

F. n. väntas den förändring i titelväsendet inom armén, att fanjunkarne skola kallas »Beväringsmunderingsutredningspersedlarskostnadsförslagsuppgörare», hvilken benämning är, om icke just vigare, dock afgjordt vackrare.

För icke länge sedan kunde hvar och en, som hade ett adligt namn och ett uppåtsträfvande sinne, 80 till 160 riksdaler kontant och sin landshöfdings ynnest, bli hofjunkare, kammarjunkare, kammarherre eller hofintendent, hvilketdera han helst ville.

En person, som står mig ganska nära, eller, nogare uttryckt, i samma förhållande till mig som lokomotivförare Rix till jernvägsolyckan i Sandsjö, blef en gång i tiden genom bemedling af dåvarande landshöfdingen öfver Kronobergs län Karl Stellan Mörner gjord till »Hofjunkare» hos numera högstsalig Hans Majestät Karl XIV Johan.

Strax före utnämningen voro både kungen och landshöfdingen mycket nådiga mot magister H., och höfdingen yttrade vid den förberedande audiensen å residenset i Wexiö:

»Magistern kan få bli hofjunkare eller kammarjunkare, hvilketdera magistern vill; jag har Hans Majestäts eget höga löfte derom.»

»Tackar ödmjukast! Hva' kostar dä?» sporde magistern. (För si han var infödd småländing).

»Hofjunkarefullmagten kostar 83 riksdaler och sexton skillingar riksgälds, men kammarjunkarefullmagten 140 riksdaler samma mynt.»

»Ja, vet landshöfdingen, då tror jag vi stanna vid »Hofjunkare», för si jag skulle köpa mig en ko i höst också.»

En annan af mina bekanta hade fått i sitt hufvud, att han nödvändigt skulle bli »Hofindendent» och af en sakförståndig person — man påstår sjelfve då varande öfverståthållaren — erhållit rådet att sträfva mot sitt mål medels gåfvor till välgörande stiftelser och inrättningar.

Prins Karls anstalt på Gålön för vanvårdade pojkar fick 2,000 kronor.

»Räcker inte», förklarade gynnaren; »det der skulle möjligen på sin höjd kunna föranleda en vänlig hand-

tryckning af högstdensamme vid invigningen af någon småländsk bibana.»

Serafimerlasarettet fick medel till en frisäng utan några som helst trångbröstade föreskrifter om donators »beläggningsrätt».

»Förslår ännu inte», hette det; »för det priset skulle ni möjligen kunna få se arfprinsarna på frukost hos er, men höga hoftitlar fordra helt andra åtgärder.»

Strax derpå fick Diakoniss-stiftelsen 4,000 kronor.

»Ja», sade beskyddaren, »detta förslår möjligen till en tarflig Wasaorden, och vill ni vara nöjd med den, så . . . .»

»Nej, nej för all del», skriade det arma hofindendentsämnet med tårar i ögonen, »vänta ännu något litet!»

Inom åtta dagar erhöll X:s i Upsala studerande nation 10,000 kr. af patron N., och inom två månader hade Sverige en hofintendent mera.

»Konsul» är också en fin och bra titel, som jag sjelf lite smått funderat på. Helst ville jag då bli Mexikansk vicekonsul i Ljungby, ty man har sällan sett några mexikanska skepp lägga till der, så att jag behöfde troligen icke dö af öfveransträngning i embetet.

En konsul är en myndig man, en magt i staten, och när han talar på sin regerings vägnar, står han jemlik med både kung och kejsare.

När kung Kalakaua härom året reste omkring i Europa, togo de svenska skämttidningarna sig för att på ett högst anstötligt sätt nojsa med Hans kulörta Majestäts vanor och uppträdande, hvilka någon gång hade liksom en smula svårt att passa in sig i de Europeiska kusinernas stela och tråkiga hofceremoniel.

Men då talade Hawajiske generalkonsuln i Göteborg manliga och allvarliga ord med kung Oskar, besvor honom att stäfja skandalskrifveriet och komma ihåg, att »kusiner» *ä* kusiner, om de också bo litet aflägset, lefva i förnäm ovetenhet om, att något finnes, som kallas tvättfat, och

aldrig tänkt på att låta promovera sig till filosofie hedersdoktorer.

Förmodligen på grund af sin brist på kanoner hade Hawajis generalkonsul den harmen att se kung Oskar strunta i hvad han sa'; hvarken lilla eller stora krigskreditivet lyftades, och inte ens någon af våra fredliga infanteriofficerare bragtes med anledning af den hotande konflikten att taga afsked af humanitetsskäl, men herr generalkonsuln hade gjort sin pligt, inberättade sitt välförhållande för sin regering och fick en orden af kokosnötskal att hänga på sitt pligttrogna bröst.

En annan fin och bra titel är »Direktör». Det behöfver ju inte nödvändigt vara i riksbanken eller svenska akademien. Här finnas gudskelof också privatbanks-, sparbanks-, hypoteksförenings- och jernvägsaktiebolagsdirektörer. Det behöfver inte heller precis vara musikdirektör. Här finnas också spirituosabolags- och trådrullsfabriksdirektörer. Så finnas här, Herren vare prisad, äfven sockensparbanks- och sockenbrandstodsföreningsdirektörer.

Går det inte på annat vis, så kan herr Trulsson gå i bolag med vännerna Andersson och Jönsson om att reqvirera en kutting anjovis från Lysekil, och laga att han sjelf får skrifva brefvet till sillfirman. Det skulle då också vara en fördömd otur, om han inte snart finge å utanskrifterna på sina bref läsa: »H. Herr verkställande direktören för N. N. konsumtionsförening.»

Denna utväg är dock alldeles obehöflig, om man kan så pass mycken musik som behöfs för att en eller två aftnar i Eksjö rådhussalong å en gammal taffel ackompagnera kupletterna vid det aktade Zackrisson-Jonassonska sällskapets dramatiska högtidsstunder.

Då låter man (inför sufflör, maskinister och affischörska) fru Jonasson utnämna sig till »Musikdirektör» och dermed punktum.

»F. d. brunnsgäst», »Svinuppfödare» och »Hund-

dresserare» äro alla titlar, hvilka, ehuru i och för sig sjelfve vackra, likväl hafva en oförklarlig svårighet att rigtigt arbeta sig in i folkmedvetandet. Deremot är titeln »Kamrer» både välklingande, nobel och eftersträfvansvärd. Och svårigheterna vid att få denna karaktär stå, uppriktigt sagdt, knappast i något förhållande till fördelarne att ega den.

Man skrifver till någon beskedlig provinsialläkare i en undangömd landsort och frågar, om icke inom hans distrikt händelsevis skulle finnas något illasmakande vatten med brunnskar omkring, och som möjligen skulle kunna apteras till »helsokälla». I 999 fall af 1,000 skall svaret utfalla gynsamt och jakande. Då reser man till ort och ställe, leger ett par fattighjon att dricka en del af vattnet och ligga och plaska i resten. Så skrifver man noggrannt upp patienternas och »badens» antal samt lemnar orten såsom välbeställd »badkamrer». Men som man i vår upplysta tid icke vill synas titelsjuk, säger man nådigt till vänner och bekanta:

»Å jag ber, inte *hela* den der tråkiga, långsläpiga titeln; *bara* »kamrer», bara »kamrer», om det nödvändigt skall så vara!»

Har man hyrt jagträtten på fem tunnland eller fast beslutat att inköpa egen grafplats åt mor sin, så är man i sin goda rätt att låta kalla sig »Possessionat», och om man under 8 dar egt ett torp, som man ropat in på exekutiv auktion för att rädda en inteckning på 200 kronor, så är man dum, om man inte antager benämningen »Patron».

Fjorton dagars vistelse i bergsbygden berättigar till titeln »Brukspatron». Det låter rätt hemtrefligt, och man kan alltid lugna sitt samvete med, att nog eger man *något* bruk, t. ex. bruket att gå snedt på stöflarna, tala i näsan eller ligga länge om morgnarna, alltsammans bruk, hvilka trotsa utsökningslagens bud, aldrig kunna utmätas

eller på exekutiv auktion försäljas, men — olyckligtvis icke intecknas heller.

En vig titel är också »Grosshandlare». För att få bära den, fordras att i *en* affär ha sålt en hel vagnslast råg på hamnstad eller att på egen räkning och risk ha reqvirerat motsvarande qvantum artificiella gödningsämnen direkt från fabriken. I brist på dessa qvalifikationer är det nog, om man gjort en eller helst två konkurser med $^3/_4$ procents utdelning i hvardera.

För att bli »civilingeniör», fordras att ha varit med vid lagning af härads- eller landsväg, ega nödtorftig insigt i mjölkseparatorns bruk samt med legda arbetare ha utfört någon mindre brunnsgräfning. Dock äro dessa vilkor inte alldeles oeftergifliga. Ett par långstöflar, vattentät hatt, en skottsk pläd och en messingsdiopter i sängkammaren göra nästan samma nytta.

Men syftar man åt det ideella, så skall man göra som *jag* gjorde. Jag skref en gång för många år sedan till redaktionen af Smålandsposten:

»*Väderleken i Sunnerbo* har under den förflutna veckan, om vi undantaga fem eller, noga räknadt, sex regndagar, varit den soligaste och vackraste. Grödan står också rätt vacker, der den icke lidit af frost, hagel, för ymnig nederbörd eller den svåra torkan vid midsommar.»

Ansvarige utgifvaren läste min lilla artikel, och som den var formelt rigtig samt icke innehöll något i tryckfrihetsväg vådligt, direkt angrepp mot konungen, statsrådet eller den Augsburgiska bekännelsen, ej heller något för nästans goda namn och rykte förklenligt, fick den plats i bladet.

Och dagen derefter var det jag, som bestälde visitkort:

Sigurd,
Literatör.

* * *

Farbror Peterzohn är för gammal.

»Gud tröste mig, jag är alldeles för gammal», sa' farbror Peterzohn, då han en afton kom upp till mig, satte sig i soffan och tittade på sina fötter, som om han aldrig sett ett par nyhalfsulade hästskyltspjexor förr.

»Å bevars, farbror är ju knappt 65 år, har god helsa, goda inkomster, en god hustru och en god stol bland stadsfullmägtige, hvad kan med ens ha gjort farbror så ledsen vid lifvet?»

»Åja, kroppen och kassan, de stå gudskelof bi bra nog, men, ser du, verlden har lupit förbi mig, jag förstår mig inte på den längre, och derföre är det bäst vi skiljas ju förr ju hellre.»

»Men, käre farbror, tänk på sin hustru!»

»Ja du, det är just henne jag tänker på. Till julen blir det jemnt 35 år sedan jag friade till Rosamunda Petterqvist, och eftersom hon tyckte jag var en hygglig karl, som ingen hade sport annat än godt om och som hette på *P* liksom hon, så att hon inte behöfde bråka med att märka om näsdukar och lint . . ack, gudbevars, *chemiser* heter det nu, så sa' hon *ja*, och så gifte vi oss.

»Och det kan jag säga, att för hvarenda gång vi sedan firat tredje dag jul — för det var just då jag kläckte ur mig, att jag ville ha henne — så har jag tydligt känt, att jag hållit mer och mer af gumstackarn. Och i julas när jag för trettiondefjerde gången kom och med särskild högtidlighet slog armarna om halsen på det gamla skrället och gaf henne ett klädningstyg och hundra riksdaler, som hon skulle få använda alldeles för sitt enskilda behof, så slog mitt gamla hjerta, Gud förlåte mig, så jag trodde det skulle bräcka refbenen, och om det inte vore så skamligt, så tror jag nästan, att der kom någonting

stort och vått och saltaktigt och kraflade sig ned utför sidan af näsan också.»

»Nå, det är ju som det bör vara!»

»Jo, det är väl så fan heller! Läs den moderna literaturen om den »själiska» kärleken och det djuriska . . hm . . »fria» . . äktenskapet, om välsignelsen af att slippa alla tryckande band, om huru två menniskor väl aldrig kunna hålla af hvarandra ett helt lif och om huru de då böra få gå på hvar sitt håll och söka upp någon, som 'bättre passar'.

»Och så det der talet om 'mannens och qvinnans likställighet'. När gumman hör det, blir hon rent af etterrasande och menar, att hon skall väl söka förblifva herre i huset hädanefter som hittills, alla moderna idéer till trots.»

»Men, förlåt mig, är inte ändå farbrors och tantes tillgifvenhet af det mera materialistiska slaget?»

»Nej pass, min gosse; visst är det sant, att gummans harstek är något rent af non plus ultra och hennes ullstrumpor mjukare än några andra jag dragit på fötterna, men om hon blefve lam och lytt i morgon dag och låge och tittade i taket i 25 år och inte kunde röra hvarken stekvändare eller strumpsticka, så skulle jag, Jeremias Peterzohn, med mina egna händer vända henne fyra gånger i timmen och älska henne efter bibeln och psalmboken och vigselformuläret, tills hon dog, och sätta en sten på grafven sådan, som ingen sett maken till.»

»Af tacksamhet för redan uppätna harstekar, redan uppslitna ullstrumpor?»

»Kanhända det också, min gosse, och det skäms jag inte för. 'Själarnas sympati' är en herrlig sak, men *jag* skulle inte kunna sympatisera med någon, som läte mig frysa om fötterna. 'Ömsesidig högaktning' är också en Herrans gåfva, men *jag* skulle för min del aldrig kunna högakta den menniska som förstörde mitt middagsmål. —

Jag undrar om fru Agrell kan sticka strumpor? Jag undrar också hvad den stackars herr Edgren tycker om sina köttbullar?

»Men jag är, som sagdt, för gammal nu, tiden har lupit förbi mig, och det vore bäst att få gå bort, innan det unga slägtet proklamerar mannens och qvinnans myndighet vid födelsen, och alla 40-åringars sättande under förmyndare för att inte förderfva verlden med föråldrade idéer.»

»Men farbror älskar ju sitt land och sitt folk; farbror måste lefva för att hålla de Peterzohnska traditionerna uppe.»

»Ack min gosse, de duga inte mer! Enligt de Peterzohnska traditionerna var Karl XII en glänsande hjelte och Gustaf II Adolf en af de störste, ädlaste män, verlden egt. Men i våra dagar har man gjort den öfverraskande upptäckten, att Karl XII var ett nöt, som envisades med att köra hufvudet i väggen samt borde ha våra förbannelser i stället för vår högaktning, och att Gustaf II Adolf var en äregirig, lömsk natur, som brydde sig tusan om den evangeliska läran, utan bara fikade efter den tyska kejsartronen.

»Enligt de Peterzohnska traditionerna äro 'kung' och 'fosterland' heliga begrepp, och ingen medlem af vår familj — alla Peterzöhner äro födda andrebasar — har någonsin sjungit 'Hör oss Svea' eller 'Ur svenska hjertans djup' utan en andlig lyftning och ljuf rysning, som om man släppt ned små takisar på hans bara rygg.

»Men nu har man kommit underfund med, att kungen kostar för mycket samt är ett hinder för 'den fria utvecklingen', och att kärleken till fosterlandet är ett hinder för oss att, såsom vi borde, älska menskligheten. Hvarje vänlig känsla för de små barnen i vår fattigskola är en kärleksstöld från kinesungarna i Hongkong. Hvar gång vi beundra Tegnér, begå vi en nedrighet mot Byron,

och hvar gång vi ge en skärf till de fattiga här, göra vi oss skyldiga till rånmord på små oskyldiga negerbarn.

»Men jag är för gammal att sätta mig in i det der. Jag rår inte för det och kan inte hjelpa det. Jag är patriotisk och lokalpatriotisk. Jag hyser mera intresse för den fattige man, som nu i tolf år huggit min ved, än för samojeden, som pimplar sin skältran hundratals mil härifrån, och när jag dör, skall Smålands museum och inte någon dylik inrättning i Shangai ha alla mina antika byxknappar och västspännen.

»Ja, jag är för gammal, alldeles för gammal. Gud gifve jag snart hade min enmanssäng på kyrkogården, lite hyfvelspån i knävecken och en grön torfva på näsan!»

»Men *något* måtte väl farbror ha att lefva för och njuta af. Literaturen . . .»

»Literaturen ja, der ha vi det. Tror du inte jag intresserar mig för literaturen! Jag försäkrar dig, att jag ingen afton hör min lille dotterson läsa sitt 'Gud, som hafver barnen kär', utan att inlägga en varm tanke för herrar Levertin och Sandberg. Men den som skall njuta af nutidens svenska literatur, bör ha en stark, frisk själ i en frisk, stark kropp, och jag är tyvärr alldeles för gammal och svag. Läser jag herr Levertin: vips har jag min sköna, präktiga middag i handfatet, och läser jag herr Sandberg, erfara mina ögon ett innerligt behof att sluta sig, och ett brakande ljud bryter löst ur min näsa, så att husvärden kommer och erinrar om att byggnadsordningen inte medgifver ångpannors insättande i trähus utan vissa försigtighetsmått.»

»Men konsten, den dramatiska . . .»

»Den 'dramatiska konsten', ja, den har jag alltid satt högt, men till Stockholm får jag ju sällan tid att resa, och känner, uppritigt sagdt, också föga längtan derefter sedan hjeltinnefacket började uppbäras af femtioåringar, regissörsplatserna af förlupna dalapojkar och de

bästa sångpartierna af mastodonter eller eljest orörliga träfigurer. Landsortens dramatiska konst älskar jag mycket; den måtte också ha 'höjt' sig betydligt på senare tiden, efter den griper så många — sömmerskor i vindskuporna. Bara den inte vore så rysansvärdt 'populär', att mitt biträde alltid grepe djupt i affärskassan för tillställande af nattliga orgier med första älskarinnan, och direktören inte alltid tubbade Petronellas kammarpiga till ingenue. — Vore jag ung, skulle jag väl hålla hr direktören från pigkammaren, men nu är jag för gammal, alldeles för gammal.»

»Men i kretsen af barn och barnbarn . . .»

»Familjelifvet, ja, det har jag alltid hållit strängt på, men får inte mycket glädje af det i vanliga fall. När jag vill tala med Petronella, öfverröstar hon mig med sin symaskin, och när jag vill smeka henne, skall hon nödvändigt ut i köket och skära sillsallad.

»Min äldste son, filosofie doktorn, har i sju år hållit på med ett arbete om 'Insjöalgernas inflytande på aborrarnas af honslägtet helsotillstånd'.

»Min yngste son är träget sysselsatt såsom sekreterare i 'Föreningen för gift qvinnas rätt att förhindra spottning på mattorna'. Han är trettio år, men jag får både kläda och föda honom, och när jag höfligt ber honom att på lediga stunder arbeta något litet för sitt uppehälle, svarar han, att något så simpelt har han inte tid med, ty han måste arbeta för 'menskligheten'.

»Flickan min ligger inte heller på latsidan. Hon skall snart ge ut en broschyr om 'Gödning med småsill för svarthafre i Sveriges kustprovinser', men si, blir det frågan om att steka en småsill till frukost, då blir hon bet, förstås.

»Så har jag 11 qvinliga barnbarn, hvilka samtliga skola 'utbildas för lärarinnans sköna kall'. När jag frågar hvar i Herrans namn man skall taga barn, så det räcker till alla som gå i guvernantslära, rodna de så vackert

och mena, att farfar 'måste modifiera sitt gammaldags, något grofkorniga skämt'.

»Jag skäms för mig sjelf, att jag inte är så intresserad, som jag borde, hvarken för aborrhonornas helsa, förmaksmattornas helgd, svarthafrekulturen eller lärarinnans sköna kall. Tanken på den stora insats min familj kommer att göra i mensklighetens utvecklingsarbete, borde vara glädje nog för mig, men jag har ändå tråkigt och tycker mig gå som en främling i mitt eget hem. Men det der kommer sig helt visst bara af att jag blifvit för gammal, alldeles för gammal för den nya, förträffliga tiden.

»Ack den som finge dö!

»Nå, vi få se till hvad doktorerna kunna göra, när de komma hem från sin sommarvistelse på landet.»

— — — — — — — — — — — — — — — —

Stackars farbror Peterzohn! Han förstår inte den nya tiden; han begriper inte, att alla de tankar och föreställningar, vi hittills fått, bero derpå, att vi gamle och alla våra förfäder tittat i rasande ända på den kosmopolitiska kikare, genom hvilken den modernaste filosofien nu vill i sin tur betrakta verlden och tingen!

* * *

De fyra elementen.

Ibland förebrår jag mig verkligen sjelf, att jag hvarje vecka förstör ett par spalter ordinärt papper (att nu inte tala om bläck, penna, skrifstolar m. m.) bara med gyckel och spektakel. Dessa samvetsförebråelser bli värre och värre, ju längre och mörkare höstqvällarna bli, och derföre har jag också beslutat att för en gång skrifva något allvarligt, nyttigt och vetenskapligt, som jag sjelf kan ha heder och mina medmenniskor nytta af.

Jag vill derföre något tala om de fyra elementen: *jorden, luften, elden* och *vattnet,* om än det sistnämnda icke sker utan en viss motvilja.

Länge trodde jag på grund af de under min första ungdom städse i min omedelbara närhet ljudande orden 'elemenskade tjufpojke', att här fanns ett femte element, som kallades pojkar, men jag har sedan funnit, att begreppet pojke endast är en sammanfattning af de vanliga fyra elementen sålunda, att en rättskaffens pojke har jord på blus och benkläder, luft i lungorna, eld i hågen, och vatten i ögonen då man klår honom.

Jorden är af alla element mest att beklaga, ty den har ännu efter 6,000 år inte kommit till klarhet med sig sjelf, utan arbetar och kämpar med flere sins emellan stridiga 'naturer' såsom kronoskatte, frälse, skatte-frälse och säteri. Vidare är den på sina ställen hårdt betungad af grundskatter och indelningsverk. Dessa äro dess värst tryckande bördor, påstår svenska riksdagens landtmannaparti äfven *efter* de 30 procentens afskrifning, medan deremot en gammal tänkare påstår, att 'den tyngsta börda jorden bär, är en otacksam menniska'. Hvem skall man tro?

Jorden indelas i: åkerjord, fosterjord och utjordar. För att ha trefligt med åkerjorden bör man ega kapital, Öfverumsplogar och oxar; för att glädjas åt fosterjorden bör man ha fantasi, känsla och Svenska Dagbladet; på utjordar reder man sig deremot godt med en dubbelbössa och ett par stöfvare.

Att 'dö för fosterjorden' skall enligt flera aktade skalders enstämmiga påståenden vara någonting alldeles extra i njutningsväg. Sjelf kan jag derom icke yttra mig af egen erfarenhet, ty jag lefver helst medan jag håller på, men att 'älska fosterjorden', hvilket också skall vara något fint, är jag alldeles ofantlig villig, bara någon beskedlig menniska ville ge mig några hundra tunnland att hålla af.

Numera är jorden gammal och stadig, samt ligger, med undantag af Ætna, Vesuvius och ett par andra ställen, för det mesta stilla och beskedlig i sin paulun bland molnen med Karlavägen till nattlampa, och låter någon outredd naturkraft svinga sig omkring solen på fyra qvartal, men förr i verlden var jorden mera verksam och hade flere anställningar såsom amma och barnflicka, bland annat i Esaias Tegnérs föräldrahem, något som denne efter uppväxten äfven mycket hyggligt erkände, då han i sin 'Svea' utbrast: 'Jord, som mig fostrat har' o. s. v.

På begrafningar säges det alltid, att man är 'kommen af jord och skall till jord åter varda'. Naturligtvis bli då de skånska riksdagsmännen prima hvetejord, småländska komministrar ljungbackar, och Julius Mankell impedimenta. Strindberg blir rå- och rörshemman eller kanske fortfarande bara rå.

Luften består i allmänhet af syre och väte, men i större städer bestå 'lufterna' af blottade barmar, falska toner, tjocka ben och trikåkalsonger. Barrluft är helsosam för lungsigtige personer och sjöluft för oärliga banktjenstemän.

Så ha vi också fönsterlufter. En sådan kan med gardin, rullgardin, kornisch, gardinhållare och amerikansk, sjelfvefvande gardinkäpp knappast dekoreras i ett bättre rum under 50 à 100 kronor. Fönsterlufternas värde i sanitärt hänseende är obestämdt och mycket varierande.

En af mina vänner, hvilken jag i och för utarbetandet af denna vetenskapliga afhandling frågat om saken, svarade:

»Vid Kungsgatan i Wexiö finnes ett par fönsterlufter, hvilka, när jag går förbi dem, på mig utöfva en högst obehaglig inverkan. Jag fryser och svettas, ångrar bitterligen alla punschhalfvor jag förtärt och alla glada aftnar jag tillbragt med nöjets prestinnor, blir ledsen vid

lifvet och önskar ändå så innerligt, att tiden ville stå stilla i sin flygt.

Innanför *de* fönsterlufterna bor Skånes enskilda banks afdelningskontor, och jag har många aflånga papper der.

Vid Storgatan finnes åter en fönsterluft, som kommer mitt sinne att skälfva af bäfvande fröjd, hvar gång jag passerar den. Mina steg bli spänstigare, hjertat arbetar raskare, pulsarne glöda, och jag skulle, för att i en minut få rå om det fönstret med hvad deruti är, vilja ge mitt lif och fem kronor kontant.

Men innanför *den* fönsterluften bor en ungmö på 18 vårar, och jag har mitt hjerta der.»

Luften såsom födoämne verkar väsendtligt olika på olika fysiker. Knut Tivander, hvilken hela sitt lif lefvat på mer och mindre maskerade lufter, är fet och skinande, men öfvertaliga underlöjtnanter och lönlösa extraordinarier i rikets embetsverk, hvilka af den moderliga staten också anvisats att uteslutande festa på luft, solsken och vackert väder, äro vanligen nätta och smala, samt känna i sitt inre (ett stycke nedanför hjertat) en brinnande längtan efter mera kraftig diét.

Såsom kommunikationsled användes luften endast af foglar, poeter, älskande och ballongskeppare.

Fågeln rör sig framåt i rymden med snabba vingar, men har vanligen blicken rigtad mot jorden, alldeles som poeten, hvilken frossar i himlens ether, men aldrig förlorar förläggarearvodet ur sigte.

Älskande stiga med sina känslor upp helt nära himlen, hvarefter de 'skynda', 'ila', 'flyga' och längta till hvarandras famn, om de också ha många fjerdingsväg småländska backar sig emellan.

Ballong- eller s. k. luftskeppare göra ungefär sammalunda, men i realiteten slår deras sträfvande vanligen bättre ut. Både älskare och luftskeppare löpa stora faror och få ofta kulor och andra — upphöjningar i pannan.

En bestämd olikhet finnes likväl emellan älskaren och luftskepparen, och det är, att då sidentyget håller den senare uppe i skyn, kommer det vanligen med sitt appendix af spetsar och band den förre att något sjunka från sin himmel.

Luften i stora städer är ofta förskämd, men på Mosebacke variété var den förr ofta oförskämd.

I luften kan man bygga vackra slott och göra stiliga anläggningar, som kallas för '*chateau d'Espagne*'. Der är godt om utrymme. Der har skräddaren Palm en stor socialdemokratisk stat, der ha gamla, fattiga mamseller godt om älskare, der ha små kontorister sina grosshandelskontor och skolpojkarna sina biskopsstolar. Der har också jag en Smålandspost, som kommer ut två gånger om dagen i 10-spaltigt format utan några dumheter i, och som räknar 100.000 fasta prenumeranter, förutom alla lösnummerköpare på månen och de andra himlakropparna.

Elden tjenar att tända cigarrer och gjuta kanoner vid samt mycket annat dessutom. De eldigaste föremål, naturvetenskapen känner, äro Ætna, Vesuvius, Victor Hugos fantasi och Magda Dolckes hjerta; de eldfängdaste: gamla teatrar och gamla guvernanter; de mest eldfasta: småländsk lera och procentarehjertan. Sina papper, kappsäckar och stöflar kan man brandförsäkra, men inte sitt hjerta och sitt förstånd. Elden från nattlampan är mild och behaglig, men elden från nutidens kanoner störande för nerverna, ja, rent af ohelsosam.

»Vestas eld» skulle hos de gamle romarne evigt brinna och aldrig slockna å en antik spis, som kallades för »altare». Köksorna vid detta slags etablissement kallades »Vestas prestinnor», försågos med ett passande antal Jönköpings säkerhetständstickor, skulle noga vakta på elden och högtidligt svära att alltid förblifva »jungfrur». Lät någon af dem kalla sig mamsell eller gick med hatt på gatan, var det derför tvärt slut med engagemanget.

Profeten Elias for från denna jämmerdalen med ett ekipage, bestående af brinnande vagn och brinnande hästar. Att kusken under sådant förhållande ansåg röd träns kring mössan såsom en onödig lyx, tager jag för alldeles gifvet.

Beklagligtvis har dagboken, i hvilken denna skjuts beställdes, genom slarf förkommit, så att det nu, tyvärr, är blankt omöjligt att få veta hvad det kostade pr svensk nymil att åka så der.

Ett slags eld är den småländska barrvedens eld, som kokar potatis till bränvin, ett *annat* den heliga nitälskans kontrollbyråeld, som vill veta *huru mycket* som är kokt.

Af eld uppstå »flammor». Af dessa flammor är flammigt bomullsgarn varaktigast och gymnasistflammor hastigast öfvergående.

Elden är mångsidigast af alla elementerna. Här finnes vådeld, soteld, åskeld och »tjusningens eld i själen», hvaraf särskildt general Sandels var besvärad. Vidare »elden från hennes öga», som är mycket vacker, och »hatets eld», som inte brukas bland praktiskt folk. Så finnes här den »lågande hänförelsen», som efter hvartannat fattat tag i skandinavismen, skarpskyttesaken och den allmänna rösträtten. De två förstnämnda släcktes med punsch, och den sednare håller på att qväfvas under skrifvet papper.

Eldens värsta fiende är *vattnet.* Vattnet betäcker två tredjedelar af jordens yta, men sällan mer än sjelfva nästippen af en småländsk torparunge.

Vattnet nedströmmar rikligast i fruntimmersveckan och vissa teologers predikningar. Ett af de torraste träslag, rottingen, har ock, egendomligt nog, en särskild förmåga att framlocka vatten i ögonen på små gossar.

Vattnet drifver sågverk och qvarnar, men det drifver äfven husfäder till onödiga utgifter. I sednare händelsen kallas vattnet »tårar» och utgjutes ur vackra ögon, i hvilket fall ett halft qvarter är nog att framtrolla: två siden-

klädningar, en salongsmatta, två granatgarnityrer och en badresa.

I form af regn, då en hel brunssocietet är ute på lustfärd, kan vattnet hos en stojande, verldsligt sinnad hop på några ögonblick framkalla den mest brinnande gudsfruktan och de ifrigaste böner.

I förening med blåbärssaft och sprit kallas vattnet »S:t Julienne», det gör konjaken helsosammare och förökar mjölken i städerna.

Jag vet blott *ett* tillfälle, då alla fyra elementen skönt, harmoniskt och majestätiskt, enigt och fridfullt samverka i menniskans tjenst, utan strid, utan våld, utan afundsjuka.

Jag känner blott *en* situation i lifvet, då dessa mägtiga naturkrafter, hvilka i hvarje ögonblick för en svag menskligheten vittna om Skaparens allmagt, förenade arbeta på ett sätt, som fyller hjertat med ljuf längtan och känslan med glad förbidan.

Och det är, då man i en kamin med godt luftdrag låter eldens väldiga kraft med heta tungor slicka ett stycke småländsk jord, ett stycke prima bränntorf för att värma toddyvatten.

Då är det som om luften sade »skål!» till jorden, och vattnet »gutår!» till elden; då äro de fyra elementerna alldeles elemenskadt bra att ha!

* * *

Hvem får hedern?

Se på en kung vid en jernvägsinvigning!

Har han någonsin vid en enda bolagsstämma fungerat såsom verkställande direktör i ett jernvägsaktiebolag? Har han med ett öre bidragit till någon jernväg? Har hans höga hand någon gång fattat om skalmen till en skott-

kärra? Nej, men ändå tackas han vid hvarje jernvägsinvigning, som om allt gruset tagits på hans egor och alla skenorna smidts af stiften i hans stöfvelklackar.

Och *kan* Hans Majestät på några vilkor sjelf komma till platsen för jernvägen, så skall *han* förklara den öppnad. Gruståg och godståg och invigningsdagens festtåg ha passerat banan utan olyckshändelse, men den är inte färdig förrän »kungen har sagt det».

Alldeles som när gästerna efter en god festmiddag prisa fru Petterqvists kulinariska talanger, ändå hela verlden kan gå sin salighets ed på, att fru Petterqvist inte varit i sitt kök på 10 år.

Men gamla Anna Stina eller Maja Lena, som bränner upp sig framför spiseln, hvad får hon?

Och när ett större eller mindre, allmänt byggnadsföretag är färdigt, då få byggnadskomiterade, som kanske inte kunna skilja en tegelsten från en omelette, första skålen och hela äran, byggmästaren förtjensten och ovettet om det rasar, och arbetarne, som gjort alltihop, klämda fingrar och krokiga ryggar.

Och när vår nya representationsordning, som Louis de Geer skrifvit, borgare och bönder pockat sig till, adeln medgifvit med gråtandes tårar och presterna lurpassat för, var fix och färdig, så gick den till efterverlden under Karl XV:s namn, bara för han sa': »Kör till om det roar er.»

Och när en prins tar studentexamen, inte får *han* hedern, som strök de flesta ämnena så att det kunde gå för sig, utan prinsen, hvilken tog de få, som voro igen.

Och när det går oss väl i verlden och vi tjena pengar och vasatrissor och hafva god nattsömn och bra matsmältning, inte gifva vi då äran åt Honom, som har ord om sig att vara alla dårars förmyndare; men när menskligheten förstår, att vi äro bara humbug, när slantarna

tryta och magkatarren kommer, då skylla vi allt det der på djefvulen och verlden och — förgäta totalt vårt eget kött.

Jag tror, rent ut sagdt, icke att djefvulen kan hinna med allt hvad man skyllar honom för, ehuru jag nogsamt vet, att karlen indelar sin tid väl och inte saknar hvarken talang eller erfarenhet.

Ty skulle han verkligen traska omkring och ställa till allt, som man har den godheten att föra på hans konto, så skulle han sannerligen vara mest lika styf, som vår Herre sjelf, och det *är* han inte, han är bara argsint och förslagen som alla misslyckade tronpretendenter.

Men det är med hin onde som med Ludvig XIV, han har förträffliga generaler, som läst reglemente och tjenstehjonsstadga ordentligt och troget gå sin herres ärenden.

Och hvar och en af dessa generaler har ett väl ombonadt högqvarter, der han får arbeta temligen ostördt, ehuru lokalen bara är förhyrd, men det kommer sig deraf att den egentlige egaren sällan stör sin inhysing, utan blir spökrädd hvar gång han tittar in i det der rummet, ty der har begåtts mer än ett mord på väna genier, hvilka skyddat hans första steg i lifvet.

Men den ledes agenter trifvas der godt, ty hvar skulle de väl finna en bättre operationsbas än i — menniskans hjerta!

* *
*

Modern filantropi.

"Och vi, den bästa del'n af menskoslägtet,
Förgätas nu för skälmarna i häktet."
Wilh. von Braun.

Med tacksamhet måste erkännas, att en simpel tjuf numera har det bra mycket bättre än en vanlig statkarl eller torpare, ty han har ingen oro för föda och husrum,

och han vet, att om han på lämpliga tider sänker sina knogar bland ögonen på vaktkonstaplarna eller kan komma öfver en knif att kittla fängelsedirektören mellan refbenen med, så får han kontraktet på sin iboende lägenhet förnyadt tid efter annan.

Men min humanitetskänsla kan inte känna sig tillfredsstäld bara med att fångarna ha bättre mat, säng och rum, ett höfligare bemötande och en säkrare arbetsförtjenst än simpelt, ärligt folk af den kroppsarbetande klassen; jag tror, att samhällets samvete sofver, om inte här snart göres ännu mera för herrar bofvar.

Ha de gymnastiklokal?

Nej.

Ha de läs- och klubbrum?

Nej.

Ha de danslärare?

Nej.

Ha de romerska bad i straffanstalten?

Nej.

Ha de politisk rösträtt?

Nej.

Så länge fängelset och fattigvården äro den svenske kroppsarbetarens enda pensionsanstalter, så blöder mitt hjerta vid att nödgas besvara dessa frågor nekande.

Så länge samhället genom oupphörligt minskande af straffen för mord, dråp och Mecklenburgeri, genom oupphörligt ökande af straffen för stöld af knappnålar, ägg och blåbär tydligt visar, att det snarast möjligt vill ha bort fusket med snatteri, oqvädinsord och örfilar, för att få ordentliga, säkert arbetande dråpare och mordbrännare, så länge är det också samhällets pligt att sörja för den stackars svage, blott vilseförde ynglingens, den tafatt lagbrytande småkanaljens och den i grunden godmodige marknadsslagskämpens äfven teoretiska utbildning till fullfjädrade bofvar.

Visserligen är det godt och väl, att man, genom att göra fängelset så i allo behagligt som möjligt, och det borgerliga, lagbundna lifvet genom vanfrejdande, brännmärkande prestbevis så i allo svårt och förhatligt som möjligt för den dömde, söker skydda honom för annars möjliga återfall i ärlighet, men tillåt mig fråga: Hvad gör man för tjufvens *teoretiska* fostran, för mördarens intellektuella utveckling under fängelsetiden?

Mången framåtsträfvande inbrottsförmåga skulle icke såsom nu stå rådlös framför ett hus med hög stenfot, om man i straffanstalten beredt honom tillfälle till apparelj-gymnastik; mången bra karl, som stulit en häst, skulle icke så snart släppt honom vind för våg, om det eländiga fängelset haft en manège.

Också är det min smärtsamma pligt att uttala, det samhället, oaktadt sitt för all framtid brännmärkande frândömande af »medborgerligt förtroende», oaktadt sin hotande fattigvård och sina lockande fångceller, oaktadt statknigg- och torparsystemet under sjelfviske husbönders godtycke, gått miste om mânget löftesrikt skurkfrös väntade utveckling bara för de tekniska svårigheternas inom yrket skull.

Om fantasiens vinge slappnar för en stackars svensk kanalje och hans ingenium känner sig manadt att söka näring af starkare, beslägtade andars strider och erfarenheter, så är han nu uteslutande hänvisad till illa skrifna inhemska polisreferat om småfnaskiga fönsterinbrott och naiva. konstlösa hufvudskallsinknackningar, men aldrig har jag sett Wilkie Collins romaner i något fängelsebibliotek, aldrig har jag sett en bit af Lassemaja i någon läsebok för folkskolan.

Jag tycker inte det der är konseqvent. När samhället nu ändtligen vill *ha'* bofvar, måste det väl också lära sig att draga upp dem ordentligt.

För kamratskapets skull gör det mig godt att kunna lägga handen på hjertat och betyga: tidningspressen är

utan skuld om någon kanalje har stannat efter i sin utveckling; *den* har ärligt gjort hvad den kunnat för att få stora bofvar af små skälmar och fostra beskedliga slagskämpar till mördare.

Om en stilla, fredlig bonde, som gått derhemma och knogat som en oxe hela veckan och inte ens på många månader haft något så starkt som svagdricka i sitt hus, på torgdagen kommer in till staden eller köpingen och råkar ta sig en koliqvintare eller halfannan, så att han, hungrig och frusen som han är, blir yr i kasketten och går och skränar lite på gatorna och ger en god vän och granne en örfil eller två och inte är rigtigt aktningsfull mot polisen och dömes att böta en tia ur sin tunna plånbok — hvilket visst inte är mer än rätt, ty hvar och en skall lära sig att veta hut och tåla spritvaror — strax är tidningen framme och talar om »dimfigurer» och »bondånger» under »Rättegångs- och polissaker» och är rysligt qvick och rolig och hånfull på den stackars landtmannens bekostnad.

Men låt honom en gång bara klämma till ordentligt, så att hans vederdeloman kommer till kyrkogården, himlen, lasarettet eller någon annan samhällsnyttig inrättning, *då* blir det annat ljud i skällan.

Då yttrar tidningen sig med en viss aktning om mannen, gör hans biografi, beskrifver hans föräldrar och syskon, formen på hans kinder och snitten på näsan, huru mycket han äter i målet och hvar han senast köpt sina byxhängslen.

Om så bonden, när han sålt sin hafre och sin gris, lagt af till kronoskatt och hypoteksränta, köpt ett förkläde och fem skålpund kaffe till mor samt en mark af Dalens bästa till sig sjelf, har en tioöring öfver och kostar på sig ett lösnummer af stadens tidning samt der får se sig sjelf hånad på en half spalt, medan deremot en mördare, som skurit halsen af tre eller fyra medmenniskor, får två

intressanta, aktningsfulla spalter i tidningen, dödsstraff af häradsrätten, mildring i hofrätten, mera afprutning i högsta domstolen och några år i nådeväg efterskänkta af konungen, — så är det inte underligt, om han blir arg och tänker: »Det ska fan gå som ett spektakel längre; jag må så godt knäppa till rigtigt härnäst.»

Som sagdt: tidningarna ha gudskelof ingen skuld, om här ännu finnes hederligt folk i verlden.

Näst grofva brottslingar och nästan i jemnbredd med dem i gunst hos de s. k. bättre klasserna komma »fallna qvinnor». Di ska' upprättas och frälsas förstås, och det är ju mycket vackert, så att derom är intet annat än godt att säga, men för att så ofta som möjligt få den saliga nervkittling, hvilken måtte ligga i att servera gatunymfer kaffe med dopp samt bemöta hetärer som rosenjungfrur, är det naturligtvis väl, att här finnes så många »fallna», som här finns.

Om federationsdamerna, deras väninnor och beundrarinnor betalte sina sömmerskor kontant och fullt ut, hvad de gjorde skäl för, om de såge efter, hvad kammarjungfrun gör så länge om qvällarna inne i gossarnas rum, om de bjöde de unga tärnor, hvilka nu med blygselrodnande kinder (fast giriga öron) stå och lyssna till allt snusket på sedlighetsmötena, hem att hålla sina söner sällskap, fritt och otvunget, om de försökte lossa på de konventionella formerna i fråga om umgänget könen emellan, och om de sökte sätta ned pretentionerna på lifvet och föregå ungt folk med goda exempel af enkelhet och sparsamhet, så att de unga männen gifte sig 10 år förr, innan de hunne bli fullt så glåmiga i synen och smala om vadorna, som de nu äro; — så skulle detta vara nära på lika bra som att i elegant soirétoilette med gnistrande armband på handlofvarna, i ett väl upplyst rum stå med en silfversil i näfven och hälla ut tévatten till qvinspersoner, som ha kontrabok med herr poliskommisarien.

Men kanske inte fullt så roligt.

Det var en gång på en dylik hetärfest i hufvudstaden. Gudsnådlig i synen, med en pepparkaka i ena handen och ett kalfskinnsbundet exemplar af Stuart Mill i den andra, kom en fru, som var så dygdig, att englarna skulle rodnat, om de vågat tänka på hennes manchettknappar, och sporde en liflig ungmö med stor lugg och blixtrande ögon:

»Arma barn, när föll du första gång för djefvulens snara?»

»När jag i fjorton dar förgäfves bedt om betalning för spetsarna, som jag virkat åt frun», kom svaret, raskt och tydligt.

Men det är så fasligt beqvämt, kantänka, att bara skylla allt möjligt, som går besatt, på den stackars gamle hin onde.

Löjtnant Lejonhjelms och fröken Rosamunda Petterqvists kärlekssaga.

Jaha, *den* sagan är minsann inte treflig den, men den är »rörande», och derföre må jag så godt tala om den.

Löjtnant Richard Angantyr Lejonhjelm gick på perrongen vid Brackeby jernvägsstation och såg distinguerad ut.

Han var inte omätligt rik och hade aldrig utmärkt sig i krig och blodig klädnad, men han hade fått tre månaders bränvinskontrollörsförordnande och han älskade Rosamunda Petterqvist.

Vid hans sida gick besagda Rosamunda Petterqvist, enda dottern af patron Petter Johan Petterqvist på Bondpina, och såg förtjust ut.

Och var inte så värst skön och kunde inte skrifva några osedliga böcker eller teaterpjeser, såsom bättre flickor och fruar numera för sed hafva, men hon hade små söta gropar i kinderna och hennes pappa hade stora, säkra inteckningar öfverallt i församlingen.

Och allt var frid och glädje, och fåglarna sjöngo, och bönderna drucko öl ur lommaflaskor, och himlen och löjtnanten hvälfde sig höga och blå, och jernvägsvagnarna vexlade, och naturen och Rosamunda logo, och bromsarena svuro.

Plötsligen bleknade Rosamunda, tog med händerna omkring sig alldeles som när man vill berga en påse konfekt i folkträngsel, fick en underlig gång och svarade ovänligt på löjtnantens tal.

Och löjtnanten eldade på värre med qvickheter både från Karlberg och regementsmötet, med ömheter både från Herman Bjursten och Marie Sophie Schwartz, med dumheter både från Kasper och Söndagsnisse och Sigurd, men det var såsom vore all Rosamundas vänlighet bortblåst med lokomotivröken eller krossad under hjulen på en boskapsvagn.

Hennes ögon irrade oroligt omkring, hennes läppar skälfde, och hon ville bara bort från löjtnantens sida.

Och löjtnanten, som i alla sina dar varit en ärlig karl, han gaf Bjursten och Schwartz fan och började stjäla långa bitar från Tegnér och Runeberg och Stagnelius och Carl David af Wirsén, men ju mera glödande han blef, desto mera frånstötande blef Rosamunda och tog sig nervöst på de delar af klädningen, der sparsamma flickor den tiden hade bara simpel domestik eftersom det ändå inte syntes för polonäsen.

Slutligen sade hon ganska ovänligt: »Adjö herr löjtnant, jag måste hem», och försvann i stationsvestibulens dunkel lik glödande Julisol i en småländsk grandunge.

Och löjtnanten for med förtviflan i hjertat att profva

bränvin och lifvets bitterhet, och var så sorgsen, att han glömde ställa kronosigillet på nattduksbordet om nätterna, utan lät det ligga qvar i byxorna, så att när pigan tog ut dem för att borstas, kom tillverkaren och tog det och förseglade om alla flänsarna på apparaten och brände i smyg och försnillade en hel hop med femtioprocentiga liter, så att han blef kyrkovärd och en välmående man, under det löjtnant Richard Angantyr Lejonhjelm för hvar dag blef allt magrare . . . . . .

* * *

Sedan, många år efteråt, när han länge varit gift med fröken Petterqvist, frågade han henne i förtroende på deras äldsta flickas förlofningsdag:

»Rosamunda lilla, hvarför ville du krossa mitt hjerta med din ovänlighet, gifva min kärlek dödsstöten och sänka mig i ett haf af förtviflan, den dagen jag skulle ut som bränvinskontrollör?»

Och hon tog honom om halsen, kysste honom länge och innerligt och sade:

»Älskling, det var bara ett band, som lossnat i min underkjol.»

* * *

Vårt land är fattigt; skall det så förbli?

När skalden sjunger:

»Vårt land är fattigt, skall så bli» o. s. v.

då tycka pensionsflickor, yngre studerande och medelåldriga lärarinnor i smärre uppfostringsinstitut, att deri ligger något heroiskt, öfverlägset och »stiligt», men för min del kan jag aldrig, när jag hör den der versen, hvil-

ken, ursprungligen skrifven för finnarna, dock alltid sjunges på *våra* punschkalas, låta bli att öfversätta den så här:

En ynkrygg är jag, skall så bli,
Som jemnt kredit begär.
Förtjensten stryker städs förbi
Min nasus, ty i dröneri
Man städse svensken fostra plär,
Och fattiglapp han är.

Hvarför skulle vi annars behöfva vara så fattiga? Vi ha ett stort, herrligt land med många odlingslägenheter, våra berg ha jern och våra dalar små söta insjöar med abborrar i.

Vår sömnaktighet skönjes allrabäst af det sorgliga faktum, att t. ex. Kronobergs län har bara en enda stad, och ändå finnes det väl intet län i vårt land, der tillgången på gatsten — så att säga *grund*-vilkoret för en stad — är så god som der.

Teatertrupper, cirkusar och handlande finnas här också tillräckligt i riket till många flera städer. Hvarför byggas de inte? Ja, säg det.

Och så kommer Wicksell och säger, att landet är öfverbefolkadt! D'ä lögn, säger jag, för i de flesta bättre familjer, jag känner, fattas två eller tre rika onklar och fästmän till flickorna.

Och så kommer man och vill påstå, att vår ungdom »inte är praktisk till sin anläggning», men det tror jag visst att den är. Kompetenta utländingar ha på heder och tro försäkrat mig, att hvad det vidkommer att snatta frukt och komma åt syltkrukorna i skafferiet, bära våra pojkar sig inte sämre eller tafattare åt än de små barnen i andra nationer, som stå på höjden af sin tids bildning.

Men de der anlagen tar man inte vara på i skolan. I stället för att lära pojkarne huru de skulle kunna skaffa sig ett bra geschäft, så att de tidigt kunde bilda familj och ha nöjet se barnflickor köra af stolsbenen med små

söta korgvagnar, så sätter man dem Livius, Cicero, Ovidius och de der andra utländska herrarna i händerna.

Nå, hvad Livius beträffar, så vill jag visst inte säga något ondt om den karlen. Han var inte med om stiftandet af den nya utskänkningslagen, och jag har aldrig sett hans namn på någon protesterad vexel eller restlängd öfver obetalda kommunalutskylder, men han lär pojkarna ingenting nyttigt, utan nästan bara huru folk fordom klådde på hvarandra i krig och örlig. Ja, på *den* tiden var detta också det enda sättet att komma in i societeten och kunna göra ett godt parti, såsom nogsamt skönjes af historien om Sabinskornas bortröfvande, men vi få aldrig lemna ur sigte, att hvad som förr i verlden förde en menniskas namn in i häfdens blad, fäster det nu bara vid polisrapportens. Sjelfva fordringarna i inträdesexamen till himmelen äro väsentligen ändrade sedan Livius lefde och verkade; då kom man till gudarna för det man söp och slogs, nu kommer man bara i finkan för det.

Hvad Cicero beträffar, så är hans konst numera utan all praktisk betydelse, ty man kommer inte in i andra kammaren för det man är en Cicero, utan för det man är en hemmansegare, och jag vet mången hemmansegare i andra kammaren, som inte alls är någon Cicero, men det har icke det minsta störande inverkat på hans matsmältning.

Då är nästan Ovidius bättre, ty metamorphoser äro ofta af nytta i det menskliga lifvet, hvaremot Horatius kan anses ha spelat ut sin rol, då vi nu ha fått lille Gustaf af Geijerstam, som i sin näst senaste bok på ren, god svenska — bra mycket bättre än hans stallbröder bestå sig med — skildrar en ung mans väg till ena offentlig pigo.

Professor Key visar i sitt kolossala, epokgörande arbete om läroverkens organisation, att 15 procent af pojkarna äro närsynta. Är det rim och reson i ett land, der brödkakorna hänga så långt borta för de unga män-

nen, att det fordras mycket goda ögon för att se dem, och der de få löpa, så de bli både darrbenta och flintskalliga innan de få fatt i dem.

Och när de så i sin ålders höst ändtligen hunnit fram till brödet, så få de högste embetsmännen, som ingenting uträtta, kakan, och de andre, som dra lasset, kakhålet.

Inte för det jag har läst så mycken nationalekonomi just, men jag tror, att om slägtkärleken hos slägtet *Bos* vore lite mera utvecklad, så att de tvåbenta oxarne hellre ginge bakom plogen efter sina fyrfotade stamfränder, än hängde mulen öfver boken, så skulle det allmänna välståndet vinna derpå.

Och om för hvarje blad, som i lärda böcker vändts af fingrar, hvilka slutat i handklofvar eller på Dihlströmska inrättningens qvastskaft eller öfver kassaboken med raderknifven i hand för lästa dörrar, i stället vändts en torfva af fosterjordens mark, så skulle det stå bättre till i landet.

Vi ha nu länge nog hört och lärt oss utantill, att den jord vi ligga och lättjefullt dra oss på, är precis densamma, som »oss fostrat har och fädrens aska gömmer», så att nu tycker jag kan det vara på tiden att åtminstone få den ordentligt täckdikad.

Hjeltemodren Svea lär, enligt samstämmande vittnesbörd af flera poetiserande ungherrar, roa sig med att stå barfota på Sulitelma vid midnattstid och med ena näfven höta åt Karlavagnen, der sorgfällig förteckning öfver våra bragder lär ligga i kuskbockslådan, samt med den andra åt rikets förmodade fiender, med vink att om de titta hit, så skall den s. k. fan ta dem.

Vore jag filosofie kandidat och skulle qväda fosterländskt vid en promotion eller en nordisk fest, så skulle jag be gumman inte stå och fåna så der i nattluften och förkyla sig och få knip i magen, utan gå hem och lägga sig och ta lite gammalt på sig och sofva till ordentligt

dagsverksdags och *då* gå ut och lära sina pojkar att smida martinjern och göra jernvägsskenor af sina egna malmer, så att vi sluppe låta kugga oss af de förbaskade engelsmännen på de artiklarna.

Men det vore kanske inte så fint det för ett bättre fruntimmer, för si: »Vårt land är fattigt, *skall så bli*», d'ä hela saken dä.

De gamle Karlar och Gustafver samt med sine höfvitsmän och fältmarskalkar lära hafva ett fasligt jobb i himmelen med att ligga på magen på hvar sin stjerna och titta ned på gamla Sverige, på det oss må väl gå och vi må länge lefva på jorden. — Inte för det *jag* har sett dem när jag varit ute och traskat om nätterna, men skalderna säga det, och då är det väl så.

Hör nu, hedersknyfflar, vi äro f. n. i en svår klämma. Ryssland och Amerika producera för mycken råg, hafre och hvete, och vår egen spanmål gäller ingenting; kan ni inte säga huru man skall bära sig åt med det?

Jaså, inte det, ja liggen då inte och koxen på oss på det der närgångna viset.

Summan på texten är, att hela vår fostran måste taga en annan rigtning, om vi inte samt och synnerligen skola svälta ihjäl, hvilket visserligen vore en både vacker och poetisk ändalykt, men för kött och blod föga tilltalande.

Femton procent af vårt elementarläroverksfostrade slägte äro närsynta, 44,8 procent på annat sätt sjuka (fortfarande Axel Key), men dimmorna ligga stundom täta öfver de dälder och mossar, hvilkas ännu omyntade guld skall skapa vår framtid, och det der passar illa för närsynta ögon; öfver höga berg och djupa dalar går ofta stigen till lefvebrödet i nordanskog, och det der är förskräckligt för sjuka ben.

Svensken har bland många fixa och fula idéer äfven en, som är vacker och rörande äfven i sina förvillelser,

och det är hans hjertas åtrå att hans son skall blifva något 'för mer' än han sjelf.

Rätt så! men låt honom för all del inte bli *mera antikt språklärd, mera modernt filosofisk,* utan gör pojken i stället *mera mogen att upptaga kampen med lifvet,* och vill du hafva honom till en 'bättre karl' än du sjelf är, så försök att få honom litet mera — *hederlig och förståndig!* Det är inte utan att det behöfs.

En stygg pojkes historia.

Vår herre vill inte, att vi skola trifvas så väl på jorden, att vi aldrig längta till himmelen, och derför gör han sällan operettfröknar sköna, ty finge både öga och öra njuta på en gång af divorna på teatern, då är jag rädd att marknaden blefve flau på både englar och helgon på jorden.

Jag vet inte rigtigt nu heller hvad kurs de kunna hafva, ty de *gode* männen söka inte efter englar utan efter arftagerskor, och de *goda* qvinnorna söka heller inte efter englar utan efter 'fallna systrar', alldeles som — de *onde* männen.

Då Gud skapat ansjovisen med ben, qvinnan med nycker, Småland med sten och delat menskligheten i protektionister och frihandlare, har sådant icke skett bara för att göra oss ledsna, utan för att påminna oss, att jorden endast är en gästgifvaregård på vägen till en bättre verld, Europa dess hållstuga och Sverige dess flaskfoder.

Samma mening har försynen tvifvelsutan haft, då den uttänkte den fanatiska naturprodukt, som kallas *pojkar.*

En stackars pappa har för mig skildrat all den ve-

dermöda, ett exemplar af detta menniskospecies vållat honom.

I vetenskapligt, humanistiskt och socialt intresse återgifver jag här den arme fadrens pinohistoria:

»Af himlen och patron Jonsson på Trehörna begåfvad med en rar och snäll hustru ungefär vid tiden för Krimkrigets utbrott, tror jag mig kunna säga, att nordens grådaskiga himmel endast undantagsvis blickat ned på en mera belåten man än jag såsom nygift var.

En af min hustrus älskvärdaste sidor var den vänliga omsorg, hvarmed hon prydde mitt arbetsrum. Alltid när jag kom hem från mina affärsresor, hade hon gjort en hörnhylla, som jag kunde slå pannan i, en mattstump att snafva öfver, eller ett snöre, som hindrade spjället att gå ordentligt.

En afton då jag återvände från en tre dagars färd, satt en främmande qvinna i sängkammaren och höll i händerna en pjes af rödt, stoppadt skinn, nätt kantad med sockerduk och spetsar. Hustru min hade redan lagt sig.

»Tack, gumma lilla, sa' jag, jag ser att du har gjort mig en ny, vacker penntorkare. Visserligen är den inte rigtigt praktisk, ty rödt och hvitt äro färger, som stå sig illa mot bläcket, men det blir i alla fall en täck prydnad för skrifbordet. Tack ska du ha!»

Då skulle ni sett henne! Hon kastade ögonen baklänges upp öfver sängknappen, spärrade ut med fingrarna och ropade i en ton, som skulle föreställa förkrossande:

»*Nikodemus, det är din förstfödde . . .*»

Då insåg jag, att jag sårat henne, bad om förlåtelse och gaf mig till att titta på penntorkaren, och eftersom jag hört, att småttingar tycka om sötsaker, sökte jag ställa mig in hos honom med en apelsin, som jag hade i min rockficka.

»Ä herren rasande?» skrek den främmande qvinnan, »tocket der kan han inte äta på många månader.»

»Hvem är ni?» sa' jag.

»Ja' ä' *amman*, patron». sa' hon.

Hustru min låg och såg rörd ut och frågade mig, hvem jag tyckte han liknade

»Hm, jag vet inte rigtigt, sa' jag . . . hummer med skarpsås, tror jag.»

»O du himmelske Gud, ser du då inte, att det är din egen afbild! Han har ju Peterzöhnernas både näsa och ögon», sa' hustru min och började storgråta.

»Se så, min älskling, lugna dig. När tror du den lille mannen här börjar att få syn?» frågade jag för att göra mig intressant.

Då fick hon konvulsioner, som varade i precis tjugofem minuter och frågade om jag »trodde att vårt barn var en kattunge?»

Jag vill inte tala om att amman drack ut all min kaffekonjak, eller att hennes förförare rökte upp tre fjerdedelar af mina cigarrer, för jag fäster mig aldrig vid småsaker; men när hon sedan blef oense med honom och fordrade, att *jag* skulle uppträda som hennes advokat vid processen om uppfostringsbidrag, då var det inte utan att jag tyckte pojken började sätta mig i omständigheter.

Redan tidigt röjde min förstfödde musikalisk begåfning. Han började med skalor kl. 10 på qvällarna just som vi lagt oss, öfvergick vid midnatt till den tragiska operan med variationer öfver temat *a-o-u-å*, samt höll sedan i med Offenbachare och annat lättare gods öfver temat *e-i-y-ä-ö* till vid sextiden på morgonen. Sedan sof han som ett justitieråd eller en ledamot af statskomité hela dagen.

Med blandade känslor erfor jag, att han äfven fått en god dosis med af den välbekanta Peterzohnska karaktärsfastheten, ty alla försök att förmå honom förlägga sina musiktimmar till en annan tid på dygnet strandade emot hans lefvande öfvertygelse om det lämpliga i att

låta sina tonkaskader strömma då alla husets invånare voro hemma och kunde njuta deraf.

Husvärden kom upp och sa':

»Herrn får inte dressera hundar i våningen om nätterna.»

»Jag *har* inga hundar, det är bara min lille gosse, som stundom qvider en smula», sa' jag.

Dagen efter kom frun, som bodde under oss, upp och sa', att hon skulle ange oss både hos polisen och djurskyddsföreningen, derest jag ej ville tillhålla pigan att låta bli att slå katten natten i ända.

»Snälla frun, det *fins* ingen katt i huset. Det der är bara en stilla jemmer af min son, som har lite ondt för tänder. Vill frun se den lille rara ungen?»

Nej, det ville hon inte.

Herrn i tredje våningen brukade skrifva i bladena och hade fått ett lustspel kassseradt på Djurgårdsteatern. Han skref och insände till platsens tidning ett dundrande anathema öfver vivisektionen, hvars förbannelse nu gått så vida, att den bedrefs 'icke allenast af läkare utan äfven för nöjes skull af en ovetenskaplig usling vid . . . gatan, n:o 00, 1 tr. upp, som vivisekerade stackars kaniner hvarenda natt'.

Jag fick naturligtvis lof att skrifva ett genmäle och säga, att det inte *var* kaniner utan ett litet stackars oskyldigt barn, och att det inte *var* vivisektion utan en släng af skarlakansfeber.

Läkarearvoden och apoteksräkningarna vill jag inte tala om; ingen enda kroppsledamot ville fungera utan medicin, och jag började tro, att min son var den mest slarfvigt hopkomne pojk i hela Skandinavien.

Men allting har en öfvergång: snart kom den tid då ammor och barnflickor kunde undvaras, pojken sof om nätterna och var så försigkommen, att han kunde tömma limpannan i mina jagtstöflar och med tillhjelp af en nageltång göra urkedjor af alla pianosträngarna.

Och så kom han i skolan.

Jag afskyr brorskålar och skolmagistrar, men för den pojkens lättjas skull fick jag mot slutet af hvarje vårtermin dricka brorskål med alla extra lärarne och bjuda hela läroverkskollegiet på ostronfrukost.

Men det var ett snällt barn i alla fall, ty när det led mot julen och han såg hur brådtom hans mor hade, så kunde han inte för sitt i grund och botten goda hjertas skull låta bli att hjelpa henne med hvad lite han kunde, och så putsade han flugsmutsen af alla oljefärgstaflorna med sand och skurviska och tvättade salongspendylen alldeles ren inuti med såpvatten.

Om jag inte kommit att för mycket fästa mitt hjerta vid denna verldens goda, så är det den pojkens förtjenst, ty jag hade en morbror, som var ungkarl och hade testamenterat mig allt hvad han egde, men en gång, då han var på middag hemma hos oss och frågade pojken om han tyckte det var roligt när gamle onkel kom, svarade den kanaljen:

»Äsch nej, men nu är det gudskelof gjordt för ett halft år igen, säger pappa.»

Nå, gubben skref om testamentet, och jag hade ett enskildt och allvarligt samtal med min son, som derunder fick en sådan aktning för sina föräldrar, att han sedan på öfver åtta dagar aldrig satte sig ned i deras närvaro.

Jag har aldrig tyckt om officerare, men då pojken blef lite uppvuxen, började gå på baler, och hans mamma fick lof leta efter fula och gamla tjenstflickor för hans skull, och jag frågade honom hvad han ville bli, svarade han naturligtvis:

»Officer.»

Jag svor heligt på att det aldrig skulle hända, hotade honom med min förbannelse och skickade honom på häradsskrifvarekontor.

Tre år derefter helsade han på oss i underlöjtnants-uniform, i hvilken jag sjelf betalat hvarenda knapp. — Han var då ännu mera otäckt lik en nyfärdig julklapps-penntorkare än då jag såg honom första gången.

Jag tror visst den Peterzohnska karaktersfastheten är starkast i de yngre åren.

Jag har aldrig i hela mitt lif haft mer än *en* fiende och det är den rackaren Andersson, som alltid varit en rå, simpel och oförskämd karl.

Nåväl, i går afton kommer pojken min, ser mig in i ögonen, lägger armen om halsen på mig och säger:

»Pappa, håller du af din egen gosse?»

»Hm! släpp mig din krabat; ja visst tusan gör jag det.»

»Då skall du gå till patron Andersson i morgon och säga honom, att hans Elsa och jag älska hvarandra så innerligt, att han måste gifva mig henne till hustru.»

»Hm . . . hva . . . hva fan säger du! Aldrig i hela mitt lif, hör du det, *aldrig!*» — .

Här suckade min interlokutör så tungt som om han haft minst 20 aktier i Vadstenabanken och 15 af de Nordinske dubble, ni vet i Hessleholms—Helsingborgsjernvägen, och så steg han upp och sa', att han skulle ut i ett ärende.

»Hvarthän farbror?»

»Jo, till den skurken Andersson och tala vid honom om hans Elsa för pojkens räkning.»

Litet småplock ur den oskrifna strafflagen.

I Missouri i Nordamerikas förenta stater häktades för ett par år se'n en Guds man, en pastor Talbot, såsom hästtjuf just som han stod på predikstolen och uppbygde sin församling.

Han stod precis då och uppmanade de goda yankees att låta bli att stjäla höns och vattenmeloner, men om hästar sa' han aldrig ett ord, hvaraf följer, att han inte trodde det vara någon synd att annektera dem, och som han nu sitter i fängelse för denna sin tro, kan han ha anspråk på att anses såsom en matyr för sin öfvertygelse, och sådant inger ju alltid aktning.

Med den grundlighet som utmärker teologer i allmänhet och sjöofficerare vid svenska flottan, lider det intet tvifvel att den gode pastor Talbot, bara han fått tid på sig för griphumrarne, skulle hållit ett mycket bra föredrag öfver *tillåtna stölder,* men som han har förfall, skall jag göra det i stället.

Men jag fäster mig bara vid svenska förhållanden; de amerikanska äro mig för svåra.

Stöld af hästar kan endast anses tillåtlig, då man befinner sig på två mils afstånd från närmaste skjutsstation och får höra, att ens svärfar ligger för döden och ämnar testamentera bort något till välgörande inrättningar, eller också svärmor är i annalkande och har handarbete med sig för tre veckor, eller man af någon beskedlig bränvinspatron fått respengar till Amerika och är rädd att inte hinna komma åstad före urtima tinget i Alfvestad.

Stöld af kyssar kan blott anses tillåten i slädor, trädgårdar, promenader, tamburer, trappgångar och dermed jemnförliga platser, samt får å gående bantåg endast idkas vid passerandet af tunnlar, som äro öfver 50 fot långa.

Och ändå, mitt herrskap, är denna art af förgripelser mot eganderätten en så betänklig sak, att jag sett många eljest ganska förhärdade män, hvilka gjort sig dertill skyldiga, gripas af sådan ånger öfver sin förbrytelse, att de icke gett sig någon lefvandes ro förrän de tiofaldt återgäldat det stulna.

Sådan är, Gudskelof, ändock samvetets magt.

Man har aldrig hört talas om att någon har stulit böcker; dem bara 'lånar' man och låter bli att lemna igen dem. Man kan neka en menniska nästan allting, man kan neka henne penningelån under förevändning att man inga pengar har, borgen under förebärande att man lofvat sin mamma den sista natten hon lefde att aldrig 'skrifva på', gästfrihet under urskuldande af att köksan är rest till Amerika och kammarpigan har kolera. Ja, man kan neka till och med för brorskålar, om man säger att man är vän af ni-reformen.

Men en orden, om man är konung, en cigarr, om man har, och en bok, om hon är uppskuren, det är saker, som en civiliserad jordevandrare aldrig vägrar sin nästa.

Jag såg en gång en af mina bästa vänner föras till hospitalet och frågade deltagande hvad galet han gjort, om han trott sig kunna vinna ändring i för hög beskattning hos pröfningskomitén eller om han kräft en aktör för ett ficklån?

»Ack nej», svarade man mig, »det är vida värre: han har fordrat utdelning på en aktie i en bibana och lemnat igen en bok, som han lånat.»

Vi finna således, att bokstöld under form af lån är rent af obligatorisk för en hygglig karl i det nittonde århundradet. Och det är en dugtig, treflig, dubbel stöld, ty boklånaren stjäl icke allenast från bokens egare utan ock från dess författare, hvars honorar han minskar genom de små upplagor, som bli en följd af detta sätt att anse alla bokskåp såsom gemensam tillhörighet.

Jag bara längtar efter fonografens utveckling, så att menskligheten kunde få bestjäla herrar musici, sångare och sångerskor på samma sätt som den nu bestjäl författare.

Blir det då i staden en konsert med billjettpris, motsvarande 7 eller 8 toddar eller 4 skålpund ost eller 3 skålpund syltpäron, så gå familjerna inte dit, utan då skickar man upp ett halft hundra stackars gamla ungkarlar med hvar sin fonograf i fickan, och sedan bjudes hvar och en af dessa omkring på dåligt té och hembakade tvåstyfversskorpor i en krets af bekanta familjer, der han får å fonografen repetera konserten, till dess han ligger och drömmer om nätterna, att han är ett ciss i B-moll, som håller på att drunkna i en kopp tévatten.

Ihjelklämningar efter stora konserter kunna väl icke heller då undvikas, men det blir åtminstone inga pappor, mammor och snälla familjeflickor, som dödas på torgen, utan notarien X., kamrer Y. och registrator Z., som klämmas ihjäl mot bord och stolar under välmenta utrop: »Käre vän, tag en skorpa till och låt oss få höra fru Nilssons juvelaria!»

Stöld af kläder anses både tillåten och otillåten; det beror på sättet. Jag vet en, som fick 'tre månader' för det han knep en tröja, och en annan, som blef fast för lifstiden emedan han annekterat en helkostym. Den som stal tröjan, var en simpel, fattig karl, som fick tre månaders straffarbete för det han lade sig till med plagget utan att fråga klädståndsfrun hvad det kostade. Den som stal helkostymen, var en fin, stilig karl, som blef fast för lifstiden för en ung flicka, hvilken tyckte han såg så ovanligt bra ut i de der kläderna, som han tagit hos stadens finaste skräddare utan att någonsin ämna betala dem.

Stöld af penningar genom inbrott, rån, mord, tillgrepp i ficka eller andra dermed jemnförliga vägar, straffas med fångkost och förlust af allmänhetens välvilja, men tycker du, att någon har för mycket mynt, så bilda ett aktie-

bolag med honom och blif sjelf kassaförvaltare, kamrer, ordförande i styrelsen och verkställande direktör. Det ekonomiska resultatet skall efter sex månader vara alldeles lika med om du mött karlen på en väg, knackat in skallen på honom och tagit hans plånbok, men i förra fallet riskerar du inga fläckar på dina manschetter, och får af kunglig majestät, om lyckan annars är god, en vasaorden i st. f. en buldanströja.

Stöld af nästans heder och ära är strafflös, alldenstund tjufven för sitt tillgrepp anses ha fullkomlig ursäkt i sin egen totala brist på de stulna föremålen. Det finnes menniskor här i verlden, hvilka ha så stor respekt för hedern, att de aldrig nalkas honom oftare, än då de skola taga honom ifrån sina medmenniskor.

Men det är ledsamt, för när brackorna stjäla heder och ära från hyggligt folk, så stå de i samma förlägenhet som en hamnbuse, hvilken tillgripit ett häfte violinnoter: de ha intet bruk för de stulna effekterna.

Hjertetjufvar äro farligast af alla de oärliga menniskor, hvilka tolereras inom det lagbundna samhället.

Såsom förmildrande omständighet anses, om den som stulit ett hjerta, lemnat sitt eget på platsen för tillgreppet. I så fall afgöres målet af dels andliga, dels verldsliga myndigheter. Det straff, som i förra fallet ådömes, kallas: ett kristligt äkta förbund, och i det senare: vif i hjerter eller civiläktenskap.

Dessa brott skulle blifva fruktansvärdt talrika, derest brottslingarna underhöllos på statens bekostnad under strafftiden, i st. f. att de nu sjelfve få sträfva för mat, kläder, husrum och spektakelbiljetter.

Var säker derom, det är ensamt dessa vanskliga omständigheter, som hålla så mången obemedlad hjertetjuf inom skrankorna!

* * *

Mina lidanden såsom nominel försäkringsagent.

Till de afgjordt elaka menniskornas antal hör jag *inte*, och när jag läser i bladena, att den ene efter den andre af mina »förmögna» vänner och bekanta gjort konkurs, så känner jag alls ingen usel skadeglädje, utan jag suckar som om jag tillhörde riksdagens minoritet i tullfrågan och tänker: »Fy tusan, nu är det slut med viggandet hos den gamle gossen!»

Men när jag läste, att det franska lifförsäkringsbolaget *Credit Viager* (reservfond 25,000,000 francs) hade, som vi på småländska säga, »slagit vantarna i bordet», då kände jag en elak fröjd och njöt af läskande hämnd, som om jag varit en korsikan, en bondtupp eller direktör Josephson vid Nya teatern när han smiskade upp lille Harald Molander.

Ty se, jag har varit i det bolagets tjenst ett halft år såsom agent i Wexiö med omnejd, och ehuru jag inte precis kan påstå, att befattningen var så synnerligen ansträngande, enär jag inte har en enda försäkring på mitt samvete, har det der satans agentskapet likväl kostat mig mina medmenniskors välvilja under tvåhundradetjugosex veckor.

Jag må så godt tala om det från början.

Jag satt på redaktionsbyrån en regnig förmiddag för några år sedan och skapade genom sansad, men välvillig kritik verldsrykte åt en liten qvinlig sujet vid det mycket aktade Rydqvistska sällskapet, då genom dörren kom inskuttande en liten svartmuskig herre, som sa', att han var från Göteborg.

»Nu komma här tre eller fyra dussin dåliga witzar», tänkte jag och öppnade alla fönstren, så att vi inte

skulle förgås i den tjocka atmosferen, när den lille herrn hade urladdat sig.

»Jag är äfven tidningsman», sa' han.

Då öppnade jag dörren till förstugan också, beredd på dubbla laddningar af den tungfotade humor och satir, som för en tynande tillvaro i vårt kulna, mera för turnips och rödklöfver än för qvickhufvuden lämpliga klimat.

»Men jag är äfven agent för det stora lifförsäkringsbolaget Credit Viager i Frankrike, första klassens hus, tjugufem millioners reservfond, kolossala försäkringar i den skandinaviska norden, billigaste premier, fördelaktigaste inbetalningsvilkor, någon liten inbetalning nu strax, men med rättighet till del i den enorma årsvinsten, så att hvarje försäkringstagare om två eller tre år har en liten vacker utdelning i st. f. att betala premier.»

Jag började hosta, skrällande, ihåligt, förfärligt, för att han skulle tro, att jag hade galopperande lungsot, kröp ihop med underlifvet, för att låta påskina obotlig njurstenskolik, och kastade trånande blickar i tak och väggar för att imitera en stenpassionerad menniska; allt i afsigt att han skulle se, det han råkat på ett icke försäkringsbart subjekt.

Men han bara ryckte på axlarna.

»Sjåpa er inte», sa han, »jag spekulerar inte direkt på att försäkra *er*, men jag vill, att ni ska bli bolagets agent i Wexiö. Oerhörd provision, liberal direktion, angenäm förströelse på lediga stunder, tillfälle att knyta trefliga bekantskaper, stor annonsering, och så kan ni få rabatt på annonserna, men bolaget betalar bruttopriset, och så kan ni få en stackars fattig läkaresate att undersöka getapulianerna för fem kronor stycket, men bolaget betalar femton, och skilnaden stoppar ni i er ficka.»

»Min herre», sa' jag och började bläddra i en psalmbok, som låg på bordet, »jag har, Herren vare pris, fått ögonen öppna för skatter, dem icke rost och mal förtära

eller tjufvar grafva efter, och är alldeles likgiltig för hopandet af timliga egodelar. Jag står på hufvudet och gör bondgrin i Smålandsposten för småländingarna och den andra andliga allmogen i Sverige hvarje tisdagsmorgon klockan half åtta; det ger mig ett tarfligt lifsuppehälle och mera önskar jag ej.»

»Men lifförsäkringssaken är en stor och vacker tanke, till nytta för menskligheten, till trygghet i lif och död; det är ärofullt att verka för densamma, ni kan göra er ett namn inom assuransväsendets annaler.»

»Jag fruktar, att min naturliga benägenhet för högmod och öfversitteri då skulle ånyo få luft och jag alldeles förgäta den blygsamhet, hvilken varit alla svenska publicisters prydnad. Se på Jörgen Lundström!»

Den öfriga delen af samtalet mins jag inte, men den som något varit i lag med lifförsäkringsagenter, han vet på förhand, att jag, innan vi skiljdes åt, hade lofvat att egna bolaget mina krafter, ty hade jag *inte* lofvat det, så hade naturligtvis min värfvare setat der och öfvertalat mig ännu i denna stund utan andra uppehåll än som behöfts för insättande af nya tänder hvartannat år och en liten kur för inflammation i käkarna hvar tredje vecka.

Samma dag jag låtit sätta in annons i tidningarna, att jag mottog försäkringsuppdrag för Credit Viager (reservfond 25,000,000 francs), märkte jag en i ögonen fallande förändring beträffande mensklighetens behandling af min person.

Inte för att jag hade varit så rysligt älskad förut, men nu rent af sprang man undan för mig. Vek jag om en knut, blef det tomt på gatan framför mig, som om den sopats af kartescher; kom jag in på ett schweizeri, erinrade sig plötsligt alla de innevarande, att de hade något att beställa i andra ändan af staden, och jag lefde en hel vinter och köpte mig dess utom en frackkostym och ett sidenparaply bara på medel, som jag fått

af hyggliga soirégifvare, för det jag skulle hålla mig undan och inte skrämma bort folket från deras tillställningar.

På elfva månader var jag inte bortbjuden mer än en gång, och det var på fadderskap hos en familj, der mannen var öfver 60 år och frun led af hektik, så att ingen af dem var försäkringsbar, men när det blef kändt, att *jag* skulle stå fadder, blefvo hälften af de öfriga faddrarna af vigtiga affärer hindrade att infinna sig, och presten föll i en särdeles svår och farlig lunginflammation, som varade i precis fyra timmar.

Öfverallt misstänkte man mig för att vilja göra geschäft för Credit Viager (reservfond 25,000,000 francs).

Mötte jag en familj, som fordom visat mig en smula vänlighet, och började klappa de små ungarna på hufvudet, genast afbröt mig mamman med hvass ton: »Tackar så mycket, herr Sigurd, men vi ha redan köpt lifräntor åt våra barn. Adjö!»

Jag var artigare och uppmärksammare än någon annan mansperson i denna tarfligt civiliserade landsända, och bar stora buketter till medelåldriga fruar på namns- och födelsedagar. De mötte mig vanligen redan i salsdörren och menade med sötsura, satiriska leenden, att de voro »väl redan allt för gamla, så att premien skulle blifva alldeles för hög.»

En gång kom här ett statsråd till Wexiö. Med en stor mans tillförsigt och i förlitande på, att jag ej skulle våga rycka på *honom* med mina tabeller, prospekter och approximativa vinstutdelningstariffer, sporde han mig helt nedlåtande, hvilken ställning Smålandsposten ämnade intaga till den egyptiska frågan, enär engelske ministern i Stockholm yttrat, att kabinettet i S:t James derefter ernade taga sina mått och steg.

Det var de första vänliga ord jag hört på sju och en half månad, mitt bröst häfdes af stolthet, tårarne stego mig i ögonen, jag bugade mig djupt och svarade:

»Jag försäkrar er, herr statsråd . . . .»

»Kan ni då aldrig låta bli det der sakramenskade assuransgeschäftet!» utropade den store mannen och vände mig ryggen.

Jag gjorde hvad jag kunde för att ställa saken till rätta igen. Jag annonserade aldrig mera, jag brände upp mina tariffer, jag sålde prospekterna till makulatur, och jag skickade de kunder, som sjelfmant kommo, till de öfriga agenterna. De gamle och konservative skickade jag till agenten för »Thule», de Sverdrupshatande till agenterna för »Svea» och »Sverige», landtmannapartisterna till agenten för »Skåne», högre embetsmän till agenten för »Nordstjernan», det konstitutionella konungadömets anhängare och hofvets vänner till agenten för »Victoria». Sjelf gick jag till agenten för »Fylgia», ty det blef ändå allt värre och värre, och jag var intet ögonblick säker för mina lemmar.

Sa' ett fruntimmer, att hon skulle resa hem till sin pappa, som låg för döden, och jag, uppfyld af det innerligaste deltagande, sporde huru gammal hennes herr pappa var, kunde jag ge mig hin onde på, att hon skulle svara med sin hvassaste ton:

»Sjuttiåtta år, herr Sigurd; vi Lundströmmar bli alltid så gamla, att för oss lönar det sig rakt inte att försäkra våra lif.»

Frågade jag, för att ställa mig in hos en ung students mamma, angående hennes förhoppningsfulle sons planer för framtiden, utan att dervid ha den aflägsnaste tanke på Credit Viager (grundfond 25,000,000 francs), så blef hon röd som en kokt kräfta och genmälde med gråten i halsen:

»Karl har gudskelof af en värderad gynnare utan annan säkerhet än sitt namn fått låna 4,000 kr. till sin kurs, så att han behöfver inte bråka med pantsättande af lifassuranser och sådant der . . . .»

Jag bad och besvor de få vänner jag ännu egde, att de för hvar och en skulle tydligt och högljudt förkunna, det jag uppgifvit agenturen, hatade Credit Viager (reservfond 25,000,000 francs) samt aldrig gjort några försäkringar, undantagandes muntliga till fruntimmer; men man trodde mig lika litet, som man tror den prostituerade, hvilken bedyrar det hon återinträdt på dygdens väg, och jag funderade redan på att utvandra till Dahomey eller Nordpolen eller Nova Zembla eller något annat hyggligt ställe, der försäkringsväsendet var mindre kändt och respekteradt.

Men så kom, Gudskelof, telegram att Credit Viager (utan ett öre i reservfond) gjort konkurs, och nu har jag åter ett svagt hopp om att bli tolererad bland och af mina medmenniskor.

Kan någon visa sig hafva blifvit försäkrad genom mig, håller jag honom skadeslös genom återbetalande af hans utlagda premier. Både kapital och ränta.

Huru mensklighetens skrifsätt förändras och förenklas.

Om en forskare af nästa generation vill gå in i riksbiblioteket och taga en årgång tidningar från 1870 och en från 1900, så skall han få tillfälle till pikanta iakttagelser rörande stilens förenkling och uttryckens kraft.

Han skall i de olika årgångarna få läsa:

1870.	*1900.*
Det torde möjligen kunna ifrågasättas, huruvida våra ärade herrar stadsfullmägtige under sin i och för sig högeligen prisvärda sträfvan för samhällets förkofran alldeles full-	Djefvulskt nedrigt synes det oss, att de drönare och syltskånkar, vi låtit lura oss att invälja i stadsrepresentationen, utan all barmhertighet för de arma skattdragarne, på

komligt rigtigt lyckats afväga de offer vi f. n. kunna göra derför.

Med fullkomligt förtroende för den nuvarande regeringens vishet och sakkunskap, kunna vi dock knappast undertrycka ett uttalande om önskvärdheten deraf, att man något nogare gjort sig underrättad om allmänna opinionen i landet före framläggandet af ifrågavarande regeringsproposition.

Fröken Liljestängels underbart ljufva stämma smekte åhörarnes hjertan med sin smältande innerlighet, och fastän man möjligen skulle kunnat önska hennes fortissimo en smula tydligare, kunde vi vid hennes sakta, ack så sakta, hänsvinnande adagio ej värja oss för den tanken: Ett sådant adagio är det fjärilarnas vingar hvifta åt den blomkalk, å hvilken de slumra in i senan aftonstund.

Fröken Pettersson är en af de täckaste, vänaste företeelser vi på länge sett å vår lilla scen. Litet tvekande, litet outvecklad ännu måhända, men bärande inom sig löftet om en af svenska teaterns mest förtrollande ingenuer.

Hans blida, ömma och hängifna

sina lösa hugskott och abderitiska företag kasta det ena hundratusendet efter det andra i sjön.

Af en på slump hopkommen regering, sammanrafsad bland de argast skränande representanterna för en riksdagsmajoritet, hvilken ej längre åtnjuter folkets förtroende, kan man naturligtvis ej vänta annat än det fräcka förrådandet och förhånandet af nationens mest grannlaga intressen. Aldrig ha vi dock sett Don Quixotteriet och enfalden mera ohöljdt framträda än i det föreliggande regeringens förslag.

Huru fröken Liljestängel sjöng, är det oss, sanningen att säga, omöjligt att afgöra, ty till den plats, ungefär midt i salen, der vi sutto, trängde endast då och då ett ljud såsom af en mindre råtta, hvilken fått svansen under locket till mjölmåttet, afvexlande med ett annat, något gröfre ljud, närmast liknande en förhoppningsfull tvåårings ansträngningar att bli qvitt en i vrångstrupen fastnad sviskonkärna.

I afseende på fröken Pettersson vilja vi blott i all vänlighet erinra direktör Z. om att teatern *icke* är någon barnkammare.

Det kan vara flera än orkestern, som önska höra en så pass vigtig rol, och hvad de der oupphörligen upprepade handrörelserna och »naiva» hufvudristningarna beträffar, så kunna de möjligen tjusa till någon yngre timlärare i en flickpension, men blifva utan all verkan inför Brackköpings konstälskande publik.

I sällskap med sämre qvinsper-

sinne passade icke för vår kalla, egoistiska verld med dess mångahanda praktiska kraf. Oförmögen att fylla dem såsom han borde, gick han hastigt och oförmodadt bort från en verld, hvilken för honom väl hädanefter endast haft törnen att bjuda.

Härstammande från folkets djupa led, kom honom till godo en generation efter generation under ett tarfligt, friskt lefnadssätt sammansparad fond af kraft och energi, hvarmed denne kojans son lyfte sig så högt öfver mången med bördens och lyckans företräden begåfvad.

Redan i barndomen närd af håfvorna från Neckens demantesal, är det ju icke underligt om den unga fiolisten i sina toners renhet och välljud täflar med strömkarlen sjelf.

Den unga damen halkade och föll, man ryste för hennes öde och tordes knappast se deråt, men — englarne hålla trogen vakt om sina jordiska syskon; fröken Syrenqvist skadade sig ej alls och kunde snart med ett älskvärdt leende fortsätta samtalet med sitt sällskap.

soner förslösade han icke allenast sina egna medel utan ock den kassas, som blifvit honom anförtrodd. Oförmögen att möta revisionen och saknande' moralisk kraft att bära det öde han sjelf åsamkat sig, jagade den kanaljen en kula genom skallen för att undvika cellfängelset, som väntade honom.

Hans pappa var tullvaktmästare i »den gamla goda tiden» och fick genom mutor af stadens handelsmän medel nog att hålla vår aflidne vän vid universitetet, så att han kunde blifva en *högre* tjensteman vid tullen och pretendera *större* mutor än far sin.

Modern var fiskblöterska vid Drakens gränd n:o 6, två tr. upp. Bättre spirlångor än gamla Kajsa Strömbom hade fick man leta efter; också gick omsättningen raskt, och med vinsten höll hon tösen vid konservatoriet.

Det gick så till, att flickan drumlade omkull på klädningssläpet, snafvade och föll på ryggen nedanför afsatsen, men blef oskadad. Ändå någon nytta af de vanprydande turnyrerna, som vi nu dragits med i öfver tjugo år!

Lilla fröken tog ej värre vid sig än att hon genast hördes hviska till sin syster:

»Kors i herrans namn, Klara, du tror väl inte herr Petterson såg, att jag hade ett stort hål på strumpan.»

⁂

När upphöra qvinnorna att älska?

Då Ninon de L'Enclos — eller kanske det var fru Pettersson i Wernamo — vid 70 års ålder tillfrågades, vid hvilken tid qvinnorna upphöra att älska, svarade hon: »Fråga någon, som är äldre än jag».

Frågar man en småländsk torpare om samma sak — och det gjorde jag en gång — så svarar han: »Äsch, di ä stolleta ätter karfolk så länge di kunna smälta smör i munnen».

Frågar man en femtioårig guvernant, så svarar hon precis ingenting, men kastar på inspektoren och pastorsadjunkten blickar, som ge tillkänna, att kolförrådet ännu är godt vid hennes hjertas lokomobil.

Spörjer man en fransman när qvinnorna upphöra att älska, svarar han: »När de bli gifta», men det är inte sant, ty det är bara sina *egna* män de älskvärda franskorna upphöra att hålla af, när den heliga kyrkan sagt sitt: »Nu kan det gå an.»

Menskligheten stod rådvill, den fick intet svar på sin fråga, den visste ej vid hvilken tid det qvinliga lifvets höstregn släckte flammorna på den altarhärd, der halstret utgöres af en fiskbenskorsett.

Slutligen upphof magistraten i Kalmar sin röst, talade och sade:

»*Flickor under 40 år få ej anställas vid ölutskänkningsställena i staden*».

Fyratio år skulle således vara den ålder, då qvinnorna upphöra att bli farliga för oss, eller, hvilket är precis detsamma, då de ej sjelfve mera ha känslor för det kön, hvilket nu snart, sedan damerna kommit in vid både posten och telegrafen, icke har mera i behåll af sina gamla manliga privilegier än rättigheten att låta skjuta

ihjel sig af utländska kanoner och skyldigheten att liqvidera fosterländska modister.

Fyratio år skulle således vara den ålder hos qvinnan, vid hvilken en ung man utan fara för sitt lugn skulle kunna se henne i den mest förföriska ställning af alla: med venstra handen på flaskhalsen och den högra trofast omslingrad korkskrufven.

Fyratio år! O du kortsynta magistrat! Har herr borgmästaren aldrig från någon supé följt hem någon af dessa förträffliga fröknar, hvilka kommo till verlden under Ludvig Filips senaste regeringsår, och i tamburen tjusats af deras (fröknarnas, inte regeringsårens) melodiska: »Ack herr Z., så rysligt vänligt att göra sig så mycket besvär för en *gammal* flicka!»

Fyrtio år! O du naiva rådhusrätt! Har herr förste rådmannen aldrig till granne vid middagsbordet fått någon af dessa trefliga, lättkonverserade, smygkonserverade, lagom matfriska, genomhyggliga, för lite vänlighet så ytterst tacksamma ogifta damer, hvilka nyss hade börjat spela pianoskalor då slaget vid Fredericia stod, och som så förtjusande förstå att säga: »Lite gurka, herr Petersson! Det är så ofantligt blodrenande.»

Fyratio år! O du barnsliga Kråkvinkelsareopag! Har herr andre rådmannen aldrig i blandad kupé råkat tillsamman med någon godlynt, distinguerad fröken med den embonpoint, som man får 1885, om man såsom pensionsflicka kikat på 1850-talets stora komet, och har hon inte med intagande smålöje yttrat: »Var ogenerad för er cigarr, min herre; ack, det är samma sort som min pappas».

Har inte magistraten i Kalmar läst mytologi? Vet den inte, att den första värdshusflicka man känner, nemligen välaktade jungfru Hebe Winqvist, hon som under en längre följd af år var anstäld såsom bekjolad Ganymed å gudarnas klubb, ända tills Kristus kom och hon satte sig ner och lefde på räntor af drickspengarna, — vet inte

magistraten, att hon var i besittning af evig ungdom, alldeles som grefve Erik Josias Sparre och Upsala studentkår, samt att hon lemnat denna ovärderliga egenskap i arf åt alla sina medsystrar i alla tider, vare sig de passa upp på gudar i himmelen eller servera trettiörestoddar åt de landtmannapartistiske riksdagsmännen å Bährs café.

Är qvinnan rädd till sin natur?

Ehuru sjelf en ovanligt modig person, har jag ändå aldrig väckts till någon lifligare tacksamhetskänsla med anledning af det af Tegnér garanterade faktum, att »mannens mod är qvinnan kärt». Nej, jag har tänkt som så: »qvinnans mode är mannen *dyrt*», och så får det vara qvitt.

Vidare har jag tänkt: *är* qvinnan verkligen så rädd och vek, som skalder, gymnasister och underlöjtnanter tro?

Det är i sanning en sak, som kunde förtjena att utredas.

Det är sant, att hon är rädd för kopporna, emedan de vanställa ansigtet, men hon är inte rädd för att dansa sig varm, äta glace, få lungsot och dö, ty hon vet, att hon då blir en engel, och englarne se bra ut och behöfva inte tigga sina kostymer af snåla pappor och bråkiga äkta män.

Hon är rädd för slagt af renliga, beskedliga husdjur, emedan det är ledsamt att stoppa korf, men hon är inte rädd för löjtnanter, som ha till yrke att slagta menniskor, fordom med svärd i hand, numera oftast genom att ruinera svärföräldrarne.

Hon skulle vara rysligt rädd och generad för att låta en ung, mycket bekant man se sig i höghalsad peignoir och lång, tät underkjol eller i sin kyska, jungfruliga bädd, nedstoppad upp till hakan i filtar och kuddar, men

hon är inte alls rädd för att halfnaken låta hvilken främmande karl som helst sluta henne i sina armar, bara der sitta sex eller åtta andra karlar på en läktare och blåsa takten i messingslurar.

Hon är rädd för beskedliga råttor, spindlar och ödlor, men hon skickar blommor, konfekt och visitkort till intressanta och stiliga mördare hela veckan innan de skola afrättas.

Hon är rädd för att på gatan i 10 minuter bära ett paket, som väger 2 skålpund och som hon knappast känner att hon har i handen, men hon är inte rädd för att i hela sin lifstid bära ett snörlif, som klämmer och pinar henne, så att hon knappt kan andas.

Hon är rädd för att sticka sig i fingret med en synål, men hon är inte rädd för den rysliga sveda och värk, hvilken uppstår då man begagnar skodon, som äro halftannat tum för små.

Hon är rädd för igelkottar, men inte för vicehäradshöfdingar, och jag hemställer till herrar småländske bränvinsbrännare, hvilka de tro vara farligast.

Såsom barn är hon rädd för långa lexor och långa spelöfningar, men inte alls för långa klädningar och långa gymnasister.

Hon är rädd för att ro, åka, segla och spilla ölsupa på sig, men inte för att gifta sig.

Hon är rädd för att gå hårdt i dörren, när lillen sofver, men hon är inte rädd för att rifva ned himmel och jord och vända upp ned på hela huset för en röd bandända.

Hon skulle inte för hela sitt lif våga bestiga en luftballong, men om luftballongen bestiger *henne,* biter sig fast vid ryggslutet och kallas 'turnyr', då är det all right!

Den lilla stackaren! Hon gråter öfver ett litet sött poem, men ler så gladt när hon ser sin köksa sticka betsmanskroken i ögat på en lefvande gädda.

Hon är rysligt rädd för att få några droppar regn

på sin hattplym, men att gråta örngotten i den äkta paulunen så genomvåta, att hennes hårdhjertade man drömmer att han är ute på extrafin, välarrangerad kappsimning i Nordsjön, det är hon inte rädd för.

Huruvida mannen eller qvinnan är modigast, *vet jag inte,* men om du en lördagseftermiddag, när hustru din har fint och nyskuradt, kommer hem med nedsmorda stöflar och ber att pigan, som står och rör i gröten, skall få sätta på lite toddyvatten, så får du strax ett begrepp om den saken.

En bortglömd skål.

(Med anledning af sextonde allmänna svenska landtbruksmötets Hasselbacksfest 1886.)

Här firas svenska jordbrukets fest
Vid bålar och fylda krus.
Hvad källar'n har finast, köket bäst,
Hvad fuktade gommen fägnar mest
Bär's kring vid elektriskt ljus.

Bak' skogar och sjöar långt ifrån
Med svettig, flämtande barm
Går brutna tegarnas raske son
Och kräfver mödosamt jordens lån
Och nås ej af festens larm.

Och glasen de höjas gång på gång
Till ära för litet hvar,
Och Djurgårdslätten syns snart för trång
För alla prunkande blomsterfång,
Som smickret re'n gifvit har.

Men ingen nämner ett ord om *dig*,
Som väckte skördarnas gull
Med starka armar på mödans stig
Och förde kulturens käcka krig
Och plogen i tegens mull.

Här ordas om landets industri,
Som växer så stark, fast ung,
Men sotig broder, den glömma vi;
Är smidet vackert, — stor sak deri,
Om hammaren varit tung!

På Ladugårdsgärdets vida hed,
Klart synlig på långa håll,
I blänkande montrers granna led
Står alstrande flitens jägarked,
Ger lösen och svensk parol.

Bak' murar och förskinn långt ifrån
Med svettig, flämtande barm
Står verkstadens starke, raske son;
Vid pannans buller, pistongens dån
Han hör ej bifallets larm.

Så vill jag höja en bägar' sist
För Eder, I starke små,
Som aflats i armod, födts i brist,
I landets styfbarn, men som förvisst
Dess kärna ären ändå!

Hell hvarje ett ärligt karlatag,
Som bryter bygd uti nord,
Och tack för hvart trofast hammarslag
På svenska malmer i sotigt lag
På moderlig fosterjord!

* *
*

SKIZZER OCH BERÄTTELSER

Julens engel.

Julens engel traskade omkring derute i December-natten och tyckte, att han stält i ordning det rigtigt bra åt menniskobarnen, så att om de hade någon skam i sig, borde nu de flesta af dem vara lyckliga och glada.

Men så mötte han Asmodeus, afgrundsfursten från våningen inunder, hin ondes justitieombudsman, han som gör allt på tok, försinkar presidentsutnämningen för anständiga hofrättsråd och låter matmora komma öfver Pelle, just som han skall kyssa Stina i smyg i farstukammaren.

Det är klart, att julens engel och Asmodeus inte kunde hafva några vidare sympatier för hvarandra, men de hade kommit öfverens om, att när de händelsevis råkades, skulle de ändå iakttaga en viss yttre höflighet mot hvarandra, ungefär som konservative och liberale på ett publicistmöte, eller som 20 obekanta grisar i samma jernvägsvagn.

»God qväll!» sa' Asmodeus.

»God jul!» svarade julens engel.

»Du har varit ute och stökat till jul hos menskobarnen, tror jag.»

»Ja, nu ha de flesta af dem det rigtigt godt, stackarna, och i qväll hoppas jag, att du inte skall slippa in på rätt många ställen, min käre Asmodeus.»

Men då grinade Asmodeus så styggt som sjelfve Carl Anders Larsson i Maspelösa, när han räknade ut biskopslönen i Karlstad, och sa':

»Följ mig, ska du få se!»

Först kommo de in i en stor, vacker salong. Ljus, smycken, julklappar på alla bord, vänliga miner, tanter och farbröder, stor slägtsamling, och borta vid pianot en liten söt fröken i brun atlastunique med sammetsbesätt-

ning och en beundrande notarie i helgdagsmin och hvit väst vid sidan.

Och notarien vände notbladen, och fröken spelade Adams julsång, och notarien suckade, och fröken rodnade, och notariens fingrar darrade, och frökens ögon blefvo fuktiga, och till slut sågo de ut båda två som om de hållit på att få annandagsfrossan.

»Hvarför tala de inte om, att de älska hvarandra, de dumma barnen?» sa' julens engel.

»Derför att han inte har så att han kan köpa tolf pund smör om året, valnötsmöbler, trymåer och en sidenklädning hvar tredje månad; se det der är *min* specialitet», grinade Asmodeus.

Men julens engel visste, att notarien i den hvita västen mycket väl kunde både föda och kläda den lilla fröken i den bruna atlastuniquen, om de hade rimliga anspråk på lifvet, och så flägtade han med sin hvita vinge på de två och försökte flägta in i deras hjertan, att de skulle ge hvarandra till julklapp offret af alla sina fördomar om valnötmöbler och trymåer och svart siden och kulört siden och kalas och sommarnöjen, och en stund såg det verkligen ut som om han hade lyckats, men då hviskade Asmodeus: »Hvad skulle Peterssons och Jönssons och Anderssons tycka?» och så ljöd det i detsamma en skärande disonnans från pianot, och mamma sa':

»Usch så rysligt falskt! söta Ebba.»

Och Ebbas hjerta sade detsamma, men inte om Adams julsång.

Då svepte julens engel in sina vingar i vaxduksfordralet och började sparka på sig sina guttaperkagaloscher, men Asmodeus var barfota, ty han hade en sådan underlig bockfot, att en passande stöfvel till den var något lika otänkbart som ett antagligt härordningsförslag i Sverige.

Och så traskade de åstad till den rike fabrikören

tvärs öfver gatan. *Han* tycktes ha allt hvad hans hjerta kunde åstunda: valnöt och fågelögonsträ och speglar och sammet och siden och vagnar och ett par hästar, som kostat 5,000 kronor i Hannover, och en hustru, som drog trettio alnar tyg till en gåbortklädning, och en son, som tagit prillan i Upsala på bara sju terminer, och en dotter, som kunde spela alla Chopins bitar utan att ens händelsevis få fatt i en ren ton.

Men fabrikören hvarken skrattade eller åt eller drack på julafton. Han gick bara och suckade och tittade på venstra framstycket af sin helgdagsbonjour, som om den varit en lotteridragningslista och han förgäfves letat efter sitt eget nummer.

»Stackars karl, sa' julens engel, han har visst spillt stearin på den fine rocken.»

»Nej, men han blef tillbakasatt vid den stora ordensutnämningen på kungens namnsdag och fick bara Nyststjernan, när hans granne, Brackstads andre fabrikör, blef kommendör af Lilla kakelugnsluckan; så det kan ingen undra på att *han* sörjer.»

Men julens engel, som så gerna ville se den tjocke fabrikören lite munter på julafton, försökte hvifta in i hans hjerta, att ordnar ä' bara skräp och humbug, att hvar och en borde vara en man för sig utan yttre påhäng, och att för resten Nyststjernan var nära på lika vacker som Kakelugnsluckan.

Men då kan en tro Asmodeus var tillreds med att föreställa: »Nyststjernans band är bara grönt, men Kakelugnsluckans blått, Nyststjernan har bara sex uddar, men Kakelugnsluckan åtta» o. s. v.

Och den tjocke fabrikören gick på sjelfva julafton från både lutfisk och gröt in i sitt rum och slog dörren i lås och satte sig i sin gungstol och grät bittra tårar öfver sin Nyststjerna, alldeles som om han varit ett barn och Nyststjernan en sönderslagen trähäst.

Då visste sig julens engel rakt ingen annan råd för att kunna visa Asmodeus en rigtig lycklig menniska, än att föra honom upp i fjerde våningen till en liten poet, som skrifvit så vackert i julkalendrarne om 'den signade qväll, då lifvets oro tystnar och menniskohjertat slår i takt med de snabba herdefjäten, som skynda till krubban i Bethlehem'.

Och när den lille poeten hörde andeväsen spöka på sin kammardörr, så trodde han det var någon af muserna, som kom med ett fång idéer och klingande rim i julklapp, och bad dem stiga på, men när han fick se, att det var julens engel, som han aldrig rigtigt förtroligt umgåtts med, sedan han var barn i verlden, då fyldes hans ögon af brännande tårar, och han lutade sig åter bekymrad ned öfver ett papper på bordet.

»En dikt till Henne»? förmodade julens engel.

»En skräddareräkning!» — smålog Asmodeus, som tittat öfver axeln på poeten.

Och åter började julens engel flägta frid och tröst i ett menniskohjerta: hviftade in idéer om skräddare, som bevilja två års kredit, om skräddare, som låta tala vid sig, om skräddare, som ge 50 % rabatt åt poeter, om skräddare, som af princip aldrig lagsöka o. s. v., men Asmodeus skrek: »Ljug inte!» och poetens tårar föllo med ett lindrigt plaskande ljud ned på en post: »Uttagit punschfläckar på en ljusblå redingote = 1,50 kr.»

Och åter stodo våra båda resenärer ute i Decembernatten och huttrade och fröso, ty Asmodeus hade det så varmt derhemma, så att han alltid glömde ta skinnvästen på sig när han for bort, och englarne töras aldrig klä sig i pels för prestmötet i Lund.

Så gingo de till en lärd man, hvilkens beröm fylde hela den civiliserade verlden och Småland med, ty han hade räknat ut kubikinnehållet af en stor komet och upptäckt en tusenfota, som ingen före honom haft en aning

om, och kejsare och kungar hade bjudit honom femtio riksdaler i timmen, för att han skulle resa ut i främmande land och föreläsa om den stora kometen och den lilla tusenfotan; men hans egna landsmän hade salat ihop så att de kunde lofva honom femtio riksdaler och tjugofyra skilling i timmen, för att han icke skulle beröfva sitt fosterland den närmare utvecklingen af kometens kubikinnehåll och tusenfotans knävecksmuskler.

Den mannen hade pengar och ära, betalta skräddarräkningar och en matsmältning, som skulle trotsat alla uselheterna på ett småländskt småstadssmörgåsbord. Han borde alltså vara mycket lycklig på julafton.

Men ack nej; posten hade just medfört den förkrossande underrättelsen, att långt nere i Brasilien hade en annan lärd herre upptäckt en splitter ny sorts snigel, grå till färgen och långsammare i sina rörelser än något annat lefvande väsen på den kända delen af jorden. Först hade forskaren trott, att det var det species af snigelslägtet, som kallas 'kunglig svensk statskomité', men sedan man uträknat, att djuret ändock förmådde förflytta sig $^1/_4$ tum i månaden, hade man funnit origtigheten af detta antagande.

Och åter började julens engel hviska tröstens ord till den stackars lärde och intala honom, att han skulle stuka sin brasilianske kollega med någonting *ännu* långsammare än hans snigel och till den ändan skicka honom handlingarne i ett svenskt rättegångsmål, som genomlupit alla instanserna.

Men Asmodeus hånlog och sade: »Den gubben går inte; ty den svenska kurialstilen är så torr, att alltihop skulle afdunsta på vägen.»

Då skylde julens engel sitt anlete och grät.

En sådan verkan har sanningen äfven i en satans mun.

Och Asmodeus och julens engel gingo länge om-

kring på juleqväll utan att finna någon rigtigt lycklig menniska.

De träffade en löjtnant, som fått ett sparbankslån och vunnit femtio kronor på vira, men han plågades jemmerligen af liktornar, emedan han ville kokettera med små fötter.

En handlande, öfver hvilken lyckans håfvor strömmat i form af rikedom, helsa, framgång och medborgares aktning, funderade ändå på att lemna denna verlden medels en snara i kakelugnsspjellet, emedan hans svärmor mot all förmodan lyckligen genomgått en operation för svullnad i tungan.

En liten söt flicka om elfva vårar, som länge varit lycklig i den tron, att hon hade den största och beskedligaste dockan i verlden, sörjde öfver att hon fått höra, det på en tron uppe i ett litet nordiskt, sillproducerande land satt en docka, som var mycket större och mycket beskedligare än hennes.

Asmodeus log och julens engel förtviflade. Slutligen fingo de se ett ljus glänsa till i ladugården vid en liten bondgård. Deruppe på höskullen stodo Pelle och Lisa och nappade ut doftande klöfverhö till nattfoder åt kossorna.

O hvad de skrattade och pratade! Och så ibland, när kölden bet för hårdt eller hjertat slog för varmt, jag vet inte rigtigt hvilket, lade Pelle armen om Lisas lif och tryckte henne intill sig, och då lät det alldeles som om det smällt till en liten smula under den stora hufvudduken.

Asmodeus mörknade, och julens engel log. Här hade de träffat på ett par, som inte voro ledsna af sig. Men mörksens tjenare tyckte ändå, att han skulle göra sin pligt, och så gaf han sig i tal med Pelle:

»Fy tusan hvad här ä' kallt i detta rucklet.»

»Ja' har Lisa å fårskinnspelsen å värma mej mä.»

»Du är allt fattig som få, min stackars gosse!»

»Men stark och glad som ingen, lille herre.»

»Är du säker på, att Lisa blir dig trogen alltid.»

»Här ä' Gu ingen likare, som frestar 'na.»

»Du får allt slita och släpa rysligt, din stackare.»

»Ja dä blir matlust å dä, ska herrn begripa.»

»Lifvet är tungt.»

»Men Lisa ä' grann. — Akta sej, så herrn inte får hökroken i skallen.»

Nu var det sent på qvällen, och våra båda vandrare beslöto att gå hem och lägga sig: julens engel vid hufvudgärden hos en knoppande ungmö, som i rosiga drömmar såg honom omklädd i frack och lackerade stöflar med hennes balbok i handen; Asmodeus hos en gammal förstockad ungkarl, som inte hade stort bättre hjerta än han sjelf.

Men först slog engeln klatsch med vingarne och sa:

»Du blef stukad till sist ändå, min gosse!»

Då gned Asmodeus sin bockfot mot den röda trikoten och mumlade:

»Ja, här fins menniskor, som äro så dumma, att de inte ens ha vett att känna sig olyckliga en gång.»

Punschglasets memoirer.

Det var för mycket länge sedan en gång, då jag under mina vandringar ute i marken träffade på skärfvorna af ett sönderslaget punschglas, hvilka lågo i gröngräset och förargade sig öfver, att de nu måste låta sig kyssas af sniglar och daggmaskar i stället för af vackra underlöjtnanter, välförståndige vice häradshöfdingar, lärde skoladjunkter, behändige handelsbiträden och vid festliga

tillfällen t. o. m. af väna tärnor, som gingo utför med hjertat och inför med tåspetsarne.

Jag kände inte rigtigt igen det der punschglaset, men som jag varit i sällskap med de fleste af dess slägte i södra Sverige, och man ju dessutom bör vörda olyckan, lyfte jag på hatten och sa' på latin:

»Salve serinissime spiritus rector!»

Hvarpå den största skärfvan svarte så vänligt hon kunde:

»Dra åt h—e!»

Jag försäkrade, att jag gerna skulle velat stå till tjenst med så lite, men undskylde mig med, att topografiska kårens kartarbeten ännu icke så framskridit, att man säkert visste vägen, och för tillfället funnos hvarken krögare, balettdivor, »der Blaue Wolf» eller resepredikanten Fransson att tillgå såsom vägvisare.

Föreslog i stället, att det gamla glaset skulle berätta mig något ur sitt händelserika lif.

Och glaset berättade:

Ömma föräldrar vilja sällan, att deras välartade barn skola taga kondition på värdshus i anseende till de många frestelser och faror, för hvilka de der äro utsatta. Värdshusvärdarna respektera dessa känslor och nöja sig i ädel försakelse vanligen med den slarfvigaste, snäsigaste och otrefligaste delen af menniskors barn till betjening. Det kostar mindre och gör derigenom värdens pung tjenligare för denna jorden. Det uppöfvar tålamodet och gör derigenom gästernas sinnen tjenligare för himmelen.

Äfven till glasbrukets barn sträcker sig denna källarvärdarnes förkärlek för secunda vara. En bränning glas, i hvilken färgen icke blifvit rigtigt klar, tjockleken fallit ojemnt ut och fötterna lida af någon liten omärklig vindhet, har alltid goda utsigter att komma på en andra klassens restaurant.

Allting här i verlden har sin orsak och sin verkan.

Amor är blind och kommer derföre ofta till gamla gummor, jag var sned i grepen och kom derför till källarmästare Pettersson.

Och skall jag säga herrn sanningen, så fann jag der, att lifvet är bara uselhet och att den smula glädje, som fins deri, ligger och gömmer sig som en sötmandel i en sexkannegröt.

Samma afton jag och mina elfva syskon kommo der i huset, var der slutbal med stadens danselever. Der var lif och lust och lekande fröjd; alla barnen voro glada, lockar flögo, ögon blänkte, skoband brusto, fiolisterna svettades, småflickorna föllo i skratt och smågossarne i otakt.

Jag och syskonen voro ju heller inte annat än barn, der vi stodo på buffeten jemnt åtta dagar efter vår födelse i glasugnen. Också nickade vi muntert mot hvarandra, så att det klingade helt gladt från vår lilla bricka, under det två dussin stadiga ölglas, som sett mera af verlden, stodo bredvid oss, tröga och dåsiga som gamla kammarråd på embetsrummet.

Så var der en liten flicka, som var vackrare än alla de andra tillsammans. O, hvad hon var varm efter dansen, hvad det bruna håret gnistrade och näsborrarne vidgades, då hon, väntande på sin tur i françaisen, stod och log och lekte mot golfvet med spetsen af sin hvita sidensko!

Så kom hennes pappa, tog lillan vid handen och förde henne fram mot buffeten. Ack, hvad vi voro afundsjuka på hvarandra i ovissheten om från hvem af oss, som den lilla elfvan skulle kyssa bort några droppar. Jag blef den lycklige och uppsnappade i förbifarten den blick af oändlig kärlek, som den öfverlycklige fadern gaf sin lilla flicka.

Fjorton dagar derefter hängde pigorna hvitt för fönstren, satte hvita öfverdrag på soffa och stolar i restaurantens förmak och radade upp konfekt med svarta kara-

mellpapper på långa brickor. Våningen var hyrd för en begrafning, pigorna sågo dystra ut, som om de väntat sig särskilda drickspengar derför, och källarmästaren sjelf lade sin panna i djupa, ordentliga veck, som om han tänkt sätta upp hvart enda ett på räkningen.

Sedan kom han, som hade beställt alltsammans, och skulle se efter, att allt var i ordning. Det var en äldre herre med nedböjd hållning, och konvulsiviska snyftningar skakade hela hans gestalt. Så kom han att vända ansigtet mot buffeten och jag såg — den lycklige fadren från barnbalen fjorton dar förut.

Lillan hade ätit glaçe strax på dansen och blifvit kall under hemvägen, följande dag lågo »de små cendrillonsfötterna med ett perpetuum mobile i hvarje tå» — som dansläraren så prydligt yttrat — och skälfde i febersmärtor under sängfilten, och nu slumrade hon så godt i en liten hvit kista med guldstjernor på locket.

Stackars far! Jag hörde skänkflickorna säga, att man nästan fått bära honom från grafven.

Efter tre veckor träffade jag honom vid ett spelbord inne å schweizeriet, och hade hans lilla flicka så många englar omkring sig, som hennes sörjande pappa då kommenderade fram afgrundsandar, när betarne gingo för högt, så var hon i godt bevar.

Åh, min herre, menniskan är ett uselt ting, fullt ut lika bräckligt och bristfullt som secunda glasvara med sneda grepar!

En dag på vårsidan kom källarmästare Pettersson in i stora salen, stannade framme vid ljuskronan och ansträngde sig alldeles vådligt med att se ut som en general på ett slagfält. Så kommenderade han fram 150 af mitt slägte, tre stora bålar och en här af sodavattensflaskor, den ingen räkna kunde.

De vid stadens läroverk nyblifne studenterna skulle ha fest på qvällen.

Det finnes fyra tillfällen i mannens lif, då han är stolt som en kung, icke vill byta öde med någon och blickar ned på jorden såsom från ett fågelperspektiv. Det ena är när han lemnat sockorna och får sitt första par stöflar, det andra när han för första gången hör egen klocka knäppa i västfickan, det tredje när han tagit studentexamen, det fjerde när han fått ja af den första fästmön.

Ty nu för tiden gifter man sig aldrig med »den första».

Blefve han än sedan riksdagsman för Sorunda, trots origtigt förnamn på valsedlarne, eller ständig stipendiat i svenska akademien för en för 25 år sedan utförd öfversättning, som ingen menniska läst, — han skulle dock aldrig mera känna sig så lycklig.

Och de unga studenterna kommo och svärmade kring i källarsalen under jublande fröjd, och fränder och vänner tryckte lyckönskande deras händer, och det fanns icke *en* af de hvita mössorna, som icke *ännu* var hvit och fläckfri och jungfrulig som nyfallen snö.

Och primus fattade min sneda grepe och höjde mig på senfull arm och utbringade ett lefve för dagen, för studentlifvet, för framtiden, hoppet, ljuset och glädjen, ja, för allt detta, som fyller hjertat, då man är aderton år och nyss slungat sin gamla gymnasistmössa öfver skolplanket.

Det var en vacker yngling, oförderfvad och full af hänförelse, och det föll icke ens någon af de gamle lektorerna in att dra på munnen, då han i en hast förvandlade mig till en löftets bägare, vid hvilken han svor att egna hela sitt lif åt ljusets och sanningens tjenst, åt vetandets idrott på ännu obrutna banor, och att aldrig låta lefvebrödet träda i förgrunden framför lefnadsmålet.

Några år efteråt fick jag följa med min moster kaffekannan och »en half af Bergens bästa» in i ett af de enskilda schweizerirummen. Der voro ett par landtjunkare och en tjock, rödbrusig länsman, som med verklig

vältalighet utvecklade, huru trion skulle kunna »sko sig» på utredningen af en kullbytterad affärsväns konkurs.

Jag fick äran blifva länsmannens glas, passade på att titta honom in i ögonen då han drack, och skälfde ofrivilligt till, så att han spilde ett par droppar på västen — ty det var »*primus*», ljusets kämpe, forskningens heros in spe . . .

Jag var ju bara ett stackars skefgjutet punschglas (secunda), men jag rådde inte för, att jag fick min första remna då. Ser ni, här, just här uppe vid kanten!

Sedan gick den ena dagen med den andra. Värst var det att höra på alla de dumma skåltalen, såsom när stadens riksdagsman, hvilken på riksdagen visat sig inte vilja offra ett öre för häfdandet af rikets sjelfständighet, stod på kungens födelsedagsbal och med tårar i ögonen talade för det »kära, älskade fosterlandet», eller när roddklubbens halfrusiga medlemmar, hvilkas hustrur alltid sutto ensamma i hemmet och hade tråkigt, famlade fram till bålen vid slutet på gillet och utbringade en varm och glödande skål för »qvinnan», eller då någon gammal bondplågare fått kungligt nådevedermäle, för det han i respektive 25 eller 50 år förstått att lotsa sig fram mellan strafflagens paragrafer.

Men en qväll, då fabrikör Barkengren hade hyrt smårummen för en familjefest och med af rörelse skälfvande stämma bad »de närvarande med honom förena sig i en tacksamhetens och den sonliga kärlekens bägare för hans fru svärmoder», då blef det för mycket för oss, och sex af mina syskon sprucko af skratt.

Slutligen var blott jag och ett par af de mina qvar af hela dussinet. Vår form var icke heller längre modern och vi användes blott, då det var fråga om att servera mycket tarfligt folk i utvärdshusets trädgårds aflägsnaste bersåer.

En afton i slutet af förliden Juni månad slängde

skänkjungfrun mig och en kamrat samt en halfva Cederlunds på en bricka och bar oss långt ut i trädgården.

Der satt den unge skräddarmästaren och stack sina spindelben under trädgårdsbordet och sin arm om lifvet på sin unga, vackra hustru och sina små hvassa ögon in i hennes rosiga anlete.

»Vars'go!» sa skänkfröken.

Men de hörde henne inte, för si de hade varit gifta i bara tre månader.

»Nöt!» mumlade skänkfröken.

Men den lille skräddaren hörde inte det heller. Han hade öfver hufvud på den sista tiden inte hört på någon annan än sin Anna och mistat två bra kunder, för det han satt häradsskrifvarens landstatsknappar på majorens uniform.

»*En krona!*» skrek skänkfröken, och då vaknade skräddaren upp så pass, att han kunde taga fram sin tunna plånbok och betala.

Och en stund efter det skänkfröken var gången och lille skräddaren tömt mig ett par gånger, tog hans Anna honom om kinden, drog ned hans hufvud i jemnhöjd med sitt eget, rodnade förfärligt och hviskade något mycket, mycket tyst i hans stora, röda öra med messingsring i nedersnibben för den svåra tandvärkens skull.

Inte hörde jag, hvad de sade, men något roligt måtte det ha varit, ty båda sågo så innerligt lyckliga ut, och så frågade skräddarn Anna, om hon »bara trodde, att det fanns plats för en liten vagga i den trånga kammaren?»

När de sedan gingo, välte skräddaredrummeln omkull bordet, så att jag blef krossad, som ni ser mig nu, men det gjorde då detsamma, ty jag hade ändå i mitt lif fått se ett par rigtigt lyckliga tosingar.

Och vardt detta slutet på bägarens saga.

⁂

"Repetition."

»Direktören bad mig helsa och säga, att fröken skulle komma ned på teatern redan kl. 7 till repetition.»

Den gamla 'reqvisitan' försvann, och hon, som skulle repetera kl. 7, var ensam i madam Jönssons lilla mörka, tarfliga 'förmak', som hon hyrt för 14 dagar, ty så länge skulle teatertruppen ligga qvar i staden.

Klockan var bara 1/2 6 och rollen kunde hon, novemberhimmeln var redan alldeles mörk, regnet störtade ner, så att hon kunde inte ha något nöje af en promenad, och ingen menniska kände hon för resten, som hon kunde gå till i den lilla staden.

Kamraterna förstås, men till dem går man, då man vill låna krås till 'Tartuffe' eller skor till 'Cornevilles klockor' eller höra skandaler om de andra kamraterna, men inte då man hade ledsamt och vill muntra sig en smula, eller behöfver lite vänligt deltagande. Teaterkamrater äro inte af *den* sorten, inte.

Men der var ödsligt och mörkt i madam Jönssons förmak; den usla lilla lampan kastade en osäker, darrande dager öfver de perlfärgade stolarnes nötta öfverdrag, och evangelisten Johannes i lithografi inom glas och ram såg mildt förebrående och liksom lite afundsamt på aflidne snickare Jönsson, som prunkade i olja på väggen midt emot.

Man kunde minsann behöfva sig en cigarr och ett par glas punsch. Madamen stälde om båda delarna; hon hade haft teatermenniskor inackorderade hos sig förr, och att damerna drogo några bloss då och då och läppjade lite på Cederlunds brygd, föreföll henne lika naturligt som att salig Jönsson rappade om henne sjelf, då han kom onykter hem om lördagsqvällarna.

Och fröken —n satte sig ned att meditera.

* * *

Hvarför hade hon egentligen fått den der rollen, Annas moder i 'Vermländingarna'? Vid alla de sällskap, hon varit förut, hade hon 'gjort' Anna sjelf, men nu skulle den lilla modisten, som de fått tag i uti Helsingborg och som varit med truppen i bara tre månader, 'lösa den uppgiften'. Min Gud, så löjligt, hon kunde hvarken gå eller stå som en 'rigtig teatermenniska', och då hon vid repetitionerna i vansinnighetsscenen med prosten skred öfver golfvet, såg det ut som om hon motat ut en kull kycklingar.

Men — hon var bara 19 år, och direktören hade sagt: »Om förlåtelse fröken —n, men jag tror, att *hon* passar bättre för det partiet.»

Det var en karl, som visste hvad han gjorde, ty han hade gjort sin uppkomst såsom cirkusclown och förstod sig godt på när kamparna blefvo gamla och stelbenta.

Ja, det måste vara så; hon var blifven gammal och fördes så småningom öfver in i 'gumfacket'.

Så här på eftermiddagen, när det inte var spelafton och inte Kråkvinkels jeunesse dorée gaf supé för aktriserna, då hon var för sig sjelf och burkarne derborta vid spegeln lemnades i ro, var hon också sina modiga 38 år.

Annars 'bara 24', men det der gick visst inte nu längre.

Hon mindes så väl då hon endast var 17 år och jemte sin mor, den stackars lungsigtiga komministersenkan, satt på vindskammaren deruppe i Stockholm och gjorde blommor. O, hvad hon jublade och sjöng, antingen de kransar, som växte under hennes händer, voro ämnade åt lifvets eller dödens brudar!

Den lilla kanariefogeln vände ibland beundrande på sitt lilla gula hufvud, och den gamle registratorn, som

hade sin kupa på samma vind och var nästan lika gul i synen som kanariefogeln, sade minst sex gånger i veckan: »Ni borde gå in vid teatern, min lilla vän.»

I början hörde hon det inte, sedan skrattade hon deråt och slutligen ville hon det.

Men mamma sade, att då skulle hon sjelf dö och salig Gnoander vända sig i grafven, der han låg på Kräklinge kyrkogård, och då kom det naturligtvis inte i fråga.

Men så dog mamma, och en gammal farbror, till hvilken den moderlösa skref och omtalade det, svarade i ett långt och ömt bref — hvars hufvudinnhåll var, att han älskade sin systerdotter innerligt, men var en fattig karl med två egna barn och bara 9,000 kronors lön om året — att hans hjerta alltid stod på vid gafvel för hvarje kär slägting, men att man var trångbodd i den lilla våningen på endast 7 rum, 'rigtiga kyffen, min söta', samt att han för tillfället inte kunde göra annat än be den gode Guden beskydda och bevara henne i den farliga verlden med alla dess frestelser, ty de 25 kr., som medföljde i brefvet, dem ville han inte ens nämna, dem lemnade han så gerna åt den unga flickan, 'för hvilken han intresserade sig på ett sätt, som endast blodets högt talande röst kan förklara'.

* * *

Dagen efter mottagandet af denna hjertevarma epistel fick hon audiens hos den store direktören för den lilla scenen å en af hufvudstadens sekundteatrar.

Hon hade sjungit en liten enkel visa och ackompagnerat sig sjelf å pianinot, men ack: rösten hade alls inte tagit sig ut på samma sätt i detta stora rum, som i hennes egen lilla kammare, den ljöd ihålig, sväfvande och förskrämd, och den myndige direktören såg inte fjerdedelen så förtjust ut som den gamle registratorn derhemma i vindskupan.

»Låt oss vara uppigtiga mot hvarandra, min lilla; er röst är det ingenting vidare med, en rätt-täck kammar-alt, som blir beslöjad och detonerar, när ni skrikit ett par år och förkylt er ett halft dussin gånger. Dessutom dröjer det länge innan vi få så pass rykt på den, att ni får vara med om något annat än ensemblesaker. — Men jag skall engagera er i alla fall, ty . . . hm . . . ja . . . ni vet naturligtvis sjelf, att ni ser ut som folk?»

Den blifvande debutanten rodnade.

»Inte illa, verkligen inte illa, på min ära, den der minen klär er verkligen. Nå hvad säger min lilla vän om 90 riksdaler i månaden och 2 riksdaler i flitpengar hvar qväll ni spelar, d. v. s. när ni börjar få några roller, ty i förstone får ni nöja er med att uppträda som 'folk'; det är minsann många högt uppsatta personer, som inte kunna det, ha ha ha!»

Hon neg och tackade.

»Och så får ni naturligtvis hålla er med kostymer sjelf, och *snygga* kostymer, hör ni det! Jag tål intet snusk vid min teater; allt skall vara nytt, fraischt och elegant. Nå, äro vi öfverens?»

Hon undrade hvad de der kostymerna kunde gå till pr år, men hon tordes inte fråga. Var det inte öfvernog af lycka att hon var antagen?

Han hade yttrat sig med ringaktning om hennes röst, men likväl engagerat henne. Hvad kunde det betyda, om inte att hon hade anlag för scenen? Hon skulle aldrig blifva någon Patti; nåväl, var det kanske inte lika bra att bli en Rachel, en Ristori! — Vid sekundteatern!

Så mindes hon en qväll, då hon grät för det hon inte fick några roller och inte hade några penningar till de förhållandevis rätt dyra drägter, som hon ändå skulle bära.

En äldre kamrat som redan uppgifvit alla 'konstnärsfunderingar', sökte trösta henne:

»Hvad lipar du för? For det du inte får några roller! Tacka du Gud för det, ty desto ledigare har du. Du placeras ju i alla fall i alla grupper så nära rampen som möjligt i så snygga gångkläder som möjligt. Hörde jag inte baron Y. senast i går yttra, att du är vår vackraste dekoration.»

»Och de der drägterna, tror du jag stjäl dem! Det är skamligt, att vi ej få löner, som räcka till kläderna på kroppen.»

»Kan inte finna det. Andra få *betala* för sina saluhallar, månglarebord och klädstånd, der de exponera sina varor; *vi* få icke allenast visa oss på scenen, utan att erlägga någon hyra, utan vi få till och med lite dricks-pengar, är det inte bra det, kanske? Din ungdom och ditt fagra anlete äro *dina* varor; är det kanske direktörens fel om du ingenting säljer?»

»Jag vill ingenting förstå af dina anspelningar, men skulle vara dig tacksam, om du sade mig huru det skall gå till att köpa kostymer för 2,000 riksdaler och sjelf lefva, allt på 1,080 riksdalers lön.»

»Ack du lilla naiva barn; det aritmetiska problemet måste baron Y. hjelpa dig att lösa.»

* * *

Och han löste det åt henne, så lätt, så behändigt, att hon ofta sedan sjelf skrattade åt att hon kunnat grubbla så mycket öfver en så grufligt enkel sak, löste det vid små glada fester, der hon var drottningen och han slafven.

Tills vidare . . .

Men ibland for ett dystert drag öfver kindernas gropar. Hon tyckte sig midt under sångens larm och cham-

pagnekorkarnas smällar höra stackars mammas pinsamma grafhosta, och stundom lyssnade hon på baronens sinnrikaste infall med en frånvarande min, alldeles som om hon i fjerran hört den gamle komministern vända sig der borta i Kräklinge kyrkogård.

* * *

En afton var baron Y. opasslig och »kunde alls inte ta emot någon främmande».

Opassligheten fortfor i fjorton dagar. Herre Gud, när man för ett muntert lif i oskyldig ungdomsglädje, tar man så lätt skada till sin helsa, och då vill man ju helst spara sina vänner åsynen af ens lidande. — Fröken —n fick aldrig mera företräde.

Det var då, som hon gick in vid landsortsscenen.

Der fick hon roller!

»Jeanne d'Arc» gjorde hon efter 6 repetitioner, »Hjördis» efter 4, »Regina von Emmeritz» efter 7; allt det der gick som en dans. Från det ena sällskapet till det andra, från den ena staden till den andra, den ena blomsterhyllningen efter den andra, och så — små trefliga supéer efter slutadt spektakel. De beskedliga landsortsbladen jemförde henne visserligen aldrig hvarken med Rachel eller Ristori, men de hade en stereotyp fras liggande för hennes räkning: »Fröken —n är en alltid behaglig företeelse på scenen, en artist, som utan några störande öfverdrifter ger en god bild af författarens väl genomtänkta dramatiska personlighet.»

* * *

Men så kommo de första rynkorna vid ögonen, hufvudvärken om förmiddagarne, billigare buketter, färre supéer och ett kyligare omnämnande såväl i »Brackstads Vecko-

tidning», som i den högt aktade »Barntrumpeten» i Skråköping.

Och så slutligen till råga på allt — moderns rol i »Wermländingarna»!

Men nu måste hon åstad på repetitionen och spela mamma åt den lilla modisten från Helsingborg, som motade höns med benen och sågade luften med armarna.

Repetition! — Ja, hon hade sannerligen repeterat denna qväll. Hon hade afslutat räkningen med det förflutna, och då hon tänkte på det tillkommande, afundades hon mammas lille gule »Pippi», som en morgon fanns kall och stel med näbben under vingen i buren bredvid sitt vattenglas....

— — — — — — — — — — — — — — — —

Nu skulle ingenting i verlden smärta henne mera, nej, inte ens om så sjelfva »Barntrumpetens» konstanmälare ville påstå, att hon numera inte alls vore »en behaglig företeelse på scenen».

Men hvad vill detta säga? *Tårar!*

Det är ännu tio minuter till repetitionen, och det regnar så rysligt ute. Hu! man måste bestämdt ha sig en ny cigarr och ett stort, stort glas punsch...

Ingen minnenas skål, ingens glädjens pokal, men — en glömskans bägare, ensam i madam Jönssons förmak!

* *
*

En hopplös strid.

Sven Nilsson hade inte fått gården för dyr, det kunde då ingen säga; sjutusen riksdaler för tre åttingar, som födde åtta kor, ett par oxar och en häst, samt hade välbygda hus, det var ju rampris.

Och Sven sjelf kappades med solen vid midsommartid att stiga tidigt upp; sedan gick han och slog af sitt

gräs tills det blef så sent och skumt, att han inte kunde se att akta lien för stenarna, och då tog han, i stället för att gå och lägga sig, höbågan på axeln och bar in ett par lass hö, och sedan gick han till hvila vid 12-tiden på natten, men då sof han också förstås rätt godt, om han visste sig fri för utmätning i veckan, för han låg inte och grämde sig öfver, att han blifvit förbigången vid sista stora ordensutnämningen och hade aldrig haft råd att äta så mycket, att han hunnit samla ihop till en anständig magkatarr.

Och Kitta, hustru hans, förstörde inte så värst mycket på nöjen och toiletter. Hon hade en gång på marknaden köpt »Lyckans stjerna» nummer 3,016, tryckt på en pappersbit, för tre skilling, och så gaf hon hinastugräbban, som varit i grannsocknen och lärt att sy kläder, två korfvar och ett litet köttstycke hvartannat år för hon skulle hjelpa henne med »kyrkelifvet».

Inte så till förståendes, att Kitta dref någon andlig agitation i församlingen; hennes »kyrkelif» hade intet att skaffa hvarken med Schartau eller Waldenström, och var inte utsatt för några andliga strömningar, men det var af godt vadmal och knäpptes med femton messingshäktor i ryggen.

Kjolen klippte och sydde Kitta sjelf i all enkelhet, för när alla sju ungarna hängde omkring den, blef der ju ändå »garnering» nog, och det en, som tog sig ledigt och pittoreskt ut ändå. Och modet för säsongen var det inte heller så kinkigt med; det var bara att göra lifstycket lite snäfvare öfver barmen år ifrån år, för när man hjelpt till med att tröska af en stor sädeslada på ottorna hvar vinter och samvetsgrannt följt Herrans bud om slägtets förökelse hvar sommar, så vet en nog hur det blir med det »yppiga och retande» i en stackars bondqvinnas gestalt.

Det hände aldrig, att någon blef sjuk af vällefnad i Sven Nilssons hus, och näst äldste pojken, som ändå gått

i skolan en termin, han talade aldrig om »gamla», »nyare» eller »medeltiden», när han skulle bestämma perioden för något märkligt, utan han sa': »Mor, det var för några veckor se'n, då vi fick fläsk till dagvard.»

Men ändå ville det inte gå bra med Sven Nilssons affärer, och jag tror, att det var för han hade för dyrt främmande ibland. Inte byamännen, förstås, för di fick hålla till godo med en sup och en bit råmjölkspannkaka om de tittade in vid juletid, men der kom ibland en herreman med gullgalon kring mössan från grannsocknen och helsade på hos Sven, och då förslog det vanligen inte med mindre än en eller två kor i målet, ja, en gång ströko båda oxarna med.

Den främmande herrn med den ofantliga aptiten skäldes för »kommissarie» och spisade alltid efter en matsedel, som han fått på sjelfvaste landskansliet med charta sigillata på.

Man talade just inte mycket om saken i stugan. Far drog åt svångremmen, mor minskade litet på brödskifvorna, och barnen gräto, när de sågo på de tomma båsen, der »Gulla» och »Hjelma» stått; det var alltihop.

Se, Sven hade visserligen fått gården för godt pris, men han skulle öfverta skulden till hypotheksbanken och »lösa ut» fyra syskon, som också ville ha sitt lilla arf.

Alltihop skulle ändå gått bra, om bara Sven varit förståndig och tagit nämndemannens gräbba, som hade trettitusen daler och ett stort rödt hår och gulgröna ögon, som voro så finurligt stälda, att det ena alltid stirrade bort i vrån på jernkakelugnen medan det andra kärleksfullt bligade på Sven.

Men Kitta hade till all olycka så röda kinder, granna ögon och svällande läppar på den tiden, att Sven glömde både hypotheksräntor, inteckningar, nämndemannens plånbok

och nämndemansmors linneskåp samt flyttade med den fattiga tjenstflickan in i sitt skuldsatta fädernehem.

Kanske hade det ändå gått någorlunda, om inte vårt mycket utvecklade »kommunalväsen» varit.

Då Sven med stor möda samlat pengar till en jernharf, kom skolrådet och ville ha sex riksdaler af honom till nytt tak på skolhuset.

När Kitta hade låtit Sven och barnen äta kernmjölk och vassle i många månader och så ändtligen lyckats sälja ett par pund smör, så att man kunde börja tänka på att låta slå ett dike på maden, vips kom der en ny vice pastor, som med lock och pock fick sockenborna att besluta utdebitering till ett nytt orgelverk, fast jag för min enskilda del kan då aldrig tro annat än att vår Herre skulle funnit en skral sång från en belåten menska med någorlunda fyld mage bra mycket trefligare än ett ståtligt orgelverk, som ackompagnerat tomma tarmars knot.

Ja, dessa ständiga utdebiteringar och beskattningar af alla möjliga och omöjliga slag, de gjorde sådant bekymmer i Sven Nilssons hem, att en gång på husförhöret, när presten frågade: »Hvem är det, som ständigt oroar och förföljer menniskan, inger henne onda tankar samt väcker hat och bitterhet i hennes hjerta?» så svarade Sven Nilssons ene pojk till stor förbluffelse för Guds församling i Hjelplösa rote: »Kommunaldebetsedeln» i st. f. »Djefvulen», såsom det anstått ett lutherskt och kristligt barn i svenska statskyrkan.

När barn af de s. k. bättre klasserna äro en 8 à 10 år gamla, ha deras ömma pappor och mammor ett fasligt hufvudbry med att förse dem med passande leksaker. Detta vållade inte Sven någon oro, ty i hackan, spaden och slagan hade han förträffliga medel att förströ sina små, och den hängifvenhet små herrskapsflickor hysa för sina paraddockor är ett inte mot de »ömma känslor»

Svens lilla Greta hade, när hon roat sig med potatishackan hela dagen.

Allt tidigare stego Sven och Kitta upp om morgnarna, allt senare gingo de till hvila, allt högre steg skulden och allt svagare blefvo armarna, som så länge hindrat den att krossa det lilla fattiga hemmet.

Nå, hur gick det?

Vi ska' inte bli sentimentala, vi ska' bara citera en liten bit ur ortens tidning:

Vid exekutiv auktion å härvarande landskansli förliden gårdag försåldes $\frac{3}{8}$ mtl kronoskatte Hjelplösa, tillhörigt Sven Nilsson derstädes, för 4,000 kr. till sakföraren Pettersson å Sugebo.

Lyckligtvis har kommunen en bra och rymlig fattiggård, till hvilken Sven Nilsson bidragit med dryga slantar . . .

* * *

Hvad gamle mästerlotsen tänkte.

(Sommarbild från 1886.)

Vet ni hvad gamle mästerlotsen tänkte, när han såg de berömde »*Wirströmarna*» afgudiskt helsas af allt hvad Sveriges hufvudstad har tanklöst, nyfiket, sysslolöst och »fint»?

Jaså inte, jo, det skall jag tala om.

Centralstationens plan och perrong voro uppfylda af mångahanda slags folk, folk med trasiga skodon och folk med pariserhattar, folk med 20,000 kronors inkomst pr år, och folk, som skulle tillbringa sin natt under en af broarna.

Allas blickar voro rigtade mot söder, mot söder, ty derifrån skulle de komma, de unge Wirströmarna, dagens hjeltar, segrarne, som i smult vatten kunnat ro en sträcka på några hundra fot sju eller åtta sekunder fortare än andra.

Ur de södra bergens djupa tunnel ringlade sig ångans jernsmidda lindorm under rassel och dån fram mot centtralens perrong. De tanklöse, nyfikne, sysslolöse och fine viftade med parasoller, hattar, näsdukar, nackar, armar och ben och skreko: »Lefve det segrande båtlaget!» så att det ekade långt ut.

Och segrarna visade sig! Sympatiske, smidige unge män, höljda af medaljer och buketter. Och jublet vardt mer och mer, och halfva Stockholm höll på att klämma ihjel gunstlingarne, och det andra halfva Stockholm lopp efter hjulen på de vagnar, som förde de trötte och dammige segrarne till rena handdukar och svala lavoirer.

Och en filosof vid den gata, som segertåget drog förbi, stängde sitt fönster och tackade sin Gud för att vårt fosterland nu är så tryggt och lyckligt, att en dylik hyllning, passande för dem, som räddat riket från nöd och fara, stärkt modren Sveas armar och värnat dess barm, nu står ledig att egnas dem, som i smult vatten kunna med sin armkraft drifva fram några hopnaglade plankbitar litet fortare än andra.

Men i dörren till tredje klassens väntsal stod en gammal årböjd, vindbrynt mästerlots med grofva skuldror och klumpig hållning.

Och händerna voro också grofva och sträfva, ty han hade hållit många menniskolif uti dem, och ögonen voro mörka och allvarliga, som de ögon blifva, hvilka dödsengeln under nattens mörker och bränningens dån ofta speglar sig uti.

Ty mer än hundrade gånger hade den lilla signalkanonen på fördäck kallat mästerlotsen till dödsdans mellan vind och våg, mer än hundra gånger hade han ryckts ur de sinas skälfvande armar för att famna salt vatten och frusna trossar.

När hyllades *hans* segrande båtlag?

Det är sannt, äfven han har mötts med jubeldån,

men det har varit vindarnas jubel öfver splittrade master och bräckta skeppsbogar; äfven åt honom har ofta räckts en bräddad 'prispokal', men den har haft Kattegat på ytan och grafven i bottnen.

Och det var på *detta* han tänkte, den gamle mästerlotsen.

* * *

"Verkställande direktörn."

När han vid 10 års ålder första gången reste till skolan, fick han en blank riksdaler af sin mamma.

En annan gosse skulle köpt äpplen eller päron för denne riksdaler, skulle åkt upp honom på karusell eller köpt en parkettbiljett för att få se gumman Elffors och gamle Jaques Pulchau i 'Kung Märtha' eller 'Fregattkaptenen'.

Men lille Noak Petterqvist var ett barn af det nittonde århundradet. Han gick till en resande jude, som 'realiserade' på 'Stora hotellet n:o 22' och köpte af honom tvenne urnycklar à 50 öre st. med 'lifvade' miniatyrbilder inuti. Lille Noak hade händelsevis fått se, att hans farbror hade en dylik nyckel.

När han morgonen derpå på skolgården träffade sina kamrater i första klassen, äskade han ljud och höll följande lilla tal:

»Gossar! Ja' hade tänkt, att vi skulle ha lite roligt på loftimmarne (Äsch, nej hör på den!) Nå't som vi kunne va' mä om allihop (Dä va kiligt!), och derför har jag lånt fem riksdaler å min mamma *(F . . . e . . . . m riksdaler! !)* å köpt två små söta, vackra urnycklar med granna mamseller inni, å dom ska ni få se (Lille snälle Noak!) Men ni kan väl begripa, att mamma får lof ha

sin femma igen (mummel), å derför får jag lof ta fyra öre å er hvar, för dä' ni ska få titta på grannlåten»· (Starka yttringar af blandadt missnöje och nyfikenhet).

Detta var lille Noaks första ekonomiska snilledrag. Der voro utom honom 34 gossar i klassen, och när man reste hem till julen, fanns det ingen af dem, som inte sett Noaks urnycklar åtminstone fyra gånger, hvilket gjorde en samlad summa af kr. 5,44.

»Gossar! Inte tycker ni dä' för mycke om jag har en femtiöring för allt mitt besvär att roa er hela terminen?» sa' Noak, när han för sista gången svepte in sina urnycklar och lade ner dem i kappsäcken när han skulle hem till ferierna.

Det gör mig godt att kunna säga, det ingen af lille Noaks 34 kamrater tyckte detta vara någon oskälig avance.

När lille Noak kom hem, pussade han sin mamma och sin pappa, tog oförmärkt en bakelse från lilla syster, åt upp den och gick sedan ner i drängstugan.

»Go afton, Johan och Kalle! Här ska Johan å Kalle få si såna granna klocknycklar jag feck i premium å rektorn för ja läst så snällt, men rektorn visste nock inte om di der mamsellerna, som setter i skaftet. Titta nu Kalle!»

»Å herre Jess så grannt!»

»Vell Kalle å Johan köpa hvar sin å di granna klocknycklarna?»

»Ja vars, va bara kostar di?»

»Åh, en riksdaler stycket ä godt pris.»

Och så fick han sina 2 riksdaler och hade på sin första affär här i lifvet 644 procent i ren behållning.

Lille Noak nekade sig ingenting. Han åt flera bakelser och drack mera hallonsaft å stadens konditorier än någon annan gosse vid hans ålder; han ville bara alltid ha en riksdaler eller två öfver för att vigilera med; det var en egenhet hos honom.

'Studenten' slapp han med nöd igenom, och sedan

låg han en termin eller två i Upsala, men kunde aldrig besluta sig för någon examen. 'Skrifningarna' generade honom mest. I tentamina hoppades han det bästa af sin ovanliga själsnärvaro i farans stund, men si det skrifna ordet är kitsligt, ty det står der det står och kan inte resoneras bort af någon auktors klyftighet.

Men ett barn af ångans, elektricitetens, chansonettens och L. O. Smiths århundrade låter sig inte förbluffa. Finner han sig icke vara lämpad efter omständigheterna, så lämpar han omständigheterna efter sig.

Noak Petterqvist fann sjelf upp en 'skrifning', som han kunde gå igenom, nemligen till Dagens Nyheters annonskontor:

»Inf. 4 ggr på 8 rader.

!Briljant framtidsaffär!

Uti en ny affär med säker årsvinst af *sextio (60)* procent å förlagskapitalet kan en person (herre eller dam) få ingå emot tillskjutande af 3,000 kr. — Affärens grundare sköter alla göromålen; kompanjonen har endast att fyra gånger årligen lyfta sin utdelning. — Svar till »*Enormt*», Dagens Nyheters expedition.»

På den tiden voro sådana der annonser, hvilka numera ingen bryr sig om, inte så vanliga som nu. Noak fick således 56 svar från gamla handlande, som dragit sig från affärerna, husmamseller, som spart ihop af sina löner, enkor, som fått ett litet kapital öfver efter salig gubben m. fl.

Hvarför skulle man inte kunna bilda ett stort bolag med många intressenter så väl som ett litet med bara två?

Petterqvist höll å Bährs café i Stockholm ett möte med alla, som svarat på hans annons. 37 kommo. Petterqvist bockade sig, presenterade sig, drack vatten, hostade och sa:

»Naturen har stora, outtömliga hjelpkällor, och 99

procent af allt det elände, som finnes på jorden, beror bara på att att vi ej förstå tillvarataga dem. (Mycket sannt!) Dessa hjelpkällor äro dock ojemnt fördelade (Ack ja!) så att då t. ex. *en* trakt på jorden alstrar persikor och ananas, tynar i en *annan* en småväxt mandelpotatis. (Bravo!) Det tillhör det menskliga snillet och företagsamheten att utplåna dessa ojemnheter. (Hör!)

»Så råder t. ex i trakten omkring Berlin en betänklig brist på gatsten, under det vi här i landet, t. ex. i Småland, ha öfverflöd på äkta granit. (Det är rigtigt!) Önskar herrskapet höra några intyg på att stentillgången i Småland utan öfverdrift kan kallas ganska god? (Nej, nej!)

»Det nya bolag jag tänkt bilda (Hör!) skulle ha till ändamål att exportera småländsk granit till Berlin, der ett stort gatuläggningsentreprenadbolag köper den till högt pris. Herrskapet behagade yttra sig i frågan!»

»Herr ordförande!»

»Kapten Granat har ordet.»

»Hvad betalas i Berlin pr tunna för äkta svensk granit?»

»Herr ordförande tillåt . . .»

»Ingeniör Prataskräpo har ordet.»

»Min ärade vän grosshandlare Petterqvist, som hedrat mig med sitt förtroende i denna angelägenhet, har bedt mig sätta oss i förbindelse med flera tyska firmor. Granit mätes inte med tunna i Tyskland. Det är en egenhet för det landet. Men man betalar kr. 3,50 pr löpande fot huggen trottoarsten.»

Nu framlades intyg från flere jordegare i Småland, att de voro villige afgiftsfritt låta hemta sten från sina marker, intyg från stora välkända entreprenadfirmor i Tyskland, att de betalte så och så mycket för tuktad sten, intyg från 15 akademikamrater till Noak Petterqvist (numera rådmän, hökare, godsegare och bruksidkare), att Noak var en af de yppersta mennniskor i kristenheten,

och intyg från två svenska och fem utländska teknologiska institut, att ingeniör Prataskräpo var en man med stor förmåga och en okuflig verksamhetsdrift.

Och vardt samma afton, i fullt och orubbligt förtroende till alla dessa garantier, bildadt 'Granitaktiebolaget Petterqvist & Comp.' med vår vän Noak som verkställande direktör med 8,000 kronors lön och hr Prataskräpo såsom förste ingeniör med 5,000 kronors dito.

Och bolaget gick, det gick till och med förträffligt så länge det inbetalta aktiekapitlet räckte till hyra för den eleganta affärslokalen och månadtlig utbetalning af Noaks och Prataskräpos arvoden.

Men sedan — det gör mig ondt att säga det — strandade detta vackra och sannt fosterländska företag, dels på den förbaskade utländingens envishet att inte vilja sjelf betala frakten för den utmärkta granit, hvaraf bolaget verkligen huggit 16 större stenar på 1 $^1/_2$ år, dels på svenska statsbanornas halstarrighet att på derefter af bolaget gjord anhållan icke vilja sätta ned fraktafgiften på artikeln granit med 95 proc.

Aderton månader efter sitt bildande var Granitaktiebolaget så renrakadt som kungliga teaterkassan vid slutet af ett dåligt spelår. Det blef en stormig bolagsstämma å hotell Rosenbad, vid hvilken Noak och Prataskräpo för allt sitt sträfvande bara fingo höra ogrannlaga häntydningar om att de icke varit fullt så hederliga som bolagsmän fantisera om, att förtroendemän på denna bristfälligheternas jord böra vara.

Noak föreslog aktieegarne att, sedan det första aktiekapitalet och Petterqvistska namnet nu kunde anses förbrukade, tillskjuta ytterligare 200 kr. pr aktie och ombilda bolaget till 'Prataskräpos Svenska Grafstensaktiebolag.'

»Herr ordförande!»

»Kapten Granat har ordet.»

»Jag ville bara säga det, att visserligen vore en

sådan förändring mycket passande med hänsyn till alla våra jordade förhoppningar, men nu tycker jag för min del, att herrarne ha stulit nog af oss. Adjö!»

Och med den hederlige kaptenen gingo alla de andra aktieegarne. Alla utom *en*, och det var gamla fröken Kanaljenpina. Hon väsnades värre och påstod, att hennes brorson, som »läste på hofrätten» i Upsala, sagt, att hon utan vidare kunde låta häkta både Noak och Prataskräpo.

Verkställande direktören och förste ingeniören darrade på sina ben. Det *fanns* verkligen mörka punkter i bolagets förvaltning, och huru begifna herrarna än voro på affärer i sten, ville de dock hvarken knacka honom sjelfve eller kunde ens fördraga honom i slottfason med gallerverk vid fönstren.

Noak såg på fröken mycket och länge. Hennes axlar voro kantiga, hennes löständer slarfvigt gjorda och hennes apparition i öfrigt sådan, att ingen omtänksam landtman skulle nekat henne plats på sin åker i den värsta kråktiden, men — vanäran hotade, och Noak visste, att gamlan hade ännu 10,000 qvar i säkrare papper än Granitaktiebolagets.

»Fröken, hör mig dock!»

»Ja, hva ä dä om?» fräste den aktade damen.

»Om ni dock visste, min kära fröken Kanaljenpina, hvad det kännes bittert för mig att höra dessa sårande ord just från *Er*, som jag redan å vår första bolagsstämma så djupt fästade mig vid ....»

»Åh, prata inte tokerier, herr verkställande direktör», sa' fröken och log litet vänligare.

»Nej, ni har rätt; *nu* bör jag tiga för Er med den bekännelse jag skulle aflagt, derest mitt ärliga sträfvande haft framgång och Granitaktiebolagets aktier stått al pari ..»

»Käre herr verkställande direktör, jag är en svag, godhjertad qvinna och vill ingen syndares död. Tala!»

»Jo, *då* skulle jag sagt: Älskade, låt mig egna hela

mitt lif åt beredandet af Er lycka! Blif min hu» . . . (går mot dörren med näsduken för ögonen).

»*No . . . . ak!*»

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Gratulerar, gratulerar! Har redan varit nere i matsalen och bestält festmiddag med anledning af den lyckliga tilldragelsen. Juliennesoppa, Halmstadlax, rådjur, Chambertin, Sauterne, Cremant. Gratulerar, gratulerar!»

Det var den hederspojken Prataskräpo, som utan att förlora någon tid fattat sina dispositioner.

»Älskling, är du stadd vid kassa; jag har inte ett öre?» hviskade Noak ömt och förtroendefullt.

»Dyre Noak, jag går aldrig ut på gatan utan 50 kronor i fickan.»

»O du min dyrkade, hvilken herrlig princip! Du är just en flicka för mig!»

Och man älskade och svärmade och åt och drack.

Men allt hafver *sin* tid. Redan vid deserten frågade Noak ingeniören, om han visste någon temligen snygg jernvägsstation i mellersta Sverige, der skogen i omnejden inte vore alldeles uthuggen.

Ingeniören lade fingret på näsan, blundade och sa: »Sveafors».

Noak begärde in papper och penna, sköt vindrufvorna åt sidan, gaf sin älskling en smällkyss och skref till Dagens Nyheters annonsexpedition:

"Inf. 10 ggr på 6 rader.

50 proc. ränta på sitt kapital

kan enhvar få, som förtroendefullt hänvänder sig till "*Bepröfvad Affärsman*, hotell Rosenbad." Affärens soliditet garanteras och annonsören nedlägger sjelf i densamma egen betydlig förmögenhet."

Fjorton dagar derefter var »Sveafors sanatorie-, helsobrunns- och kallvattenkuranstaltsaktiebolag» bildadt. 300 aktier à 250 kr. st. att inbetalas med hälften vid teckningen och andra hälften 6 månader derefter.

Noak blef naturligtvis åter verkställande direktör, men som Prataskräpo under tiden haft otur med en liten vexelförfalskning och nödgats att på ort och ställe studera svenska statens fångvårdsväsende, blef en annan smart man af italiensk börd, arkitekten Luftaslotti, antagen till sakkunnigt biträde.

När man nu var kommen *så* långt, ansåg Noak det vara skäl att taga Luftaslotti med sig och resa ned och åtminstone *se på* platsen der den nya anstalten skulle förläggas.

Men var det icke en förbaskad otur! *Nu* var skogen nedhuggen på 2 mils omkrets, »forsen», hvaraf platsen fått sitt namn, befanns vara en oansenlig bäck, som knappast kunnat lemna badvatten åt 4 à 5 fetare Skånepatroner pr dag, och i hela omnejden stod det inte till att leta upp en källa med nog illasmakande vatten att kunna utgifvas för helsobringande.

På börsauktion häromdagen såldes 10 aktier i »Granitaktiebolaget Petterqvist & Comp.», nominelt å 150 kr. st., för 5 öre st. och 26 aktier i »Sveafors sanatorie-, helsobrunns- och kallvattenkuranstaltsaktiebolag», nominelt å 250 kr. st., för 9 öre st.

Vännen Noak har sedan varit verkställande direktör, kassadirektör och kassör i minst ett dussin andra, klokt och väl beräknade företag, men tillfölje af en envis otur ha de aldrig afkastat mer än tjenstemannaarvodena.

Detta gör, att han nu ledsnat vid allt bolagsväsende och t. o. m. upplöst det äktenskapliga bolaget med f. d. fröken Kanaljenpina.

Nu har han en liten träbarack vid en under byggnad varande jernväg i Norrland. På dörren står ett stort anslag:

"*Här visas*

Den märkvärdige, dresserade ekorren

Entré 10 öre personen.

Högaktningsfullt

Noak Petterqvist"

Man skulle knappast kunna tro, att detta är någon vidare affär. Men det är det. Det är bätte affär än både Granitaktiebolaget och Sanatorieaktiebolaget, ty jernvägsarbetarne äro utomordentligt djurvänliga och trängas ständigt i Noaks barack. Der finnas »rallare», som aldrig kunna se sig nöjda på Noaks ekorre, som gå dit och titta på den ända till 15 gånger på en och samma dag. Men så få de också alldeles »gratis» en — stor, god sup af Noak hvar gång de tittat på den hjertans käre lille ekorren.

Men länsmannen, som inte unnar fattigt folk att förtjena en hacka, säger, att han en vacker dag skall resa utåt linien och släppa den der ekorren lös i skogen och i stället sätta stackars Noak i bur.

* * *

"Så sant mig Gud hjelpe till lif och själ."

(Minne från bränvinsförsnillningsprocesserna i Småland 1885—87.)

Samuel Henrikssons stora underläpp rymde godt *två* mulbänkar af »Dahlens bästa matsnus», men hans trånga hjerna rymde bara *en* tanke: huru han skulle kunna tjena sig nog till mager föda och tarfliga kläder.

Hade han oförvarandes blifvit inkastad i en diskussion om själens säte, så hade han ovilkorligen förlagt det till magen, ty hans lilla själ var aldrig orolig utom då hans stora mage var tom.

I folkskolan och under nattvardsläsningen hade han fått höra talas om Gud och synden, himmelen och dygden, tio Guds bud och helvetet, hade lärt sig att svara på vissa frågor och fått en dunkel föreställning om statskyrkans grundsanningar.

Men han hade svårt för att »idealisera» och tänkte sig t. ex. Gud närmast såsom en välklädd herrgårdsinspektor,

hvilken blef rysligt arg, om hungriga småpojkar slogo spikar i en stake och dermed metade till sig potatis genom lufthålen till gårdens källare.

Och om himlen kunde han icke alls bilda sig någon föreställning. De saligheter som lågo uppöfver ett rågadt fat potatisgröt med många breda fläskskifvor ofvanpå, voro för honom ofattliga.

Då han en dag märkte, att han tyckte nästan lika bra om torparens Maja, gifte han sig med henne, och det var i allo ett passande parti, ty *hon* hade ingenting och *han* hade spart ihop jemnt lika mycket.

Och så blefvo både han och hustrun lifegna på herrgården.

Enligt »Sveriges rikes lag» får intet slafveri finnas i landet, men Sveriges fattiges lag är ändå mägtigare i vissa fall, fast den aldrig blifvit skrifven annorstädes än i sorgsna hjertan och aldrig tryckt utan på dignande skuldror. Enligt densamma är lifegenskap visst icke förbjuden, och den småländske jordtorparen intager ett mycket framstående rum inom de lifegnes klass.

Är han håglös och liknöjd och tillfreds med att halfsvälta sig fram, så får han vara någorlunda i fred, men är han nog oförsigtig att vilja arbeta sig upp utur dyn, och nog oförståndig att genom flit och omtanke tvinga eländet att sjunka tillbaka några tum i den tarfliga stugan, strax kommer jordegaren och sätter foten på hans nacke genom att öka på torpskatten med ett dagsverke i veckan, ty så snart torparen upphör att svälta, anses det som ett säkert bevis på att jordegaren blir »bedragen på sina rättigheter».

Samuel Henriksson var klok; — han höll armodet i kojan så godt vid magt, att nöden skriade ur hvarje vrå, och det blef derföre icke tal om att plåga honom med nya pålagor.

* * *

Den nye patronen på herrgården beslöt att drifva ångbränneriet i stor och tidsenlig skala. Han köpte en stark ångpanna och ett svagt kontrollörssamvete och så satte han i gång.

Men då befanns det att kommunalnämnden glömt att förordna »brännerivittne». Ett brännerivittne skulle ha två riksdaler om dagen, hvilket var hufvudsaken, samt se på när bränvinet mättes upp och skrifva sitt namn i journalen, hvilket var en bisak. I bygden gick äfven en dunkel sägen, att »vittnet» skulle ha någon sorts skyldighet att räkna huru många femkannor, som stjelptes i tunnorna, och se efter att kontrollören »gradade» rigtigt, men detta ansågs mest såsom ett löst tal af ungefär samma trovärdighet som historierna om den stora sjöormen.

I rigtigt fattiga bygder brukade kommunalnämnden i tur och ordning förordna sina egna ledamöter till åtnjutande af de der två riksdalerna pr dag. Annorstädes valde man till brännerivittne någon afsigkommen stackare, som höll på att falla fattigvården till last, men som kommunen slapp att föda så länge han å kunglig majestäts och kronans vägnar »profvade bränvin».

Men i Skatelöfs församling, der det stora bränneriet låg, var man för välbergad för att hitta på sådana spekulationer samt lemnade, som sagdt, embetet alldeles obesatt, och i ty fall har kontrollören rätt att sjelf kalla vittne.

Och kontrollören frågade patronen, hvar man skulle få fatt i någon rigtigt hederlig person att kontrollera dem båda två, och patronen sa', att Samuel Henriksson var en ärlig, omutlig och sjelfständig man med alldeles lagom fattningsgåfvor att tjenstgöra såsom brännerivittne.

Samuel Henriksson tillkallades af patronen och kontrollören och fick svära på, att han skulle se efter dem så att de inte stulo något bränvin från kungl. maj:t och kronan. Med tanken på de två riksdalerna och sina fem små hungriga munnar derhemma skulle han gladt ha svu-

rit på att se efter, så att inte en råtta smugit sig in i en sjumila kronoskog.

Två riksdaler om dagen! För oss stadbofolk representerar den summan en butelj punsch, ett par handskar, en spektakelbiljett; för Samuel Henriksson var det rikligt dagligt bröd, nytt bohag i stugan, en blank, skinande ko, röda kinder och glada miner på hustru och barn, lättnad i det hårda släpet och arbetet, Guds välsignelse, ljus framtid.

Han stod troget i bränneriet vid hvarje uppmätning, men huru patronen och kontrollören profvade, det förstod han sig till en början på ungefär lika mycket som en söderhafsvilde på ett par goda skridskor.

Sedan, när han började fatta, att icke allt gick rätt till, när han såg, att man mätte undan några tunnor bränvin innan öfverkontrollören kom om morgnarna, och när han tittade i sin bok, der man skrifvit 700 kannor, när han visste att 12- à 1300 kannor uppmätts, då kom han att tänka på nattvardsläsningen och åttonde budet och undrade om hvilken det var han hade läst, att han »föraktar Guds allvetenhet och trotsar den allsmägtiges straff».

»Den allsmägtiges!» Herre Gud, *här* på stället var det ju patronen som var den allsmägtige, de två riksdalerna pr dag fingo lyftas i nästa vecka, och den »allsmägtiges straff» kom kanske inte än på många år. Hvad ville han, fattige stackare, göra, inte kunde han riskera att bli vräkt från torpet; det ginge *honom* väl i alla fall inte värre än de fine herrarne, som voro med om bränvinsmätningen!

* *
*

»Brännerivittnet Samuel Henriksson!» hördes domarens stämma i tingssalen.

»Samuel Henriksson!» repeterade häradstjenaren i

dörren till vittnesrummet, och Henriksson fick gå ed på att tala sanning, sanning »så sant honom Gud hjelpe till lif och själ».

Den opersonliga kunglig majestät och kronan, hvilken vid de småländska brännerierna i många år betraktats som en oskadlig dimfigur, hade anammat mandom, blifvit kött och blod, stod allvarlig och obeveklig i åklagarens person vid domarens sida, fordrande statens medel åter och statens lagars straff på dem, som hållit dem undan.

Brännerivittnet Samuel Henriksson »visste ingenting, ingenting alls»; de allra alldagligaste saker vid bränneriet voro honom absolut obekanta. Frågorna haglade, och den af arbete böjda figuren med den yfviga, öfver pannan nedhängande luggen skälfde till en smula; men inte ett röjande ord kom öfver de slappa, pussiga läpparna.

Så blef han, för religionsundervisning, hänvisad till presten i församlingen, vittnade ånyo, visste ännu ingenting samt blef slutligen på grund af andra vittnens uppgifter åtalad för mened.

Det skymde för den olyckliges tårfylda ögon, domare, åklagare, nämnd och tingsmenighet blandades i ett virrvarr för hans syn, hans ben vacklade och hans hjerta hotade att stanna; ingen vet hur han kom ut ur tingssalen.

* * *

Det var litet lifligare i torpet än vanligt. Hustrun hade framtagit helgdagskläderna åt mannen, kokat kaffe och gråtit en sqvätt; far var så konstig till sinnes, de två minsta barnen stodo rädda i en vrå och stucko fingrarna i munnen.

I morgon skulle far till tinget och stå till rätta för det han svurit falskt.

Mor strök eld på en fosforsticka och tände ånyo den slocknade elden under kaffekitteln.

Samuel Henrikssons dåsiga ögon följde girigt tändsticksbundten. Den hade varit i hans tankar i två månader, natt och dag. Hade han all den fosforn väl i sig, då behöfde han ej mera stå vid tinget och höra folket hviska: »Är det den der menedaren?»

Men han saknade mod.

Det var inte långt till sjön. Isen låg tjock, men han visste hvar der fanns en »rening», der strömdraget gick fritt på tre famnars djup. Måntro det kalla, mörka vattnet skulle svalka något här i bröstet, just *här*, der det brände som helvetets eld!

Men han saknade mod.

Man bör ju uppträda snygg inför rätta. Skäggstubben hade vuxit alldeles förskräckligt, Samuel Henriksson hade minsann haft annat än sin yttre menniska att tänka på under de senaste veckorna. Fort af med västen, och tvålbiten och rakknifven fram! Tyst ... nu ha de gått ut i köket ... allihop: de små barnen, den halfvuxna flickan, hans stackars förgråtna hustru. Han är ensam ... ett raskt drag med knifven öfver strupen, och så är det slut alltih ...

»Ka lelle far te dä stygga tinget nu?»

Det var den lille minste, som kommit in igen.

Nej, det var omöjligt.

Han hade gerna velat säga något till den stackars hustrun. Säga henne, att han var skyldig, men ej fullt så brottslig, som hon kanske trodde, säga henne, att det varit mycket för hennes och barnens skull, som han ...

Men han saknade mod.

Det är för löjligt huru småsaker kunna tränga sig in på våra tankar i de sorgligaste, mest förtviflade ögonblick. Han undrade, om Maja glömt att ge korna middagsfoder. Om han skulle se efter ...

Der på kroken i fähuset hängde ett bra rep; han hade sjelf gjort det en qväll när alla barnen voro hemma

och det var så godt och trefligt i stugan. Hvad elden flammade lustigt och den stekta korfven smakade godt! Så der skulle det aldrig bli mera . . .

Nå, nu var han uppe på logslindret med repet i handen. Hvad skulle han här? Sjelf visste han knappast huru han kommit dit. Men om . . . man gjorde en löpsnara och . . . fästade den andra ändan af repet . . . så der ja . . . så skulle ingen domare här på jord . . . Herre Jesus! . . . Han skalf från hufvud till fot . . . *hvem* hade lagt snaran om hans hals? . . . stod då satan redan vid hans sida! . . . Han skulle kunnat svära på, att han ej gjort det sjelf. Ha ha ha! »svära»; det var just det han hade gjort alldeles för mycket och derför så . . .

— — — — — — — — — — — — — — — —

Om en stund sprang ett af barnen in i stugan och skrek öfverljudt:

»Mor, mor, far håller på att trilla ner på logen!»

»Han har nog fallit djupare än så», sade snusförnuftigt ett grufligen gudfruktigt fruntimmer, som fick höra talas om barnets naiva yttrande.

Kanske, — men tänk om den Gud, hvars »hjelp till lif och själ», menedaren bringats att afsäga sig, verkligen icke skulle låta några utaf menniskor uppfunna edsformulär kommendera sin barmhertighet eller uppdraga gränserna för sin nåd?

* * *

Lotta.

Qvinnan har lättare för att finna sig i nya förhållanden än mannen, och blir en svensk torparflicka kejsarinna, såsom Katharina I af Ryssland, eller diva och

verldsnäktergal, såsom Kristina af Snugge, så får naturbarnet alltid så mycket af »dame», att hon kan sticka sin fordom bara och brunbrända, numera atlasklädda och sylfidiska fot inom hvilken salong som helst i Europa.

Mannen, som födes i backstuga, behöfver deremot gerna en generation på sig, innan han sitter ordentligt på en budoirdivan och två, innan han sitter väl på en fullblodshäst.

L. O. Smith kan förbrylla hela vår nation, bränna upp all vår spanmål till sprit och tränga sig in i första kammaren, men han kan icke ta' af sig hatten med behag.

Slik idrott måste han lemna åt sina betjenter.

Men bondtösen, som haft lyckan med sig, kan efter ett år presenteras i vår verldsdels finaste societeter, vare sig det gäller en dinér i Windsor, en soiré i — Wexiö eller en hertiginnas mottagning i Faubourg S:t Germain.

Det skulle också Lotta kunnat.

Första gång jag såg henne, gick hon vall med fåren på trädesjorden. Kjolen var trasig, håret linfärgadt, näsan trubbig, ögonen pigga, chemisen obestämd i färgen, och de små kinderna absolut okunniga om att det i verlden fanns något som hette förlägenhetens rodnad och Barnängens tvål.

»Hur mår du, min tös?»

»Tack, bra, men den lee baggen ä så ilacker te å flöja öfver stengärsgårn så . . .»

Så kom husbondens lilla gräbba med middagsmålet. Blåsur mjölk och en mager, hård brödkant. Den lilla fårvakterskan var fattig, men hade hon kunnat sälja sin tandrad åt en dame i stora verlden, och sin aptit åt en kung, så skulle hon snart kunnat fråga hvad alla fåren, trädan, ja, hela hemmanet kostade.

»Hvad heter du?»

»Lötta.»

Jag har alltid svärmat för ingenuer och här hade

jag nu en. En bukett var det inte värdt att komma med, ty der växte ett par millioner blommor vid dikesrenen, och supé kunde man inte bjuda på i saknad af både restaurant och »förkläde».

Alltså 10 öre i kontanta pengar. Adjö liten!

* * *

Allting nötes, känslor, hågkomster, vänskapsband och hela universum, löskragar icke minst. Det var ett af dessa kritiska tillfällen, då en ung man har att välja mellan att vara snygg om halsen eller glad i själen, mellan ett halft dussin löskragar och fyra teaterbiljetter. Hur sant sjunger icke skalden:

»Den strid är hård, fast intet vapen slamrar,
Den strid, som står i hjertats tysta kamrar.»

Å ena sidan: granna melodier, ännu grannare trikoter och blixtrande ögon, men också — grått i grått kring halsen och uppdragen rockkrage; å den andra: kammarens enslighet, tomhet och ledsnad, men — prima glansstrykning under hakpåsen, städmadamens aktning och allt det medborgerliga anseende oklanderligt linne skänker sin lycklige innehafvare.

Jag tänkte på min reputation och min framtid, offrade la diva vid Jönssonska sällskapet en saknadens suck och gick in i hvitvarubutiken.

Styfva, prydliga, glänsande löskragar, smärt, guldlockig, vacker butikfröken. Men hvar hade jag sett det ansigtet förr?

»Lotten, hvar har du lagt skytteln till min symaskin?» ljöd det plötsligt från inre rummet.

Lotten . . . Lotten . . . *Lotta!* ja minsann var det icke min lilla fårvakterska, som nu avancerat, så att hon bevakade skatter af linne i stället för af ull.

Jag blef några dagar der i staden och köpte hvarje förmiddag en hvit halsduksrosett, bara för att få språka med fröken Lotten. Vi nämnde ingenting om fåren eller trädan eller tioöringen, men jag såg, att hon mindes mig med välvilja. Hon var blifven ganska civiliserad, den lilla, hon putsade sina naglar mycket väl och rände inte in armbågarna i kartongerna såsom somliga butikfröknar för sed hafva, då de lägga an på att röra sig med ledig elegans. Hon trifdes på det hela rätt bra, men det gjorde henne synbarligen ondt att på de små anspråkslösa danstillställningar, hon kunde få vara med om, alltid se handelsbokhållarne föredraga borgardöttrarna framför de flickor, som 'stodo i bod'. Hon ville tydligen 'upp i verlden'.

Då kunde jag inte hålla mig från att erinra henne om baggen, som också var svår på sin tid, men som hon ändå fick bugt med, och hoppades att det skulle gå sammalunda med bokhållarne.

»Å, di ä' inte å' den ullen», menade Lotten.

* *
*

Det var trångt på Öresundsångbåten, ärevördiga matronor knuffades, utan hänsyn till ålder och kön, för magen af simpla profryttarekoffertar, en patron från Skåne stod stilla på mina liktornar lika envist som, på sin tid, månan i Ajalons dal, och kaffet, som den gängliga guvernanten i aktersalongen hade bestält, rann just nu nedåt ryggen på en länsbokhållare, som hade salonsbiljett, argt lynne, semester och brun rock.

Och voro der många män och qvinnor med varierande ålder och debetsedlar, af skånsk adel och godt utseende, deribland grefvinnan Kattklo, som hennes son, löjtnanten vid dragonerna, presenterat mig för en gång

i Helsingborg såsom en ersättning för att han hållit på att rida öfver mig och orsakat mig en dödlig förskräckelse.

Jag log resigneradt, bugade, tappade hatt och paraply samt kände den venstra hängselknappen, stilla som en fuga af Bach, men likvisst obeveklig, som en länsman på vägsyn, lemna sin plats och glida i däcket.

Grefvinnan log nådigt, tappade ingenting och presenterade sin »sällskapsdam *mamsell* Charlotte Fredriksson».

»Tackar, vi äro gamla bekanta», sade en ståtlig ung dam med Ingeborgsansigte, Junofigur och en toitette så elegant och ny som om hon varit en prinsessa, hvilken gått ut för att göra godt i tysthet, åtföljd af tjugofem tidningsreferenter.

Det var tusan till Lotta! Kunde hvarken språk eller musik och hade likväl blifvit sällskapsdam hos en grefvinna!

Vi fingo tala ostördt ett par sekunder.

»Nå, fröken Charlotte finner sig väl i sin nya ställning, förmodar jag?»

»Åhja i många fall, men dessa *födda* fröknar plåga ihjel mig med sitt öfvermod och med att ständigt kalla mig 'mamsell'» . . .

* * *

En gemensam bekant hade vid ett glas bilinervatten på förmiddagen presenterat mig för millionären, grosshandlaren och vasariddaren Jeremias Pepparling, och denne bjöd mig bums på bal hos sig samma afton.

Jag ursäktade mig med att jag var på resa och inte hade någon frack i kappsäcken, men han sa, att det gjorde ingenting, och jag har tagit för princip att alltid tro på millionärers uppgifter ända tills jag kommer i taxeringskomitén.

»Min hustru, — herr Sigurd.»

(*Återigen* var det Lotta.)

»Åh jag ber, jag har den äran och glädjen att sedan ganska länge vara bekant med fru Pepparling.»

Millionärer och grosshandlare ha i allmänhet bättre viner än kalasande grefvar och baroner, ty de våga ej ljuga så oförsynt i afseende å pressningsorten och hade inga förfäder i trettioåriga kriget, på hvilkas roflystnad de kunna skylla de minsta och fulaste flaskorna.

Kanske var detta orsaken till att Lotta, alias fröken Lotten, alias mademoiselle Charlotte, alias fru Pepparling, och jag denna afton blefvo uppriktigare och förtroligare än någonsin. Slutligen sade hon med en förtrytelse, den hon ej gjorde ens minsta försök att dölja:

»Pepparling och jag ha tum för tum kämpat oss in i societeten här. I afton ha vi äfven bjudit landshöfdingens, men de behagade skicka återbud . . .»

»Ack, fru Pepparling», hviskade jag full af beundran, »huru har det icke gått med baggen, bokhållarne och de skånska fröknarna! Var viss om att ni en dag äfven skall lägga herr landshöfdingen för edra små förtjusande fötter!»

* * *

Firman "Anna Stina".

Inte för jag är någon vän af skråväsen och examensmeriter, nej, det är jag visst inte, men jag ville gerna ha det så, att hvarje fäbotare visste att skilja en oxe från en tjur och hvarje författare sanning från fräckhet samt hvarje handelsman hade en lefvande öfvertygelse om att två gånger två gör fyra.

Men jag vet en man, som påstods ha hjelpt många

nöt i sina dar och som kallades till en sjuk oxe, oförsigtigt nog utan att upplysas om patientens kön, samt försäkrade, att kreaturet skulle kalfva dagen derpå.

Och så vet jag en landthandlare, som aldrig lärt sig att föra sina böcker sjelf, utan lemnade det besväret åt sockenskomakaren. Men så blef skomakaren sjuk, och då skulle patronen sjelf ta ihop med kontorschefsplatsen i sin affär, och när han hade skött den i två dagar, började de strängaste krafbref att hagla öfver hans granne, ärlige och beskedlige dannemannen Per Jönsson. Denne, som alltid brukade betala kontant i handelsboden, blef rasande och gick upp till chefen, som satt på en såpfjerding å sitt kontor och skref ut en kontokurant åt en torpare, hvilken gjort honom ett dagsverke och köpt 40 norska sillar.

»Hva ä dä här för könster, inte ä ja' sköldi dej nå't, din dumbom», sa' Per Jönsson till patronen.

»Jo, visst ä' du dä; tjugofyra riksdaler och aderton skillingar i sju poster», försäkrade chefen för huset Pettersson i Svältheda tvärsäkert.

»Hva' i Herrans namn har ja fått för dä»? menade Per.

»Kontanta lån, ditt nöt; kan du inte se: här står »$^{27}/_{4}$ *Per kassa* 12,75», »$^{11}/_{5}$ *Per kassa* 1,50» o. s. v. Vi köpmän, som ha vidlyftiga affärer och stor bokföring, vi skrifver så der kort, tydligt och bestämdt, så att det der betyder, att den 27 April lånade Per Jönsson tolf å sjuttiofem och den 11 Maj lånade han en å femti ur kassan, o. s. v.»

Hade inte sockenskomakaren druckit varmt dricka och sirup så flitigt som han gjorde, så att han snart nog åter kunde öfvertaga den literära ledningen af huset Petterson i Svältheda, så hade här snart utspunnit sig en brinnande utsökningsprocess.

Chefen för det aktade huset Petterson var en flärd-

lös man, annars hade han kunnat teckna firmans namn sålunda:

And. Joh. Pettersson & Comp.
Enkan Anna Stinas Efterföljare,

ty enkan Anna Stina hade haft affär i samma stuga i elfva år innan Pettersson (som på den tiden kallades bara »Anders Johan i hina stuna») kastade flåhackan för att gripa till struten.

Firman Anna Stinas res-contra var den solidaste affärsbok jag någonsin skådat, ty hon förde alla personalkonton med krita på köksdörren, och hennes bokhålleri var det enklaste och sjelfständigaste man kunde tänka, ty intet konto gick på mer än *en* rad, om det också icke upplades ånyo mera än hvart fjerde eller femte år. Medgifvas måste dock, att Anna Stina inte anlitade våra vanliga tarfliga siffror och bokstafstecken utan särdeles klara och tydliga hieroglyfer.

Bildade kritstrecken t. ex. en stor sax, fem långa och sexton korta, raka streck samt en näsa, så betydde detta så mycket som: »byskräddaren Petter Saxelin har fått sexton lod och fem marker snus». De långa strecken betydde nemligen skålpund och de korta lod. När nu mäster Saxelins dosa kom, så visste man utan att väga, det hon rymde jemnt två lod, och då den fyldes, skrefs samtidigt två korta streck på köksdörren. När så de korta strecken blefvo trettiotvå till antalet, strökos de ut, och i stället ditritades ett långt skålpundsstreck, och så undan för undan. Afbetalningar angåfvos genom tvärstreck öfver så många marker och lod, som motsvarade den lemnade summan, och qvittering af totalbeloppet verkstäldes medels disktrasan, som fuktades i skurbaljan och fördes två gånger fram och tillbaka öfver kontot i horisontel rigtning.

Det var först när köksdörren inte räckte till längre, utan Anna Stina hade tvåhundra daler utelöpande å mat-

skåpet också, som hon fann, att affären tagit en fart och firman tillvunnit sig ett förtroende, hvilket ej längre motsvarades af hennes aftagande krafter, och så annonserades det på kyrkobacken, att Anna Stina dragit sig ur rörelsen och att denna öfverlåtits på Anders Johan, »hvilken hon hoppades skulle få förblifva i orubbad besittning af det stora förtroende, som under en mångårig affärsverksamhet kommit henne sjelf till del».

Ledsamt att säga påverkades Anna Stina i detta beslut också till en del af det beklagliga faktum, att gamla tiders ärlighet och trofasthet började mer och mer försvinna, så att kunderna krånglade och underkastade vissa »dörrposter» en närgången diskussion. Så var der t. ex. ett konto, som innehöll en upp- och nedvänd syl, sju långa och tre korta streck samt en kopp med grepe. Enligt Anna Stinas oomkullrunkliga mening skulle detta betyda: »Kalle skomakare har fått tre lod och sju fjerndelar kaffe», men skomakaren, häröfver hörd, dristade vara af skiljaktig åsigt och menade, att den första teckningen i kontot mycket mera liknade en morot än en syl, hvarföre betalningsskyldigheten rättvisligen ålåg icke honom, men väl trädgårdsmästaren på herrgården.

* * *

Hjerteqval.

För att lida djupt i själen, för att vara bedröfvad intill döden öfver okroppsliga qval, behöfver man inte nödvändigtvis tillhöra de s. k. 'bildades' klass. Smärtan är kosmopolit och trifves lika bra i söderns kokoslundar som bland småländska enbuskar. Sorgen är demokrat och trampar med samma förnöjelse den armes qvistiga bräd-

golf som den rikes persiska matta. Qvalen tycka om sidenet och spetsarna i den förnämes alkov, men försmå ej heller den enklare lägerstaden i bondehem.

Icke långt från Wexiö bodde under förra hälften af det århundrade, som nu lutar mot sin solnedgång, en styf och sträf bonde, ledamot i sitt härads domarenämnd, egare af god gård och mycken boskap, hustru och barn, många marker gammalt hårdt silfver samt ett gammalt ännu hårdare kynne. Jag får lof att kalla honom Magnusson, så att inte gammalt folk känner igen honom, och jag får lof att säga, att han hade ett argt, högmodigt sinne, så att ungt folk må akta sig för att likna honom.

Och likväl, i många fall skulle han varit god nog till mönster för en ärlig danneman. Han hade aldrig genom bedrägeri lagt en skilling till sitt jordiska goda, hans ord var kanske bättre än många nutida Kinnevaldsbönders vexlar, och hans åkrar buro honom hvarje höst rikare skördar än grannarne bergade från sina tegar. Men allt efter som graniten röddes från hans mark, tog den plats i hans hjerta, och en bön till Johan Magnusson verkade lika mycket som om man velat dämma upp qvarnfallet med ett grötfat.

Och så var det den gamla historien. Petter, tjenstedrängen, var en flink karl, som slitit ondt i 23 somrar, men ändå fått styfva muskler och rosiga kinder. Stina, dottern i huset, hade lefvat under nämndeman Magnussons hårda regemente i 18 år, men hade ändå blifvit frisk och vän som en ungbjörk om våren, när näfvern är som hvitast och löfven äro små.

Men om våren, almanackans vår och lifvets vår, börjar det sjuda och brusa inom både ungbjörkar och ungmör. Safven och ungdomsblodet spränga hvit näfver och hvita barmar. I björkegrenar sjunga vingade körer om sol och sommar, i jungfrubröst sjunga brännande pulsar om kärlekens lust.

Och Petter var icke döf eller blind. Han tyckte om melodien och lade sin kind till Stinas hjerta för att höra bättre. Och när han hade lärt sig den rent utantill, gick han, så fattig tjenstedräng han var, till fader Magnusson och sökte återgifva den så godt han kunde.

Men en rik nämndemans hjerta är, besynnerligt nog, stämdt många oktaver lägre än en ung tjenstedrängs. Fader Magnusson började sjunga en annan visa, som låg bättre för hans röst, och markerade takten med sin högra hand på Petters kindben.

Mycken gråt och jemmer bland qvinfolken, lång flyttning upp till Norrland för Petter, och när trösketiden kom, hade nämndemannen en liten ny dräng, som hade ärft Petters rosiga kinder, men fick vänta länge, länge på hans starka armar och derföre låg deruppe på vindskammaren så hjelplös, ack så hjelplös.

Det är en förarglig vana den storken har, att, då turturdufvorna kuttrat sig sömniga i lunden, alltid klifva ur vassen vid lifsgryningens sjöastrand och bringa dem sin reela, besvärliga gåfva.

Mor Magnusson hade många ord och floder af tårar, men nämndemannen var njugg på tal och bestämd i handling. När han först förstod, att han skulle bli morfar, låste han in Stina på vindskammaren och bringade henne der mat en gång om dagen, men ingen annan fick se eller tala vid henne på flere månader. Hon tycktes dock ha haft nog af fadrens tal, ty då hon efter en svår sjukdom åter kom till sans och medvetande, var hon en af dessa krossade, brutna qvinnor, som vi möta ibland på vår väg och på hvilka man genast ser, att de vändt sig från lifvet till döden med sina förhoppningar.

En gång frågade hon fadren:

»Hvar ä' Petter?»

»Dä angår dej inte», blef svaret.

»Ä' mitt barn dödt?»

»Du *har* intet barn.»

Efter flere månader anförtrodde modren henne, rädd och tvekande, att Petter krossats till döds af ett jordras i Norrland och att barnet, en gosse, af fadren lemnats till ett folk långt långt bort, under gräsliga hotelser om de någonsin läto pilten veta sin härkomst.

Fader Magnusson var despot; han ville hafva det skedda ogjordt och det blef så, — så långt i menniskomagt stod.

Och i nämndemansgården plöjdes och såddes, och pratet om Stinas ofärd tystnade i bygden, och i fader Magnussons svarta hår glänste redan ett och annat kritstreck, mor var blifven sjuklig och låg för det mesta blek och undergifven bakom de stora blårosiga sparlakanen, Stina gick omkring som en skugga, men arbetade som ett tjenstehjon.

En dag kom nämndemannen hem från en längre resa. Hvarthän visste ingen. När han satt piskan i vrån och utbytt stöflarna mot träskor, vände han sig mot spisen och sade likgiltigt:

»Stina!»

»Ja, far», lät det i rädd, undergifven ton.

»På söndag blir här trolofningskalas. Ställ allt väl i ordning. Stallpojken får gå till sta'n efter kaffe och socker och allt som behöfs.»

Det började sakta röra sig bakom de blårosiga sparlakanen, der mor låg:

»Far, har du loft bort någon af gräbborna?»

Nämndemannen såg förvånad ut, som om han undrade hvad den saken egentligen kom *mor* vid, men så svarade han:

»Ja, det har jag.»

»Lena eller Brita?»

»Nej, Stina; nämndemannen i Bolsåkra låter inte rata *någon* af sina gräbbor. Di ska giftas bort allt eftersom de kommit te verlden, den äldsta först.»

Hvarken mor eller Stina gjorde någon vidare fråga. Man hade läst fjerde budet och hustaflan på sitt eget sätt der i Bolsåkra.

Följande söndag kom friaren. En fräknig, kutryggig hemmason på sextitusen daler dernere från Kalmargränsen. Han körde upp till farstubron, gnodde derefter med kärran två gånger kring roselandet midt på gården, för att visa hurudan rar unghäst han hade, samt steg sedan in i storstugan i all sin herrlighet med eldröd lugg, stora galoscher och en väldig yllehalsduk virad tre gånger om den smala halsen, fast man var midt i Juni månad.

Stina skulle velat sjunka tvärt igenom golfvet. Att syskon, tjenare och grannar visste om hennes 'skam', det hade hon i fem år vant sig vid, men *nu* . . . en främmande, som skulle stå henne så nära . . .

Att denne främmande var så motbjudande, att hon skulle ryckas från sin smärtfulla, men jemförelsevis lugna obemärkthet för att kastas åt denne lurk; allt detta egnade hon i det ögonblicket icke en tanke. Hon tänkte blott på ett: sin *skam*.

Rödhåringen hade kommit in i stugan ett ögonblick före fader Magnusson och kastade en fånigt leende blick på Stina, som likblek stödde sig mot kanten på träsoffan. Något kärligare tittade han på kopparflaskorna och tennfaten i 'karahyllan'.

Så kom nämndemannen:

»Ja, nu ä' din fästman här, Stina», började far, men så fick han se den lille sommardrängen sitta nere vid köksdörren. »Gack ut pojke!» ropade han strängt och fortsatte:

»Ja, som sagdt, här har du henne, Nils Petter. Du får en duglig och lydig hustru och inte barskrapad heller. Och hör du, Stina, du ska inte stå och slå ned ögona på det der viset, för ingen ska' säja om nämndemannen i Bolsåkra, att han *lurat* bort en vara. Nils Petter vet

hur det är fatt med dej, och derföre får han tretusen daler mer med dej än jag lemnar någon af de andra gräbborna. Se så, nu är *den* saken klar. Nämndeman i Bolsåkra krusar ingen för att gifta bort sin äldsta dotter.»

Förödmjukelsen, sinnesrörelsen, rödhåringens plirande ögonkast, allt förenade sig att sätta blodets färg på Stinas insjunkna kinder och tända den länge slocknade glansen i hennes ögon. Rödhåringens blick drogs från det stora gillessötostafatet af tenn till qvinnogestalten framför honom. Ett skimmer af djurisk belåtenhet gled öfver fräknarnes täta led; det syntes gå upp ett ljus för honom, att han stod på väg att erhålla äfven något *annat* vid sidan af de penningar, husgeråd och fjäderklädar, hvarom han fått löfte.

Girigt grep han Stina om lifvet och klappade henne otympligt ... Ah! hon skulle velat klösa honom i ansigtet, men plötsligt sänkte hon hufvudet och återtog sin lutande ställning. Inte fick hon vara så kinkig, hon, den vanärade ...

Det hostade till litet bakom de blårosiga sparlakanen ... Nils Petter tittade upp under sin röda lugg, alldeles som en strykrädd hundracka, när den misstänker att man vill rycka undan vällingskålen.

»Du kan helsa på svärmor din», upplyste nämndemannen.

* *
*

År kommo och år gingo. Stina och Nils Petter drogo ihop bra nog under äktenskapsoket. Hon lade band på sin motvilja, och han gjorde aldrig någon rå eller sårande hänsyftning på det som varit hade. Det var ju betaldt med tretusen daler och det nyttade till intet att tänka derpå.

Storken är oförbätterlig. Han bär smått inte alle-

nast till turturdufvornas utan äfven till kråkornas bon. Han är lika flitig, antingen hans små skrikande gåfvor famnas af en flod af ljus och glädje, en verld af hopp och kärlek, eller de handlöst kastas in i ett kalt och ödsligt rede, derifrån chariterna längesedan flytt och lemnat åt fauner eller medusor att maka lustans eller splitets bränder på den äktenskapliga härden.

Men när Stina höll sitt och Nils Petters första barn på sitt knä, ilade längtansfullare än någonsin hennes tanke till det lilla värnlösa, förskjutna väsen, det kärlekens barn, som aldrig gifvit henne modersnamn. Och i långa, långa nätter låg hon och stred med sin trånad efter denne osedde den hopplösa strid, hvars sköld är tålamod och vapen tårar.

Hon gick till sin fader och bad honom på sina knän, att han skulle lyfta på den slöja, som skilde henne från barnet, men han vägrade, och slutligen dog han med ett nej på sina läppar.

Det är med menniskohjertat inför smärtan som med glaset inför värmen; båda kunna brista, om de för hastigt utsättas för sorgen och det sjudande vattnet, men båda tyckas sakna gräns för sin förmåga att uthärda dem, om de gradvis pröfvas.

Nya år kommo och gingo. Nils Petters hår var ej fullt så rödt, och vården om barnen hade bundit Stina vid lifvet. Icke såsom lyckan binder, men ej heller såsom handklåfvarna. Ungefär såsom tröttheten och reumatismen binda *sina* offer.

En afton, sedan alla gått till hvila, knackade det sakta på rutan. Det var en ung vandrare, som begärde nattherberge och det fick han. På morgonen fick han också frukost, sedan husfolket gått ut på ängen och Stina var blifven ensam hemma. Det var en rödlett yngling med en kraftig kropp, som han tycktes ha haft på sig ett tjugotal år. Håret var linfärgadt, händerna valkiga,

matlusten oklanderlig, ögonen blå och milda, litet dumma kanske.

När han ätit slut på filbunken, strök han af skeden på tröjärmen, tittade åt Stina, som sysslade i väggskåpet, och sa':

»*I är min mor.*»

— — — — — — — — — — — — — — — —

Efter tio minuter satt Stina med tårade ögon, armbågarna på bordet och händerna stödda mot kinderna samt letade i ynglingens drag efter likheter med det barn, hon i tjugo år sett i sina vakna drömmar.

Fostermodren hade på dödsbädden fått besök af en prest, som öfvertygat henne om att hon måste mer lyda Gud än menniskor, dödens närhet hade löst den tunga, som så länge bundits af fader Magnussons riksbankssedlar, och sonen hade gått för att en gång i lifvet se sin moder.

Men med denna uppoffring och detta möte var det också slut med eftergifterna åt känslopjunket.

Der sutto de på hvar sin sida om bordet, mor och son. De hade intet att säga hvarandra dessa båda, ty ynglingen hade i tjugo år hvarken känt eller hört talas om sin moder, och hon, hvad skulle hon väl säga honom? Inför modershjertats mystér förstummas hvarje skald, som förmår bedöma begränsningen af sin förmåga, huru skulle den då kunna tolkas af denna enfaldiga bondqvinna!

Hela denna i tjugo år innestängda flod af kärlek dämdes upp af några tomma, intetsägande meningar.

»Mor, I fån väl ingen förargelse för min skull? Ja sa' ingenting i aftes när eran kar' var inne.»

»Nej, för all del snälle . . . hva . . . hva . . . heter du?»

»August, det döpte di mej te ätter barnabärskans kar', som sto' fadder.»

»Ä' du . . . ä' du inte arger på mej, August lelle, för ja' inte har tittat om dej nå't?»

»*Nää,* nämndemannen, eran far, har ju betalt för mej, ja' har haft det godt hele tien.»

»Nå hur ä' dä nu?»

»Jo, jag har stadt mej te sommardräng hos presten. Der får jag femtio riksdaler, ett par förskostöflar, en mark ull och en skjorta, så nog har jag det bra alltid.»

Stina gick upp och knöt in två riksdaler, sex tolfhålakringlor och ett par nya strumpor, som varit ämnade till Nils Petter, i en näsduk och gaf pojken.

»Tack ska I ha mor. Nu ä' dä väl bäst att jag knallar mej å på hemhållet.»

»Vell du . . . vell du . . . aldrig mer helsa på mej, August lelle?»

»Åhnej, tackar som frågar, dä nöttar i alla fall inte te nå't. Tack ska I ha!»

Stina skulle velat omfamna honom, när han gick, men hon rent som blygdes för den store, trygge pojken.

Och der gick han, lugn, stark, linhårig och bredbent utan att en enda gång se sig om . . .

* *
*

»Dä' va' väla fan, Stina, hva' du har fått pärerna svedda i da'; passa dej bätter en annan gång eller ska' ja' *sve dej* ja'», sa' Nils Petter när han kom hem och skulle till med att äta middag.

Stina teg, torkade sig i ögonen med afvig näfve och gömde hufvudet i bomullsduken. *Tänk* om Nils Petter vetat hvar hans nya strumpor nu voro.

En kan då egentligen, eftersom verldens gång nu en gång är, inte utan hålla med Nils Petter. Visserligen fick han, då han öfvertog sin hustru, tretusen daler för den skavank, som då vidlådde varan, men sedan var det ock slut med allt ofog, alla känslor och tocke der.

Och derför var han nog i sin goda rätt, när han för inrymmet i hemmansdelen och den breda fållbänken kräfde en trogen hustru, sträng lydnad och osvedd potatis . . .

* *
*

En allvarlig spekulant.

Herr egendomsagenten Josefus Janzohn har kontor med graverad porslinsskylt på dörren i ett af de snyggare husen vid Svälta jernvägsstation, ett kontor möbleradt med beqväm tarflighet och klok beräkning, så att icke hjelpsökande landtpatroner, som »vilja flytta till staden (närmare banken) för gossarnas studiers (björnarnas näsvishets) skull» må förfäras vid åsynen af någon dyrbar lyx och tänka: »han måste vara hundfatt dyr med provisionen.»

Sjelf är herr Josefus klädd med snygg enkelhet, och hans naglar, stöflar, rock och hatt borstas minst en gång om dagen, rocken t. o. m. *två*, om Josefus i någon enslig krok träffar på en gammal f. d. klient med harm i själen och spanskt rör i handen.

Herr Josefus' sätt att vara är rätt fram och ganska angenämt; hade vår Herre bara förskonat honom från de glosögda synredskapen och det baksluga uttrycket i ansigtet, så skulle t. o. m. lindrigt verldserfarna personer i brådska och vid klen belysning kunna taga honom för en hederlig karl, men den skapare, som gifvit den farligaste bland ormslägtet sin skallra, kunde icke tillåta att herr Josefus gick alldeles omärkt omkring bland menniskor, som inte hade gjort något ondt.

Det första man förundrar sig öfver, när man kommer in till herr agenten är att det ännu kan finnas folk, som är så enfaldigt att det sätter in pengar i aktiebolag, sparbanker eller på upp- och afskrifning eller lånar bort dem ens mot första inteckningen under tiondedelen af taxeringsvärdet, när herr Josefus har sådana egendomsaffärer att bjuda dem, som han har.

Här finnas kartor, skrifna beskrifningar, tryckta beskrifningar och ritningar på egendomar, hvilka säljas för

en så löjligt liten bråkdel af verkliga värdet, att den rent af kan betraktas som priset på den lottsedel, hvarå man vunnit största vinsten å Hamburgerlotteriet.

»Ett åldrigt, ståtligt herresäte vid en af Mälarens underskönaste vikar», säljes för 30,000 kronor, ändå der finnas »magnifika, slottslika åbyggnader, 500 tunnland bästa svartmylla på lerbotten, allt under plogen, 9,000 fria dagsverken, riklig jagt och godt fiske samt skog till afsalu för mer än dubbla köpeskillingen».

»Om egaren är idiot?», nej Gudbevars, det är han visst inte.

»Hvarför han inte då hellre sjelf säljer hälften af sin skog och sen behåller egendomen, som han ju då har för ingenting?»

Ja si, det är en sak det. »Så många hufvuden så många sinnen.» Mannen har »ärft egendomen af sin far; båda herrarna ha alltid sparat skogen, och det skulle smärta den gamle herrn att nu nödgas sköfla den. Han vill helst vara ifrån hela bråket, om han kan finna en reel köpare. Hade aldrig sålt egendomen, om inte sorgen öfver en älskad sons plötsliga frånfälle . . . smärtsamma minnen . . . Ack herre Gud! vi äro alla svaga menniskor . . .»

Ni skulle bara se och höra herr Josefus, när han för en spekulant skildrar sällskapslifvets fröjder i trakten, der en salubjuden egendom är belägen. »Präktiga grannar, lefnadsfriskt folk . . . Å hvad det dansas på deras julkalas . . . gemytlig ton, friskt, gladt, lifvadt öfverallt, rigtiga festpr . . . (Får se ett hörn af »Stadsmissionären» sticka upp ur spekulantens ytterrocksficka.) »Jaha . . . hm . . . det vill säga, sådant *var* tillståndet der i socknen ännu för ett halft år sedan, men då började Herren genom en ung pastorsadjunkts mun låta en frisk nådesvind brusa fram öfver Hafrespeta, och nu är det helt annat . . . nyktert, gudligt, stilla lif . . . bara $\frac{1}{8}$ mil till missionshuset.»

Väntar Josefus någon andligt sinnad grosshandlare

från Göteborg, som nödvändigt vill förstöra sig på att jobba sig till en småländsk herregård, så lånar han tre gamla nummer af Väktaren och breder ut dem på stolarna, gör rent hus på piphyllan och ditsätter Thorvaldsens Kristus.

Boaormens lif har två faser: då han spekulerar på sin middag och då han smälter den; herr Janzohns bara en: då han lurar på rof.

* *
*

På blandade tåget, som närmar sig Svälta station, sitter förre studeranden Petterqvist, betviflande Guds tillvaro, förbannande universum och föraktande menskligheten.

Af vetenskaper har han mest sysslat med tillämpad matematik: »nio från noll, går inte, då måste jag låna». Och lånade gjorde han så länge han åtnjöt det mycket relativa mått af kredit som bestås en öfverliggare, hvilken ännu har en snygg rock och hela stöflar. Sedan tiggde han. Skulle kanske stulit också, om inte det varit så rysligt besvärligt. Tack vare sin lättja var han ännu en ärlig man.

Tåget stannade, och på perrongen stod herr Josefus Janzohn, som en gång för fyra år sedan varit på en punschning tillsammans med herr Petterqvist, hvilket gaf denne anledning att gå fram och vigga en tjugofemöring. Han var på väg till sin födelsestad, och hittills hade medpassagerarnes almosor satt honom i stånd att begagna jernvägen. Der barmhertigheten tröt måste fotsporten vidtaga.

Herr agenten hade aldrig gifvit bort något för intet, men nu for en tanke hastigt genom hans hjernmolekyler.

»Kan ni göra er ledig ett par dagar?»

»Åhja, inte tror jag precis att verlden går omkull, ifall jag hvilar mig lite. Hva ä' dä om?»

Ja, det fick han inte veta ute på perrongen; det skulle omtalas i förtroende inne på 'kontoret'.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ett par dagar derefter for herr Josefus bort på tåget i sällskap med en välklädd herre med ett respektabelt yttre och sympatiskt ansigte, hvilket knappast såg ut som om det varit i bruk mer än högst 35 år.

Den herrn var förre studeranden Petterqvist.

* * *

På Torparpinas veranda satt patron Johnsson med hustru och tre blomstrande döttrar och suckade och väntade, om inte den hygglige egendomsagenten snart skulle komma med den på tro och heder utlofvade 'allvarlige' spekulanten på egendomen. Fick han någorlunda hyggligt betaldt så kunde det bli några tusen kronor öfver; annars fick han göra cession såsom alla hans företrädare på stället gjort hade, ty Torparpina var en af dessa många utmärkta småländska egendomar, som aldrig 'afkasta' något annat än egaren, när han setat i sadeln några år.

Nå, så kommo då agenten och herr Petterqvist, hvilken — presenterades såsom 'en mycket allvarlig spekulant på stället'.

Herr Petterqvist var litet förlägen vid all den utsökta artighet, som plägar bestås en 'allvarlig spekulant' af en stackars fastighetsegare, som i honom ser sin enda räddningsplanka, men såg hygglig, treflig och framför allt 'solid' ut, der han larfvade omkring i ny bonjour och såg på uthusena.

Och herrskapet på Torparpina höll på att alldeles slita sönder herr Josefus för att få veta allting om den intressanta menniskan.

»Ä han rigtigt solid?» sporde patronen sjelf.

»Ja, visst tusan ä *han* solid, som betalar 15,000 kronor kontant vid tillträdet, och sen ä ju resten intecknadt.»

»Ä han af Uddevalla-Petterqvistarna?» frågade mamma, som var synnerligen angelägen om att hennes bekanta skulle vara — som man säger — 'komna af folk'.

»Ja visst tusan ä *han* af Uddevalla-Petterqvistarna, som är sysslings son till sjelfvaste konsul Petterqvist sjelf i Uddevalla.»

»Vet herr Janzohn om han är förlofvad?» frågade äldsta fröken och rodnade.

»Nej, visst tusan ä *han* oförlofvad, som på hitvägen talade om för mig, att fästmö hans dog för 14 dar sen.»

»Men *tror* herr Janzohn rigtigt säkert, att han köper Torparpina?» sporde nu alla i korus.

»Ja, det tror jag för visso», genmälte herr agenten med värdighet.

Och herr Petterqvist tog hela familjen med storm innan qvällen var till ända. Han köpte egendomen af pappa och prutade inte af mer än 2,000 kronor på det ganska höga pris som begärts, han lät mamma förstå, att om det blefve svårt för herrskapet att flytta till den 14 Mars, så kunde de bo qvar öfver sommaren och han sjelf inackordera sig i familjen. Han talade med flickorna om ungkarlslifvets besvär, så ömt och rörande, att hvar och en af dem gick till sängs med liflig öfvertygelse att han till hälften friat till henne, och han spelade krocket med lille bror på gårdsplanen en hel halftimme.

Vid läggdags eller den kritiska tidpunkt då han i vanliga fall alltid fick sig af krögarmadamerna förelagdt ettdera att ge sig i väg godvilligt eller bli utfockad, hemstälde hans artiga värdinna med landtlig enkelhet, huruvida han ville ha madrassen eller bolstret ofvanpå i bädden.

Grannbonden, hvilken tillkallats för att bevittna köpekontraktet, sporde visserligen om icke köparen skulle ställa någon sorts säkerhet för köpeskillingens ordentliga erläggande, men afklipptes af agentens fråga hvad sådant skulle tjena till då han betalade allt, som icke var intecknadt, samma dag han tillträdde.

Innan herrarna reste, accepterade den öfverlycklige säljaren en af agenten dragen vexel å 1,500 kronor.

Detta var herr Josefus' provision, för hvars fördröjande ju intet skäl fanns, då köpet var lagligen afslutadt.

Det var icke utan att det var litet fuktigt i ögonvrårna på allihop flickorna, när herr Petterqvist vid afresan pekade med piskan på en liten kulle bakom corps de logiset och sade:

»Der kommer jag att bygga ett litet tempel i götisk stil. — 'Ett kärlekens tempel'», tillade han med sänkt röst till fröken Julia.

* * *

Allt eftersom bantåget närmade sig Svälta station, blef agenten mindre vördnadsfull mot köparen, och när de väl hunnit in på kontoret, yttrade han i kort affärston:

»'Fritt vivres och en å femti om dagen', det var ju så vi kommo öfverens om. Här är nu fyra å femti och litet särskildt till nattlogis.»

»Nej pass, min herre, när ni hugger er tusen banko på affären, så får ni allt ge mig en femma till och ändå låta mig behålla mina spekulantkläder.»

»Får gå då», skrattade agenten, ty han hade ändå en smula hjerta för sina medmenniskor, när de voro fulla sex fot och hade ett par dugtiga näfvar.

* * *

Bref från förre studeranden Emanuel Petterqvist till herr patron Olof Johnsson å Torparpina:

Trosa den 29 Mars 188*

»Bäste herr Patron!

Efter många irrfärder och returnerad åtskilliga gånger, har eder ärade skrifvelse nu ändtligen hunnit fatt mig vid sjelfva verldens ände, och jag får mycket tacka er för densamma, enär den erinrade mig om några af de lyckligare stunder jag tillbragt på de senaste åren.

Ni frågar mig, hvarför jag 'icke i laga tid den 14 dennes tillträdde min egendom?' Bäste herr Johnsson, var öfvertygad att ingen högre än jag skattar landtlifvets fröjder, och vid en älskad makas sida skulle jag såsom herre till Torparpina låtit alla andra framtidsplaner fara. Men tyvärr har jag af de 15,000 kronor, som skulle betalas vid tillträdet, ännu icke lyckats sammanskrapa mera än 50 öre, som jag fick af en beskedlig menniska i går afton. Till resten hade jag så säkert påräknat ett större utländskt arf efter min lungsigtige kusin Kalle Pettersson, hvilken i fjor våras, när vi logerade ihop under en gran i Solnaskogen, sa' åt mig, att han ämnade resa till Amerika och samla pengar eftersom han aldrig fick vara i fred för polisen här hemma. Nu förnimmer jag emellertid till min förskräckelse, att Kalle icke allenast ännu lefver, utan äfven alldeles försummat att ge sig af till Amerika, och således är det väl inte värdt att tänka på vår lilla affär, såvida ni ännu ständigt håller på formen af *köp* för densamma och inte vill ändra betalningsterminerna något litet till min förmån.

Skulle ni åter vara hågad att lemna mig gården på *arrende* och ge mig ett par års kredit på inventarierna, så står jag fortfarande till er tjenst.

Om vördsam helsning till damerna med hjertlig tack för hemma anhåller

Eder tillgifne
Emanuel Petterqvist.

P. S. Jag har funderat på att götisk stil inte passar till det der templet på backen; tag det hellre i renaissance.
D. S.»

När detta bref upplästes i den stilla familjekretsen i hvardagsrummet på Torparpina, fick mamma konvulsioner, de två yngre flickorna sågo förskrämda ut, fröken Julia klämde sönder en stor tår i ögonvrån, och pappa gaf Gud och sig sjelf ett heligt löfte att aldrig mera tillita någon egendomsagent.

Detsamma borde en hvar af mina fastighetsegande läsare göra.

* *
*

En "indelt" gentleman.

Syrenerna doftade och solen sken på pastorns veranda. En skugga föll emellan solen och syrenerna, skuggan af en karl.

Kanske har du lagt märke till, att en indelt soldat, oaktadt sitt hårda, sträfsamma 'bondarbete' under 11 af årets 12 månader, lika litet som en gardesofficer behöfver bära uniform för att kännas igen vid första ögonkastet. Det finnes någon skillnad emellan den unge balhjelten från Svea lifgarde och den 30-årige roteknekten från Kronobergs regemente, men på båda ser man genast att de tillhöra armén.

Den civilt klädda skuggan var soldat. Det var en vacker karl. Icke solskensfager och tilldragande, utan mörk, dyster, med djupa vemodiga ögon och emellan dem ett veck, som tydde på att bekymret icke gått hans rotetorp förbi.

Han sade sitt ärende och gick.

Kyrkoherden såg tankfullt efter honom och mumlade, mera för sig sjelf än för mig:

»En af de hårdast pröfvade män jag känner.»

Oaktadt solens och syrenernas söfvande inverkan fann jag mig böra säga något, och så sa' jag:

»Jaså.»

»Och en af de ädlaste tillika.»

Nu blef jag nyfiken. Att den tunga sorgen gerna dväljes i kojorna, det visste jag förut, och äfven att den ofta der har sällskap med bra och hederliga män och qvinnor, men en 'ädel' roteknekt hade jag icke träffat så ofta, att jag med likgiltighet kunde höra en sådan omtalas.

Jag gjorde ett frågetecken af mitt ansigte och vred det rakt mot pastorn.

Och syrenerna doftade och solen sken och pastorn berättade, och hvad han berättade har jag inte smort ihop här vid skrifbordet, utan det har händt icke långt från Wexiö.

För omkring 30 år sedan vigdes i B. en qvinna, sådan naturen endast sällan danar den i fattigt torparhem, med en liten ful, oansenlig man, mycket äldre än hon. Hon var en hög, mägtig gestalt, hvars rena former hårdt släpande från barndomen ej mägtat förstöra, och öfver hennes ansigte hade det roat skönhetens féer att mera smekande än vanligt i Värendsbygden låta sina trollspön leka.

Hade de båda så olika makarna haft tid till att blifva olyckliga i sitt äktenskap, skulle de tvifvelsutan också blifvit det, men de hade så brådtom med att drifva hungern från sin tröskel, att splitet och oviljan hunno aldrig stiga in.

Men storken passade bättre på; han kom med en liten om året tills han burit dit nio stycken, men då tyckte äfven han, att det var synd om torparen och hans kaka. Alla, gossar som flickor, liknade modern. Vackra och ståtliga hafva redan tre af flickorna fallit offer för sin skönhet och sitt varma blod, och en af dem sitter nu på cellfängelset i Wexiö för det hon med brottslig hand velat undanrödja beviset på sitt felsteg. Den yngsta flickan är nu 15 år, och ett mera regelbundet vackert ansigte har jag aldrig sett. Hvilken löjlig nyck af gracerna att välja en torparflickas änne till lekplats! Äldst bland barnen är soldaten, som nyss gick härifrån.

Det kan ofta vara eländigt i Smålandskojorna, men sällan så som i detta hem. Fula rykten om brott sällade sig till den synbara nöden. Det brandförsäkrade torpet brann ned, och det hviskades om att torparen sjelf tändt brasan. Två gånger lemnade han hemmet och reste till Amerika. Första gången samlade han der en liten summa,

men den var snart förstörd, och så reste han dit ånyo, men återkom fattigare än någonsin.

Då var Gustaf blifven soldat, blifven 'n:o 74 Storm'. I rotetorpet tog han emot modren och alla syskonen och sörjde för deras underhåll, medan fadren ånyo sökte att på främmande orter förtjena en sparpenning. Sjuk och medellös, kom gubben hem gång efter annan. När han syntes borta vid skogsgrinden, gick Gustaf emot honom, räckte honom handen och sade sitt »God dag far!» lugnt och kallt, som om de icke varit skiljda en dag, och så gick han och tog en dyna ur en bädd och några trasor ur en annan — mest ur sin egen — tills han fått ihop ett läger åt den sjuke fadren, och så gick allt sin jemna gång, utan ett enda kärleksfullt ord, men också utan en skugga af missnöje öfver att han ensam måste sörja för hela familjen.

Sedan blef det litet bättre, då systrarna kommo ut för att tjena hos andra, och Gustaf tyckte att nu skulle allt gå lätt som en dans, men så kom först den ena och sedan den andra gråtande till hans dörr. Gustaf såg upp, och fåran emellan hans ögon blef djupare än förut.

»Jaså, står det till på *det* viset. Stig in! Det ligger visst ännu ett par kalla potatis i grytan. Du är väl hungrig din stackare? Seså, lipa inte nu! Du behöfver väl inte va' sämre än Lina, vet jag.»

Det var hela straffpredikan.

För flere år sedan gick en svår tyfusfeber i socknen. Modren och fem syskon insjuknade på en gång i soldattorpet. Den store knekten gick, tyst och mild som en qvinna, från bädd till bädd, torkade svetten från sina käres pannor, höljde med varlig hand trasorna ånyo öfver dem, som lågo fäktande i feberyrsel, och smög med vattenskålen från mun till mun.

Alla kommo sig. Liemannen är ofta njuggast på huggen i armodets boningar.

Gustaf gifte sig, men föräldrar och syskon blefvo ändå qvar i hemmet. Liksom ursäktande förde han in sin hustru i kretsen och bad om plats för henne bland de andra. Det var en förvillelse, hvilken redan låg något år tillbaka i tiden, som godtgjordes med detta äktenskap; hustrun och äldsta barnet kommo på *en* gång till torpet. Gustaf hade, af skäl, som ej här kunna nämnas, tvekat att taga ut steget, men pligtkänslan dref honom slutligen till 'presten'.

Förut, strax efter barnets födelse, hade han kommit till prestgården, och på föreställningen om det orättvisa deri, att barnets moder skulle enligt kyrkolagens bud undergå 'skriftning' för sitt felsteg, medan han, fadern, gick alldeles onäpst, hade Storm rätat på sig, darrat en smula på läppen och sagt:

»Skrifta då *mig* också; jag erkänner min skuld.»

Han togs på orden, och troligen för första gången i vår kyrkas historia lågo fader och moder på knä å samma kyrkopall samt emottogo absolution.

Ändtligen började det ljusna för den så hårdt betryckta familjen. Gubben hade fått löfte om ett torp i närheten, och Gustaf hade lofvat honom hjelp med bosättningen. Ändtligen skulle då den uppoffrande sonen få bilda ett eget, sjelfständigt hem.

Men gubben hade genom sina många lidanden blifvit grubblande och dyster; rubbningen uti mångåriga vanor oroade honom, och strax före flyttningen fanns han i — ett träd i skogen med snara om halsen.

Åter kom Gustaf till prestgården, Det djupa vecket i pannan var större än någonsin, och hans stämma skalf då han omtalade sin nya sorg och skam.

»Men hvart skall nu mor och syskonen taga vägen?» frågades.

»Åh, det är den minsta sorgen; de få väl vara hos mig som förut», tyckte Storm.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Kyrkoherden tystnade.

»Hade någon annan berättat mig den der historien, skulle jag tviflat», sade jag.

»Och nu?»

»Nu säger jag, att jag inte fått veta *hela* historien?»

»Hur så?»

»Jo, det fordras något *ännu mera,* det behöfs en rigtig *hjertesorg* för att så helt och hållet rycka bort sjelfviskheten, äfven ur ett *ädelt* menniskobröst.»

Pastorn log.

»Kanhända», sade han; »ja, den unge soldaten, denne 'indelte' gentleman, hvilken jag värderar högre än de flesta bland mina andra församlingsbor, har verkligen haft en af dessa sorger, som komma oss att tycka alla andra bekymmer vara små.»

»Qvinfolk?»

»Ja, äfven denna lilla lefnadssaga genomlöpes af kärlekens röda tråd. Då Storm nyss var blifven soldat, fästades han djupt och allvarligt vid en ung flicka, som var i allo värdig den raske gossen och besvarade hans varma känsla ömt och innerligt. Då tyfusfebern nedlagt Gustafs mor och syskon på sjukbädden, hade den unga fästmön utbedt sig sina föräldrars löfte, att till dem få hemtaga det lilla minsta barnet, som, endast två år gammalt, skulle vållat allra mest besvär för Gustaf, om det angripits af sjukdomen.

Det var aftonen innan Storm skulle gå till Kronobergshed för bevistande af årets regementsmöte. De sjuka voro nu något bättre, och en grannqvinna hade åtagit sig deras vård. Med lättadt sinne gick han för att taga afsked af sin fästmö. Skilmessan gälde ju blott tre veckor; när han återkom, skulle de sjuka vara alldeles återstälda och man få börja tänka på bosättningen till hösten.

Målet må nu vara ett palats eller ett soldattorp, säkert är dock intet mål i lifvet mer efterlängtadt än ett

eget bo. Och helt visst ha inga, som drömt sig detta bo prydt med alla lyxens och förfiningens alster, byggt skönare luftslott, uppgjort gladare planer än de båda unga, då de om vårqvällen vandrade genom skogen och talade om framtiden.

Man älskar hvarandra kanske lika varmt, men man skrifver icke till hvarandra så ofta i bondehem som i budoirer. Hela regementsmötet gick, utan att Gustaf fick höra något från sin fästmö, och qvällen före utryckningsdagen hade han ännu icke fått en helsning från henne.

Nu satt han i tältet och skurade och fejade sina persedlar för sista gången. Utanför tältluckan språkade en 'civil' bondpojk och en beväring.

»Hvarför kom du inte i går, på sönda'n, då va' dä' luft i luckan, ska' ja' säja dej?»

»Nej, ja' va' inte i stånd te få Ola mä mej, för han skulle nödvändigt göra likkista te Johans gräbba i Tunnatorp, Elin, du vet, som skulle ha Stormen, som tjenar för 74.»

— — — — — — — — — — — — — — — —

Gustaf Storm derinne i tältet tyckte, att vapenrocken vardt till ett skrufstäd, som ville klämma ihjäl honom . . . *Elin död* . . . Han rusade ut till den som haft det hemska budskapet, skakade honom i axlarna och sade att det inte var sant, och då det likafullt var *rigtig* sanning, och han fick höra att hon fått febern, just då hon bar tillbaka hans lille bror till torpet, då — kastade han en lång, lång blick in uti sin blanka gevärspipa, och hans fot lekte redan med trycket, då N:o 73 Vall kom in och ryckte geväret ifrån honom.

Nästa söndag gick Storm, styf och rak, med oklanderlig hållning och bar vid det ena bårklädet de svarta bräder, som omslöto hans lifs lycka.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Syrenerna doftade och solen sken på pastorns veranda, men emellan dem och min blick trängde sig oupphörligt

ett solbrynt ansigte, ett par mörka, sorgsna ögon med ett skarpt veck emellan. Jag visste nu hvarför det vecket var så djupt.

Mamsell Malena.

Den gamle komministern var död. Han hade just aldrig varit så stark till helsan, och så kom der ett sockenbud till en fattig fiskare borta på en af öarna i skärgården. Gubben Petter hade med bräckt köl och lappadt skot krasslat sig fram i många år, men nu hade han liksom fått landkänning af en annan verld och ville ha presten till hjelps med att ta in seglen.

Det stormade hårdt den dagen, både på sjön och i gamle Petters bröst.

På qvällen lade fiskarfar upp vid Sanct Petri landgång med spoladt däck och lätt sinne, i samma ögonblick som den gamle komministern stötte mot bryggan derhemma med en lunginflammation inombords.

Om fyra dagar gick pastorn efter, för att se huru det gått för Petter fiskare, och vid hans gamla kalla stoft stodo hustru och fem barn.

Nöden blef stor i det arma hemmet och värre skulle det väl bli när 'nådåret' tog slut. — Alla hyste deltagande för enkan och barnen. Prostinnan tog sin embetssyster om halsen och grät en hel timme, prosten tog familjebibeln och läste om tålamod och förnöjsamhet, men grefvinnan Silfversvärd tog lilla Malena som eget barn, och *det* tyckte enkan lättade allramest, fast visst skar det i hjertat, när hon såg sin lilla rara två-åriga flicka med det gula håret och de röda kinderna, insvept i mammas bästa sjal, stoppas in i det grefliga ekipaget.

'Som eget barn!' Ja, det förstås, att hvad mat och kläder och varm bädd och vänligt tilltal beträffade, så hade lilla Malena det lika godt som en 'rigtig' fröken, och kärlek fick hon också mer än de flesta fosterbarn; men allt eftersom hon växte upp, märkte hon dock mer och mer de osynliga skrankor, som stego högre och högre emellan grefvefamiljen och komministersdottern. I hvardagslag hette hon 'kära barn', men när der var fint främmande på gården bara 'Malena'. I hvardagslag fick hon gerna sitta vid grefvinnans sybord i 'lilla salongen'; när der var gäster i huset, kände hon instinktlikt att hon var bäst ur vägen på sitt eget rum. Men der fanns inte en gnista högmod i det ljuslockiga hufvudet, som blef vackrare för hvarje dag; Malena visste att fosterföräldrarna höllo af henne, och det var henne nog för att vara glad och lycklig. Ack, vi kunna ju inte alla bli grefvebarn!

Unga grefve Filip kallade henne också 'Malena', ända tills hon 'gått och läst'; sedan sa' han 'mamsell'. Han var sex år då Malena kom i huset, och hon hade icke varit der i många minuter, förrän han fick hennes små korta, knubbiga armar i en lång röd töm och befalde: »Nu ska vi leka häst!» Och så lekte de häst och 'hök och dufva' och allt möjligt, ända tills en vacker dag Filip växt upp till 'grefve' och Malena till 'mamsell'.

Sedan sprungo de aldrig mera omkring så der, men en noggrann iakttagare, som såg dem tillsammans, skulle nog på rodnande kinder och glänsande ögon märkt, att 'dufvan' var värre fast än någonsin. Men det var en beskedlig 'hök', grefve Filip, ty han begagnade aldrig sin magt öfver mamsell Malenas hjerta, och sjelf visste hon inte heller af den på länge.

Det är med den första kärleken som med nervfebern; man kan gå och ha den i kroppen rätt länge utan att veta derom. Icke visste Malena hvarför det alltid stack till så besynnerligt i hjertat, när hon i hvardagsdrägt och med en ost eller en mjölkbunke i handen gick öfver

gården och hörde glada skratt eka under lindarna och såg grefve Filip springa 'sista paret ut' i parken med unga damer i ljusa, eleganta sommartoiletter! Icke förstod hon hvarför hon inte kunde sofva på hela natten efter en afton, då det varit dans på herrgården, och hon, sedan de främmande voro resta, kom in i salongen för att få en order af grefvinnan. Grefve Filip, glad och varm, hade slukat hela hennes fagra gestalt med ögonen och plötsligt ropat: »Mamma, spela en vals!» och så hade han tagit henne om lifvet och hvirflat om med henne som en stormvind och sagt: »Gudbevars, jag tror knappt jag någonsin kännt någon valsa så lätt som mamsell.»

Men snart skulle det klarna för liten Malena. Hon var en dag nere i trädgården och skar upp sparris, och plötsligt svängde grefve Filip sig öfver stenmuren och stod framför henne i dammig jagtdrägt, leende och manlig, strykande stora svettdroppar ur den höga pannan.

»God middag, mamsell Malena! Jag fick just nu en vild idé, hvarken mer eller mindre än att falla min ärade fru mamma i embetet, eller har hon redan sagt något åt mamsell?»

»Inte något särskildt!»

»Nå, hvad skulle mamsell Malena säga om jag nu, som jag går och står här, komme till mamsell som en liten kärleksgud?»

Kanske tyckte Malena det inte var så olikt. Nog var han litet för stor, och aldrig hade hon hört omtalas, att kärleksgudar flyga omkring i smorläderssstöflar, men vacker nog var han, det var säkert.

»Eller, för att hålla oss till den nyktra prosan, såsom 'böneman'?» fortfor grefven.

»Jag förstår inte . . .»

»Jo», sade grefve Filip, klef in mellan sparrissängarna och fattade tag i korgen för att tvinga Malena att upphöra med sin skörd, »saken är den, att jag vet en bra, hygglig karl, som jag sätter stort värde på och som skulle

bli den lyckligaste menska på jorden om han finge mamsell Malena till hustru, fast han är lite blyg för att sjelf tala om 'et, stackars gosse. Visst skulle det göra oss ondt att mista mamsell, men vi hålla alla så mycket af er och se på mamsell Malenas lycka i främsta rummet, och tar ni honom, komma vi i alla fall inte att alldeles skiljas åt, för det är inspektor Olsson jag menar. Nå, *är* jag inte en rigtig kärleksgud?»

— — — — — — — — — — — — — — — —

Inspektor Olsson fick inte mamsell Malena, men det oväntade frieriet hade plötsligt ryckt slöjan från hennes ögon, och hon såg nu klart huru det stod till med det lilla skälfvande hjertat. Ack, den vackre, beskedlige 'höken' hade sårat lilla 'dufvan' nära till döds utan att ha en aning derom.

Och åren gingo och mamsell Malena anstälde en faslig förödelse bland länsmäns och pastorsadjunkters och landtmätares och unga patroners allra ädlaste känslor, men ännu alltjemnt gaf hon grefvinnan anledning att skaka på hufvudet och klaga för både gamle och unge grefven öfver, att »en så rar och präktig flicka som Malena skulle sakna alla ömmare känslor».

Och så kom unge grefve Filips bröllopsdag. Han hade förälskat och förlofvat sig enligt alla slägtens traditioner och adelskalenderns fordringar, hans lif flöt fram lyckligt och lugnt som en klar elf mellan blommande ängar, och när han nu stod i brudstol vid 27 års ålder, kunde hans föräldrar sanningsenligt säga, att han icke orsakat dem ett ögonblicks sorg.

Den sommaren var mamsell Malena blekare och tystare än någonsin. »Kära barn, du har visst alldeles försträfvat dig med väfvarna!» sade grefvinnan och klappade henne på kinden. »Å, det har ingen fara, goda hennes nåd», menade Malena. Men på grefve Filips bröllopsdag, då hon var ensam hemma, gick hon till kyrkogården, der nu båda föräldrarne hvilade, och när

hon kom hem på qvällen hade hon sådana märkvärdiga, röda ringar under ögonen.

»Kära Malena», sade grefvinnan ett år derefter, »Gud skall veta att det blir svårt att vara af med dig, men min sonhustru har blifvit så klen på sista tiden; vill du resa till henne och hjelpa henne lika ömt och troget som du biträdt mig?»

Hans hustrus tjenarinna! För första gången reste sig något som liknade stolthet inom den lilla komministers-dotterns bröst. Det blef så underligt kallt omkring hjertat.

»Ack så gerna, hennes nåd», kom dock svaret lika mildt som vanligt, om också inte lika snabbt.

Och så blef hon då 'hans hustrus tjenarinna'. Första dagen efter middagen tog mamsell Malena sitt arbete med sig in i salongen. Unga grefvinnan blef betydligt allvarlig. Slutligen reste hon sig, gick fram till sitt 'biträde', klappade henne vänligt på axeln och sade med lugn, blid, isande stämma:

»Snälla mamsell, jag vet ju att det brukades så der i svärföräldrarnas hus, men grefven och jag önska helst vara för oss sjelfve.»

Mamsell Malena neg och försvann.

Och åren gingo, och barnen växte upp, och alla höllo de mycket af mamsell Malena. Hon var outtröttlig med dem. Hon skötte dem när de voro sjuka, hon klippte pappershästar åt dem när de voro friska, och hon ledde i abcboken deras första stapplande steg på vetandets stråt. Ack, de voro ju *hans* barn!

Ibland fick hon till jul, på födelse- eller namnsdagar någon rigtigt vacker present med utanskrift »Från lille Wille till den snälla mamsell Malena» eller »Till lilla rara Malena från hennes egen Ellen». Sakta lossade hon dessa rader från omslaget, och sedan kunde hon sitta i hela timmar på sitt rum och se på dem och hviska: »den snälla mamsell Malena», »lilla rara Malena». Ack, det

var ju blott i *barnens* namn han skrifvit så, men det var ändå *hans* handstil . . .

'Unga grefvinnan' blef aldrig gammal. Efter ett lif, som från början till slut var en lugn och lycklig sommardag, kallades hon bort helt hastigt, innan hösten kom och för henne kylde lifvets fröjd. Hon hade varit en god maka och mor, och hennes bortgång verkade förkrossande på man och barn. Med tårfylda ögon slöt hon dem en efter annan till sitt bröst och sade dem farväl när slutet nalkades.

Slutligen vinkade hon äfven åt mamsell Malena.

Skulle hon nu på dödsbädden bringa sitt trogna 'biträde' en något varmare tack än den stela, afmätta, som plägade åtfölja julklapparna och löneliqviden? Skulle hon be henne framgent lika troget vårda sig om huset?

Det såg nästan så ut, ty hon fattade om mamsell Malenas hals med sin arm och drog henne helt nära, men så sa' hon med bruten stämma:

»Ni mins väl, att det bästa damastduktyget inte ligger i skåpet, utan i min lilla byrå?»

»Ja, hennes nåd», sade mamsell Malena och neg.

Och grefvinnan dog och blef begrafven. Man väntade, att den ännu ungdomlige grefven skulle gifta om sig när sorgåret var öfver, men sorgåret gick och tio dertill utan att något hördes af i den vägen. Dels hade han verkligen älskat den bortgångna, och dels sörjde mamsell Malena för att i hemmets trefnad och komfort aldrig märktes frånvaron af husfru.

Mamsell Malenas egen ställning hade väsendtligen förändrats med grefvinnans bortgång. Hon styrde och stälde i hemmet efter godtfinnande, sedan grefve Filip, på hennes oupphörliga frågor i början, vänligt svarat: »Ack, det sköter ni om allra bäst, snälla mamsell Malena.» Barnen älskade henne som en mor, och det gamla tjenstfolket från den tid, då 'mamsell' aldrig beträdde salongen utan för att ta' emot order af hennes nåd, hade efter hand flyttat undan.

Kom så äldste, nu tjugofemårige sonen hem från universitetet, omflägtad af den nya tidens moderna idéer om menniskovärde och adelskapets förgänglighet, samt bad att »få säga tante till den kära, snälla mamsell Malena, som vi alla ha att tacka för så mycket».

Det var vid kaffebordet. Grefve Filip ryckte till en smula; han hade icke gifvit akt på huru mamsell Malenas lifsgerning så småningom gjort henne till deras jembörding, men i nästa ögonblick log han mildt och vänligt och sade: »Jag ber att *alla* barnen få säga så!»

Det finnes något i naturen som kallas 'eftersommar'. Senblomstren stå så vackra då, nytt, friskt gräs spirar upp på frodiga marker, och det blir ibland ett omslag i temperaturen, som om tiden med ens skridit tillbaka till Maj.

Menniskan har också sin eftersommar, då pulsarna ha upphört att bränna, men hjertat fortfar att värma, då mannen har slutat med att afguda qvinnorna, men ännu kan älska qvinnan. Ungdomen i sitt öfvermod kallar det der för 'gubbkärleken', medan patienten sjelf aktningsfullt talar om 'den mognade mannens allvarliga böjelse'. Och denna känsla behöfver icke nödvändigt ett 'nytt' föremål; den kan väckas af en qvinna, som man sett hela sitt lif. 'Gubbkärleken' får ett par alldeles extra, nya ögon att se med.

»Mins ni», sade grefve Filip till tante Malena en sådan der eftersommarqväll, »huru jag en gång fick korgen af er, en sparriskorg var det, tror jag?»

»Åh, herr grefve . . .»

»Men om jag nu komme omigen, Malena», sade grefven och grep ifrigt 'tantens' båda händer, »om jag komme, inte såsom en 'kärleksgud', utan såsom en kärlekens invalid, gammal och grå?»

»Åh, herr grefve . . .» sa' Malena och rodnade lika vackert som i den der sparrissängen för 26 år sedan.

»*Malena, vill ni bli min hustru?*»

Det var lycka för tante Malena, att unge kandidaten

i detsamma kom in och afbröt samtalet, ty hon hade bestämdt intet svar till hands.

Nu flydde hon upp på sitt rum, sköt rigeln för dörren och kastade sig på knä framför soffan.

»*Hans hustru!*» O jublande, saliga fröjd . . . så skulle du ändå få din lön, du tysta, trogna, försakande kärlek! Hela den lilla resten af lifvet skulle då i sol och glädje ersätta allt hvad hon lidit . . .

»*Hans hustru!*» Men så stilla då, gamla tokiga, femtioåriga hjerta! Hvad är det väl du väntar? Märker du inte hur tiden har gått, hur åren bredt mossa öfver vårliga ängder! Man kan älska, lida och försaka vid femtio år lika bra som vid tjugo, men kan man också glädjas lika mycket? Kan eftersommaren ersätta våren? Hon tyckte det nästan vara ett helgerån att låta sin ungdomliga, lifslånga, varma känsla uppgå i en förbindelse mellan 'två gamla menniskor', hvilkas tilltag skulle komma folk att rycka på axlarna. — Och så barnen! Skulle inte deras tillgifvenhet för 'tante Malena' bytas i köld mot en ny 'mamma', som gjort intrång i deras krets? Nej, det kunde hon inte bära . . . Och hon *egde* ju honom ändå, kunde skänka honom hemmets trefnad och tillgifvenhetens välbehag. Nej, grefve Filip, behåll din ljumma eftersommarkänsla för dig sjelf . . . aldrig, aldrig skall du få veta hur älskad du var af den unga, den vackra, den varmblodiga Malena!

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Nå, kära, kära Malena, ditt svar på min fråga i går?» utbrast grefve Filip och skyndade så fort hans femtiofyra år det tilläto emot mamsell ute i parken följande morgon.

»Herr grefve, jag har noga pröfvat mig sjelf, sedan jag hann samla mina tankar efter den öfverraskning, stolthet och — hvarför icke säga det! — glädje, som ert smickrande anbud beredde mig, men . . .»

»Nå» . . .

»Men jag har funnit, att jag inte *bör* antaga det, då `den stora skillnaden i yttre hänseende oss emellan alltid skall hindra mig att för er hysa någon . . . någon varmare känsla än . . . tacksamhetens och vänskapens.»

»Men Malena . . .»

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Ack tant, se så'na stora, rara äpplen, men de äro alldeles förstörda inuti», hördes plötsligt en liten klagande röst borta från trädgården.

»*De ha plockats för sent, lilla Ellen*», sade tant Malena, och strök mildt sin favorits ostyriga lockar.

Hans lilla "tulta".

Med mannakraft och lysande begåfning hade han nedbrutit de bålverk, som fattigdom och fördom rest emellan lyckan och renskrifvarens son. Han stod nu såsom en ung embetsman med vacker framtid, hans skulder voro icke stora, och den eleganta yttre företeelsen af hans person gjorde stjernorna bland säsongens rika damverld innerligt villiga att betala dem.

Så höljdes solskenet af några lätta moln, då han vände sig bort ifrån denna lysande profkarta på hvad försynen, modisten och de goda aktiebolagens kuponger tillsammans danat ypperst af qvinnor, och till ett enkelt hem förde komministersdottern från tingsbyn, der gamle renskrifvarn kopierat, lidit och dött.

Då han på den lilla provinsstadens gator förde sin enkla, landtliga brud vid sin arm, fick han åter erfara något af den känsla han rönt, då han först kom i skolan med lappade armbågar; minerna omkring honom blefvo sötsura, den allmänna välviljans temperatur sjönk

åtskilliga grader, och flickorna tyckte »synd om den ståtlige unge mannen, som förstört sin framtid».

Om fem år hade renskrifvarens son genom hastiga och glänsande framgångar åter bragt leendet tillbaka på damernas kinder och det vänligt smilande grinet på sina manliga bekantas anleten, men han visste nu hvad de voro värda, och sökte lyckan der hon ensamt är att finna, inom de fyra väggar, som kärleken allena gör till ett hem.

De hade en liten flicka med trubbnäsa och små röda saffiansskor, pappas 'egen lilla tulta', som hade sin mammas hjerta på hälftenbruk med 'lille far'. Och huru lyckan och framgången än växte, huru än hopen smickrade och ljög, behöfde 'tultan' bara sätta sina små knubbiga saffiansskor i rörelse mot pappas kammardörr för att fylla 'lille fars' hjerta med större fröjd än någon yttre framgång förmådde.

Hvad är det för en magnetisk tjusning, som ligger i ett barns rena blick? Ack, de små äro ju komna från himlen, de som vi, och i deras klara, frågande ögon läsa vi: »Store bror, du har allt fått mycket ondt i hjertat, mycket stoft på vingarna sedan du for ut, men jag skall helsa dig ändå från hemmet deruppe!»

Inför en sådan lycka, som bredde sig öfver lifvet för dessa tre, har lidandet ingen udd, ofärden intet vapen: endast döden kan sprida sorg i ett sådant hem.

Och döden kom, och när han for, stod pappa ensam med sin lilla tulta. Den tröstlöse besvor engeln med det dystra värfvet att också taga *honom* med, men engeln kunde icke, ty det är en del af hans tunga pligt att alltid komma objuden, och så stodo de qvar allena, de två.

Och åter kommo säsongens stjernor med ännu skickligare modister och ännu större kupongböcker och bjödo pappa deltagande ord och tultan konfekt och gjorde allt hvad de kunde för att trösta och hjelpa, och ville för alltsammans blott ha 'lille fars' hjerta i belöning. Men han kunde icke stå till tjenst dermed, ty det låg för all-

tid bäddadt under marmorpelaren, som visade platsen, der de gömt 'mamma' under blommor och tårar.

Så slöto sig då far och dotter allt innerligare tillsammans, hon var hans *enda* och han var hennes *käraste* på jorden. Och 'tultan' gick igenom klass efter klass i pensionen, och pappa steg pinnhål efter pinnhål på rangens stege, och *hon* kunde berätta *honom,* att till våren hade hon fullständigt gått igenom den förnämsta qvinliga undervisningsanstalten i hufvudstaden, dit de nu flyttat, och *han* förtrodde *henne,* att han blifvit erbjuden en plats vid konungens rådsbord och afslagit den; men allt detta föreföll dem så enkelt och ovigtigt emot de minsta omständigheter i hemmet, emot om växterna trifdes på mammas graf derborta å småstadens griftegård.

Han rätade sig så småningom från sin lefnads stora, hårda slag; lifvet var ej mer så öde. När hans sinne frös i det yttre umgängets stela former, tinade det upp inför 'tultans' sprakande ögon, när dammet från arkivens gamla luntor lade sig på själen, skakades det bort af hennes melodiska skratt, och i närheten af detta kära barn, som drag för drag liknade sin moder, hade han liksom ett ideelt altare, der han kunde fortfara att tillbedja den aldrig glömda.

Han skulle blifvit stor som skriftställare och poet. I tankens klarhet och känslans höga stämning, i ordens konst och framställningens glöd hade han få sina likar. Men det var blott i ett eller annat festtal, hvilket himmelsvidt skilde sig från den vanliga schablonen, som han lät verlden ana sina stora gåfvor på detta område. *Allt* kom annars 'tultan' till del när de voro allena, och när hon ibland under ett fängslande samtal med fadren lyfte hufvudet från sitt broderi, och med sina stora, blå ögon frågande rigtade på honom, utbrast:

»Men du är ju *skald*, pappa!» log han mildt och hviskade:

»Med detta lilla kära hufvud för ögat, kan sjelfva gamla 'rådet' icke låta bli att lemna kurialstilen åsido.»

Hans kärlek var icke egoistisk. Hemmet fyldes emellanåt af 'tultans' väninnor, och när hon kom till passande ålder, skaffade han henne en passande drägt, ett gammalt passande 'förkläde' och lät henne på en passande bal göra sitt inträde i 'stora verlden'. Sedan var hon ofta ute. Ibland var han med och njöt af att hon var en bland de täckaste i de ungas krets; ibland satt han väntande, lutad öfver sina luntor tills hon kom hem, smög sig bakom hans stol, slog armarna om hans hals och jublande utbrast:

»O pappa, så gudomligt roligt!»

När hon så hade tagit god natt och, gnolande på de sista takterna i kottiljongen, försvunnit i sin lilla boudoire, for stundom ett moln öfver fadrens leende ansigte. Han tänkte tydligen en tanke, som oroade honom, och pannan lade sig i djupa veck, men så skakade han på hufvudet, drog en lättande suck och mumlade: »Ännu litet, bara ännu några år!»

Och så kom det oundvikliga, när hon var bara nitton vårar gammal.

Han märkte det först på en förunderlig stillhet i hela hennes väsen. Hon jublade och sjöng ej så ofta som förr, hon fattade icke alltid genast hans tankar, men hon var ömmare och innerligare än någonsin, och vek ej från hans sida, utan att han sjelf föreslog henne en promenad eller ett nöje på egen hand.

Han hoppades att det skulle 'gå öfver'. Det kunde väl icke vara rigtigt 'allvar' än. Hon var ju bara barnet ännu, hans egen tulta!

Men det *gick* icke öfver, svärmeriet hotade att blifva svårmod, och hon började undvika faderns forskande blick. Och så tog han det kära lilla hufvudet mellan båda sina händer, tvang de blå ögonen att blicka rätt i sina, drog henne ned på sitt knä och frågade med litet darrande stämma:

»Icke sannt, 'lille far' är inte längre 'tultans' *allra bäste* vän?»

Hon slog armarna om hans hals och snyftade sakta.

»Jag kunde just tro det. Det kom bara . . . så . . . så . . . tidigt. Nå, så gråt då inte, barnet mitt! Tror du inte jag förstått, att den dag skulle komma, då gamle pappa inte längre var nog för sin lilla flickas varma, rika hjerta! Nå, nu får jag väl veta namnet på min efterträdare?» sade fadern och sökte anslå en gladare ton.

Hon gömde hufvudet vid hans bröst och hviskade ett par ord . . .

»Jaså *han;* honom hade jag just inte tänkt på, men det är en bra och god ung man, och tror du att han kan göra dig lycklig, så . . . så . . . tag honom, barn!»

»O, pappa, hvad du är god! Men du är visst mycket ledsen också? Men du skall ofta, ofta komma till oss. Stackars pappa, du blir så ensam!»

»'Ledsen'! Nej, jag är ju glad öfver min lilla flickas glädje, ser du inte det, tultan min? Nå, den unge hygglige mannen har naturligtvis redan försäkrat sig om att du delar hans känslor?»

»Ja, jag har lofvat . . . det vill säga . . . jag har sagt, att om . . . *du* inte har något deremot» . . .

»Nej, jag 'har ingenting deremot'; han kan komma hit i morgon.»

Och åter slog hon armarna om hans hals och sade huru glad hon var öfver att det var sagdt. Hon 'hade verkligen varit så ängslig öfver att pappa skulle bli ledsen, att det gjort henne rigtigt ondt, men nu när hon såg, att lille far *också* var glad, kände hennes glädje inga gränser. Ack, om pappa visste huru manlig och präktig Victor var! Och hvad han höll af och vördade pappa sen'!

Och så sprang hon jublande till pianot och qvittrade och sjöng som en fågel efter ett sommarregn hela förmiddagen.

Och Victor kom och var glad och tacksam och

kär och högaktningsfull, och vördade sin blifvande svärfar af all sin förmåga, men önskade naturligtvis helst, att denne vördade person befunnit sig på hvilken som helst annan angenäm och helsosam punkt af jordklotet, när fästmannen gjorde sina täta besök.

Och pappa gick undan och ut i sitt eget rum. En timme och två timmar. O, hvad han hungrade och längtade efter att 'tultan' skulle säga: »Men hvar har du varit så länge, lille far?» Men tultan tyckte *aldrig*, att han var för länge borta *nu*.

Och så kom bröllopsdagen, och pappa glänste af in- och utländska ordnar och log och såg öfverlycklig ut, och de andra gamla råderna dunkade honom i ryggen och sa':

»Undrar inte på att du är belåten, hedersbror; en sådan präktig pojk, men det förtjenar hon också.»

Och pappa dunkade igen och log och sa':

»Ja, käre vän, jag är så glad och nöjd.»

Och så vigde pastor primarius dem, och så höll pappa ett vackert tal till de nygifta, och så höll Victor ett tal, som han lärt sig utantill bara på tre dar, och uti hvilket han tackade för sin brud, bad 'svärfar vara innerligt välkommen till de ungas bo så ofta hans magtpåliggande offentliga pligter det tilläto', och försäkrade att 'intet skulle vara honom och hans brud kärare än att på lämpliga tider besöka det älskade hem, der hon, som nu var hans allt, vuxit upp under hägn och skydd af den bäste bland fäder'.

Der stod nu vagnen för dörren.

»*Redan!*» stammade pappa.

»Ja, bäste svärfar, tåget går 3,15 och hon är redan öfver 3.»

Än en gång böjde han sig öfver sin lilla tulta, som log mellan tårar under resfloret, tryckte sina läppar mot hennes panna och hviskade:

»Barn, Gud göre dig så lycklig som jag önskar

och hoppas! Må du aldrig, aldrig sakna din faders hem, men klappar sorgen en dag på dörren till ditt eget, så glöm aldrig 'lille far'! — Kör kusk!»

— — — — — — — — — — — — — — — —

En af marskalkarna hade bedt konduktören att så länge som möjligt låta brudparet behålla sin kupé för sig sjelfve. Fast slutna i hvarandras armar, med blick i blick, ilade de unga, burna af hopp och kärlek, vinkade af lycka och glädje, ut på sin bröllopsfärd. Hjertan slogo, pulsar brunno och tanken jagade framåt, framåt! Ej ens hos 'tultan' vände den ett ögonblick åter till hemmet.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Men 'lille far' gick till mammas bild ofvanför skrifbordet och helsade från henne, som nu for ut i verlden: »Nu har *jag* vakat öfver henne ensam i fjorton år, nu försvinner hon ur min åsyn och mina armar; nu får *du* taga vakten, mamma, öfver vår älskling!»

Och så öppnade han en låda och tog fram något hvitt och mjukt, och for med handen smekande deröfver och satte sig ned och tryckte det gång på gång till sina läppar.

Den klädningen hade 'tultan' burit den sista födelsedagen mamma var i lifvet.

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Herre Gud, är justitierådet redan uppstigen!» sade gamla Lena, då hon kom in kl. 6 följande morgon.

Men justitierådet hade inte hvilat den natten; han hade grubblat öfver ett gammalt krångligt mål, det der, ni vet, emellan pligten (kärande) och hjertat (svarande); och ett par stora, varma tårar hade anmält sig som 'mellankommande part'.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 28 04 13 015 4